M. S. pergamino, bien tratado con 124 hojas.

Micrologicæ disputationes ~~theologicae~~ Philosophicæ.

Rotulata

Summulas de Fuentes

MICROLOGI
CAE INSTITUTIONES
VULGO [illegible]
[illegible] PHILOSOPHIAE
[illegible]

[illegible]

[illegible]

MICROLOGI
CÆ DISPUTATIONES
VULGÒ SUMMULÆ NUN
CUPATÆ. PHILOSOPHICI
CURSUS OPUS Iᵐ

PRIMÒ JESUANÆ MILI=
TIÆ PARENTI DIVO JGNATO DE

Loyola dicatum, nec n̄ Divo Cy=
ro Martyri pręstantissimo::
Cujus triplici Medici, Martyris, et A=
nacoretę prærrogativę respondentem
triennatę ==3 philosophię, piè
mihi = videor n̄ inornata
tuų; si otiusę 3 Prote=
ctoris ad aras Vene=
rabilis Patris Fransi=
ci & Hieronimisti ==
liatis amor, devoteą =
rromitte qᵒ manu agerebant.

PROLOCU TIO.

Vos majora vocant (auditores optimi) neque reputetis hucusque vos attigisse majora, et si int minimos, minoresque habitos, vocatos que vos fuisse majores, recedere non venug. Majores justis dij in-fimi supremy attigistis: majores exitis, et majora attingetis, qui-a superiores, majoresque vos evocant facultates. Scilicet jam philosophos agitis, qui modo Grammaticae patiebamini. Tituly res adimple-at. Pithagoras V.us Philosophi sibi nomen imposuit, eoque com-plevit nomen clationem ab amore, studioque sapientiae, in quo se-dulus incubuit. Et vos parit amore, studioque Philosophiae cultiva catis, Philosophorum nomen implete, Philosophiae incipitis, Phi-losophorum que cursum accipitis, hocetiam, et cursum consummatis. Ergo agite; et sic currite, ut comprehendatis. Epist. 1.a ad Corin 1.a Capit. 9.o

DE ORIGNE, AUTHORE, UTILITATE, DIVISIONE QUE PHILOSOPHIAE.

Philosophia, quae ex duplici Graeca voce conflatur ex Philo vide-

licet, quæ amore, et Sophia, quæ Sapientia latinè sonat, authore omni[um] Dei, authore sibi obtigisse elonuit, quippe Adamo Generis humani Parenti concessit in posteros hæreditatis titulo migraturam. Cum diluvianis aquis immersa, temporis quæ decursu, hominum neglectu, penè sepulta jaceret, instauratrice sua meruit habere Græciam. Insurrexerunt itaque viri Græci, qui exanimem Philosophiam in pristinum reddidère vigorem. Tales extitère Pitagoras, Zenon, Sydamus, Epicurus, Plato, aliique, quos inter, velut inter orbes Luna minores emicat, Aristoteles ab Stagires urbe Græca. Ex qua ortum habuit, Stagirites appellatus, à quo Philosophia Aristotelica, Aristotelisque Discipuli Peripatetici fuere nominati; quia inter deambulandum ab Aristotele ipsorum præceptore edocebant; vox enim Græca Peripatos Latinè deambulationem significat.

Philosophiæ utilitas, l ex ipsius cultoribus ostenditur. Eam ab, et post Alexandrum Magnum viri Principes coluerunt, vixque ullus infimâ plebe non exortus invenietur in Philosophia excoli, perpoliri que non studeat. Et meritò; nam Philosophia hominum mores instruit, mentes acuit in volutiones, versuciasque Loquentium detegit, et clarescere facit, ut de sapria 7.° et 8.° sapientiæ dicitur: Scit versutias sermonum, et dissolutiones argutorum, dispositiones orbis terrarum, et virtutes elementorum: Res omnes, ipsarum causas, mundi seriem, et compaginem, elementorum naturam, corporum que perlustrat. Nec, immò rerum superna scandit, astra, Cœlos, Angelosque contemplatur, in ipsoque Deo, velut in ultimo fine quiescit. Talibus dictat Philosophus notitijs.

Philosophiæ in rãale, naturale, et morale dividit. Nos verò ã traita omnique viã n discursu eg in raale, Phisicg, et Methaphisicg dividimus, ut unaquæque divionis pars uniuscujusque Philosophiæ cursus anno correspondeat. 1º hinc anno rãalis respondeat Philosophia, seu Logica à nomine Græco Logos id ē sermo sermocinativa apellata, et etiã Dialectica, seu disputativa compellata à Græcâ voce Dialogos, quæ disputaõne vertit latinus. Aules Logicæ universæ in sex divisit tractatus, quos suo Loco dabimus, et declarabimus. Usus tñn invaluit Logicæ summullas præmittere, quæ aliud n sit, quæ compendiù quoddã (ideoq̃ disputaõnes microlog dicti) regularum, et præceptorum Dialecticæ circa tres Locos, propoñs, et sciendi modus, de quibus Philosophus in libris perihermenias, et de Analysi pertractavit: et cù præcepta, regulæq̃ ad Logicæ ipsius, ejusque 1.us tractatus necesario, opus fuit summatim illa præmitteret, ne usque ad posteriores Dialecticæ libros desideraret.

OPERIS METHODUS, ET PARTITIO.

Frater Petrus nomine, et natione Hispanus, qui post mysit in Pontificatu assumptus sub nomine Ioannis XXI 1.us statit, qui regularis, Dialecticæq̃ præcepta in urbe redegit compendiù, istud que summullas apellavit. Opus suù in tres libros discernit triplici, modo sciendi, quæ in tribus operaãni respondentes. Unde, et nos morem sequemur. Summullas in tres dividemus tractatus. In 1.º de tribus Locis, ejusque divisionibus. In 2.º de enuntiaõnibus, seu propoñibus: in 3.º denì

que de triplici sciendi modo, deque mediâ, syllogizandi agemus arte: tractatus in disputationes, hæque rursus in sectiones dividentur. Operi huic probiâ de signo disputatione aliqui præfigere non reputo, cujus Aristoteles ipse de vocis significatione in libris peri hermeneias, in quibus de modo sciendi supponere, tacitusque peregit. Accingamur operi.

Tractatus 1.us
de vocibus apprehentioni correspondentibus.

1 Ad voces jure merito 1.us vertit sermo: cum nihil sciat, de quo non verbis disputare necesse sit: itaque de his 1.º disputetur, per quos de cæteris disputare creditur, ut ait D. Augustinus de principijs Dialecticæ Cap. 9.º Tractatus igitur præsens de vocibus, quæ apprehentioni correspondent, instituitur; 1.º que de ipsarum significatione, nequè tractatus contemnendus putetur, etsi opus totum sit verum præterea nihil.

Disputatio præambula de signi natura, divisionibusque.
Sectio 1.a quid sit signum.

2 Nihil omnibus notius, quàm res eas, quæ ad significandum aliquid adhibentur, signa denominare, et nihil prolixius, quàm de signi genere metaphysico ipsius essentiæ explicandæ. Afferunt plures, quæ cum in eundem incidant sensum, solo vocum discrimine differunt. Nos ab earum relatu impugnationibusque abstinebimus, statimque claritati, ac veritati consulentes nostram assignamus. Est igitur signum: Medium in vi suâ immediatè representativum obiecti potentiæ.

Scitive: defiony explico; Signy dicitur medium, quia mediat int intu, seu poam cognoscitivam, cui obty repraesentatur, et int obty, qd repraesentat poae. Sic imago Deiparae mediat int intly cui repraesentat beata Virgo, et int beata Virgine, quae mediante signo repraesentat poae. Dicit in visu, quia omne signy habere debet virtutem manifestandi rem aliqua praeter ipsy signatam: Inde, et si hodie visio Petro, devenias in cognitione Pauli, quem heri colloquente cum Petro vidisti, Petrus n est Pauli signy, quia n habet virtutem manifestativam Pauli, neque esse ad cognitionem Pauli movet; d solum tibi excitat species, et memoriam Pauli.

3 Dicitur immediate; quia ad rationem signi n sufficit, qd mediate, et per aliud; d requirit, qd immediate, et per se ipsy sit manifestativum obti. Ob hunc defectum neque species impressa, neque Histrio, neque pictor, sunt signy, n species, quia n per se ipsa; d mediante cognitione, quam producit, obta manifestat. N Histrio: quia regis majestatem v.g. signat, n per se ipsy, d medijs actionibus, et vestibus, quas sibi induit. Neque similiter Pictor: quia n per se ipsy, d medijs imaginibus, quas depingit, repraesentat obta.

4 Dicitur repraesentativum; quia omne signy talis naturae debet esse, ut ipso cognito, subcognoscat obty, dicit obti, et n dicitur alicuius; quia modo n determinamus, an signy realiter distingui debeat a suo signato: Et ut denotet, signy posse signare, sive rem possibilem, ut obty hujus vocis Petrus, sive rem impossibilem, et physice negativam, (si dentur) ut obty hujus chimera nihil: sive rem methaphoricam, ut obty hujus risus prati &c. Dicit poae cognitivae; quia poa cognoscitiva, sive intellectus est tum quae respicit signy, et res definiunt per ordinem ad suos tos. Nomi-

ne posz cognoscitivz n modò pot intus accipi, ā etiā imaginativa
spoa, et sensus externi, etiā brutorum, quotquot speci perceps.
sunt obta.

5 Explanata ntā sorū defióne, ipsius bonitas, recti
tudoq patefieb, si regulæ pro recta defióne conficienda ob o-
culos ponant; quibs, si defio data conformetur, recta demonstra-
bimus. 1a itaque regula ē: defió suo sit definito clarior: duplex
ē definitum, aliud frale, et aliud obtivū. Similit definio duplex
etiā ē alia fralis, et obtiva alia. Definitum frale ē verbum illud,
p qd interrogamus qd sit res; ut cū quærimus quid ē hōo?
Verbum illud hōo ē defitū frale, ipsiusque obtū, seu signatum de-
finitum obtivū. Definitio fralis st verba illa, p quæ interroga-
oni respondemus: unde cū interroganti quid ē hōo? Res-
pondetur al rale duo ista verba st fralis defio, ipsarum
obtū defio dicit obtiva.

6 Adverte, defióne frale ā frali dictū
definito, cū voces al rale disguant ā voce hōo; d definitum ob
tivum, obtiva q defioint se n disgunt, cū obtū vocis hōo sit
ipsissima res cū obto vocum al rale. Adverte etiā, prædic-
tā regulā loqui de defito, et defióne fralibs: nā claritas
s. obscuritas n obtīs, d verbis ipsīs competit; inde idemē as-
nata regula, addicere, clarius obtū exprimi deberet p defi-
onē frale, quā p frale definitum, quia omnis fralis defio
ē explicaō, et explicaō debet ēē clarior explicata re, quæ ē
ē defitū frale.

7 D: prædictā regulā peccat 1o qui in defionibus
utitur methaphoris; quia cū methaphora in similitu-

dine fundetur, pagbet orazis ocatio similitudiny nisciendi. Propt̃ eandẽ raoñẽ peccat 2.° quĩ verbis utitur ambiguis, et a communi usu remotis. Peccat 3.° quĩ defitũ psale, t. aliqd vez by ab ipso deribetũ ingredi facit defioñe psale. Sic peccaret, quĩ ita hoĩẽ defiret, hoĩ ẽ̃ at rale: t. ita at humany rale. Ideoq̃ una ex regulis praecipit; ne defitũ ñ ingrediat defione; Peccat 4.°, quĩ rẽ psũ otrariũ definit; sic peccaret, in albũ ita defiret, qd ẽ ctrariũ nigro; quia hoc ñ ẽ explicare.

8 2.ª regula: defio rvertatur cũ suo definito. Regula hęc loquit de defitione, et defito obtivis: hujus sensus ẽ, qd idem sit ee hoĩẽ, q, ac ee at rale, et qd dequocuque pot affirmari ee hoĩẽ, affirmari etiã pot, ee al rale. Si aute, ut aliquibs placet, predicta regula loquatur etiã de defito, et defionis psalibs sensus erit, qd idẽ met obtũ, qd p defitũ psale significatur, signetur etiã p psale defioñẽ, sicq̃ rvertent in repraesentando. Huic regulę affines st duę alię, scilicet definitio omni, et soli definito rvenire debet: Definitio nec sit redundans, neq̃ diminuta, quibs praecipit, qd p defioñẽ psale tota explicat essia defiti, ita ut neque aliqd omittat essię, neq̃ aliqd ab essia defiti dĩtũ addatur.

9 3.ª regula ẽ: defio debet ↄstare genere, et dĩa. Regula hęc intelligenda ẽ, quando res, quę defit capax ẽ generis, et dĩę stricte talibs. Genus ẽ illud praedicatũ, p qd res rvenit cũ alijs a se distis; et ẽ contra dĩa ẽ praedicatũ illud, p qd res differt a quolibet alio a se disto. Sic in hac equi defione al hinnibile praedicatũ al ẽ genus, quia p ipsũ equus rvenit cũ alijs alibs; praedicatũ vero hinnibile, ẽ dĩa;

quia p ipsy equus discriminat ab omni regno. Dixi, quando res, quæ desit capax ē generis, et dispæ stricte talis, quia apud aliquos dari pot defio n̄ stans genere, et dispa ob incapacitate rei defitæ vt ē defio entis: et apud alios dat defio rei n̄ stantis genere, et dispa stricta, qualis ē essia obti faalis per se positive, qd omnes pateri debent in suis sani defonibs.

10 Vera licet hoc ita sit omnes veniunt, tenent q defione, quæ genere, et dispa stat, debere stare genere primo, et n̄ remoto. Genus primy ē illud, qd immediaty e dispæ, vt al, rā dispæ ralis; genus remoty ē illud, int qd, et dispæ insimg alia l. aliud mediat praty genericy, talia substata substaa vivens, int quæ, et dispæ rale mediat praty al. Rao obquæ defitio stare debet genere primo, et n̄ remoto, equia cy in genere primo et n̄ in remoto rineant reliqua prata superiora; defita re p genus primy, nully omittetur praty; omittetur aute, si defio fiat p genus remotem, in quo prata superiora n̄ includunt. Sic quia in prato al includant prata substaa, vivens, sensitivy bene definit hoo p genus al; et quia in prato substaa n̄ includit praty vivens, nec in prato vivens praty sensitivy, hoo male definiret l. p genus substaa l. p genus vivens.

11 2ª regula; quæ etiā ē definitio omnis defonis: mūs sciendi explicans essia rei, essia rei dicunt illa prata, quibs faalit intellectis, res intelligit perfecte stituta, et quorū aliquo n̄ intelo faalit res pfecte stituta n̄ intelligit. Sic intellectis pratis al, et

nale, intelligita hoc, et n intellecta, prato at, formale hoc ppter constitutus n intelligita. Prata ista, que rei essa dicuntur, quia in ipsis ee, v essia rei osistit, dicuntur etia quidditas rei, quia p illa respondemus interroganti quid sit res.?

Platamo

12 do nter reditado defonis, quia fris e cy omnib requisitis assignatis. Ng in 1is genere ostat, et differa, quo res defita, sc alicet signy, capax e prats in mediy ē genus p qd signy venit cy unione Physica, et aliis, que mediy sunt, et ab illis differat preliqua prata: unio in Physica licet medius sit, n se exercet, ut signy repreando obty pos unios, quando se exercet, ut unio, Phisice extrema copulando, inter que versat. Ipsis esse e 2ª regula, cy omne signy sit mediy invisum, et immediatè, et ct. Contra. Nequi nostre defoni aliqd deest, v superest: unde omni, et soli defito venit, quia nullu e signy huic n veniat, nec qd. venit alicui, qd signy n sit.

13 Ipsis etiā ē regula 4ª, quia p nostra defione rectè signi explicata essa; hic adverte re, que repreata aliqua distione, dicere debere ab eo, qd repreata: cy de parietis albedo a te vita, quia tuis se oculis objicit, neqs e repreat, neqs sui signy ē, quia albedo ipsa a se ipsa nulla distintione dicit: unde parietis albedo in hoc casu n repreat, d tuis se oculis praesentat.

Sectio 2ª argutis respondet.

14 Arguet 1º: defio, que sao n e defito clarior n e recta; d data signi defio n ē suo defito clarior: q n ē recta. Pbatur minor: data signi defio explicat ide p ide: q n ē suo defito

claruit. Prob. antis; quia explicamus signum per signum, cum explicemus signum per verba nostræ definitionis, quorum quodlibet, ut potè signum, signum est. Ista bona est; quia si explicatur idem per idem, jam definitio non erit definitio; cum non sit, de explicatio; et sic nec definit, nec explicat, quid sit hoc, quod est esse hoone, e esse hoone.

45 Ad argumentum respondeo, nego majorem, nando minorem; et ad cujus probationem, nego antis: Nego antis ratione: Nos explicamus signum per signum, quod sit definitum formale, nego; nos explicamus signum per signum, quod non sit definitum formale, concedo; vitiosum esset definire signum per ipsam vocem signum, vel per aliquam ab ipsa derivatam. Sic enim male definiret, qui ita signum definiret, signum est signum, vel signum est quod significat. Non est vitiosum explicare signum per alia verba, quæ licet signa sint; distinguuntur tamen a voce signum, quod est definitum formale. Hoc ipsum fateri debent contrarii, in quavis quæ signi definitione, quam assignent; quia jam explicabunt idem per idem, cum explicent signum per verba suæ definitionis, quæ signa etiam sunt. Item: vox bene definitur per definitionem, complectentem voces alias a voce vox, quæ est definitum formale.

46 Arguens 2.º data signi definitio convenit imagini velo coopertæ; dicimus imago velo cooperta non est signum; ergo non est recta, quia convenit ei, quod non est signum. Major est certa. Probatur minor: imago velo cooperta nihil repræsentat: ergo imago velo cooperta non est signum. — Ad argumentum respondeo, nego majorem; nando minorem; ad cujus probationem, distinguo majorem: imago velo cooperta in actu 1.º, et pro statu essentiali nihil repræsentat, nego; imago velo cooperta nihil in actu 2.º pro statu exercitii repræsentat, concedo ans.

47 Repræsentare in ac-

tu 2°, et pro statu exertitij ē actualitr manifestare objū ~~objū~~ ali-
cui po~~ꝰ~~, qd n̄ hēt imago, dū actu velo cooperta ē. Repraesentare in
actu 1° et pro statu esse ē habere virtutē de se potentē objū mani-
festare alicui po~~ꝰ~~. Hoc v.m habet imago velo cooperta, et hoc solū
ad signi essē requiritr: nā etiā si velo sit cooperta habet in se vir-
tutē ad manifestandū objū suū, quando extrinsecū veli impedimen-
tū auferatr. N̄ requiritr, ut imago sit signū; qd actualitr repraesen-
et; quia signū n̄ desinit, qd repraesentat, dū pot ēē repraesentativū, seu p̄habe-
re virtutē ad repraesentandū. Hac etiā de causa verba in libro obserato
clausa signa st, quia licet actualitr objta sua n̄ repraesentent; habent
tmn po~~ꝰ~~, et virtutē ad illa repraesentanda.

48 Instas: vox n̄ significativa v.g.
Blitiri sicut, et quælibet alia n̄ significativa, n̄ est signū; dē tmn pot objū repraesentare: G licet imago velo cooperta virtutē habeat, et possit
suū objū manifestare, signū tmn n̄ ē. = Ad instā, nego maiori,
nō min. Neq Blitiri, neq alia vox n̄ significativa habent virtu-
tē, q̄ pot aliqd objū manifestare: ad summū q~~ꝰ~~ habebit po~~ꝰ~~ ra-
diatē, poterit q~~ꝰ~~ habere virtutē, qd n̄ ē idē, ac ipsā virtutē
habere. Lignū ignitū, quia in se hēt ignē, hēt virtutē combus-
tivā: et lignū n̄ ignitū, quia in se ignē n̄ hēt, solū pot habere
virtutē combustivā. Imago velo cooperta pot, et hēt virtutē repraesent-
ativā, inde q~~ꝰ~~ pot; Blitiri solū autē hēt po~~ꝰ~~ ad posse.

49 Argues 3°:
data signi defin̄o convenit voci nihil; dē vox nihil n̄ ē signū: g convenit
n̄ signo: g n̄ ē recta. Probatr min: vox nihil nihil facit; dē qd ni-
hil facit, n̄ ē signū: g vox nihil n̄ ē signū. = Ad argutū, nego ma-
ri, nō min, et ad minis probationē dico maiori: vox nihil nihil po-

sitivum significat, concedo; vox nihil negativum nihil significat, nego maiorem: et distinguo etiam minorem: id quod nihil significat tam positivum, quam negativum, non est signum, concedo; id quod nihil significat positivum, significat tamen aliquid negativum, non est signum, nego minorem.

20 Omne signum debet aliquid significare, adhuc, quod signum tanquam suum objectum significat, potest esse, vel quid negativum vel quid positivum, et non requiritur, quod sit solum quid positivum: vox autem nihil licet nihil positivum significet, significat tamen, et habet pro objecto aliquid negativum. Et ecce differentia vocis nihil a voce blictiri, et a qualibet alia voce non significativa, quod voces istae nihil neque positivum, neque negativum significant, neque ullum habent objectum positivum, neque negativum.

21 Argues 4° tradita signi definitio convenit negationi signi; et negatio signi signum non est: ergo convenit non signo: ergo male est tradita. Probatur minor: negatio hominis non est homo: ergo negatio signi non est signum. = Probatur [illegible]: negatio signi excludit signum; et nemo est id, quod excludit: ergo si negatio signi excludit signum, negatio signi non est signum. = Ad argumentum dico maiorem: tradita signi definitio convenit negationi formali signi, nego maiorem: convenit negationi physicae signi, omitto suppositum; dico etiam minorem: et negatio formalis signi non est signum, concedo minorem; et negatio physica signi non est signum; subdistinguo; et negatio physica alicuius particularis signi non est signum, nego; et negatio physica omnis omnino signi concedo. Concesso deinde paritatis ante, nego conseq.

22 Negatio formalis signi sunt ista verba negatio signi, quae significativa sunt rationis signi negatae: unde signa sunt quid negativum significat, scilicet rationem signi negatam. Negatio physica alicuius particularis signi (si daretur) esset entitas quaedam negativa excludens ab alia entitate rationem signi, quam deesset signum illius entitatis, a qua signi rationem excluderet, verumque ne-

gão phisica omnis omninò signi implicatoria e, cy eet sui destructiva; siquidz etiā à se ipsa signi excluderet raonē. Hinc eet, et ñ eet signũ. Eet signũ, quia aliqd negaõ repñtaret. Ñ eet, quia signi raonē excluderet.

23 Disparitas ad hoonis paritatē, quia neq negaoni ꝑali, neq phicæ hoonis negaoni (si detur) convenit hoonis essẽ, scilicet al rale: verũ ꝑali negaoni signi, et etiã negaoni phicæ convenit essẽ signi. = Ad ꝑ raonē dico maĩ: Negaõ signi excludit ab alio signũ, conc̃do; excludit à se signũ ñ maĩ. Dico etiã mi nxr: q nemo ẽ id, qd ab alio excludit, nõ; q nemo ẽ id, qd à se excludit, conc̃do miñ. Negaõ signi excludit, aliud ee signũ, q ñ excludit se ipsũ à raone signi: unde pot in se ipsa ẽe id, qd excludit in alio.

24 Arguẽs 9º: defiõ, quæ genere caret, recta ñ ẽ; q tradita signi defiõ genere caret: ẽ recta ñ ẽ. Majr ẽ certa, quia una ex regulis pro recta defione ẽ qd omnis defiõ genere constet, et diffã. Ptatr miñ: genus ẽ illud pratũ, qd convenit signo, et alijs distis à signo; q nullũ e pratũ, in signi defione, qd signo conveniat, et simul alijs distis à signo: ẽ raõ minris ẽ; quia nulla e excogitabilis res, sive sit positiva, sive negaiva, quæ signũ ñ sit; excogitabilis mñ ñ ẽ res aliqua, quæ repñtaiva alicujus ñ sit.

25 Arguẽti dico maĩ: defiõ, quæ genere latè, et strictè tali caret, recta ñ e, conc̃do; quæ genere solũ strictè tali caret, recta ñ e, nõ maĩ. Dico miñ: q tradita signi defiõ genere strictè tali caret, conc̃do; genere latè tali caret, nõ miñ. Ad miñris pbaonē conc̃do maĩ; de genere strictè tali, ~~et illo~~ nõ de genere latè tali. Igitr regula cõmũnẽ, qd defiõ constare debeat ge-

neze, et dictã; & cy regula hęc, ut solent regulę generales, suasque habere exceptiones, intelligenda ē, qd omnis defio generae stet; v. latè, v. strictè tali, pot capax fueit esiá rei defitę. Authores frequenter res obscuras ꝑ genus laty. Definiunt etiā ꝑ genus stricty; de raõ.

26 Hinc nil mirū ē, qd nos signy ꝑ genus stricty ñ defīamus, qui a ꝑ illud defiri nequit ab aliquo, genus stricty in signi defioneeet illud praty, qd in signo repeiretr, et signy in alijs rebs ñ participantibs raõne signi; cy autē res nulla sit, quę signi raone ñ participet, inde ē, qd ru signi genus stricty dari nequeat. Genus laty ē illud praty, qd in signo repeitr, & ñ invenitr in omnī prato, et raptu rei, quę signy ē. Sic imago ē signy, & n ideo omne praty imaginis includit signi praty genericy, neq ipsq. raõne signi. Unde praty rei, in quo signi raõ repeiata differt ab alijs pratis, quę signi raone claudant, unde pot dari praty aliqd, qd signi raone, ipsiusq genus includat; et aliud praty, in quo licet genus includatr, minime tq signi essiq, sicq evadet signi genus latè tale.

Sectio 3.ª consectaria quędq.

27 1.ᵐ sit: ñ omne signy debet ee efectus sui obti, unde ñ omne signy debet ee mediy cognoscendi à posteriori, raõ, quiá omnis causa naturā suã ē mediy in visuá, et immediatè repręsentans sui efectus: gē signy: g signy ñ debet ēē efectus sui obti. Rao antes, quiá causa dicit ordinē ad suy efecty, et causa cognosci nequit, qua talis, quin ipsius cognoscatr efectus: adde, qd sol causa ē, et simul signy tepory, eory qq. varietatis, et mutaonis, juxta illud Genesis 1.ᵐ fiant luminaria in firmamento, et sint in signa, et tepora, a vedt D.S

Thom.s qui quest. 9.a de verit. articulo 1.o ad 5.m ait: quando que ac-
cipimus effectus, ut signa Causarum, ut cursus sanitatis, quando
q. vero causas signa effectuum, sicut dispositiones corporum coelestium,
signa imbrium, et pluviarum.

28 R. dices 3.o: sola cog.tio, qua cog.to effectu
cognoscitur causa, dicitur cog.tio, et demonstratio a signo: ergo quia signum
debet esse effectus sui obti: respondeo medium illud, quo cog.to, cognos-
citur aliud, dici signum, et quia frequentius est effectivum cognoscere ca-
usas, quam econtra ex causis cognoscere effectus, ideo cog.tio, qua cog.to ef-
fectu, cognoscitur causa, antonomasice haec dicitur cog.tio, et demonstra-
tio a signo, quia frequentius effectivus causae cognoscunt, quae est. D
ratio hoc non tollit, quod causa sit etiam, in toto non habere sui effec-
tus.

29 Signum non debet esse imperfectius suo signato, neque in esse rei, ne-
que in esse obti. Signum in esse rei esset imperfectius suo signato, si entitas,
quae est signum, sit minus perfecta entitate, quam repraesentat. Quod autem en-
titas, quae est signum, non debeat esse minus perfecta suo obto, patet in
omni potentia, quae causa, et signum est creaturum, et non est imperfectior ipsis.–
Patet etiam in his vocibus ens rationis Thomistarum: quae signa sten-
tis rationis fictae, et tamen 1. apud ipsos Thomistas voces istae im-
perfectione excedunt Thostarum ens rationis, quod nullam perfectionem di-
cit. Patet etiam in innumeris aliis.

30 Probatur, quod signum in esse obti non debe-
at imperfectius esse suo signato. Nam signum in esse obti est cognoscibilitas, et
virtus repraesentativa, quam signum habet sui obti; hae autem cognoscibili-
tas, et repraesentativa virtus, est quae ex sani perfectio cum ipso signo signata: un-
de si signum in esse rei non imperfectius suo obto, neque imperfectius esset

obti in eo obti, proterea: ens rationis obtivum, et fictum tantum existans mentis apud ipsos perfectionem dicit: ergo neque est perfectius signi in eo obti, cum signi ratione signi virtute dicat respective, quaecumque de perfectione signo intrinseca.

31 Si dices 2.º imperfectior signato respondet signo, quia tam quam suo signato; ergo signum imperfectius est suo signato, cum imperfectiori ratione cognoscatur. Probatur ans ex magistro Froilan: ratio signi quaerita per rationem signati, est quae medium, via, et dispositio ad ipsum: signum mihi instituitur, cum ex ejus cognitione in rationem sui deveniamus signati. = Probatur 1.º ex magistro Joanne a S.to Thom. signum ponitur, et substituitur loco sui signati: ergo est imperfectius illo. Ans probatur paritate proregis, qui ideo est in honore, et dignitate imperfectior rege, quia hujus loco ponitur, et substituitur.

32 Probatur 2.º ex Magistro Manso quod subordinatur ad aliud a se distinctum est imperfectius eo, ad quod per se ordinatur; cum principalius moveat ad rationem sui signati, et minus principaliter ad rationem sui: ergo. = Probatur 3.º ex eodem authore Divi Aug. libro de magistro cap. 9.º ubi ait: Intelligas, volo, res quae signantur pluris, quam signa esse pendendas; quidquid enim propter aliud est, vilius sit necesse est, quam id propter quod est:

33 ergo. Ad argumentum respondeo nandoans: nam omni pro signum est, in quo beati cognoscunt creaturas possibiles, et tamen ratio, quae correspondet omni possibili, ut signo non est imperfectior ratione creaturae possibilis. Similiter cognitio, quae correspondet cuilibet causae, ut signo suorum effectuum non est imperfectior ratione ipsorum effectuum. = Ad antis probationem dico, rationis signi quaerita per rationem sui signati in hoc sensu, quia ex signo ratio resultat perfectio signati: et hinc non est, quod signum, neque ipsius ratio imp-

perfectiora sint, sint, signato, et ratione hujus, ut patet in omnipotentiã, et qualibet causa, quæ in casu non imperfectiorinec causis possibilibus, et cognitione harum.

34 Ad 1.m confirmationem concedo, quod signum ponatur loco sui signati, quin quando signum per se ipsum moveret ad rationem obiecti, sicut hoc per se ipsum moveret ad rationem sui, de ex hoc non sequitur signum debere imperfectius esse signicato, ad paritatem non rarum ibi allatam. Prorex imperfectiorem rege, quia aliunde minoris dignitatis supponitur, quam rex, et non quia ponitur, et substituitur loco regis: alias satisfactio Christi Domini, quæ loco satisfactionis humanæ posita est, et Deo oblata imperfectior esset humana satisfactione. Rex etiam diversionis causa in scena comica vasallum repræsentaret, imperfectior esset vasallo. = Ad 2.m confirmationem distinguo ans: medium quod per se ordinatur ordinatione exigentiæ, et dependentiæ ad aliud a se distinctum, est imperfectius eo, ad quod per se ordinatur, concedo; ordinatione repræsentationis, nego ans.

35 Medium, quod ad aliud ordinatur per exigentiam, et dependentiam, forsan erit imperfectius illo, quod exigit, et a quo dependet; non tamen medium meum, quod aliud dependet ordinatione repræsentationis, ut patet, in omni potentiã, si dependeant a causis, quas repræsentat, et ad quas dicitur. Non verum antis probatione, quia omnipotentia non movet principaliter ad rationem creaturarum, quas repræsentat, et tamen movat, ideo imperfectiorem ipsis. = Ad 3.m confirmationem dico, librum magistri esse dialogum, in quo D.s Aug. personam magistri, et Adeodatus quemque personam discipuli gerebat, assignataque verba dicta esse a D. Aug.o ut ad difficultatem movente, interrogante que Adeodato: ideo subjunxit immediate dicta, aliud de existimem, ad quod Adeodatus respondisse, non omnia signa imperfectiora esse suis signatis, approbavit D.

Aūes, addiditq: itaq falsū ē, omnes res phuries, quæ causæ signa ee pendendas.

Sectio 1.ª de signi distintione a suo objecto.

36 Non ē animus fraq longq, quæ veteres hic instituebant, prebere, d breve notitiæ distintionis signi a suo obto ante oculos ponere. Thostæ omnes, pluresq Jesuitæ reale, distintionē inter signū, ipsiusq obtū indispensabilita requirunt, ideoq in suâ signi defone ponunt, qd aliud a se dictū repræsat. Econtra verò n requiri realē distintionē int signū, ipsiusq obtū reliqui tenent Jesuitæ ac Ti.us. 3.º libro de Magistro cap. 1.º ad hoc advecte 1.º, distionē realē ee illā, quæ datur inter duas entitates, ante omnē intus operaonē, qualis inter dit Puq int, et Pauly. Adverte 2.º raonis distionē ee illā, quæ datur, dependet ab intus operaone, qualis datur intr al, et reale.

37 Adverte 3.º omne signū e debere medij intentionale, seu qd idē ē, debet ee tale, ut media sui cognitione moveat, et deducet intus in cognitionē obtū. Adverte 4.º omne signū aliquē distintionē dicere debere a suo obto, quia e mediū inter pot, et obtū, et omne mediū aliquā distintionē dicere debet ab extremis, inter quæ mediat. Nostra resolutio e: signū dicere n debet distintionē realē a suo obto: Unde inferes dari signū sui, quia ad raonē signi sufficit quelibet distintio, sive realis, sive raonis.

38 Probatur 1.º: datur repræsentatio obti a se ra in disti; d tale repræsentatio ē mediū signū dicens distintionē a suo obto: q datur signū nullā dicens distintionē a suo obto: q. Probatur maj: datur detractivē pot ra, nive ad ra, noscendū obtū ra in distā: ra in disti, q. datur repræsentatio obti a se ra in disti: rāo cos, quia cū virtus repræ-

11

ativa, et virtus detrava pos 2g nivs sint idz, ide etiā st repezavy obti, et detrativy pos 2gnivs ad 2gnosendy obty: Pbatu anezquzlibet radio methaphisica pot detrare pg 2gtivg ad 2gnosendy suy radicaty abipsā radice nū indisty: 2. Rao antis, quā radix methaphica nū identificata cū suo metho radicato, ut hoc cū risibili. Insupr sub radicaty exigit, et quā illud exigit, diat ry ad radicaty; nus autz iste ab intru 2gnosabili, pot illud detrare ad 2gnosendy radicaty, q de methaphicg radicez ee detravg intentionate, repezavy ob obti nū indisti.

39 Urgetu: hac vox nomen ē sgny omniy nominy; ipsa etigē nomen, 2 ē sgny sui. Ides arguty fit in hac voce vox, qus vocessgcat, etipsa etigē vox: Itē, in hac voce, sgny: qug sgna omnia repztat, et ipsa etig sgny ē. Deniq in hac voce 2gnosibile, qug omnia 2gibilia repztat, et ipsa etig q d 2gnosibile ē. Deniq in hac voce Dactilus, qug pedes omnes dactilos sgcat, et ipsa etig pes dactilus ē. Neqs licet respondere asignata nomina aliudā se distasg cane, n verò seipsa, quā responti hac arbitraria e, et sine aliquo fundato: ng vox nomen (idē de reliquis) cetera nomina sgcat expresse, et immediatè, et eodē mō seipsg sgcat, cū raone nominis sgcet, qug sicut in reliquis nominibz, ita etig quāin ipsa voce nomen reperitu.

40 Wdices 1º. Sgny talitu ē sgny, qualitu e mediy; dē impniè mediy sgny sui: 2 sgny sui eimpniè sgny: 2. Raoma. nè, quā sgny desitu ppe mediy. Raō minis, quā et mediy dicit esialitu veag distintiong abeo, cujus ē mediy; sola autz distintio realis ē vera distintio. Inatu: sgny esialitu diu taliqug distintiong ā suo sgcato: 2 sgny verè tale diat verg distintiong

à suo Signato; et sola distinctio realis ē vera distinctio: ergo. = Argutū dico maior. Signum taliter ē signum, qualiter ē medium in lineâ intentionali, concedo; qualiter ē medium in lineâ physicâ nego maiorem. Dico minorem: et improprie medium de lineâ intentionali, nego; et improprie medium de lineâ Physicâ, et reali, concedo minorem. Patet ad reliquum argumenti.

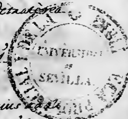
41 Medium de lineâ Physicâ ē, quod physicè inducit ad aliquem finem assequendum cum medicina ad sanitatem, medium de lineâ intentionali ē, quod media sui ratione inducit ad aliquid cognoscendum. Hinc medium in 1º sensu, licet de ratione requirat distinctionem realem ab eo, cujus ē medium; non ita medium in 2º sensu, cui sufficit vel distinctio realis, vel rationis, quae ut potest de lineâ intentionali proportionata cum medio de eadem lineâ. Unde licet signum non sit proprie medium de lineâ Physicâ, quod dicit essentialiter distinctionem realem, quae sola ē proprie distinctio, ē proprie medium de lineâ intentionali, quod talem distinctionem realem de ratione non requirit.

42 Ad confirmationem concesso antecedenti dico consequens: ergo signum verè tale verum dicit distinctionem vel de lineâ reali, vel de lineâ intentionali, concedo; dicit verum distinctionem de ratione de lineâ reali, nego consequentiam. Signum verè tale ergo distinctionem requirit, ut signum quod requirit ut medium: unde cum, ut medium requirat distinctionem, vel realem vel rationis hanc ergo requirit, ut signum, et non de ratione realem: Hinc nota signum esse quoddam constitutum verè tale, quod per distinctionem rationis potest constitui: nam licet hoc in esse distinctionis non sit verè, et proprie distinctio, et nomine constitutivi, quod verè, et proprie tale. Nota ergo, quod licet rationis distinctio non veniat proprie in esse distinctionis cum distinctione reali, venit tamen proprie cum hac in esse constitutivi, cum per quam libet signum eque verè constituatur.

43 Dices 1.a 2.i signum,

qd formalitr n̄ repugat n̄e pp̄rie signi, d signi sui formalitr n' repug-
at: ɡ rão maior ē: quã n̄ aliter pariet n̄e signi, nisi quia n̄ formalitr
d materialitr tanti repugat, se ipsi objiciens, et pugans faciens
intlui. Rão minor ē; quia signi sui etiã n̄ repugat formalita; d
materialitr tanti objiciendo se, et pugens intlui faciendo, a quo
cognoscita.= Ad argumty, concesâ maiori, nõ minor, quin obstent ad-
juncte probaonis: signi sui, quatenus ē signi sui, distinguitr formalitr a
se ipso, quatenus ē obty cognaty. Patet hoc in hac voce nomen: ng
voc ipta ē signi, quatenus ē tale particulare nomen, et e sui obty
sub raone comuni nominis; in voce autẽ nomen rao comunis, et rão
particularis formalitr int' se distinguta, n̄ minus ac al in particularâ
distinguitr formalitr ab ali in comũi.

44 Hæc autẽ formalis, seu raonis distio in signo repertã â se ipso, quatenus ē obto distio, sufficit, ut signi formalitr repugnet se ipsi, quatenus e obty, sicut formalis distio, quæ versatr int' hoĩe, et risibile sufficit, ut hoc formalitr repugnet, et sit signi risibilis, hoc autẽ n̄ evenitrn pariete, quæ ideo materialitr se repugat, quia sub unã raone, et prato, n̄ movet intly, ut cognoscat, ipsi pariete sub aliã raone, et prato diverso. Adverte signi dicere distione materialẽ â suo obto, si p distione naalẽ intelligatr distio, quæ sit essiatis signo, sive hæc sit distio realis, sive raonis; secus autẽ, si p distione naalẽ intelligatr distio, quæ sit dctaatore realis, dico.

Sectio 4.ª an, et quæ rus signi essentialitr dicat?

45 Rus, qui etiã re tus, ordo, habitudo, et tendentia unius ad aliud dicitur, eid viiujus una res nequit perfecte cognosci, q̃n aliud intel-

ligata, quia in ordine ad aliud e entitatis essentia, si quia omnipotentia nequit perfecte cognosci, quin creaturae, quas potest producere, cognoscantur, dicitur relatio, et relationem ad illas. Relatio dicitur transcendentalis, quando consistit in aliquo praedicato adaequatè identificato cum re, quae refertur. Sic relatio omnipotentiae ad creaturas e transcendentalis, quia consistit in ipsius virtute productiva, cum omnipotentia adaequatè identificata. Praedicamentalis autem e relatio, quando consistit in aliquo, vel adaequatè, vel inadaequatè saltem, distincto a re, quae refertur.

46 Rursus: relatio dicitur realis, si sit unius entitatis ad aliam realiter distinctam, ut relatio Patris ad Filium; dicitur autem rationis, si sit unius formalitatis ad aliud realiter identificatum, ut relatio hominis ad praedicatum risibile. Item: relatio est positiva, si sit unius entitatis positivae ad aliam positivam; dicitur autem negativa, si sit unius entitatis negativae ad aliam, sive positivam sive negativam. His ita cum sonus nequeat perfecte cognosci, et explicari nisi in ordine ad aliud, videtur necessario dicere relationem: et cum explicari nequeat nisi in ordine ad obiectum, quod repraesentat, et nisi in ordine ad intellectum, cui fit repraesentatio ad utrumque, obiectum scilicet, et potentiam, videtur dicere relationem.

47 Tres in re praesenti inveniuntur sententiae. 1a tenet, sonum nullam omnino relationem dicere neque ad obiectum, neque ad potentiam. Haec sententia singularis est unius, et alterius Recentioris. 2a asserit, sonum essentialiter dicere relationem ad obiectum, non vero ad potentiam. Pro hac sententia stant D. Bonav. in 4 distinctione 1a et Doctor Subtilis ibidem, quem sic sequuntur Scotistae. 3a tuetur, sonum aeque essentialiter relationem dicere ad obiectum, et potentiam. Dicit essentialiter utramque relationem, quia nequit essentia soni consistere sine utroque, sicut essentia hominis sine ati

rali. Pro hac sententia stant Doctores Eximius Suares, et Haut. Basquez, quos munita sequuntur nostri. Variùs ex his authoribus alij dicunt utrumque ry[?] formaliter identificari; alij vero, unum ab altero formaliter distingui. Nos per varias rationes mentem nostram aperiemus.

48 Sit 1.a nostra ratio: signum dicit essentialiter relationem ad objectum, seu res signatam. Probatur: si signum non diceret essentialiter relationem ad objectum, nec esset signum, nec objecti representativum, de: ergo dicit essentialiter relationem ad objectum. Minor est certa. Probatur maj: si signum non diceret essentialiter relationem ad objectum, posset adequatè cognosci, quin objectum cognosceretur: ergo non esset signum, neque representativum objecti. Antecedens est certum: quia sicut rationem rationis unum nequit perfecte cognosci, quin aliud cognoscatur, ita deficiente ratione, potest unum perfecte cognosci, quin cognoscatur aliud. Probatur consequentia: quia quod potest perfectè cognosci, quin aliud cognoscatur, non habet virtutem representativam alterius, quæ est signo essentialis; cum non aliter, quæ signa non sunt, signa non sint, nisi quia non habent virtutem representativam alterius, et non alia ratione non habent virtutes tales, nisi quia possunt perfectè cognosci, quin aliud cognoscatur.

49 Sit 2.a ratio: signum dicit etiam essentialiter relationem ad potentiam cognoscitivam. Ideo, signum dicit essentialiter relationem ad objectum, quia est representativum essentialiter objecti, nequit perfectè cognosci, quin cognoscatur objectum; de nequit etiam perfecti cognosci, quin cognoscatur potentia cognoscitiva: Maj est certa, et ratio qua omnes probant relationem signi ad objectum, probatur minor: representativum objecti essentialiter representativum objecti potentiæ cognoscitivæ; de representativum objecti potentiæ cognoscitivæ nequit perfectè cognosci, quin cognoscatur potentia cognoscitiva: ergo. Ratio maioris est; quia representativum duo essentialiter connotat, et id, quod potest representare, et id, cui potest representari representatio. Praeterea: representare est præ-

cens faceae; persens autē faceae essentialiter connotat, id quod fit praesens, et id, cui praesens fit.

50 Sit 3.ª conclusio: ratio, qua signum dicit essentialiter ad obiectum, distincta formaliter à ratione, qua signum essentialiter dicit ad potentiam cognoscitivam. Probatur conclusio: signum est medium repraesentativum obiecti potentiae cognoscitivae; sed tale medium dupliciter claudit rationem formaliter distinctam; ergo signum dupliciter claudit rationem formaliter distinctam: ergo. Probatur minor: medium repraesentativum obiecti potentiae cognitivae est formaliter detractivum intellectus ad cognitionem obiecti; sed tale detractivum dupliciter claudit rationem formaliter distinctam: ergo. Major est certa: Probatur minor: detractivum voluntatis ad amorem obiecti dupliciter claudit rationem formaliter distinctam: ergo detractivum intellectus ad cognitionem obiecti dupliciter claudit rationem formaliter distinctam. Explicatur paritas omnis: Bonum evoluntatis detractivum ad sui amorem, est detractivum ratione virtutis detractivae, quae dicit; virtus autem ista claudit ipsius obiecti bonitatem; sed quia bonitas nequit voluntatem movere, nisi cognoscatur, necessaria est cognoscibilitas bonitatis qua prius intellectui volenti proponatur obiecti bonitas. Unde ex obiecti bonitate, tanquam ex ratione, quae, et ex bonitatis cognoscibilitate, tanquam ex ratione qua adaequata consurgit obiecti boni virtus detractiva. Duplicem autem rationem inter se distinctam claudunt bonitas obiecti, et ipsius cognoscibilitas, tum quia sunt perfectiones entis, non minus inter se, quam ab ipso ente distinctae; tum quia respiciunt diversas potentias, intellectum scilicet, et voluntatem; tum quia ad diversa connotata resonantur; ad amorem videlicet, et cognitionem.

51 Similiter de virtute intentionalita detractiva signi; virtus ista claudit connexionem cum obiecto; sed quia connexio per se intellectum movere nequit, nisi cognoscibilis sit ab intellectu, connexio indiget sui cognoscibilitate, ex qua, ut ex ratione qua, et ex connexione, ut ex ratione quae, adaequata consurgit signi detractiva virtus: In iis que connexione cum obiecto, connexionisque cognoscibilitate totus consistit signi

nis, fit hinc utrumque signum esse fundita inter se diguum, juxta signum nat, et diversitatem, tum quia respiciant diversos terminos, obiectum scilicet, et potentiam, tum quia sunt duae pausae methe, ut obiecti bonitas, et cognoscibilitas; tum quia unus rius est alterius pati; ut cognoscibilitas rei virtus productrix ignis v.g.

Sectio 6.a opposita diluit argumenta.

92 Arguens 1º, 2º, 13, et 23 rationum: Signum in communi dividitur in signum dicens essentialitatem utrumque rium, et in signum nullum dicens essentialitatem: ergo signum in communi nullum illorum essentialitatem dicit. Consequentia bona est, quia conceptus communis includit divisas, seu species, in quas dividitur: Probatur ans; sic signum in communi dividitur in naturale, ad placitum, et ex consuetudine; sed 1.m dicit essentialitatem utrumque rium, non vero 2.m, et 3.m, quia naturale dicit abintrinseco sui illos rius; ab extrinseco vero signum ad placitum, et ex consuetudine: ergo Respondeo: implicat, quod signo in communi sit intrinseca, et essentialis virtus significativa, et quod signo ad placitum, et ex consuetudine 2.m conceptum specificum sit extrinseca virtus ejusdem; sed signo ad placitum, et ex consuetudine 3.m conceptum specificum est extrinseca virtus signiva: ergo haec non est intrinseca, et essentialis signo in communi. Ratio majoris est, quia implicat, quod speciei sit extrinseca aliqua ratio generalis, quae alias intrinseca est generi divisibili per istas species. Ratio minoris; quia tam signum ad placitum, quam ex consuetudine repraesentant per virtutem extrinsecam advenientem.

93 Argutum, et urgeatur, si loquatur de signo methodo supposito nullius roboris sit: nam in quolibet toto methodo identificatur traciam subito; unde cum in signo methodo supposito, etiam ad placitum, et ex consuetudine, tam sit virtus repraesentativa, substantiam methodi, signi entitas, virtus repraesentativa, et signi entitas identificabuntur inter se; ergo sicut signum naturale dicit essentialitatem suos rius, quia ipsius significativa virtus, cum signi identificata entitate, etiam signum ad placitum, et ex consuetudine di-

ceu essentialita suos res, quia virtus repraesentativus seu identificatus to ent.
Hinc argumentum, et urgea soluta est, si dicamus, signum illud, quod propositus
tum signi definitionis metho explicatur, dicere essentialiter res, et cum signum
illud sub signum metho sumpsimus, de hoc nos asserere essentiales res ad
obiectum, et propositum.

94 Si vero argumentum, et urgea loquantur de signo physice sumpto, verum est, in hoc sensu signum naturale intrinsece dicere, seu esse identificatum virtutem repraesentativam, et simul suos res; signum quod ad placitum, et ex consuetudine extrinsece, distinctusque ab entitate signi dicere virtutem repraesentativam, propriosque res. dum quid inde? Signum ad placitum (similiter de signo ex consuetudine dicendum) est concretum denominativum; concretum autem istud non dicit solum entitatem signi, seu subiectum; alias concretum denominativum non esset totum, et non esset concretum. Praeterea: hoc propositio Paries est albus est in materia necessaria; nam ipsius praedicatum est concretum denominativum, et si concretum istud solum subiectum diceret entitatem, iam praedicatum praedicatus propositionis ab ipsius propositionis exigeretur subiecto.

95 Hinc, quod signum ad placitum sit concretum denominativum, praeter entitatem signi, ut subiectum dicit in obliquo virtutem repraesentativam, et res, unde licet virtus repraesentativa extrinseca, essentialisque non sit entitati signi ad placitum; quia venit in recto, intrinseca, et essentialis est ipsi signo ad placitum concrete sumpto, seu formaliter, quod tale concretum dicit. his ita, omnes argumenti, urgesque propositiones suscipere, ita ut cedas, virtutem repraesentativam, rursus in ipsa inclusos extrinsecos, essentiales signo ad placitum, et ex consuetudine subiective sumptis, seu entitatis signi; negamus, virtutem repraesentativam, et res esse intrinsecos, et essentiales signo ad placitum, et ex consuetudine concrete sumptis, sive formaliter, quod dicunt tam in recto, quam in obliquo duo ista concreta, denominata, signum ad placitum; signum

ex consuetudine.

96 Argues 2.º D. ex his relationes: negaõ ignis è signy ignis, d negaõ ignis n dicit ry ad igne, neq ad pog, se positivy; g signy pot intelligi absque otroque ru, et p consequens, p necesy constituta; Pbatur minr: Si aliquis diceret ry, dr. rus negavus; rus in ppriùs negaõnis negavus debet eè, d rus negavus nè rus; d potiùs negaõ rus: sicut ens negavy ne ens, d potiùs negaõ entis: g. Sn obj iacent deter quitr aconty; quà negaõ ignis p tèè signy ignis: g erit signy negavy; d signy negavy ne signy; g negaõ ignis, qui p tè è ppriè signy, verè signy n erit. Pbata mr. in suspta: ens negavy nè ens, d negaõ entis: g signy negavy nè signy, d negaõ signi.

97 Dixerit, ressã mari; ne mirg, et ad pbaony, ressa mari, dig mirg, d rus negavus ne rus positivus, rcedo; ne rus negavus, ne mirg, et cog. Sicut signy divida in positivy, et negavy, ita vt vtrvque sit ppriè signy: similiter rus, qui signi nag imitatr, dividitr etig in positivy, et negavy, ita vt vterq sit ppriè rus: vnde licet rus negavus sit negaõ rus, è negaõ rus positivi, ey excludat à se eè rg, et ry positivy; et n è negaõ rus negavi, ey n excludat à se eè rs, et ry negavy. Ens n dividitur proprie in ens positivy, et negavy. Pd mirg, qd ens negavy n sit ppriè ens.

98 Argues 3.º specialiter d.ª 2.ª relaõg: intlo praecise rû signi ad obty, n intellita rus signi ad pog, d intlo praecise rus signi ad obty, intelligitur signum adequatè constituty: g quin intelligatur rus signi ad potentiam, intelligitur signum adequatè stitutum: ergo hic respectus non est de essentia signi. Ratio majoris: quia cum tales respectus sint ad terminos diversos, formaliter inter se distinguuntur, et potest vnum formaliter

intelligi, quin aliud intelligatur. Probatur minor: intellecto praecise rationem signi ad objectum, intelligitur determinativum ex se sufficiens ad cognitionem objecti; et intellecto determinativo ex se sufficienti ad cognitionem objecti, intelligitur signum adequatè constitutum: ergo. Ratio majoris, quia respectus est ratio, qua cognita necessario objectum non cognosci. Confirmatur: respectus effectus ad causam suam constituit illum signum suae causae; sed hic respectus potest intelligi, quin intelligatur respectus effectus ad potentiam, ergo quin intelligatur respectus ad potentiam, stat signum constitutum. Probatur ratio minoris; quia respectus effectus est sua producibilitas à causa, haec autem potest intelligi, quin intelligatur respectus effectus ad potentiam quae cognoscibilitas effectus.

59 Ad argumentum, concessa majori, nego minorem, et ad cujus probationem distinguo majorem, intellecto praecise rationem signi ad objectum intelligitur determinativum ex se sufficiens ad cognitionem objecti secundum rationem formalem quae, concedo; intelligitur determinativum ex se sufficiens ad cognitionem objecti secundum rationem formalem sub qua, nego majorem. Similiter distinguo minorem: sed praecise intellecto determinativo ex se sufficienti ad cognitionem objecti secundum rationes formales quae, et sub qua, intelligitur signum adequatè constitutum, concedo; intellecto secundum rationem formalem quae tantum, nego minorem, et consequentiam. Ad confirmationem, nego majorem, et conclusionem; quia respectus effectus ad causam est solum determinativum secundum rationem formalem quae; de essentia autem signi est esse determinativum secundum rationem formalem quae, et sub qua ad cognitionem objecti.

60 Explicatur similitudine: activitas ignis ad calefaciendum ignem producendum est ipsius ignis productiva actus, ratione formalis quae, et ratio, qua ignis producens, dicitur ignem producendum. Ignis autem dicitur in esse productivi principium productivum solum constituatur, in esse signi vero non vero dicitur constitutive virtutis productivae cognoscibilitate quae, et ratione formalis sub qua, rursus quae ...

quę ignis, vt signi dicit ad prog. retung. Hinc cum signi sit detaary prog. rotivę, involvat que virtem pductivam tanquam ratione qua, et hujus virtutis non possibilitate tanquam ratione sub qua, ineo precise, quo ignis ad ignem producendum, quod est ipsius obtm, sola intelligitur detaativam inadequatam, seu 2ª ratione formale qua.

61 Instas: ratio formalis qua (id est virtus motiva signi) est formaliter virtus significativa; et virtus significativa dicit formaliter rm ad prog; ergo ratio formalis qua dicit formaliter rm ad prog; ergo ratio signi ad obtm, et ad prog non disjuncta formaliter inter se, probata minor: virtus signi radicat formaliter rm ad tam significatum: ergo dicit formaliter rm ad prog, cui fieri pot significatio. — Respondeo: intellecta precise in causa physica virtute qua productiva effectus, intelligitur causa adequatè constituta: et precise intellecta in signo virtute motiva, et detaativa, intelligitur signum adequatè constitutum; et per nos signum utramque rm formaliter involvit: ergo virtus quę est detaativa signi utramque rm formaliter involvit. Et vides tale instantiam quę contra nostram 33 nostram relationem, distinctionem quę utriusque ratio praecedit.

62 Ad instantiam dico maiorem: ratio formalis qua est formaliter virtus significativa adequatè sumpta, nego; ratio formalis qua est formaliter virtus significativa inadequatè sumpta, concedo maiorem. Dist etiam minorem: et virtus significativa adequatè sumpta dicit formaliter rm ad prog, concedo; et virtus significativa inadequatè sumpta dicit formaliter rm ad prog, nego minorem, et in sensu hujus distinctionis reliquas propositiones explicentur. Virtus significativa duplici conceptu dicit, et conceptu virtutis, et conceptu significativę. 1us conceptus est ratio signi ad obtm, et virtus quę in signo reperitur. 2us conceptus, est ratio signi ad prog, et virtus sub qua, seu possibilitas. Hinc autem, quod ratio formalis qua utpote pars, et constitutivum hujus conceptus virtus

significativa inadequata ab illo diguata.

63 Oxite praeterea, quod sciat integram istae raptum virtus signiva dicat fraliter rij ad tij signatij adequatè sumptij, seu ad objectum, ut objectum est; ac virtus signiva solùm 2us ruptij viatis dicit rij ad tij signatij inadequatè sumptij, seu 2us praecisè, et solùm ratione tui. = Ad rationem nomaior: quia causa adequate sumpta non solùm constituta per virtutem productivam actionis, quae à effectus producta, quae virtus est ratio fralis sub qua, et dicta fralita à ratione frali quae, seu virtute effectus productiva: quod similiter asideratur in signo.

64 Argues 3º: rus, quae effectus dicit ad suam causam, ut objectum effectus, est de linea intentionali; et rus de linea intentionali est fralita rus ad pog: ergo rus signi ad objectum est fralita rus ad pog, ratio maioris, quia rus, quae effectus dicit ad causam, et rus vicevius potest detrahere in cognitione causae. = Distinguo maiorem: rus, quae effectus dicit ad suam causam, ut objectum effectus 2us rationem fralem quae, et sub qua est de linea intentionali, concedo; solùm 2us rationem fralem, quae est de linea intentionali, nomaiorem. Solutio patet ex argumento praecedenti. Effectus sub praecisa ratione effectus, quae est ratio fralis quae, solùm dicit rij ad suam causam, ut causa est praecisè virtus, et tunc, non autem ad causam ut objectum: unde rus, quae effectus dicit ad causam, ut praecisè est ratio fralis quae non potest detrahere ad cognitionem causae. Detrahunt igitur ratio fralis quae, et ratio fralis sub qua, et ratio fralis quae detrahat ut quod, et ratio fralis sub qua detrahat ut quo ad cognitionem.

65 Instas: quos metus et fralitas dicunt ad mag, et hog non diguntur fralita in se: ergo rus, quos signum dicit ad objectum, et ad pog, cognitione non diguntur fralita in se. = Ans instaus ideo verum est, quia rus in malatione impres conditibus

ē a sūm fraliōne; malao e munição mag ad fag, respit que mag ut receptiog fag. Formalao e municio fag ad mag, respit qd fag ut receptibile in maa: unde cy malao, et fratão eosde, tao respiciant, mag scilicet, et fag quid mirey, si n̄ diquant fralita inter se rus, quy viasfdicto, quia ad hoc debebat ona respicere diversy sey a tro, quy respicitatio. Hoc auty n̄ accidit in duplici sogniru, quory unus respicit obty sub precisa raone tri, et alter pog; obty auty, et poa st tri diversi.

66 Argues 2.º si reddereta impossibilis omnipoã ɔtiva, adhuc int intellereta sogny adequatè ɔstituty; ḋ si redderetur impossibilis omnipoã ɔtiva, n̄ daretur in sogno rus ad illg: g sine rus ad pog intellita sogny adequatè ɔstituty. Phata maj: si redderetur impossibilis omnipoa ɔtiva, adhuc intelligerereta in sogno eadē virtus saniva, quæ antea dabatur; ḋ intellã tali virtē, intellita sogny adequatè ɔstituty: g ad argutysimilitã in dnepionis sententiã, reddita impossibili omnipoa ɔtiva, n̄ ideo redderetur impossibilis rus ad illg: unde maneret virtus sogni repgava, quia adhuc in sogno maneret, stus ad obty, et ad pog si daretur. Unde in hac sententia no arguti miry, eo mit.

67 Stando auty a dnepioni v. sentiã, no mary, et ad cujus plaone, no etig mare. Virtus repgava sogni equã nesario, et ɔsrialita dicit raone fraler, subgna, seu ry ad pog, et raony fraler, quy seu ry ad obty; cy auty reddita impossibili omni poa ɔtiva, ex ɔsequenti, et mediatè destruereta, et impossibilis etig redderetur rus ad pog fit, in sogno cy casu deficeret ry my essialiter requisity: unde n̄ maneret eade virtus repgava, quæ pdu ptig ry essialiter ɔstituta. Nota arguty in adversarior retorquerim.

in signi ad obiectum, quæ admittunt signo esse tale.

68 Ad finem advertendum, quod licet cognoscibilitas rei soleat esse rei proprietas, etiamen signi constitutivum, quia signum constituitur ad detrativum per cognitivum: si licet ipsa cognoscibilitas sit per se bona, etiamen bonus constitutivum vere cognoscibilis. Notandum 2º, quod si Deus poneret in lapide cognitionem, quæ cognosceret beatam virginem ipsius imaginis, non diceretur in actu 2º, seu signum actualiter repræsentans, quia denominatio bene constituta per capacitatem subiecti, quæ capacitas deficit in lapide, ubi Deus posuit beatæ cognitionem. Notandum 3º, virtus intentionaliter detrativum in signo eque essentialiter includeret, et constitutum potius quam repræsentativum. Nota 4º, quod sicut causa est signum sui effectus, ita econtra: et ratio est, quia sicut causa intentionaliter detrahat ad cognitionem sui effectus, ita effectus ad cognitionem suæ causæ.

Sectio 7ª de Signi divisionibus.

69 Signum dividitur 1º in signum sui, et in signum alterius. Istud, quod repræsentat obiectum a seipso distinctum, ut vox Deus, quæ Deum ab ipsa voce distinctum repræsentat. Illud est quod se ipsum habet pro obiecto, ut de isto diximus sectione 1ª huius disputationis. Dividitur 2º in potentiale, et actuale, seu in signum in actu 1º, et in signum in actu 2º. In actu 1º est, quod actualiter non repræsentat, potest tamen repræsentare suum obiectum alicui potentiæ. In actu 2º est, quod actualiter alicui potentiæ suum obiectum repræsentat. Exemplum utriusque: imago beatæ virginis v.g.; ipsa enim, dum a nullo videtur, a nullo consideratur, nullusque eiusque cognitione devenit in suo obiecti cognitione, est signum potentiale, et in actu 1º. Quando autem eadem imago visa aliquem ducit in cognitionem beatæ virginis, est signum actuale, seu in actu 2º. Dividitur 3º in signum formale, et instrumentale. Instrumentale est illud quod prius cognitum ducit in cognitionem sui obiecti, atque

habet imago 1. vox signiva, quæ quâ repræsentat, ideo in suis obtidu ab ratione. Signi, fiate eillud qd absq. præbia sui ratione repræsentare pot, et repræsentat obj. pos ratione, talis e quælibet ratio, quæ præcise fuit in illud, qd cognoscit, quin tmn ipsa ratio p. actum cognitionis præcognoscatur. Magna dim dim exorta fuit super hac Signi divisione. Qui signi fiate ce veræ, et p. prie signa asserebant, divisionem rigorosam, et p. prie ce, consequenter affirmabant. econtra vero qui negabant, signi fiate ce veræ, et p. prie signi. Novis aute in venutis momenti immorari non licet.

71 Signi instrumentale subdividitur 1° in naale, ad placitum, et ex consuetudine. Naale e illud, q. ex naa sua, et ab intrinseco vi habet repræsentandi, sic suspiria, et gemitus signa sunt doloris, omnisque effectus e signi suæ causæ; sicut quælibet causa e signi naale sui effectus. Signi ad placitum, qd etiam signi institutum, vel ex institutione vocatur, e illud, qd extrinsece, et libera scilicet voluntate rationalis agentis vi habet repræsentandi. Nomine rationalis agentis intellegitur Deus, Angelus, et homo. Vnde alia signa sunt ad placitum Dei, ut Sacramenta nuæ legis, et Iris cum diluvij non amplius eventuri: alia ad placitum hominum, ut campanæ sonitus ad missam, et voces signi, quibus homines loquuntur. Signi ex consuetudine, qd neque ab intrinseco, et naa sua, neque ex libera hominum voluntate, sed ex solo usu, et consuetudine vi habent repræsentandi, sic canis, qui Dominum suum frequenter consuevit, e signi Domini advenientis.

72 Rogas, an signi hæc divisio propria sit, et rigorosa, adeoque propriæ, et qd signi ad placitum sit, ideo, ac signi naali? Respo, divisionem ce rigorosam, signi q. ad placitum a signo naali diguti: Vac, quia utrumque signi vi habet intentionaliter repræsentandi sicut

creata media sui ɔ̃sione dedit esse ex ratione creatoris, ita signum ad placitum media sui ɔ̃stione, in ɔ̃stiens sui dedit esse sibi ipsi tenea: Signum naturale et ad placitum diversas habent proprietates: ergo et essentias: ergo distincta inter se. Probatur, quia signum naturale virtutem habet significativam, sibi intrinsecam, et signum ad placitum ab extrinseco: signum naturale virtutem habet independentem a homini voluntate, signum ad placitum autem dependentem: signum naturale est signum utriusque gentis, signum ad placitum non est: signum naturale nequit sine significationis dependere, signum vero ad placitum potest. Ergo habent proprietates diversas.

73 Dices 2° 1° omne signum dependet ab extrinseca voluntate; sed signum ab extrinseca voluntate dependens est signum ad placitum: ergo omne signum est signum ad placitum. = Distinguo majorem: omne signum a voluntate extrinseca dependet in existendo; concedo; dependet ab extrinseca voluntate in repraesentando, nego majorem. Cujuslibet signi existentia vel dependet a voluntate artificis illud efformantis, ut quaelibet imago, vel dependet a voluntate illud efficientis, ut quaelibet creatura, hujus existentia et productio, saltem a voluntate Dei dependet. At non omne signum dependet a voluntate extrinseca in repraesentando; quia multae sunt res, quarum existentia supposita, earum virtus significativa, jam a nulla voluntate dependet: sic supposito, quod fumus existat, ipsius virtus ad repraesentandum ignem ulterius a nulla voluntate dependet. Secus in signis ad placitum existentia, et virtus significativa ab extrinseco dependent, ut possint existere talia signa sine virtute significativa, quam habent.

74 Dices 3° 1° signum naturale est, quod ab intrinseco, et natura sua vim habet repraesentandi; sed tum signum ad placitum, quod signum naturale ab intrinseco, et natura sua vim habet repraesentandi: ergo signum ad placitum est signum naturale. Distinguo minorem: vel vox [illegible] accepta sola, potest somnus quidem est, vel accepta simul cum ea, scilicet

cuj virtute significa, qua consistit in ee signi? Nil dici potest; quia sig n accipitur vt signum ad placitum. Si aute dicatur sig ab intrinseco esse nata sua ad hoc repraesentandum; n repleratur ex entitate vocis, et ex [illegible], virtute scilicet significativa ab intrinseco, et nata sua ad hoc repraesentandum: ergo.

75 Ad argum respondeo signum ad placitum esse quoddam concretum cujus subjectum est entitas vocis, quae denominata re praesens; forma aute hujus concreti est virtus significativa, quae subjectum seu vocis entitatem repraesentando, seu repraesentans denominans, virtus ista distincta a subjecto, quia ab illo separari potest; sic existere potest vox Paus sine virtute Pai repraesentativa, tum quia 1° n fuisset imposita ad Pan significandum, tum quia virtute amittendo, quam habet significandi Pan, transiret ad significandum aliquam rem ex hominum placito. Concretum istud signum ad placitum potest sumi specificative, et reduplicative. Sumpto reduplicative est vox prout involvens significativam virtutem, sive est conjunctum ex vocis entitate et virtute significativa. Virtus ista in quacumque consistat est signum naturale: unde conjunctum hoc signum ad placitum, qua parte dicit, et quia dicit virtutem significativam, est signum naturale.

76 Si concretum istud signum ad placitum specificative sumatur, est subjectum, seu entitas vocis dicens in obliquo virtutem significativam. Hinc sumpto concreto specificative concreto, sumitur ut signum ad placitum, quia virtus significativa in hoc sensu neque identificata, neque est intrinseca entitati vocis per essentiam, sed per accidens, quatenus homines voluerunt, tales voces habere significativam virtutem, sic ad argumentum respondeo [illegible] majorem, et ad cujus probationem dico, signum ad placitum, seu vox accipi pro toto complexo, seu reduplicative, quia sic est signum naturale; distinguo specificative, negatur quatenus vox accipiatur, ut omni spoliata significativa virtute, et quatenus [illegible], significativa significatio est

particula subjecti, et ita ut de sola entitate vocis, quae venit in recto, veri ficata, ex signi ad placitum, et significandi habeat.

77 Rogas, in quonam vita

lis signiva signi ad placitum formaliter consistat; varie sunt re super hac opiniones; communior tamen tenet eam formaliter consistere in actu voluntatis persone imponentis vocem v.g. ad significandum. Ratio; quia praecise intra entitatem vocis v.g. cum praedicto actu voluntatis, intelligitur vox cum virtute significativa; ergo quia virtus significativa signi ad placitum formaliter consistit in praedicto voluntatis actu. Roboratur: quia rogatus quis, cur vox lapis, non vero vox hictiui lapidem significet? Bene respondet, quia prima vox, non vero 2a imposita est ad lapidem significandum; ergo quia virtus repraesentativa signi ad placitum formaliter consistit in actu voluntatis imponentis. Roboratur etiam a pari: nam valor extrinsecus monetae formaliter consistit in actu voluntatis Principis monetam valorantis: ergo similiter virtus significativa signi ad placitum formaliter consistit in actu voluntatis imponentis.

78 Pro aliquibus argumentis solvendis adverte 1o actum voluntatis imponentis esse efficacem, causam quae tanquam causa formalis extrinseca habet totum signum ad placitum; non secus ac actus Principis valorans, tanquam causa formalis extrinseca habet totam monetam extrinsece valoratam. Adverte 2o, speciem impressam non esse signum formale, et tale signum est species expressa, seu ratio. Adverte 3o, actum voluntatis imponentis, non velle, neque habere pro obiecto virtutem significativam: Unde habet pro obiecto se ipsum. Ratio, quia talis actus voluntatis solum habet pro obiecto directo actualem significationem, seu repraesentationem in actu 2o, quia talis actus non tendit sic, volo, vocem lapidis habere virtutem lapidis significativam; et modo hoc volo, ut quoties vox lapis audiatur in lapidis devenitur cognitione; ad summum quod reddit, potest praedictum voluntatis actum se ipsum indirecte habere pro obiecto.

79 Adverte 4o, quod quamvis signum ad placitum cognoscitur, cognoscitur etiam actus voluntatis imponentis, nisi

gnate, et expresse, quia n. cognoscitur sub hac expressione actus voluntatis imponentis. 2. cognoscitur implicite, et ipse quatenus cognito signo ad placitum, cognoscitur ipsius significativa virtus, quae actus voluntatis imponentis participata est. Advertendum 3°, quod canis audito nomine sibi imposito, non cognoscit actus voluntatis imponentis, quia non cognoscit proprie per se signum ad placitum, neque ipsius virtutem significativam. Accurrit autem canis, audito proprio nomine, quia in ipso excitatur species panis, quem Dominus illi porrigere solet, seu quia nativa, vel quia nativa propensione fertur in blanditias, quas illi consuevit exhibere, talia ex causa. Itaque virtus significativa signi ad placitum, proprie quia perseveret, debet etiam perseverare moraliter actus voluntatis imponentis, in quo talis virtus consistit.

80 Rogabis in quonam morali, quae perseverantia actus voluntatis imponentis formaliter consistat? actus voluntatis quoquis possit aliquam ad secundum impositionis, postquam non physice stetit, per pauca deinceps instantia solet physice durare; verum licet physice non perseveret, quia physice destructus est, perseverat enim moraliter, quatenus eundem effectum sortitur, ac si physice perseveraret.

81 Hinc observa 1°. perseverantiam moralem alicuius voluntatis non tolli per ipsam voluntatis retractationem. Sic perseverantia moralis voluntatis, qua Titius, Paulum adoptavit in filium, non tollitur per hoc, quod Titius suam voluntatem retractet, et nolit deinceps Paulum suum filium adoptivum manere. Observa 2°, aliarum voluntatum moralem perseverantiam tolli propria ipsarum retractatione. Sic moralis perseverantia voluntatis quae princeps iussit monetam valorem cessat deinceps, per hoc praecise quod princeps suam voluntatem retractet. Observa 3°, retractationem voluntatis vocandi signum imponentis posse esse vel effective efficacem, vel efficacem solum affective. Dicitur effective efficax, si suum sequatur effectum, ita ut vox signum virtute significativa non maneat. Dicitur solum affective efficax, quando retractatio suum non sequatur effectum, verum cum sua rema-

neat signum vitae.

82 Observa 1°, retractationem voluntatis imponentis posse esse formalitem, aequivalentem, et virtualiter talem. Est formaliter talis, quando retractans, eliciat actum quo expresse nolit, quod ista voce deveniatur in cognitionem obiecti. Erit aequivalenter talis, quando imponat aliquid, quod aequivaleat retractationi formali in ordine ad patiendum, quod audita voce non cognoscatur deinceps obiectum illud, ad quod significandum antea fuit imposita, retractatio haec aequivalenter talis (et quidem affective efficax) dari potest, 1. per hoc, quod voluntas, et memoria signi penitus sit avulsa, 1 per hoc, quod iam elapsum sit tempus pro quo signum impositum fuit. Unde sacrificia veteris legis jam significant redemptionem venturam, quia Dei voluntas, quae illa ad significandum imposuit, equivalenter retractata est, quatenus elapsum est tempus voluntate Dei designatum, ut significare.

83 Sed ad interrogationem moralem, perseverantia ad actum voluntatis imponentis formaliter consistere in non retractatione ipsius actus absolute efficaci. Ratio est; quia supposito, quod actus semel stiterit in illa deinceps perseverantia in retractatione actus voluntatis imponentis, intelligitur formaliter, vi cujus actus voluntatis imponentis durat cum vi tribuendi signo ad placitum vim signi; et hoc est perseverantia moralis actus; et maj. et minor firmantur a paritate monetae valorata. Maj: quia, supposito, quod actus principis monetam valorans semel stiterit, et quod non sit retractatus, durat tribuendo monetae valorem extrinsecum, quem illi 1° dedit; hoc autem est talem actum moraliter durare, et perseverare, quod est minoris ratio.

84 Pro aliquibus objectionibus solvendis. Notatur quod si Deus per verbum suam voluntatem peccata alicujus hominis condonareat absque obstantia ipsius hominis de testatione ipsorum peccatorum cum daretur retractatio moralis perseverantis peccatorum non formalis, quia peccator

v. g. si rapit detestaonem, et odium, in sua peccata, ita ut per hoc veneretur, si daretur retractatio virtualis consistens in Dei ratione donatione, neque retractatio virtualis potest non esse ab illius voluntate qui possunt actum retractatum. Nota 2°, quod licet moralis perseverantia alicujus voluntio duret, stante aliqua retractatione affective, sola ejus efficacia durare non potest, stante retractatione efficaci affective. Sic si moralita perseveret aliquis voluntatis actus post ipsius retractationem ideo erit, quia retractatio haec solum est affective efficax.

85 Nota 3°, quod usus significantium per signa ad placitum volita illa ad quae significanda fuerunt, imposita virtutis ratione actus voluntatis imponentis. Virtualis ista ratio duo dicit, alterum positivum, negativum alterum. Positivum, quod dicit est repetitio actuum ad constitutionem usus necessario requisita; et in hoc positivo, sive in hac actuum repetitione, non consistit perseverantia moralis actuum voluntatis; consistit vero in virtuali confirmatione ipsius actus voluntatis, 2um negativum, quod talis confirmatio docit; negativum autem quod dicit, est non retractatio efficax voluntatis imponentis, vi cujus signum est in usu, et ex eo, quod signum sit in usu, requisita ipsius voluntas, signumque non esse retractatum.

Sectio 8.a reliquae signi divisiones.

86 Signum instrumentale subdividitur 2° in practicum, et speculativum. 1.m est quod causat objectum, quod significat, ut sacramenta novae legis, quae causa gratiam ex institutione Christi significat. Secundum est, quod non causat objectum, quod significat, ut vox Deus quae Deum significat quin tamen illum causet, et efficiat. Subdividitur 3° in doctrinale, et pure manifestativum primum est, quo utimur ad docendos alios, potest q. Deo esse pone in propositione pro suo objecto, cujusmodi sunt, voces omnes significativae. 2um

ē quo n̄ utimur ad docendos alios, neq; pōt hoc poni in propositione pro suo obto, ut fumus, qui ignē sgcat.

87 Subdividitur 4.º in signū rememorativū, demonstrativū, et prognosticū. Rememorativū ē, qd rē præteritā, ut cinis ignē præteritū, trophæumque præteritā victoriā significat: 2ū ē, qd rē præsentē, ut gemitus præsentē dolorē. 3ū ē, qd rē significat futurā, ut pulsus, qui futurā mortē prænunciat. 3.ª ista munera in eodē signo ojungi posse ostendit D.º Thom.º 3.ª parte. Questione 6.ª Articulo 3.º exemplo Eucharistiæ, qd. signum rememorativū ē passionis Christi Domini, demonstrativū gratiæ, et prognosticū futuræ gloriæ. Subdividitur 5.º in signū in quo, et ex quo; in quo ē qd sgcat obtū, ejus existentiam n̄ inferendo, ut vox Deus, quæ Dei existentiā n̄ infert. Exquo ē, qd sgcat obtū, cujus existentiā infert, ut crea, quæ creaturis ē signū, et creatoris infert existentiā.

88 Dices, seu vis signi exquo ad suū obtū potest ē, metaphysica, 1 Phisica, 1 moralis. Erit metaphisica, si inferat existentiā sui obti, quæ neq; de pōa Dei absoluta nequeat n̄ dari talis ē vis illativa, et rus, quæ creaturis, ut signa creatoris. Erit physica, si obti inferat existentiā, quæ licet naalite n̄ possit, n̄ dari. Pōt n̄ dari divinitus, et miraculose. Erit demiq moralis, si inferat existentiā obti, quæ licet de pōa Dei absoluta, et sine miraculo posse n̄ dari, quando n̄ detur, n̄ dabitur sine magnā difficultate, quiā talis existentia ferè semper evenit. Talis rus matris ad amorē filij, cujus amoris mater signū, amor nisi infilio ferè semper existit, et n̄ deficit sine difficultate, licet absolutè, et sine miraculo possit deficere, rus isti, qui in signi exquo naā fundantur

St ppuij soli signa naalis. Signy subdividitur 6º in doctrinale, et puriè indicavy; veriy divitio hoc n̄ differt â subdivisione 3ª signi posita numero 86, hujus sectionis, ideoq subdividitur 7º in signy mentale, vocale, et scripty. 1mū ē, qd in actu mentis, seu in actu 9sistit internus. 2ū ē, qd 9sistit in vocibs. 3ȳ denique, qd in scripturis consistit. Dde hac divitione postea.

Sectio 2ª an signy ex 9suetudine sit verè signy; et distinguus â naali, et ad placity.

87 Inter exponendg signi nag, divionesq diximus, signy naale illud ēe, qd naâ suâ, et abintrinsco vi habet repraeseandi: ad placity qd ex libera rationalis agentis volunte: ex 9suetudineq, qd nesq naâ sua, nesq ex hoōny volunte, d ex merâ consuetudine, et usu vi pollet sigcandi. Si signy ex consuetudine rigorosq vi sigcandi habeat. Erit ppriè signy, et si vis ista signiva dista sit â vi signiva signi naalis, et ad placity: signy q ex 9suetudine erit signy ppriè tale disty ab otroque, coeteroq trimembris divino rigorosâ erit. Fcisita,

90 Sit 1ª 9clusio: signy ex consuetudine ē signy verè, et ppriè tale. Pbatur: mediy in visuâ, et immediatè repraesenty obti poōs cognoscitive, ē signy verè, et ppriè tale; d tale ē signy ex consuetudine: 9 ē signy verè, et ppriè tale. Major ē signi naa desio: Pbatur minor: signy ex consuetudine ē entitas rei, usus, et 9suetudo, d entitas rei, usus, et 9suetudo in visuâ, et immediatè repraesentant poōs cognoscitive: 9. Major ē certa. Ostenditur minor in usu = campanas mediâ nocte cursandi, qui usus diu ex

hoorij plato institutus sit ad matutiny indicandy, ideoq licet matutini signy ad placity sit; nunc medie noctis, in qua usus invaluit tangendi campanas, est signy ex consuetudine, cy ad medie noctis dignoscendo immediate, et ratione sui detet intty.

91 Sit 2a.

solutio: Signy ex consuetudine est signy distinctū â signo naali, et ad placity. Probatr: signy, qd neq ab intrinseco, et naâ suâ, neq ex rationis agentis impositionesui, het repraesentandi, est signy distinctū â naali, et ad placity, d. tale est signy ex consuetudine: g est al utroque distinctū. Maj est certa: Probatr mini. quad 1a parte: signy ex consuetudine neque ab intrinseco, neq naâ suâ vi het repraesentandi: g nec signy naale. Rao antis, quia signy naale et ab intrinseco, et naâ sua vi repraesentandi habet, debetq virtute signiva, t secy identificare, vel illa saltem naâ suâ exigere: nulla hoc het entitas, quae signy ex consuetudine nominatur; quia nec osy, et repraesentaony sui, in qua ipsius virtus signiva consistit, secy identificat, neque illa ab intrinseco sui exigit. Sic 1a campanary pulsao ad matutiny neq identificabat, neq exigebat sui repetiony immediâ nocte, cy ab illa posset separare sine ullâ, t morali violeâ.

92 Adde, signy naale idq obiy ubique gentiy significare, et sug significaony usquq posse dependere; signy ad ex consuetudine suâ pot spoliare significaony per consuetudiny oppositâ, ut si sonitus campanary, qui modo media noctis horâ sonat, poneretur, et sonaret decima, t undecima noctis hora. Probatr jq mini: nomen antis, qd 2a parte: nq et si homes vellent, sonity campanary repetity non significaremi g noctis horaq, ad huc talis sonitus sug consuetudinis vi, et 2a horany placitum mig noctis horaq significare: g quia n dependet ab horiy placito: g

quiâ signum ex consuetudine dictum ê à signo ad placitum.

93 Dices 1º: consuetudo ê altera natura, ut ê proverbium: ergo signum ex consuetudine ê, et dicitur signum ex natura, & naturale: ergo. Dico ans: consuetudo ê analogicê, et per similitudinem altera natura, verò; ê verê, et propriê altera natura, nô ans. Consuetudo naturam êmulatur, quatenus ipsius vi quaelibet ut facilitas, et cum tenacitate operatur, et ob hanc rationem consuetudo ê altera natura, quia natura facilitas, et cum tenacitate operatur, similiter dicitur amicus ê alter ego quem per hoc dictionem nullus unitas amicos intercedere dicat; sed solum similitudinem affectuum, et morum eâ denotetur.

94 Dices 2º: campanarum pulsatio indicat ordinem ad mediam noctem: ergo necessarium; ergo ne medius noctis signum ex consuetudine. Ratio est, quia ordo et unus idem omnino sit. Patet ans: talis pulsatio indicit ordinem ad id, quod illum ordinaverunt v.g. tales pulsationis impositores, et hic illum non ordinaverunt ad mediam noctem significandum, sed ad matutinum. Arguitur nô ans: de pulsatione repetitâ, et mago pro ratione. Pulsata pulsatio, et dicit ordinem ad matutinum, et ad mediam noctem, hic ordinem dicit ex hominum impositione. Et ordinem dicit pulsatio repetita ex ipsa vi natura repetitionis, quae per se ordinata ad mediam noctem significandum. Hincê, quod pulsatio ad placitum significat matutinum; mediam vero noctem ex consuetudine.

95 Dices 3º: quod nullum habet virtutem significativam, nec signum; sed signum ex consuetudine nullum habet virtutem significandi: ergo nec signum. Patet minor: quod neque ex se, et ab intrinseco, neque ex placito habens habet virtutem significativam; nullum habet virtutem significativam; sed signum ex consuetudine neque ex se, et ab intrinseco, neque ex placito habet virtutem significativam: ergo.
Ad argumentum, resp. majori, nô minorem, et ad hujus probationem, nô majorem; cum non enumerat omnes modos habendi virtutem significativam, cum praeterito duos restet

abbius mus hendi virtg ex ʒsuetudine. In hac ʒsuetudine ʒsistit hujus Sgnificava virtus; cy dentitas hujus Sgni ʒsuetudine, Scy n̄ identificat ab intrinco virte Sgnivg n̄ het, et sic n̄ e Sgny naale. Hinde ista ʒsuetudo, cy n̄ adveniat entitati Sgni ex hoīny placito, ista n̄ het ex hoōny volunte: ʒ n̄ e Sgny ad placity.

96 Dices 1°: Sgny ex ʒsuetuīne n̄ dicit cy ad Syy obty: ʒ illius n̄ e pprie Sgny. Pbatr ans: Sgny ex ʒsuetudine n̄ infert Suy obty: ʒ n̄ dicit ny ad illud. Coā bona e: quia mus, et illaō idē St: antis raoē, quia usus portandi veste Hispang n̄ infert portatore ee Hispany, cy sepissimè nationes alij veste Hispang sibi induerant. = Neguti nō ans: bad hujus plaō n̄ e, dico ans: Sgny ex ʒsuetudine n̄ infert moralit Suy obty: nō, n infert methaphisicè, t physicè Suy obty; pcedo. Mus, et illaō St idē, & cy n̄ requiratr nisi moralis ad Sgny Saltē mus, illaō n̄ e simili Sgny stempty debet eē. Et idē, si moralis illaō sufficit ad Sgny naale, ut patet in matre; quę moralitr tanty infert amore filij; cur similis illaō n̄ sufficiet ad Sgnu ex ʒsuetudine.?

97 Dices 2° raa ʒ ʒnuōnē: t Sgny ex ʒsuetudine dependet ab hoīny placito, t n̄? Si 1°, e Sgny ad platy. Si 2° ē Sgny naale: ʒ Sgny ex ʒsuetudine n̄ e disty a Sgno naali, et ad platy. = Ad arguty respondeo, Sgny ex ʒsuetudine dependere ab hoīny placito in existendo; n̄ vō in repetendo dependet in existendo, quia n̄ hoīnes vellent, campanary pulsaō n̄ stitisse t, neqe repetita foret media nocte; & qd supposita repetionis existea, mig noctem, Sg cet, n̄ dependet ab hoōny placito. Nc dependet ʒ Sgny ex ʒsuetudine in repetendo ab hoīny volunte; & qd n̄ sufficit, ut sit Sgny naale, d ulterius re-

quia relata, q. de entitas signi, sue virtus relae, et seq. identificata, et forsitan ab intrinseco exaptg, et cq. inclinaō naali in tale virtē.

98 Ad 4um observ. 1°, signū ex consuetudine, movere et detrahere pōg cognitiōg ad sui obti cog; quā licet ipsius virtus ñ cognoscatur ex parte, et signare cognoscitur ñ exercitè, et implicitè, sicut de virtē signi ad placitū significativâ diximus. Observa 2°: nihil obstē, qd eadem res sit simul signū ad placitū, et ex consuetudine rū diversorū, sicut nihil obest, qd eadem vox significativa, hec v.g. Paulus sit simul signū ad placitū Pri, et naale Platonis. Imo hec vox Plato ē simul signū naale, et ad placitū rū ejusdē, rū Platonis scilicet, qui significat ad placitū, et cujus ipsa vox ē effectus, et connotatū signū naale.

99. Queris, an imagines signa sint naalia, an ad placitū, suorū obtorū? ñ dubiū, imagines naales, quales sunt que efformantur in aquâ, in speculo, et in ratione, ee signa naalia suorū obtorū. Neque ite dubiū ē, imagines artificiales ad vivū, et pfectē suū obtū ñ exprimentes illius signa naalia ñ ee. Unde solū queritur de imaginibus artificialibus ad vivū depictis, ad vivūq. suū exprimentes obtū. Respondeo igitur, imagines artificiales ad vivū depictas sunt signa naalia suorū obtorū, et si ex artificis intentione pfectè ñ evaserit, sū ad vrobe quesitū reducitur questio porrigens, in qua multū temporis, operis, et olei, insumebat olī.

100 Probatur: omnis effectus ē signū naale sue cae; d imago ad vivū depicta ē effectus sui prototipi; q. e signū naale sui ptotipi: q. et, sue cae, et sui obti. Minō constat, ng imago ad vivū depicta ē effectus exemplaris; facta ñ eadem exemplū sui obti; seu prototipi: Unde iste ē caa exemplaris imaginis. Confirmatur, proba-

ta maja: omnis effectus naâ suâ, et independta ab omni extrincâ vo-
luntate dicit ry reale, transendentale ad sug cãg: q ê signy naa-
te sug cãg. Coâ seq prima ê; quia obi data pq dictus rus inde-
pendenta ab extrinca volunte, data raõ signi naalis, ut adversa-
rij fatentr. Raõ antis; quia omnis effectus independt â volunte
extrinca eo modo, quo pducibilis ê â suâ caâ; dicit intrincg pduci-
bilitatem ipsi effectui, raone cujus necult pfecte cognosci dicit in or-
dinem ad sug cãg, â quâ pducibilis e.

101 Pro aliquibs argutis solven-
dis notalo imaginy, que nihil aliud ê, nisi pictura similis obto,
ee signy obti naale, nõ quia precisè ê similis obto; aliter obly ovy eet ima-
go alterius ovi, cui similis ê, d ê signy naale, quia ê effectus exem-
plaris obti. Nota 2o, ee effecty exemplare, praeter similitudiny
cy prototico addere, ee illius effectu, et ry dicere ad sua cãa exe-
plare. Unde pictura dissimilis ñ soly differt â picturâ simili,
quia ñ dicit similitudiny, d etig quia ñ dicit ry ad cãg exempla-
re, que dicit pictura similis. Nota 3o, qd ñ soly pictura ê si-
gny naale prototipi, d etiam prototipus ê signy naale picturx,
cy prototipus sit caâ picturx, et omnis caa sit naale signy sui
effectus.

102 Nota 4o, qd ncolores utyque, et specificativè, d redu-
plicavè sympti, et pot dicunt fig imaginis, dicere ry ad obty,
cy sic sit imago, quia sic similita colores n ipsi soly sy pti, d
pot dicunt ignis fig, dicunt ry, et st signa naalia prolatoris. Tam
licet figura, et structura colory sit accidentalis, et extrinca ipsis co-
loribs 2o, se sy ptis, neq extrinca, neq accidentalis ê coloribs pot
in fig imaginis dispositio. Nota 5o, qd licet imago receperit igi-

nis sig ab arte putaria, sic q. in existendo ab illa dependeat, n̄ dependet ab eâ in regrediendo, qa semel accepta iginis sig â taliarte, sig iginis respicaba virtus, neq. ab arte, neq. ab alio de extrinseco dependet.

103 Nota 6°; qd si pictor aliquis intendens igins assimilare Pro, illa deducit similem Paulo, dy imago ē signy naāle n̄ Prâ, ā Pauli licet Paulo p accidens similis evaserit, et licet illg depinxerit, nec in tentione reflexa, nec intentione directa, qd ratio Pauli similis evaderet. Intea reflexaé illa, qug het pictor, simul advertens, et cognoscens se habere intentiong assimilandi iginy Prō intea directa dati, quando Pictor re vera rationg hebebit, et re verâ iginy faciet conformy tali rationi, licet ipse n̄ advertat, neq. reflexè cognoscat se habere talg rationg hinc, ut imago sit signy naāle ad summy requirit intea directa, et n̄ reflexa.

Sectio 1a: de vocu significatione.

104 Suppono 1° conceptus alios ê circa res significatas p voces, et hoc dicunt ultimatè; alios q. circa voces ipsas, et hic n̄ ultimati dicunt. Profero v.g. hanc vocg Prus tunc duplex in me correspondet conceptus, et conceptus, sive apprehensio de ipsâ voce Prus, et conceptus, sive apprehensio de Pro significato, p vocg conceptus de voce dicitur n̄ ultimatus; qa ē de signo, qd mediat inter oty, et ppēg. Suppono 2° qug stiong n̄ procedere de conceptibus n̄ ultimatis, seu circa voces ipsas qua oēs fatentur, voces ee signa naālia taliy conceptuy; cy suisy naālita sit impossibile qd prolator, quando voces emittit, n̄ venit eas proferre: q et qn̄ illas cognoscat, cy nil voliy quin praecognitiy.

105 Suppono 3° signa

voces ēē ad placitū patet, quia vox v.g. Deus imposita ē ab hominibus ad Deū sgcandū, ḡ ē illius sgnū ad placitū, q̄ā talita nepȝatur, manente eadē voce posset homines facere, ut Deū n̄ nepȝaret. Supōno 2º Questionē ōn pcedere de vocibꝰ signatē, et explicitē significantibꝰ neptus, mentis, quales sūt voces isti apprehensio, judiciū, discursus.

106 His suppositis 1º in presenti questione sustenet voces ex primaria institutiōne solū sgcare res, seu obta ita ex totus disputaōne 27 q.ª 3.ª Gabriel in 1.m disputaōne 28 q.ª 1.ª articulo 3.º et ex Jesuitis Eximius Dd.r ingeniosius. D.r Vasquez, pataga ḡ Hurtado, et Oviedo, Fonseca, et Arriaga disputaōne 1.ª Loc. sectiōne 2.ª sēā tueta, voces solū sgcare neptus ex primaria institutiōne, ita Dd.r Angelicus Durandus Gabotus q. 13. articulo 1.º dubio 1.º 3.ª sentā āserit voces equè primariò impositas fuisse ad sgcandas res, et neptus, ita sopus Patres Conimbricenses 1.ª parte institutionū Dialecticarū cap. 2.º de signis q. 3.ª articulo 3.º Et Lince lib. 6.º Dialectiq tractatus 2.º cap 3.º

107 Cū authoribus 3.ª sentiā sit 1.a nostra scitutio: voces ex primaria sua institutiōne sgcant res; Ptatr: voces ex primariā suā institutiōne sgcant id, ad q.d ratio sgcandū sūt impoōe; ḋ primario sūt impositæ ad sgcandas res: g. Ptatr; minr: voces primario sūt impositæ ad sgcandū id p cujus pfitate diritas ve l. falsæ sūt, ḋ sūt ve l falsæ p pfitatē diritatē ve cū rebꝰ, et obtis; g. Maj, et minr ostenditr, minr, quia abeo, q̄d res ē, l n̄ ē, ppōo vera, l falsa dicitur: ḡ similiter; quælibet vox vera, l falsa erit ab eō, q̄d res ē, l n̄ ē. Itē imago ē vera, l falsa, ab eo q̄d res, seu suū obtū ē, l n̄ ē: ḡ similiter

vox. Ostenditur major: quia cum voces sint ut tales pro rationalitate, dignitatis ve cum sunt altius ideo erit; qua alta significat. Significatio hæc quæ vocibus inest non est naturalis, ut ait Philosophus 1º de interpretatione cap. 1º et 2º, sed ex impositione, seu ad placitum. Præterea hæc in vocibus significatio primario intentata a vocum impositoribus, quia ut ait Philosophus, 1º Elenchorum Cap. 1º causa cur in disputando vocibus utimur, est quia res in disputationem adducere non possumus: ergo causa, et finis primarius in vocum impositione est, ut pro voces significent res, quæ in disputationem venire nequeunt.

108 Sit 2ª conclusio: voces ex primaria sua institutione sunt signa conceptuum de rebus seu aliis; probatur: voces sunt signa conceptuum, et non naturalia, neque ex consuetudine: Probatur modo major, et postea probabitur minor: nam D. Aug.º libro 15 de Trinitate Cap. 11 ait verbum, quod foris sonat, signum est verbi quod intus latet; et D.ᵘˢ Gregorius Nyssenus de creatione hominis Cap. 9º humanam mens sonis intelligentiis suas occulta manifestat. Accedit, quod mendacium est malum pro dignitatem cum conceptu interno: nam mentiri est 1.º mente ire: ergo mendacium reparatur, quia vox, seu conceptus externus non significat conceptum, qui in mente est, sed contrarium illi. Hinc D.ˢ Thom.ˢ 2ª 2ª quæst. 110 artic. 3º ait, quod mendacium intrinsece malum est; quia fit, cum voces significant indebitum, et injustum est significare in mente esse, quod in ea non est.

109 Probatur jam minor syllogismi antis quod hæc pars, vox Petrus v. g. antequam esset imposita ad significandum, non erat naturale signum conceptus de lapide: ergo neque postquam imposita est. Ratio antis: nam sicut illa vox antequam imponeretur, indifferens erat ad significandum Petrum, et Paulum, ita indifferens erat ad significandum conceptum unius, et alterius. Probatur causa: per impositionem nihil advenit intrinsecum voci ratione cujus

ab intrinseco rcepty de Prō sgcat, quā soly advenit impoī, que tali voci extrinca ē; d nequ ante impoone ab intrinco, et naā suā sgcabat rcepty de Pro; g neq ante, neq post impoone ē sgny naale talis rceptus.

110 Plata jg minr quoad 2ā parte: voces istæ Prus cursit ā 1ª impoone n̄ soly sgcat cursy Prī, d etiā rcepty de Prī cursu, g n̄ sgcat x̄ ꝯsuetudine tale rcepty. Plabazans: voces illæ ā 1ª impoone n̄ eent media p se apta ad bony mrazy, si n̄ sgcarent ā 1ª impoone rcepty de Pri cursu, sicut n̄ eent, si ā 1ª impoone n̄ sgcarent ipsy Pry, d ā 1ª impoone st media p se apta ad bony mrazy, quā ab illa st media p se intentionalitr repreaua cursus Prī, et rceptus de tali cursu: g voces illæ sgcant rcepty de cursu Prī ā 1ª sui impoone, et ante omny ꝯsuetudine. Ex hinc deducitr, voces, sicut res ita rceptus de rebus ex primaria institutione sgcarent.

111 Qd, ut clarius dignoscatr, In toty de vocy impoone negotiy, et systema. Itaq homines intr se hūng societate inire voluerunt. Ex hac societate mrazy buny, mmunicaō q intr ipsos fuit necessaria. Ut se mmunicarent, se que mutuo intelligerent, aliquibs sgnis externis homini hopus fuit. Voces fuerunt sgna hæc ab ipsis electa. In vocy impoī medi-y fuit ad huniomanij finy asequendy; d qd mrazy istud bony importat, et in quo castat omrazy buny dicit manifestaone reay de quibs loquimur, et rcepty de ipsis rebs; hoc in fine homines inierunt mrazy buny, ut res, rceptusque de rebus sibi mutuo manifestare, nec aliy finy habere potuerunt.

112 Inde: voces, quæ st media ad hunc finy devuerunt institui manifestare reay, et rcepty de rebs: g voces ex prima riā institione, et ex intēone res, et rceptus sgcant. Sgcant quidē, in

eodem modo; neque res significant doctrinaliter, quia supponunt passive pro rebus, et de ipsis fiat affirmatio, t negatio, quod est caracter doctrinalis significationis, receptus autem significant mere indive, hoc est, significant receptus quod de illis aliquid affirment, t negent. Et quia voces esse possunt etiam illativa signa, sciendum est voces attenta impositione solum esse signa indicativa; attenta vero, et superaddita veracitate loquentis illativa signa esse. Ratio quia per impositionem nequeunt impositores refundere in voces omnem illationem, sicut licet per ipsas significetur receptus, inviti impositionis non infertur; infertur tamen dari, et non mentiri inviti, et adjuncta veracitate hoc accidit, ut in pluribus; aliquoties non evenit, quod ratione circumstantiarum ea voces non inferant receptus ipsis respondentes, ut cum quis hereticas conclusiones adversariorum nomine sumit pleandas, ut earum conclusionum rationes clarius dissolvanta.

113 Ad quod dices, etiam loquentium veracitas necessaria est ad hunc munerum; ergo de illa providere debebant vocum impositores. Dico: qui vult finem tantum tenetur ad illa media, quae in ipsius manu sunt; in manu impositorum solum est vocum significatio, non vero loquentium veracitas: ergo de significatione vocum, et non de veracitate providere debuerunt sicut at exemplo vult quis, navim suam ad Indos pervenire navim parat, nautas quaerit ipsis, si varia providet reliqua, ut navis se ventis tradat, et quae ab ipsius manu descendere possunt, in promptu hoc, et quidem venti dux navis fidus fideles, laboriosique in actu 2° nautae ulterius necessarii sunt; verum quia media haec in mercatoris non sunt manu, de illis providere non debet; ut ad Indos navis ipsa perveniat.

Sectio II: argumenta contraria solvuntur.

114 Arguens 1°, contra 13 conclusionem: supposita vocum impositione ad significan-

dos acceptus, sufficit ipsarum impositio ad significandas res: ergo valet antecedens: supposita vocum impositione ad significandos conceptus, absque immediata significatione per voces, stat commercium rationale humanum: ergo sufficit ipsarum impositio ad significandas res. Probatur antecedens: stante praecisa impositione vocum ad significandos conceptus, nobis innotescunt res, et conceptus; et per hoc praecisè stat commercium rationale humanum: ergo. Probatur maior; quia per hoc praecisè, quod voces significent conceptus, nobis innotescunt conceptus, et per hos manifestantur res, quia conceptus naturaliter significant res: ergo stat commercium rationale humanum; quod manifestationem rerum, et conceptuum per voces intendit.

115 Ad argumentum respondeo, negando antecedens 1. illud distinguendo. Sufficit ipsarum dispositio, pro requisita ad commercium rationale humanum ad significandas res, nego: sufficit ipsarum impositio ad significandas utrasque res, concedo antecedens: ad antecedentis probationem nego antecedens, ad huius antecedentis probationem distinguo maiorem; stante praecisè vocum impositione ad significandos conceptus nobis innotescunt res per conceptus, concedo: nobis innotescunt res per voces immediate, nego maiorem: neque devincit adversa maioris probatio. — Homines inter se humanam societatem inierunt, humanum quoque commercium stabilierunt; quod intendit, quod homines sibi mutuo res manifestent ad manifestationem istarum media per se apta praeparaverunt; media haec sunt voces, quae non mediate, et ratione conceptuum, sed immediate, et ratione sui res significarent.

116 Hinc licet omittamus, quod commercium humanum institui potuerit sine immediata rerum significatione, et per solam immediatam significationem conceptuum per voces de facto non commercium humanum intentum, et statutum ita ne pateat hoc à posteriori, quia Deo non curante

ex meritis cunere judicante, hec propô Pirus currit, apud omnes fal-
sa eet, vera si voces soliy sgcarent xcepty, quia in hoc casu r-
xpty habeo, d. vt judicium de eô, qd Pirus currat. Adde qd voces sg-
cat dcta vt posteà dicimus doctrinalis auts, sgcão stare nequit, qn
voces immediatè sgcant res, g immediatè sgcão rery p voces
n supflua, imo requisita ad mediu ratlg humany put de facto
staty e.

117 Argues 2°, c.a eands xclusiony. D. Thom.s 1a parte q. 13 artic.
1° in respone ait: respondeo dicendy qd 2a Philosophus voces sũt
signa intlus, et intlus st rery similitudins, et sic patet, qd voces
referunta ad res sgcandas mediante xceptione intlus. Pretereà
eadz 1a parte q. 13 articulo 3° ad 2m inquit nomina n sequunta mo
dy esendi, qui e in rebus, d mody esendi 2m qd in nostra xceptio
ne e, g voces n sgcant res, d suptur immediatè quibus medijs
res manifestanta secunta quq modo esendi, qui e in rebus qui-
a immediatè res n sgcanta; d my esendi 2m qd e in nostra
xceptione, quia immediatè soliy sgcant mentes nostras.

118 Ad arguty
respondeo, D.m Thom. soly intendere voces, et nomina sgcare eo
modo, quo xcipiunta ideogs ad illa N authis verba mediante xcep-
tione intlus immediatè addit hec: 2m igitur qd aliquod a nobis cog-
nosci pot sic a nobis pot nominari. Igitur voces sgcant res, res
mediante xceptione intlus; quia voces sgcant res eo modo, quo sũt
in nostra cognitione, unde antequg res sgcenta p voces, supponunta sg-
catg p cogniciony, qua res prebû cognoscimus. Deinde, qd nas cogniciones
de rebs media inter voces, et res, et qd voces referunta ad res me-
diante xceptione intlus. Ide, 7 tendit D. Thom.s in d.a authe cujg qui

veracite loquitur, solu loquitur de rebus, ut illas cognoscit, et ut illas habet in suis conceptibus.

119 . Arguitur 3.° 2.ª pars conclusionis: Svoces significant id, quod per ipsas intendimus significare; sed per voces non intendimus directe significare conceptus: ergo. Probatur minor: nam quando homini rustico declaramus Dei esse Trinum, et unum, non intendimus directe, quod rusticus cognoscat, nos cognoscere illud misterium, sed quod ipse illud cognoscat; confirmatur: id primario significant voces, quod directe per ipsas affirmatur; sed per ipsas directe non affirmantur conceptus: alias hoc propositio Petrus currit equivaleret huic: ego judico Petrum currere, posset que esse vera non currente, et me judicante illum currere.

120 Ad argumentum nego majorem: nam vocum significatio non est desumenda ex intentione loquentium, sed ex intentione voces imponentium. Saepe enim accidit, quod vox ad unum imposita, ad aliud significandum usurpetur a loquentibus, quando pro hoc varietur vocum impositio, et quando a parte voces impositae sunt ad significandas res, et conceptus: loquentes vero utuntur vocibus ad significandas solas res, ita ad significandos solos conceptus, quando hoc fiet, quod voces utriusque virtutem significativam non habeant, ex intentione illorum, qui voces imposuerunt, ut et res, quae conceptus significarent. Explicatur hoc a paritate; nam quod utamur ad significandum per metaphoram dirum horum non tollit, quod ipsa vox retineat suam virtutem significativam, quam impositores intenderunt, propterea significare eorum: ergo similiter.

121 Unde licet aliquoties loquens intendat audientem percipere Deum esse Trinum non tollit, quod licet ipse loquens, intentionem non habeat manifestandi suum conceptum de Trinitate, quod voces non habeant virtutem significativam talis conceptus ex intentione illius, qui tales voces ad significandum imposuit. Ad confirmationem dico majorem: id primario significant voces in genere

re doctrinali, qd p ipsas affirmatu, redo; id primario sgcant voces in genere sgcaonis indicativg, qd p ipsas affirmatu, nomarij, et ipsa mixi cy ipsius adjuncta pbaone, no cog. Voces sgcantes imponentiy intone, et res, et reptus; rety res sgcant doctrinalita, mere vero indicatiue reptus. P voces affirmatu, qd p ipsas sgcatu doctrinalita, n aute qd p ipsas mere indicatiue sgcatu: unde licet p voces soly affirmatur res, falsy e, qd p ipsas directe, et ex primaria intone n sgcentu reptus.

122 Argues 1°. Priore invocado doctrinalis sgcao rey, qug indicava reptuy: g voces n sgcant reptus ex primaria institutione. Pbatur ans 1°. quia impositores destinarunt imponoy rey ad sgcaong reptuy. 2° quia sgcao rey ad fundaty ad sgcaong reptuy: Si n illor Dius n sgcaret Dy, d signy, n sgcaret repty de Dao, d de signo. 3° quia de facto prius sstitsj sgcaong rey, qug reptuy. = Ad arguty pmitto ans, et no cogng qd voces prius sgcant res, posterius vero reptus, sponita eyeo, qdg res, qug reptus ex primaria intone eque sgcent. Sic licet electio prior sit, qug mediory executio utragg, tg electio sciliret, qug executio exeadj intone eque intentive descendunt.

123 Rao e; quia impositores intenderant primario smeriy huny, qd rey, et reptuy manifestaony involvit. q ad hanc duplicy manifestaony devenerunt eligere media: g reptus, et rey manifestao p voces eque descendit ex illa huni smeriy intone, cy p duplicy hanc sgcaony voces sstituanta media ipse apta ad huny smeriy. Adde, gratis dici prius ee sgcaony rey, qug reptuy; nihil n n phibet, qd utraq sgcao eque sit sirpata, absq ordine prioris, et posterioris, ideoq ans spmi-

tio imò nihil prohibet, quod prius concipiatur significatio conceptuum, quam rerum, quin tamen exinde inferatur, significationem conceptuum esse ex primaria intentione; secus autem significationem rerum.

124 Advertendum has duas propositiones esse falsas; ideo voces significant conceptus, quia significant res: ideo voces significant res, quia significant conceptus. Quia illae denotant rationem formalis significationis et finis ab impositoribus intentibus, sicut dixi num. 24: falsum est esse solum intentum, et finem, manifestationem rerum, vel conceptuum, sed utrumque simul, quia in utraque stat eorum meritum sibi etiam falsae etiam sunt propositiones, quia falsum est, quod ratio formalis, ut voces significent conceptus, sic quia voces significant res, sed quia a impositis sunt ad conceptus significandos: sicut falsum est, quod ratio formalis, qua voces significant res, sit quia significant conceptus, sed quia impositae sunt ad res significandas: et si propositiones illae falsae sunt, restat, ut eque primario tam res, quam conceptus per voces significentur ad probationem antiis argumenti positi numero 133, dico, verum impositores non destinasse significationem rerum ad significationem conceptuum, sed ad meritum eorum, et ex hac intentione illas imposuisse ad res significandas, et conceptus.

125 Ad 2am probationem respondeo, significationem rerum in vocibus non esse fundamentum ad significationem conceptuum; quod non si vox Deus Dei non significaret, sed lignum neque conceptum de Deo, et de ligno significaret, id provenit ex eo, quod per eandem intentionem voluerunt, vocem utrumque significaret, et hac supposita, et stante intentione, non reuit unum significare, quin significet alterum. Sed hoc non probat, quod significationem rerum esse fundatum ad significationem conceptuum; sicut quod nequeat significare conceptum, quin significet rem non probat, significationem conceptuum esse fundatum ad significationem rerum. Ad 3am probationem permitto significationem rerum esse priorem significatione conceptuum: sed ex hoc non probatur, significationem conceptuum non esse ex primaria intentione, ut jam dixi in responsione ad hoc idem argumentum.

126 Argues 9:

significant rerum in vocibus uita ex pacto, quo statuerunt homines, tales esse proprietates rerum, si tales voces protulerit: unde qui aliud sentit, aliud loquitur, infidelis dicitur; quia in vi illius pacti loquentes obligantur, ut habeant rerum de recto, de quibus loquuntur: quia voces non in vi impositionis, sed huius pacti significant res. = Non ausim arguere Patris Sinse, in quo gratis supponitur, voces significare res, non in impositione, sed in vi illius pacti; quia gratis supponitur. Neque quod homines obligentur ad (?) habendos res de recto, provenit ex illo pacto, sed ex ratione status dictante neminem loquendo sine sua conscientia ... ex illo pacto, ut tollat significa-tio in vocibus in vi impositionis. Pactum illud deficit, ut loquentes omit-tant verba difformia ponant, verba conformia, conceptibus, quibus intimi-mentem significantia: unde pactum efficit, quod voces, quae impositione valent significa-re, meliorem habeant moralem cum conceptibus ipsius pacti vi.

127 Argues 6°:

Ideo voces erant rerum, quia instituta sunt, ut sint apta media ad merca-tum hominum; sed haec ratio nulla est. Probatur minor: quod sint media apta ad mercatum hominum, ex quo facere possint id, quod facerent res, si ipsi homines loqui possent; sed res non erant signa sui ipsorum; quia voces sint me-dia apta ad hominum mercatum, non probat, quod sint signa rerum. = Probatur 1°: Ad hominum mercatum saepe requiritur, quod homines celent suos conceptus: quia probatur 2°: ut manifestentur conceptus, sufficiunt hae voces judico, existimo, apprehendo, et aliae similes, quae sufficerent, si quaelibet vox significaret rem: quia = Ad argumentum, concessa majori, nego minorem, et ad huius probationem distinguo majorem: quod voces sint media apta ad mercatum hominum, et quod facere possint id, quod facerent res, et diverso modo concedo; id est eodem modo, nego majorem, et concessa minori, nego consequentiam.

128 Replico: si homines possint loqui prop-

tur, p(er) conceptus aliis immediatè manifestarent res: hoc fit etiam p(er) vo-
ces, d(iverso) diverso modo, n(on) conceptus sit signa naturalia, et in actu (secundo) repræ-
sentativa voces sit signa rerum ad placitum, et p(er) accidens in actu (primo)
posteriori: si homines possint loqui p(er) conceptus, conceptus naturalia præ-
sentarent se ipsos, et finaliter repræsentarent res, voces autem, et finali-
ter repræsentant res, et finaliter conceptus. Retorqueta deinde argumentum
statua Cæsaris instituta est, ut faciat, quod faceret Cæsar, si adesset, d(um)
Cæsar, si adesset, non est signum sui: ergo neque statua Cæsaris est signum Cæsaris.
Ad 1um rationem dico ante: ad hunc omnium p(er) accidens sæpè requisi-
ta, quod homines celent suos conceptus, concedo; ad hunc omnium p(er) se sæpè
requisita, quod homines &. nego ante, et cons(equentiam).

129 Voces sit media apta ad hujus-
modi, et cum hoc p(er) se requirat manifestationem conceptuum, et rerum sequi-
tur, quod vi impositionis voces significant utramque habere debeant ad utrumque. d(um)
cum aliquam circumstantiam pendere nequeat, quod hominum mentes occultæ mane-
ant, tum p(er) accidens non utentur vi vitæ significativâ conceptuum. = Ad 2um rationem
dico ante: ut manifestentur reflexè, et doctrinaliter conceptus, sufficiunt
hæ voces judico &. concedo; ut manifestentur directè, et indicativè nego ante.
Per quaslibet voces significatur conceptus directè, et indicativè; unde p(er) solas vo-
ces assignatas conceptus indicativè non significantur. Voces illæ, judico, existi-
mo, apprehendo supponunt passivè pro conceptibus; unde hos doctri-
naliter reflexè significant. Ulterius prædicta verba expressius significant
conceptus, neque est inconveniens, neque supplium, quod p(er) unum verbum expressi-
us, et p(er) aliud minus expressè significentur conceptus: sicut non est inconveniens,
d(um) res significantur p(er) unum verbum expressius, et p(er) aliud minus expressè. Ut
patet in homines, qui clarius p(er) hoc et rate, et minus clarè p(er)
verbum hoc, significat.

130 Arguės 7º precisė intlà vocy impoone ad res signandas, et qd loquens sit in loquendo verax, voces st media apta ad hunc mercium, d hoc ē absque vocy impoone ad signandos receptus: e. Rāo maior, quia stante vocy impoone, et loquentis veracitate, habita rerum receptuy manifestao p voces. habita rerum manifestao in virimpoonis ad signandas res p voces. habita manifestao rone veracitatis, rone cujus loquens n mentita, d manifestat receptus, qui habet de rebus.

131 Prob: si voces eent impositę ad signandos receptus constaret de hac impoone, sicut constat de impoone ad signanda res, d n constat: e. Probatur minor: si constaret de tali impoone, ~~constaret~~ sᵽ per ac cognosita vox, ut signivarei, cognosceretur etiā conceptus ab ipso proferente, d nunquā aut rarò proferentes deveniunt in notitiam horum receptuy, cum tamen deveniant in notionem rerum signiticatiuarum p voces qui in sati aliquoties reflectit supra receptus de quibus loquitur; 1 quis dicat rarò audita voce, et odto rato cogitat, de audit de receptu proferentis? a n constat de impoone vocy ad signandos receptus. Arguty hoc ē praecipuum robur sententię negantis, voces ēē primaria inteone signare receptus.

132 Ad argutum igitur dico mai: precisè intlà vocy impoē ad res signandas, vel qd loquens sit in loquendo verax, voces st media apta p se apta ad hunc mercium, ptd de facto instituty ē, no; voces st media apta p accidens ad hunc mercium, pot de facto institutus nē, rcdo maj, et nega mini potest ad relquum y arguti. d missis modis alijs, quibus mercium hunc instituē potuit, de facto institutum ē p voces ab impoonibus ordinatas ad signandas res, et receptus, qd voces signent res ad pratum, constans ē pterè omnium sententia, et à nobis jā probatum ē. Qd signent receptus ē doctrina S. Aug. in pluro.

ne nostri actionis relati. Nec vocibus tingere possit virtus signiva ratione veracitatis; quia sug retinent signiog virtutem, etiā cū alloquente abest veracitas. Sic in dicat has voces Deus currit non significare nexty de Deo, dy loquens mentitur? quia deficiente veracitate, deficeret etiā virtus, et p[ro]sequens in vocibus significaō deficeret nexty in ipsa veracitate citā. Imo neq daretur mendacium, qd stat in eo, qd voces significent nexty, quē in mente non ē.

133 Virtus signiva debet vocibus tingere ab impositione, ut sint media p[er] se apta ad hunc commercium; quia ad hoc non minus requiritur manifestaō nexty; quā nexy. Manifestaō hēc sequi debent p[er] voces, tanquā p[er] media p[er] se apta; habent autē ēe media p[er] se apta ab impositione, a quā habent ēe signiva naptus. Nunc omne p[er] accidens voces ēē apta media ad hunc commercium, si ab impositione non essent signa indicativa, d[e] sed illativa a veracitate loquentis. Ratio: quia cū ēē illativa provenit a veracitate, quæ nullo impositores refundant nexionē in voces cū naptibus, quia veracitas non se habet ex parte impositoris, sed ex parte loquentis; veracitas hēc, in quā vis illativa vocis consistit, est ab extrinseco, p[er] accidens, et tingentia vocibus adveniret, ut potequē alloquentibus advenit.

134 Ratio totius doctrinæ ē: quia ad commercium hunc duo hæc requiruntur; 1: manifestaō de tratory nexty: 2: qd ejusmodi naptus manifestatio inferantur in loquente. Atoc 2: non erat in manu impository d[e] in manu loquentis, penes quos, dy loquantur stat veracitas. Restat 1; qd impositores facere, qd erat in ipsorum manibus scilicet vocibus conferre virtutem, indicatiq naptuy, ut media p[er] se apta ad hunc commercium evaderent.

135 Toty purificata in vocibus judicio, apprehendo,

existimo, et in alijs, quę ab impoone signa sit conceptus, l apud ipsos adversarios, ut sint media p se apta ad hunc munus. = Sg ad obiectionem positam numero 133 respondeo, conclamari, nando mũz. Ad cujus solutionem nomineg. In vocibus virtus significativa rerum ē finalis distincta a virtute significativa conceptuum: unde voces, ut rerum signiue possunt cognosci, qn cognoscantur, ut signiue conceptum, et p consequens, qn conceptus ipsi cognoscantur.

136 Ad cateram pro alijs argutijs solvendis nota 1°, voces quatenus signa indicativa, eẽ ad placitum signa conceptuum; quatenus autem illa va sit ratione veracitatis significatione naturali. Significatio autem locutionis dicenda erit mixta ex naturali, et ad placitum; & absolute ad placitum, quia denominatio sequitur digniorem partem. Nota 2°, significationem requisitam ad munus cujus huius stare in virtute indicativa, et illativa in vocibus: nã p indicativã manifestantur, et p illativã infertur conceptus in loquente. Nota 3°, voces substitui loco conceptuum quoad aliqua tantum, nam sicut conceptus, si adessent, manifestarent se ipsos, sic manifestantur voces. Conceptus autem manifestarentur materialiter sese intui presentando; sed voces autem manifestantur formaliter, quatenus significantur.

Section de scripturarum significatione.

137 De scripturis vocum substitutis in processu sermonis quęritur, quid, et qua ratione signent? Ad resolutionem presupponendo noto 1°, scripturas esse signa doctrinalia rerum. Ratio; quia scripturę enunciationes faciunt de rebus: et verè, l falsè pro veritate, disparitate cum rebus, pro rebus & pagi ve supponunt, qd ē caracter proprium significationis doctrinalis. Nota 2°, scripturas nec esse signa doctrinalia conceptuum, d solum indicativa. Ratio hujus notationis ē eadem cum ea, quę dedimus significatione vocum, rũ conceptuum. Nota 3°, scri-

pturas immediate significare res, et receptus. Quod immediate significent receptus, constat apud fere omnes est; quod autem significent immediate res, ostenditur pariter vocibus. Praeterea: nihil est doctrinalita significabile per Scripturas, nisi res: ergo has significant, et quidem immediate.

138 Tota difficultas devolvita ad inquirendum, utrum Scripturae significent voces, pro quibus subrogantur? Affirmant Patres Conimbricenses, et Arriaga disputatione 10 Logicae numero 39. et communiter negant, cum quibus assero, Scripturas non significare voces, pro quibus subrogantur. Probatur: Scripturae non significant id, ad quod significandum non sunt impositae; sed vi impositionis non stant significandas voces: ergo. Major est certa; quia cum Scripturis neque naturaliter, neque ex consuetudine competat significatio, solum significabunt ad placitum id, ad quod sunt impositae, et non significabunt id, ad quod impositae non sunt. Probatur minor: Scripturarum impositio tendit ad finem hunc mercium asequendum: sed ad hunc finem asequendum non requiritur, quod Scripturae non significent voces: ergo.

139 Ratio majoris est: quia tum voces, quae Scripturae sunt media quaedam apta ad impositionis excogitata ad mercium hunc, voces ad mercium hunc inter praesentes Scripturae ad eundem mercium inter absentes stabiliendum. Probatur minor: hunc mercium dicit manifestationem rerum, et receptuum; sed ad manifestationem rerum, et receptuum non requiritur, quod Scripturae significent voces, ergo major est certa, et minor certa debet esse, quia cum manifestatio rerum fiat per finem ad manifestationem rerum, et receptuum solum requiretur significatio earum. Adde pariter, quia sicut ad manifestandum Caesarem sufficit, quod Caesaris statua Caesarem significet, et non requiritur, quod significet aliquam Caesaris imaginem: ita ad mercium hunc, seu manifestationem rerum, et receptuum sufficit significatio earum per Scriptu-

ras, et n̄ requirit, q̄d hę sḡcent voces. Pręterea: ad merāq hunq inter presentes sufficit, q̄d voces sḡcent res, ex ceptus: ḡ similiter in scripturis eadē sufficit sḡcaō ad merāq hunq inter absentes.

Argues

120 Iᵒ 1ᵒ: sepè sepius ad hunq merāq requirit sḡcaō vocū p scripturas: ḡ scripturę sḡcant voces. Ans ostenditur, dq quis scribendo notat, et refert modū, et voces, quibus in loquendo usus ē, itq: dq quis p scripturas refert poema, d Rethoriq oraōq, ut numerus, et gravitas, ornatus q̄ vocū manifestentur. = Ad arguty, resp. anti; no cōq. 2do scripturę sḡcant voces, ista se hent, et sḡficantr, ut res, sic dictiones ista scriptę vox Petrus sḡcat vocē Petri. Neque in hoc inveniens apparet, sicut n̄ apparet in eo, q̄d vox scripturę, ut res sḡcat, ut patet in his vocabs vox Petrus scripta, quę scriptura Petrus, ut res sḡcat, et quidē doctrinaliter. Itemq apparet, p̄terea, et oraōq scriptę versu, et orationes vocales sḡcariq res aliquando.

121 Argues 2ᵒ: qui scit legere latinè, et linguę latinę ignorat, cognoscit p scripturę latinę voces, q̄ cognoscat hoc cū obtō; ḡ q̄d ideo ē, quia scriptura immediate sḡcant voces: ḡ. = Ad arguty, concessā mari, no miror. Qui audita scriptura latinā, devenit in cōtionē vocis, talis scripturę respondentis, n̄ ideo intaliq cōtionē venit, quia scriptura voces sḡcat, dquā impositores voluerunt, ut vox, et scriptura sibimet respondeat, itq ē obtū sḡcet: unde legens lapis scripturę cognoscit dari etiā vōq lapis idē obtū sḡcanq, quia cuilibet scripturę sua similis vox respondet. Arguty pot retorqueri, quia etiā audiens vocē latinę, et illā ignorans venit in cōtione scripturę latinę sui respondentis, et n̄ venit in cōtionē obti, q̄ tam̄ latina vox

Scriptura significet Latine.

142 Instas: si variaretur impositio vocis Petrus, ita ut significaret Paulum, tunc scriptura Petrus significaret, et non significaret Petrum; hoc falsum est, si scriptura Petrus non significat vocem Petrus, non in aliud significabit. minor probatur dupliciter pariter. 1° quia Caesaris statua significat Caesarem, et non significat imaginem Caesaris, licet varietur significatio statuae Caesaris, non variata significatione imaginis Caesaris: ergo pariter si scriptura Petrus significet Petrum, et non vocem Petrus, licet varietur vocis significatio, non variabitur significatio scripturae. 2° quia vox ignis significat ignem, et non significat fumum, licet varietur significatio vocis ignis, non ideo variata significatione fumi, qui significat per ignem significabit.

143 Ad instantiam respondeo 1°, negando minorem, quia in praedicto casu, sicut vox Petrus de Petro significato transfertur ad significandum Paulum, ad eundem significandum scriptura Petrus transferetur. Hoc dependeret a bona voluntate, ad quod omnino ordinantur significandum voces, et scripturas sibi respondentes destinantes. = Respondeo 2°, nihil prohiberet, quod translata voce Petrus ad Paulum significandum, adhuc in eius voluntatis impositionem scriptura Petrus maneret significando Petrum, et tunc significationis ordo non servaretur. Unde in toto, et pro hoc casu non mirum. = Respondeo 3°, quod translata voce Petrus, ad Paulum significandum, posset scriptura Petrus significare et non Petrum, vocem Petrus; hoc cum eveniret in vi novae impositionis, quam tunc scriptura Petrus haberet, et non in vi significationis, quam modo habet, modo non significat vocem sibi respondentem.

144 Ad 2am partem respondeo, variata significatione statuae Caesaris, licet variando significationem imaginis ejusdem Caesaris, quia una significatio est ab alia independens, quia utraque significatio statuae, quae imaginis est naturalis, et ab intrinseco. Sicut dato, quod vox non aliud probaretur non significaret, adhuc scriptura naturaliter significans scripturas:

q quia tq statua, qug imago ā diversis artib. secandhoñib. pro venit, erant ab altera independens cęteris sgcao vocis et scripturę dependent ab eadq voluntq, qua imposuit, stadiq istq sgcandi. Ad qq partis etiq respondeo, sgcaonq fumi ex ab intrinseco, et naali, unde ñ mutaretr, neq desineret ignq sgcare, etiq si mutaretr sgcao vocis ignis, quę ē sgcao ad plalq, a qua ē independens sgcao naalis.

145 Argues 3º scripturarq substitutio pro vocib. nēnalis, nei patet; neq praeter hoiq intentiq, q scripturę talita substituuntr pro vocib. in vi hoiq intendentiq pro caracteres v.g. hoo, ñ solq hoiq, et etiq vocq hoo manifestari: alit cur erraret, qui p istq scripturq hoo intelligeret, q explicaret hac voce ab raa: Ergo etiā scripturę ex hoiq intentione substituuntr pro vocib.: q illas sgcant. Rao cōs, quia ñ alia voces sgcant reptas, nisi quia pro reptis substituuntr. Ergo item: Scripturę differunt ā hieroglyficis in eo, qd hec immediatē sgcant res, ñ vero voces. Et scripturę res, et voces immediatē sgcant.

146 Ad arg. qutq pcessanti, quod omes suas partes nosq. Rao ē, quia hoiēs imposuerunt, voces et scripturas ut media [illegible] scapta ad hunq mercq, et cq hoc solq [illegible] manifestaonq rerq, et receptinq res solq cogitaones [illegible] absentiq, et presentiq p voces, et scripturas sgcare voluerunt: unde ad hoc solq impositę sunt voces, et scripturę. Voluerunt praeterea, voces et scripturas omnimodq amni respoq inter se habere, ñ solq in sgcando sua obiq, verq in eodq sgcandi mo, eadq q claritate respa [illegible] qd qui exigeret, scripturq hoo [illegible]

cũ Scriptura hoc signū voc hoc n̄ ideo erraret, quia diceret scripturã hoc signũ ...
sivi respondentis haberet, erraret, quia sumeret scripturã pro voce,
pro quā substitui ñ debet, cũ scriptura hoc, et voces alterate ñeo-
dē modo, & diversa claritate idē obiectũ signent.

147 Ad 13 rationē dicendum:
Scripturas substituuntur qualiter pro vocibus no; substituuntur quoad
aliquã equivalentiã, nego ant. Scripturas ñ substituuntur qualiter pro
vocibus, quia neq̃ signant, neq̃ voces representant. Substituuntur
quo ad aliquã equivalentiã, quia sicut voces, res, et conceptus manifes-
tarent, ita scripturæ res, et conceptus manifestant, et in hoc equi-
valent. Vocesve̅ si se ipsas manifestant, et cũ ñ manifestent
ea sp voces, quia sp illas ñ significant, in hoc ñ equivalent.
Ratio cõs falsa ẽ; nã rao, ob quã voces significant conceptus, ẽ quia
pro illis substituuntur qualiter conceptus representando.

148 Ad 23 rationē
nõ ant; discrimen ñ voces ad hyeroglyphicus spectat, eo, quod hoc
ñ subrogentur pro vocibus, t certè ñ subrogantur pro vocibus de-
terminatis, scripturæ vero pro vocibus omnino determinatis subrogantur.
Sic exemplū. Cignus avis hyeroglyphica amoris, ea, q̃ picta amo-
rē significant immediatè signũ pictura ñ substituta pro voce, vel
saltē ñ substituta pro voce determinata, tũ pro diversitate idiomatũ,
et rationū amor diversa nomina habeat, et tñ apud omnes
gentes amor p signũ symbolice exprimitur econtrario ev enit hu-
io scripturæ Cygnus, quæ determinatè pro voce Cygnus substituitur.

149 Ad cat-
q totius doctrinæ summa exprimenda ẽ. Cũ homines intendissent
mentis tractus inter absentes, ad hoc scripturas, ut media ꝑ signa-
ta elegerant, quæ significarent doctrinæ res, sequitur scripturas veras,

h. falsa sunt. Sed aut[em] merito dicat n[on] solu[m] manifestationis rerum de etiam rerum ad illos etiam manifestandos elegerunt Scripturas Scripturae signa rerum, d[e] mere indicativa ratione, potius impositionis, sicut sunt voces. At vero sicut voces transeunt ad esse illativa signa ratione veracitatis loquentis, ita etiam scripturae ad esse signa illativa transeunt ratione authoris, et veracitatis scribentis.

150 Hic notabis, notas istas punctum, virgula, admiração, interrogação habere significationem rerum, indicamus v. g. illarum; quia per punctum significat periodi finis, et per comma, seu virgulam finis membris. Ab opposito interrogação, et admiração, 1.a significat mentem dubiam, et 2.a mentem stupore plenam. Adversarii vero, cum scripturis immediatam negent significationem rerum, illo recedunt notis interrogationis, et admirationis de quibus loquimur notitia. Nam quod audita interrogationis nota devenimus in cognitionem interrogationis, scriptum non probat, vocatam interrogationem scriptam significare; quia probat e converso. Arguitur etiam quod sicut non probatur omnes voces scripturas significare, quia aliquae sunt voces, quae scripturas significant, ut aliquae ait, sed hebraice, latine, et cum talibus caracteribus scriptae: ita similiter, quod aliquae scripturae significant voces, non probat omnes scripturas voces significare.

151 Oratio itaque, et ornatus orationis Rhetoricae consistit in ipsius structura, selectione verborum, collocatione terminorum, tropis, et figuris; quod autem exercitationes poematis scripti ex pendentia vocum gravitas, et ornatus, non probat scripturas esse signa vocum, de solis provisibus subrrogari. Deficiente hac subrrogatione, lectis scriptis, vocum significata suppleantur. Atque convenit, si quis in scriptis referret, et narraret suam orationem, quia per hic ipse suis gravitas et ornatas, omnes significarentur.

Tractatus primus de termino Logico.

In ab initio, quo a termino praesens incipit tractatus; nec immerito, cum in veris puretis; intellectus namque noster triplici operationum genere tendit in objectum, per apprehensionem videlicet, judicium, et per discursum, quae et tres mentis operationes dicuntur, in quibus, et objectum Logicae, et triplex sciendi modus consistit. Apprehensio est operatio, qua intellectus tendit in objectum nihil de illo affirmando, vel negando: quae si in uno tantum consistat apprehensio dicta simplex, ut haec Petrus; si vero in duplici, vel multiplici apprehensione dicitur composita, ut haec animal rationale: ad hanc operationem spectat modus sciendi definitivus. Judicium est operatio, qua intellectus aliquid de objecto affirmat, vel negat, in hac consistit modus sciendi divisivus; discursus est operatio, qua intellectus unum infert ex alio, et in hoc consistit modus sciendi argumentativus; triplici huic intellectus operationi, triplex etiam in vocibus operatio respondet, apprehensio videlicet, judicium, et discursus vocalia. Terminus ergo est 1a vocalis operatio 1ae intellectus operationi respondens; de termino igitur Logico in praesenti tractatus, sequens incipiat disputatio.

Disputatio 1a de termino Logico in communi, et in particulari.

Sectio 1a. Logica termini Logici definitionem tradit.

1 Et si res plurimae sint, quae termini dicantur, praesens disputatio non de quolibet termino, sed de termino Logico instituitur. Aristoteles libro 1o priorum cap. 10 ita terminum definit: terminum appello, in quem resolvitur propositio, ut

praty, et id de quo praedicatur, ipsi sit, aut non ea addito, vel diviso. In quibus tamen definitionibus videmus posita verba in quibus resolutio ponitur, additis illis ut praty, et id, de quo praedicatur, quae nihil afferant definitioni. Tenent aliqui, per istam tantum definitionem recte esse. Dico 2.a quia suspecta nimis videtur definitio, quae obscuriori indiget explicatione. Ostendo igitur, istam non ut rectam definitionem, sed ut meram descriptionem a Philosopho traditam esse.

2 Dico 1. Philosophus tamen definit per ordinem ad resolutionem Physicam, et non per ordinem ad Logicam resolutionem, non vero per ordinem tamen, sicut et quaelibet alia res definiri debet per principium, et primarium reperta in ipso intro reperta, et ordo ad resolutionem Physicam non est aliquod principium, et primarium intro repertum, ergo tamen totum non est definiendum per ordinem ad resolutionem Physicam. Probo maiorem, quia quaelibet res definiri debet per ipsius [illegible] tamen. Probo minorem; quia prior est ordo ad compositionem, quam ad resolutionem, seu destructionem, cum prior sit ordo ad esse, quam ad destructionem illius compositi, ad quod pars ordinata; tamen autem est pars compositionis, cum in tamen resoluta ponitur, et res omnis in suas partes resolvitur. Adde partes compositi physici cuius partes per eandem rationem non definiuntur per ordinem ad physicam compositi resolutionem.

3 Si Philosophus tamen definit per ordinem ad compositionem, nihil tamen definitionem ipsius recepti [illegible]: non resolutio, [illegible] [illegible], quo intimus intelligamus separari partes compositionis. Et sic ordo ad resolutionem est ordo ad actum intimus; ordo autem ad actum intimus non est receptus principalius et primarius intro repertus: neque ordo actus intimus receptus intro, etiam compossibilitas, et cum tamen possibilitas, sicut et possibilitas cuiuslibet rei, rei supponat esse integre constitutum, ordo, et compossibilitas tamen [illegible], supponet tamen esse integre constitutum: unde ipsa tamen plene constituta ante in [illegible] compossibili-

satis erit praecipuus, et clarius tai [illegible]. Huic etiam adde paritas propositi Physici hujus partes neque pro ordine ad resolutionem Physicam, neque pro [illegible] ad Logicam definitionem resolutionem.

4 Dices invita Philosophia: ipsam omnino [illegible] resolutio ad propos... [illegible] definit pro ordine ad resolutionem, illud definit pro ordine ad propositionem, qui sane est praecipuus et primarius negatur [illegible]. Neque dictum arbitrarium [illegible], cum [illegible] Magni Lovaniensis [illegible] tractatu 1° disputatione 1ª sectione 2ª. Verum respondeo, quia incredibile est usum huius Philosophiae [illegible] ad significandum propositionem [illegible] significatio [illegible] neque in dictionariis invenitur. Deinde incredibile est Philosophiam huius [illegible] verbi resolutio significatione ad propositionem indicandum: cum juxta [illegible] Thomam [illegible] articulo 2° nominibus utendum, ut plures utun- tur, quia [illegible] Philosophiam [illegible] maxime emulandas est, quam significationes usus.

9 Praetermissis contra alijs aliorum in definitionis [illegible] impugnationibus, Summa definitionis [illegible] pars absoluta proponitur. Si regulam praedicta definitione [illegible] meminerit quas a numero 5° in fine dedi, cum illis quae praesentis tai definitionis [illegible], illas recte invenies [illegible] definito clarior cum [illegible] clarius dignoscatur, quam termini [illegible], quam voces istae [illegible] definitione. Deinde: neque vox ista [illegible] neque aliqua [illegible] ipsa derivata praefatis [illegible] definitionem. Neque invita verbis ambiguus, metaphoricis, verbis cum [illegible]: neque redundanse, neque diminuta, et haec de eadem omni, et [illegible] definito convenit, explicatque [illegible], et [illegible] tai solidi. [illegible] pars absoluta: [illegible] pars convenit [illegible] unione Physica, et etiam [illegible], seu unione [illegible], quarum neque [illegible] pars sit propositi physici, neque [illegible] pars propositi [illegible] sit et [illegible]

Logicus, ut postea dicetur, per praeparationem absolutam integram propositionis absolutae quae tamen dicitur totum ab omnibus differt in ordine, quae tamen dicitur ad propositionem componendam, ut quid absolutum ipsius propositionis: ergo praefata tamen definitio recta.

Sectio 2a argumentis oppositis respondet.

6 Argumentum 1o. data tamen definitio non convenit litteris dictionum, neque partialibus constituentibus subjectum et praedicatum; de his tamen dicitur: ergo non convenit omni termino: ergo ratio manus; quia praedictae litterae, et dictiones non sunt pars propositionis, nec pars subjecti, et praedicati. — Neganda major: data tamen definitio convenientibus terminis, quae possunt esse partes subjecti, vel praedicati, saltem possunt possint esse subjectum, vel praedicatum totale, non sic omnibus major. Res explico: in hac propositione Marcus Tullius fuit Orator, in qua tamen Marcus Tullius est pars, et subjectum propositionis; tamen autem Tullius, vel tamen ille Marcus non sunt subjectum adaequatum, neque pars propositionis, sed pars subjecti; pars autem subjecti propositionis non est propositionis pars; et neque tamen, quia ut ait D. Thomas 1o Perihermenias quae est pars alicujus totius dicitur proprie illud, quod immediate venit ad compositionem totius, non autem pars partis.

7 Verificatur tamen ille Marcus, vel ille Tullius non sit tamen terminus propositionis in qua sunt partiales subjecti, sunt tamen tamen termini alterius propositionis, utriusque sunt, vel possunt esse subjectum totale, et pars propositionis principalis v.g. Tullius fuit Orator. Similiter dicendum de litteris dictionum aliquam componentibus; licet enim in hujus propositionis manus est alba littera m dictionis manus non sit subjectum adaequatum, atque adeo neque pars propositionis: verumtamen, quae componit, quae potest componere, ut adaequatum subjectum, videlicet in littera, orationis locus, ut postea dicemus de vocibus non significativis. — Instas: in assignata propositione ille Tullius est subjectum partiale; de subjecto parti-

ale, et partiale praty formidoni. = N. omisy instag, q. nge ē 1a. Illius 2a.
ong negans raoni partis q. d ē pars partis; subty aūs partiale pars
partis ē, quia ē pars subti, q. d pars ppōnis ē.

8 Argues 2o. datat tribe
-rinitio [illegible] [illegible] ... Dico datatū
defenitio ōvenit intro loco [illegible], sed ōvenit n tā loco obtivo, p. o ans;
et coāo. In pñis vocib. ñtaus locus considerands; ltijs vocis, et iusta
ay boty, iyāay obty nē taus locus, quia ay vocy illy digty ē ā tao
loco; ey iōs, sit dicere ñ tauis locus, ac dicere q. ē digty ā tao loco.
Veray licet obty illay vocy nō sit taus locus vocis, te ñ taus locus, st
tai loci qz ponit eē, subty totals hujus ppōnis, ñtaus locus ē taus
locus.

9 Arguces 3o: accidentale ēe, eē partz ppōnis; ē taus mald defini-
ta p. d, q. d ipsi accidentale ē q. et p. ee partz absolutz ppōnis. Pro
maris; quiā accidentale ē actu ōponere ppōny, sicuti igni actu ure-
ret. = Dico maiz: accidentale ē tae eē inactu exertitij partz ppōnis,
ō eto; eē inactu esse partz ppōnis, nō maz, et ref. a mīni, nocq. Cōdi-
cita, tuy eē partz absolutz ppōnis, n. debet intelligi, q. d taus debeat eē
actu ponere ppōnē, q. d tao accidentale, et extauny ē, sicuti igni actu-
bureret: d deberintelligi, q. d tau, sit inactu esse, seu q. d heat aptitudinē, et
ppoq, ar ppōny ōponendy, et sibi ou pcuq. e pars absoluta ppōnis, ng verba
in defione ñdiunt acty, d aptitudiny, vt tenet omune prologuy.

10 Instar.
taus debet eē inactu exertij pars absoluta ppōnis: q. datatans: copula ē in
actu exerti pars modalis ppōnis: q. similita taus locus, eē debet inactu
exertij pars absoluta ppōnis. = Pol inftag noans, et ab hujus paony resp.
ant, no cōq. Disparitas: ng copula ē pars modalis, omnis aut pars modlis

naâ suâ dicit actu extrema nectere, inter quę versata, nq modus definita p ĉê actuale exercitiȳ; d pars absoluta nullo titulo petit actu cponere, sufficitque ei capacitas ad cponendū. Roborat parité cpositi phîci, in quo de essentiâ unionis Phicę ê actu nectere et actu cponere, quia mûs ê de essentia autē partis Phicę absolute nê actu cponere, d aptitudo ad cponendū.

11 Argues 4º: in ppône mentali dantur veri, et ppietates, d isti tñ n̄ st partes absolute ppônis: g. Pbatur minor: ppô mentalis n̄ cstat partibus rex inter se distis: g tñ ppônis mentalis n̄ st partes absolute ppônis. = Duplici mô respondendū ê argumto pro duplici sentia versante circa divisibilitatē, et indivisibilitate ppônis mentalis. Respondeo 1º in sentia realis divisibilitatis ccessa maiori nando minorē, ad cujus pbationē neanti et ruit argumtū.

12 Respondeo 2º in sentiâ realis divisibilitatis ccessamaiori, deneendo minorē: d tñ isti in ĉê Phisico, et reali n̄ st partes absolute ppônis; cedo; in ĉê enuntiativo, et frali, nô minorē, et ratio pbationis ac ti nomine subdistione data ccessa exigrata. Igitur si ppô mentalis n cstat partibus ex distis, ne q̄ cstabit partibus in ĉê Phisico, et reali qd omnino idē ê; cstabit tmn partibus in ĉê enuntiativo, et frali, seu pa lili inter se distis, quę fralis distio sufficiet, ut dictô dicatur ê partes ppônis; sicut fralis distio sufficit adversariis, ut eas definiatur p̄ ĉê extremū ppônis, et omnibus aliis sufficit, ut homīj dividat p̄ hanc divio nē hominis alia pars ê al, et alia ratioe.

13 Argues 5º: terminus vocalis sit pars absoluta ppônis; d terminus vocalis ê terminus loquis: g n̄ omnis terminus dous e pars absoluta ppônis; g. Pbatur maior: pars absoluta ppônis ...

debet posseunam alteri parti, et tamen vocalis non pot uniri alteri parti; q. Ratio maior e: quia pars propositionis ordinata ad propositionem qui ex terminis vocibus componendo; propositio autem fit media unione, seu copula locali. Ratiocinatio; quia qdo tamen unus vocalis profertur, jam alter evanuit: neque valet irrevocabile verbum: et numquam jungunte dy tres vocales, ut oriantur.
Ad argutum non maiorem, ad cujus probationem dico maiorem: pars absoluta propositionis debet uniri Physice alteri parti, non; debet uniri locali, et moralitate; concedo maiorem, et dicta similiter minori, non cog.

44 Juxta namque totius sit ipsius partes: si totum Physicum sit, ipsius partes Physice debent esse, simul, et extra quo existere: si totum sit locale, et morale, ipsius partes locali, et moralitate quo existere debet. Propositio, adque tamen locus ordinata ut pars, et totum locale, et morale, cujus partes non Physice, et locali, et moralitate quo existere debet. Hic praedicatum vocale unitur locali, et moralitate vocalis subjecto, etiamsi qdo vocale praedicatum profertur, jam vocale subjectum Physice praeterierit. Doctrina haec demonstrata inde qd est totum morale, cujus partes sunt horae, componunturque totum dictum vespertinis simul cum matutinis, etiamsi qdo vespertinae existunt, jam matutinae praeterierint.

45 Instas solutione data, in propositione negativa v.g. Petrus non est Paulus subjectum neque locali, neque moralitate unitur praedicato: ergo saltem in propositione negativa pars absoluta neque locali, neque moralitate unitur alteri parti. Probatur ans: in tali propositione subjectum locali, et moralitate separatur, et negatur de praedicato: q. Dico ans instantiae: in propositione negativa, v.g Petrus non est Paulus subjectum obiectivum neque locali, neque moralitate unitur obiectivo praedicato, concedo; subjectum formale, neque locali, neque moralitate unitur praedicato formali, non ans. Dico ans probationis: in tali propositione subjectum obiectivum locali, et moralitate separatur, et negatur de obiectivo praedicato, concedo; subjectum formale locali, et moralitate

46 separata, et nota de prato fali, no an?, solumq explico: cy dicitabimus e hoo, affirat obty vocis Pers ee identicari cy obto vocis hoo; n vero vog ig Pers identificari cy vocis hoo quia si ppoo eet falsa, cy vox una ab altera dignat. Similiter in ppone negativa Petrus ne Paulus negata obty vocis Pers identificari cy obto vocis Paulus. Deinc soly loci, et morati separati obty vocis Pers ab obto vocis Paulus; quatenus ony de altero negata cy loca separato sitis, sa falis negao, qu de obtis fit, et n de ipsis tais ppone g nentibs: Unde loca, et motus separao n fit de ppoonis tais supra dicta ppone; sim de ipsis fieret, jg unita n maneret, at psi qe ppoo n daretr:

47 Argues 6.o syllogus tribs tanty tais ostare debet vt loca pasupit; d si tamus eet pars ostituta ppoonis, syllogus quinq tribs tais ostaret. g. Pater in hoc syllogo: omnis homo e at; d Pers e hoo; g Pers e at; qui vt ostet tribs ppoonibs, et quilibet duos tmos heat. vny videlicet subty, et vny praty, jg syllogus sexterio legitio. Argunty in omnes retorquetr in qualibet tui depone, quq efient. Rdigo mag: syllogus tribs tanty tais totalibs, et adequatis ostare debet, nelb; partialibs, et inadequatis, no mag syllogus sicvtus, tres tanty tmos adequatos hebet, sicut alatus in quo, et sit tmus hoo in ppone snari, et in mixi vis repetitus invenietr, repetitio hoc soly efficit vny tay totalis syllogi, similiter dicendy e de tmo at, et de tmo Pers.

48 Argues 7.o data tui definitio venit negaoni tui; d negao tui n e tmus: g venit n tmo. = Rdigo mag. data tui defio venit negaoni fali tui, cedo; venit negaoni physico tui, no mag, et accepta mi ni in sensu defionis, no co g. Fratris

v. negao tai sit verbalis negatio tai, qua tai sit, ut posito eo subiecto, et
pars obstita in ppone hac ut nego tai tans Socius. Nego de phi-
ca tai, sit forte dete, neq ipsi venit nostra definitio, neq tans lo...
e, ut pars ppoonis negeat eē.

19 Arguo 8° male definita tans por-
ding ad ppoong: 9 Probata ans 1°, quia sic definita tans p ignotius, ut
ppoo ignotior sit tao. 2°; quia tans potius definiendus eet pordina
ad sylogy: tum quia nulli agnoscimus terminy Logicy prop-
ter, syllogisticum, tum quia teste Divo Thomā Logica de
dictionibus tractat sub ratione terminorum, secundum
quod ex eis constituitur syllogisticus. Objectio e a Aristote in repraesen-
ti mastry, qui solius meminit ppoonis in ordine ad quae tay explicuit,
et ñ in ordine ad sylogy.

20 Ad arguty no ans. Ad 1̄ probaonē dico, tay ñ explica
ri p ignotius, ut p ordine ad ppoong explicatr; quia licet ppoo scientifi-
ca, certa, t probabilis in eē talis sit ignotior tao, at ppoo sub raone mu-
ni ppoonis, seu notitia ppoonis ... et vulgaris faullio eē, qua notitia
a definitiva tai loui. = Ñ.o deinde ut ... ppbaonis parte: ng licet
omnis tans ... sit eng tans syllogisticus, d loi ultimus pot secun-
darie ordinata ñ primario ad ppoong componendy, et media ppone se-
cundario ad sylogy constituendy. Et hac decaā D̃ hilius tay definie por-
ding ad pponē. Neq oppositū suadet D. Thom. qui solū intendit, tai
... eē constituere sylogy, atq ad hunc finē a Socrate ... intendit
Angelicus D. ppuetary ... eē primeny tincepty.

21 Inytao: licet ppoo ad
sylogy ordinetr primario, ñ tmn definitur p ordiny ad sylogy: g licet tans
louis, eng primarius ad ppoong ordinetr, ñ tmn definiri debet p ordine ad

ptinz. = Unijoanta, nō cog. Uis paritas. tu nomen in sensu dargen- mmuni sapienty splacito impotyē ad secandy munus partis aa- tefacti. Tui eximbiavi, qd datefacty Loy ē pp̄oō, ṙaō auj spar- ti defini, et explicari debet sp ordinz ad toty sivi rrespondens: g p̄ ordinz ad ppoonz. Kcontra ng ppoō tuet sgat rs pepsecadi- natg ad sylogy, ñ tmē impoty ē ad hunc ordinz ṙaio secandy, d ad secandy munus ppoonis affirmantioy kuantis, eo quod sit ta dato ab sylogy, ut ṙaō secundaria ipsius ppoonis. Arsomi- si, quā ppoō eniy primario ordinata ad dicionz, tanquy ad ony ex tribs siendi mūs.

22 Instas denz. T nuoignas ppoonis: g tuus nō pasisē pars ppoonis: g. Pbatur ans: hyc definio at ṙaale. stat tris at, et ṙaale tanquy ij suis partibs. = Noans instaz. et ad pbaonz digo ans: hyc definitio at ṙale stat tris at, et ṙale, qui tales sit p ordinz ad dicionz, no: qui tales sint p ordinz adq ppionz quq posunt stituere, nedo: tuus at et tuus ṙaale, neq qua- tenus jponant, neq quatenus jponere posunt asignatū; I- quarū bet aliq ppoonz, stituti: sed quavetiq dy jponunt depionz sea- vant adhuc pog, et aptitudinz ad ppoonz jponendy, ṙaōe cujus aptitudinis, dy sto in actu exercitij partes dicionis, sit simul in actu ejsiy ppoonis partes, quā ad ipsq jponendy servant pog, et ob hanc pasisē pog stituttoi.

Sectio 3a: utrū voces ñ sonivy sint termini Logic.

23 In exemply harg vocy omnia afferri solent Bucini, et Sindapsus, quq si alicubi forsan secaionz heant, aliq nutib-

significantes facillime negatio confingi possunt. Tales igitur voces nihil dicunt, significant non quia negationes aliquas ex parte obiecti significent, ut talis est negatio, carentia, privatio; sed quia nullius obiecti, neque positivi, neque negativi ad placitum significationem habent. Verum licet, libitum, et fundamentum nullum obiectum ab ipsis dictum ad placitum significet, ut haec vox Deus, quae Deum obiectum ab ipsa voce dictum ad placitum significat, voces tamen non significativae habent naturalem significationem prolatoris, sicut quilibet effectus naturaliter suam causam repraesentat: habentque naturalem repraesentationem cognitionis, et volitionis, quae in prolatore ad ipsarum vocum efficientiam praecedunt; cum eo ipso, quod tales voces proferantur, praeferunt aliquem volentem eas proferre; qui eas ab ipsas praesciente, et praecognoscente, cum nihil volitum, quin praecognitum.

24 In quaestione duplex datur sententia. 1a tenet, voces non significativas esse terminos logicos, idem quod tenet de significativis materialiter, semper se ipsis supponentibus, ut cum dicitur vox Deus; hic enim cum Deus non significat Deum, sed solum habet significari ab illa dictione vox. Sententia haec, quae communis est inter recentiores Iesuitas, defenditur a Patribus Oviedo, Hurtado, Arriaga, novissimeque a Patre Ludovico de Lossada dicto disputatione 6. capite 1o sectione 1a. 2a sententia asserit, neque voces non significativas, neque significativas materialiter supponentes esse terminos logicos. Probat sententiam stant Thomistae, Scotistae plures, et ex nostratis multi cum patre Lurios tractatu 1o summularum sectione 1a.

25 Sibi his auctoribus obiicias in hac propositione libitum est vox, libitum esse subiectum, at propositio esse terminum, negant utrumque, et asserunt subiectum assignatae propositionis, non libitum, significationemque eius esse praedicatum subiectum vox, verbum, dictio, et alia similia, quia ista propositio significat vox, verbum dictio est, in qua libitum habet esse obiectum significatum per vocem vox, sive per verbum, et non habet esse subiectum praedicatum. Cum auctoribus 2ae sententiae sit nostra conclusio: voces non significativae sunt termini logici. Sed dicendum est

significativa in causâ supponentes, quia ratio relationis positiva utriusque fuerit.

26 Probatur secundo: voces non significativae possunt esse subjectum, et praedicatum propositionis: ergo etiam Logicae. Probatur consequentia, quia juxta illam terminus est in quem resolvitur propositio, videlicet subjectum, et praedicatum. Probatur antecedens: voces non significativae possunt esse pars propositionis; et non pars modalis: ergo absoluta: ergo et subjectum, et praedicatum. Probatur maior: Logica non dirigit voces non significativas, ut sint pars propositionis: ergo. Probatur antecedens a paritate: Poetica, Grammatica, et Rethorica dirigunt voces non significativas, ut sint pars versus, orationis ornatae, et non ornatae: ergo similiter Logica dirigit voces non significativas, ut sint pars propositionis.

27 Quod poetica voces non significativas dirigat in partes versus, patet in his:

Significant nihil blitiri, syndapsus, et olera;
Si velint homines significare valent;

in quibus blictiri, et syndapsus, ut pars versus [illegible] versus componunt. Similiter ex Grammaticis dicere non est pars hujus orationis blitiri, est dictum est Sindapsus, in qua blitiri et Sindapsus personam agentis, et patientis agunt; similiter dicendum est de Rethorica. Dicitur: Poetica, et Rethorica, et Grammatica non dirigere voces non significativas, sed solum voces significativas, quae quando non significativae subintelliguntur. Idem ergo in praedicto versu blitiri, et Sindapsus non se habent, ut pura obliqua [illegible] voces subintellectas, quae sunt veras praedicti versus componentes, per quas est pars versus, et Poetica dirigitur.

28 Praeterea: in oratione [illegible] et a Grammaticae [illegible] verbum dictum est non datur, quia blictiri verbum aliquod non concordat nisi cum persona, et parte orationis [illegible]

nenis. Adde, Grammaticæ regulas, phræ: ipsæ voces non significativæ, qua ipse diriguntur à Grammatica, ut sint orationis partes. Videbor Grammaticæ regulas: Hoc quodvis neutris dabitur pronomine sumptum. Regula hæc vocis cujusvis et, sive significativæ, sive non significativæ quæ nominis gerat vices genus designat, ut cum ipso verbo concordet, et sic perfecta evadat oratio.

29 Dices itaque, Poeticæ, Rhetoricæ, et Grammaticæ dirigere voces non significativas, quia harum facultatum finis est vestire orationem ornate, et non ornate componere et structuram, qui finis per voces non significativas, eque ac per significativas assequi potest. Ceterum finis Logicæ est voces dirigere, ut ipsarum obiecta manifestentur, quod non dirigit voces, quæ obiecto carent. contra: qui finis ille fundatur absolute, Logica voces dirigere, ut ipsarum obiecta manifestentur; hoc non probandum erat. Præterea: similiter dici poterat Poeticæ, Rhetoricæ, et Grammaticæ dirigere voces in ordine versus et orationis, ut eorum obiecta manifestentur. Denique finis Logicæ est disserere, seu definitiones, divisiones, et argumentationes facere; et cum divisio, et argumentatio possit fieri etiam significativis. Dicendum est Logicam ad sui finem æque respicere voces non significativas, ac significativas.

30 Ex argumentationibus ex non significativis

sparsis: quælibet vox non significativa dividitur in aliam non significativam, quod partitur, et sindapsus, sic voces non significativæ: quod blitiri vox non significativa dividitur in sindapsus, vox etiam non significativa. Ex divisione: hujus orationis blitiri disjuncta est à sindapsus alia pars blitiri, alia disjuncta est, et alia sindapsus, quæ inquibus blitiri; et sindapsus sunt partes argumentationis, et divisionis, quæ finis attendunt sub Logicæ quibusque ex vocibus non significativis dicta sit, intelligendas esse sunt significativis, ut non pro suis obiectis, quod pro seipsis materialiter supponunt; respiciunt tamen à Poetica, Grammatica, et Rhe-

torica, ut verbus, et orationes ex ipsis componenta: ergo etiam a Logica, ut componenta propositiones.

Sectio 4.a oppositis occurrit objectionibus.

31 Objectio 1.a non e terminus logicus, qui non supponit pro aliquo passive pro toto objectivo; sed voces non significativae non supponunt, pro aliquo passive pro toto objectivo non videtur habet, pro quibus supponat, ergo data maior: nam genus logici, quod logice passive non supponit pro genere objectivo: ergo similiter: idem dicendum est de dictione speciei individuo. Consequentia est, et eadem viget a paritate, cujus a priori ratio est, quia Logica dirigit conceptus formales in tales, qui vocantur, ut hi modo conceptus objectivi manifestentur. Probatur 1.a propositio est oratio perfecta enuntiativa, oratio autem verbo, et nomine formae debet, ut autem voces non significative in oratione munus de genere non possunt praestare, ut tamquam nomina, in oratione sonanta: nomen autem juxta Philosophum est vox significativa ad placitum sine tempore. Probatur 2.o si vox non significativa est terminus, vel est cathegorematicus, vel syncathegorematicus, neutrum est: quia syncathegorematicus significans est, et 2.o significans, quae ita arguit doctus cujus proinde Mastrius et Ronzii moderata.

32 Retorquetur argumentum: non e terminus logicus, qui non supponit logice passive pro toto objectivo; omnis enim terminus logicus pro aliquo objecto supponi debet: ergo neque erit genus logicum, quod non supponat logice passive pro aliquo genere objectivo, quod falsum evidenter est. Directe nego maiorem, ad cujus probationem, nego anteced., nego conseq. Disparitas. Genus logicum formale ex hoc ipso quod ex impositione ad rationem quandam majorem, secundam, quae genus objectivum dicitur; terminus autem logicus formalis solum institutus ad propositionem componendam; ideo ergo Aristoteles eum definivit per ordinem ad propositionem; quod autem, ut postea dicemus, non exigit, quod omnes ejus partes significativae sint, logica relinquit partes non significativas ad suam constitutionem. Item falsae ratio a paritate juncta, saltem de Logica directiva, et argutativa loquendo; directiva enim, et argutativa terminos solum respicit primario, ut dictiones constituat, et argutativa,

ut efficiat propositiones ex quibus argumenta fiunt.

33 Ad distinctionem, concedo; propositionem esse orationem perfectam enuntiativam, constantem de bene nomine et verbo. Concedo etiam voces non significativas vices verbi in propositione non gerere; nego tamen non gerere vices nominis verum est. Aristoteles nomen definit per vocem significativam, de hoc est in stricta nominis significatione; non in sensu lato, ut ait D. Thom. in I. Perihermenias lectione 5.a, ubi verba, quae omnes orationis partes, quae ponuntur materialiter, sumuntur in vi nominum. Praeterea D. Aug. libro de Magistro cap. 5 duas conjunctiones materialiter in his propositionibus supponentes placet si: displicet quia nomina vocat, si, et quia probat hoc: has quae duas conjunctiones etiam nomina esse satis probatum est. Unde licet in sensu stricto ab Aristotele usurpato nomen debeat esse vox significativa; in sensu tamen lato usurpato a S.tis Aug.o et Thom. vox significativa non debet.

34 Adde, etiam ab adversariis Aristotelem exponendum esse: nam apud ipsum nomen non solum est vox significativa ad placitum, sed etiam finita, quae vox ex modo significandi infinita, ut non leo non erit terminus logicus, etiam si significativa sit. — Ad confirmationem positam numero 31 nego majorem; quia praeter voces significativas, et consignificativas dantur praeterea voces non significativae, quae termini sunt; terminus enim, ut postea dicemus dividitur in significativum, et non significativum, et rursus significativus dividitur in categorematicum, et sincategorematicum.

35 Instabis: quod non est logice in propositione non est terminus logicus; sed voces non significativae non sunt logice in propositione: ergo. Probatur minor: quod est materialiter, et oblique in propositione non est logice in propositione; sed voces non significativae sunt materialiter, et oblique in propositione: ergo. Probatur minor: quod est res, et obliquum in propositione, non est logice in propositione; sed voces non significativae sunt res, et obliqua in propositione: ergo. — Ad instantiam, concessa majori, nego minorem, ad hujus probationem nego majorem, et ad

hujus p̄batiōnem dico maj: qd res, et obtj puritate in ppoone, n̄ ē logē in ppone, ne suppositj, qd scilicet in ppoone ee possit aliqd, ut pura res, et ut puruj obtj, qn sit oppionis pars; qd ē res, et obtj n̄ purē tale in ppoone, n̄ ē logē in ppoone m̄ajr. no; dico etiā min; dvoces n̄ signiq sit res, et obtj purū tale in ppoone, no; n̄ purē, tale, sub d. minr.

36 Voces n̄ signiq st logē in ppoone, quia ex logē directōne st ppoonis partes. st etiā materia in ppoone, quia obtjā se istj ad placitj n̄ iocat, sed presentes fiat in illū de ipsis g ..... tas, et ob hanc raoni st in ppoone res, et obtj: ng res, et obtj ppoonis e ..... quo aliqd affirmatq, & nātq, et cj de ipsis n̄ signivis fiat affirmaō, ñ naō, qui a obtj n̄ habet de quo fiat ideo res, et obtj dicunt, d n̄ st res, et obtj purē tale, quia ad hec requiredatr, qd ppoonis partes simul n̄ eent, neq subtj, t prtj ppoonis.

37 Objectio 2ª etiā sipsolato Victirō addatr ē vox, Victirine subtj fiat ppoonis illius: g neq tuus logus: ng si posset ee maxime vult hūo ppoonis: Plataanis: etiā st, edito suspirio, addata ē signū coloris, t jacta aliqua linea, addata ē recta, neq suspiriy, neq linea, st subtj fatem illis ppoonibus: g. similiter de Victiri. Ad objeonē respondeo, nandoansi. ng Victiri ē subtj fiate, et sequela taus in hac ppoone Victirī ē vox. Ad antir pbaonē, neq anti, no cog. Disparitas: ng neq suspiriy, neq linea jacta st vocis, cj vox sit sonus ab ore prolatus cj apprehensione aliqua ....: gl aut n̄ ē vox ostituere neuit ppoonē vocalē: g neq subtj ee, t prtj ist a, loqui m̄ juxta D.m Aug. de principijs Dialectiq Cap 9º ē articulata vocis signū dare.

38 Hinc neq suspiriy, neq linea cj ore non articulenta, ... stituere nequeunt, habenta g ut res purē materiales, et obtiv ē. D ppty evenit in Victiri, que ē vox, cj ipsi vocis & ..... potg ppoonē vocalē, seuto

cionis constituere, nec salia decatur ramus positus ante tabernam, et sonitus campanarum media nocte, etiam si signa sint propositionis vocalis constituere nequeunt nisi quia voces non sunt. Assume paritatem poeticae D. qui ut partes verbus vocalis voces non significans enumerat, quae tamen enumeret, et posset enumerare suspirium et hunc. Nota rodefuisse Patrem Sinse, qui libro 4º Dialecticae, tractatu 1º cap. 9º admittat propositiones compositas ex rebus puris materialibus, potius aserit talis propositiones ob suarum partium diversitatem dici debere heterogeneas; et hujus opinionis Pater Sinse solus inventor, et solus sectator.

39 Instas 1º: licet Blitiri non sit vox significativa, potest pro nostra propositione significare, constituere: ergo licet suspirium v.g. ore non articulatum, poterit constituere propositionem vocalem, seu locutionem articulatam. = Instas 2º: licet nullus censeatur loqui, edito solo suspirio censetur loqui, si addatur est signum doloris: ergo. Probatur ans: licet nullus censeatur loqui prolato solo Blitiri, censetur loqui, si addatur, est vox: ergo similiter. Ratio est, partis antecedentis, quia juxta D.m Aug. loqui est articulata voce signum dare: ergo non loquitur, qui solum profert Blitiri, cum hoc nihil significat. = Instas 3º: ad loquendum juxta D. Aug.m non minus requiritur, voces articulare, quam signum dare; ergo non ea, quae ore non articulantur, non possunt constituere propositionem vocalem, seu locutionem: ergo neque Blitiri, quod nihil significat, et e contra.

40 Ad 1m instantiam, nego anti, nec cons. Disparitas namque propositio vocalis, non exigit omnes suas partes significativas; propositio vero vocalis est quaedam species loquendi species orationis; oratio vero ex Philo est cujus partium aliqua separata significat. Contra Blitiri, tenetur esse vox, quae orationis partium aliqua significet. Verum suspirium, quamvis vox non est, propositionem vocalem constituere nequit, cujus omnes partes voces esse debent, et dicant adversarii, quare ramus ante tabernam, et sonitus campanarum locutionem constituere nequeant, nisi quia voces non sunt. = Ad 2m instantiam dico ans: censetur loqui, si addat est signum doloris, remanente stante.

in ore vertis, sedo; locuone stante in suspirio, et verbis no avo, adantis phaerij dico stig arteo: nullus sengeta logui locuone spleta, et pfecta, pro Iato solo Blitiri, sedo; locuone imperfecta, et incompleta, nolo antiis paaty, in sensu ag dy tionis exiuigiat sea.

41 Locuo incompleta stat in qualibet agg dentione vocali; t simplici, t composita: et sic Bet blitiri, cy sit vox, quae se sola nihil affirat, t negat. Locutio opleta stat in oraone aliqo affirmante, t nante; et hoc n̄ hec Blitiri, pse, solo, cy nihil esse ppoō: unde sedo, n̄ ee locuo nis opleta, de qua loquutus D.S. Aug. quae n̄ debet includere sp oraone: suspirius autē, quia nevro, neq est locuo opleta, neq incompleta, et ob hanc raoney nullo mo pot ppoouy sustinere.

42 Ad 3m instag dico maj: ad loquendy juxta D. Aug. m locuone incompleta, et imperfecta n̄ minus requirita voq articulare, quo sony dare, nō; ad loquendy locuone spleta, et pfecta, subdigo; n̄ minus ē eodē modo requirita voq articulare, quo sony dare, no; n̄ minus, et diversimodo, sedo; ad loquendy locuone in ptecta, suffit, quod et voq, sive signi va, sive n̄ signiva, proferre: unde falsy e, qd ad locuone inpleta n̄ minus requiraāta voq articulare, quo sony dare. Ad loquendy autē locuone spleta, et pfecta requirita, et sony dare, et voq articulare, ut dicebat S. Aug.o & cy hac dicta, qd ad loquendy locuone spleta suffirit, qd aliqua tanty pars talis locuonis, seu oraonis, signiva sit; qd autē debeat ee vox quelibet pars oraone vocalis ostituens, a posteriori pot doceri: nā Viat taleruy ramus, et sonitus eq panary sint signa, nihil de cāa oraone vocali ostituere nō possunt, nisi quia voces n̄ sint: & quia requiritur, qd quelibet oraonis vocalis pars sit vox.

43 Objectio 3a impossibilis ē ppōo,

cui asignari nequeat contradictoria; de eo positio, si vox non significativa est aux:
g. Blatamina; si blitiri supponi v.g. blitiri est vox posset asignari aliqua
contradictoria per quam hoc blitiri non est vox; de hoc non est contradictoria ille: g. ratio
minoris est; nam blitiri propositionis negatio debet [illegible] blitiri propositionis affir-
mativae: g jam affirmatio et negatio non erunt de eodem: g neque illae propositiones contra-
dictoriae. Arguitur [illegible], si dicata necessario non repererit blitiri in 2a pro-
positione, et sic non dabuntur duo blitiri contradicta.

44 Patet in hoc syllogismo, om-
nibus vox est sonus; blitiri est vox g est sonus. Tum in sequenti necessario non
est repperire blitiri minoris propositionis. Similiter ut asignetur contradictoria hu-
ic propositioni blitiri est vox, sufficit dicere non est vox, subintelligendo blitiri
1ae propositionis ut subiectum 2ae. De hoc omisso ad objectionem, omissa mairi, nego minorem et
ad hujus probationem, concessa mairi, nego minorem, quia non oportet adjuncta probatio. In
propositione hac negativa blitiri non est vox illud blitiri potest pro seipso, et pro bli-
tiri propositionis affirmativae supponere. Si pro se supponat, propositio est
contradictoria, quia sic subiecta propositionis erunt duo contradicta. Si supponat pro
blitiri 1ae propositionis dabitur contradictio, quia idem erunt subiecta, quamvis vox
blitiri, licet significativa non sit ad placitum, pro alio possit blitiri supponere, patet
in hac propositione a est littera vocalis, in qua illud a supponit, pro se, et
pro aliis litteris a: g similiter de blitiri.

45 Instas: si unum blitiri possit sup-
ponere pro altero blitiri, haec propositio esset vera v.g. blitiri est blitiri; de hoc est fal-
sa: g. Ad 2m minorem, quia illa propositio affirmat vocem blitiri, quae est prolata, esse blitiri,
quae est subiecta et hoc est falsum, quia voces illae inter se distinguuntur. — Dicimus
instas: haec propositio esset vera v.g. blitiri est blitiri, si blitiri prolatum supponat
pro blitiri subiecto, concedo; si non supponat pro blitiri subiecto, sed pro seipso, nego minorem.

Apparet ad religiq: instantiq, sibi illi in qd est pratis supponat pro se ipso ista ppo est falsa, ubi pbat instantiq; d si supponat pro toti uno, qd est subjicit vera n sensus ac hoc homo est homo, cujus pratis, si supponat pro diverso bono ac subj, falsa erit, secus aut, si homo pratis pro homo subj supponat.

46 Dices: q: q: lblitum si pot supponere pro alijs t pro alio bliti. r significavit ad platy. Pretereo non ad platy n significat. — Respondeo hoc nec ad platy significare: sicut littera a in hac ppone est littera voca lis licet supponat pro alijs litteris n tam tales litteras ad platy significat, et rao; quia signat ad platy pendet a voluntate ponentis potestatem imponendi voces ad significandum: supposito autem omnis blitiri pro alio, l. naturalis, ergo quilibet vox n significativa debeat naturam sua significandi amisisse, ipsum, l si n est naturalis pendeat solum a loquentis platu, et ex intentione, qd una vox significat alio ejusdem structuras, et hoc n est ad platy pprie significare, quia significat hocce n a bene potestate imponendi voces.

47 Objectio 4a: suppone proprietas termini, q suppositio formalis, seu significatio ad platy est proprietas termini formalis, atqui blitiri n het suppositionem formalem: q neque proprietas termini; d loco n het proprietas termini, ne terminus sunt id, qd n het proprietas termini, n ergo — objectio in Thomistas retorqueri: omnis terminus juxta Thomistas est significativus et juxta ipsos omnis terminus formalis debet esse signum formale; d vox ad platy significativa n est signum formale, d instrumentale: q vox ad platy significativa erit terminus logicus. Si dicant, signum pot abstrahi a formali, et instrumentali, eadem ratione termini ipsius, et nos etiam dicimus, suppositionem, pot abstrahi a formali, et materiali ee proprietatem termini logici.

48 Ad objectionem q: concessa ante, nego conseq. Verum est suppositionem esse proprietatem termini, at falsum est, qd suppositionem formalem seu significationem ad platy ee proprietatem termini

formalis: nam Logici prius docent, suppositionem esse proprietatem termini, et eam postea dividunt in formalem, et materialem, quarum 1.ae proprietas termini significativi, et 2.a non significativi: quo satis innuunt, suppositionem, prout abstrahit a materiali, et formali, esse proprietatem termini formalis, prout etiam abstrahi a significativo, et non significativo. Suppositionem materialem proprietatem esse termini significativi, et materialem non significativi. Terminus formalis est quilibet, tanquam pars absoluta potens propositionem constituere, et suppositionis est proprietas termini pro suo obiecto; cum autem ad rationem termini non requiratur terminus obiectum habere, de obiecto pro quo ponatur, inde fit, terminum materialem non requirere terminum suppositionem.

49 Objectio 2.a voces non significativae nullam suppositionem neque formalem, neque materialem habent in propositione: ergo non sunt termini. Probatur consequentia, quia suppositio est proprietas termini, atque nulla data suppositione praeter formalem, et materialem, una ex istis suppositionibus debet dari, ubicumque data terminus. Probatur antecedens: voces non significativae in propositione non supponunt formaliter, quia non ponuntur pro aliquo obiecto a se distincto, cum nihil significet. Deinde neque supponunt materialiter in hac suppositione v.g. Blictiri est vox: Probatur antecedens: quoad hanc 2.am partem: vox Baurus non supponit materialiter, et pro se ipsa in hac propositione Baurus est vox: ergo neque Blictiri in illa propositione. = Ad objectionem nego antecedens quoad 2.am partem, et ad hujus probationem nego etiam antecedens, quoad 2.am partem ad cujus probationem, concesso antecedente, nego consequentiam.

50 Disparitas est; quia vox Baurus imposita est ad Barum significandum, et hujus impositionis vi, quodque quandocunque propositionem enunciata, de ipsius obiecto affirmatur vel negatur, in hoc stat formalis suppositio, in eo quod de obiecto, id voces nomine obiectorum enunciationes recipiat. Itaque hanc suppositionem formalem voces significativae possunt habere, suppositionem materialem, dum hoc requisita aliquis terminus, qualis est vox Simius, et similis alius denotans voces significativas materialiter, et pro se ipsa supponere: nam si signum in ipsa deficiat, vox significativa pro suo objecto supponet; itaque quia in hac propositione Baurus est vox pro suo obiecto vox Baurus supponit, quia vox Baurus deficit signum denotans, illam pro se supponere, enunciatio de obiecto vocis Baurus. Si autem propositio esset vox Baurus est vox, jam terminus ille vox denotaret, vocem Baurus pro se

supponere, voce vero blictiri, vnicq tantu supposone posset haberi, et hanc maa-
les, ubicq sit, significatus sgcaonis habebit absq alio signo, q eo superaddito.

51 Instas: blictiri, et quælibet alia non
significativa vox naalis significat prolatorem, et cognitionem sui: ergo poterit sortita
supponere pro prolatore, et pro sui cognitione: ergo, ut cognosca-
tur an, ut pro seipso supponat, indigebit aliquo signo denotante, sicut indi
get verbum. Ad instam, respondeo, neg. cons. nam Loca supp.o non appria signa nna
alis, qualiae, ideo neq fumus, qui e signum naale ignis, neq ignis, qui e signum
naale fumi, ... supponunt omnes pro aliis, praeterea: licet blictiri supponat pro sua
impressione, suppositio haec e activa, quae non sufficit ut de ipsa sanctione fiat enunciatio, et
ideo q licet vox significativa Paulus activè propositione sui sibi supponat, inde ipsa sanctione
de alio, pro quo passivè supponit enunciationes fiunt: et cum voces non significativae
licet naalia, quantum non supponant passivè pro prolatore, neq pro sui cognitione, et
.. se ipsis, non indigent signo denotante, de quo fiunt enunciationes.

52 Objectio 6.a ex
multis authoritatibus, 1.e ex Aristote 1o elenchorum Cap. 1o ibi: Quoniam, cum in disputando
vocibus utimur, utimur, et quia res in locum non adducere non possumus: q non adest
causa utamur in disputatione, et in propositionibus vocibus non significativis cum obta non heat,
quae in disputatione venire nequeant. — 2.o e ex D. Damasceno Lib. Dialecticae
ibi: de voce igitur significationis experte r. articulata, r inarticulata Philosophus nul-
la curae, et voces non significativae sunt significationis experte: q de ipsis Philosophus nulla cura
e, neq alia dicigunta, ut sint propositionis partes absolute. — 3.e ex Divo Thoma in
1.m Perihermenias lectio 10.a ibi: Oratio, et partes ejus non sunt res naales, ... a ...
... effectus, et ideo subdit (Talis) quod oratio significat ad placitum: q ergo oratio suppositio,
quae quælibet ipsius pars, et effectus artificialis et significat ad placitum.

53 Ad objectiones
Philosophi authoritatis respondeo Aristoteles lib. 1o elenchorum Cap. 1o loqui habere:

ng quia sunt in potestate, ut res ipsas ferentes, disputemus, quominus proretis utimur signis. Itaque in Philosophia obiectu, et rebus parum proportionatis, quae quia disputationi ingredi nequeunt, ipsarum loco utimur vocibus: et quod hoc in omnibus ?, ? ? ma tis in ?lectis, seu syllogis: nam cum voces multiplices habeant significationes, eadem una significatione utimur in praemissis, et alia in sequenti, sicque illud non infer-tur. Hoc autem non 1.° voces non significativas, quae sunt res, et obiectum non proprie materialia, quae disputationi ingredi possunt, duplex munus in proprio habens, et terminum realium, qui est affecta, vel negata, et obiecti de quo vel negatur vel affirmatur, ut evenit in tali propositione ... nec sindam, sus hoc autem est causa sufficiens, quare voces non significativas in disputationem assumamus.

98 Ad D.^m Ramatery respondeo hasce-rum intelligendum esse, ita ut Philosophiae rationali, seu logicae nulla ?ratio de voce significationis ex parte, tanquam de fine ultimo: nam finis ultimus logicae non sunt voces, sed vel triplex sciendi modus vel alius illorum iuxta varias sententias; caeterum hoc non obest, ut philosophia sit cura de vocibus, tanquam de fine non ultimo, quin a Philosophia ut medium ordinata ad suum ultimum finem. — Ad D.^m Thom. dico, ibi Sanctum doctorem ex Aristotelis expositione, et cum hinc non requirat dici quod partium aliqua significativa sit independenter, D.^s Thom. et idem evenit in qualibet propositione in qua salva copula significativa.

99 Ad finem nota 1.° quod licet voces non significativae sint extrema naturalia, ordinanda tamen ab arte, a Logica scilicet, ut media unione logicali totum artificiale, propositionem scilicet, constituant. Sicut licet homines sint extrema naturalia, ordinantur tamen ab arte militari, ut media unione morali totum exercitum componant. Nota 2.° eundem terminum esse posse terminum logicale, et materialem in propositione supponere. Erit terminus, quidicta partis, a propositione, quam constituat, supponat pro materialia, si non heatodrum, quod ad plures spectet, si videlicet seipsum significat, repraesentando se pro cognitivo, excitando speciem ad sui notionem supponendo ...

vè praeseipso, quatenus ipse pp̃oonẽ constituat, de ipso dicto, et n̄ de aliquo alio obto, enunciata id qd p̃o pp̃onẽ ex vocibus n̄ significativis constituta aprata, v. nata. Nota 3º de vocibus significativis mentalib in pp̃oonẽ supponentibus idẽ dicendu eẽ, ac de vocalib n̄ significatib.

Sectio 9.ª an copula loca sit terminus logicus?

96 Cũ tota rei natã p ordine ad pp̃oonẽ explicata pp̃oonis hic aliqua notitia praemittendae. Pp̃oõ ẽ qdã artefactũ subto, copula, et praeto constans. Dicitaẽ artefactũ, quia ẽ qd factũ ex dictione, et ingenio nrõ log in qua arsẽ, ut suo loco dicemus. Artefactũ istud subto, copula, et praeto constat p analogiã, et similitudinẽ ad compositũ physicũ, sicut hoc subto, unione, et parte constat, ita etiã compositũ logicũ, seu pp̃oõ. Supponere subtũ e pars illa, de qua aliqd aprata, v. nata. Praedũ e illa pp̃oonis pars, quae affirmata, v. nata de subto. Extrã sicus copula ẽ illa pars, quae praedũ unit cũ subto. exemplũ rẽ declarer. In hac pp̃oonẽ Deus ẽ bonus Deus ẽ subtũ, quia e id, de quo praedũ bonũ aprata. Itũ bonũ e praedũ, quia ẽ id, qd aprata de subto Deus. Ex dictioẽ Dat e copula, quia inter se logẽ unit praedũ bonũ cũ subto Deus.

97 Subtũ sortitũ nomen subti ãsuo munere, quo scilicet praeto subjicitũ, et quasi suppositũ, et hac de caã munitũ substantiũ appellata. Praedũ ipsũ ulterã, praeti nomen; appellatur etiã attributus, et forma, quae mentaliter accedit subto, in illo quasi recepta media copula logâ. Copula, quae et unionis logẽ nomen hab, partis modalis, exercitũ, et mediũ pp̃oonis ã copulando; coniungendo praedũ cũ subto copulae nomen acquisivit, unde hinc copula dicitur medius pp̃oonis, et subtũ, et praedũ dicantur pp̃oonis extrema, de hoi n verbis situs, et collocaõ, d pp̃oonis sensus spectandus e. Sicut hodua

abus propositionibus est frigida aqua, ignis calidus est, attento sensu in 1ª propositione tria qua frigida est in 2ª ignis calidus sit propositio secunda, licet nulla sint attenta collocatione, et situs. Similiter in ipsis propositionibus copula attento sensu, medium est, licet ultra attento situ.

58 Subiectum, et praedicatum in propositione semper sit nomina, et sic illa tali, et saltem in sensu lato, quatenus vi cuiusvis nominis veniunt, et si nomina rigorosa non sint. Contra copula semper est verbum in copula multiplicis invenitur significatio. Nam illa significat, quatenus est verbum, et quatenus est nexus, et unio, quae sunt duae rationes, et prata duo in copula avidenti picata. Copula, quatenus verbum significat, et quatenus est unio significat, quatenus est verbum significat tempus praesens ipsi verbo respondens. Unde cum dicitur lego, legit, legi significat tempus praesens, praeteritum, et futurum exitus illis copulis respondens; ideo quod a Philosophis dicitur, verbum significare cum tempore.

59 Praeter hanc significationem, verbum significat etiam quandam rem, vel quasi rem, quae verbum ipsum depraehendit, v. g. cum dicitur amo, significat amor; cum dicitur legere, significat lectio, et sic de caeteris. Praeterea copula verbum significat in obliquo, in recto quod significat identitas subiecti cum praedicato, et haec est, quae in qua lidet propositione affirmatur, l. natura de subiecto: ideo quod cum dicitur amo, ita exponitur ego sum subiectum amantis. Praeter has duas significationes copulae, quatenus verbum est, ob quam rationem copula, quatenus verbum est, dictio est cara; habet etiam aliam significationem, quatenus est copula et unio. Significatio haec est significatio, et ob hanc copula dicitur dictio syncategorematica, et sic copula, quatenus est verbum, significat identitatem, et sic, quatenus est copula significat simul cum praedicato (ideo quod significat actualem identitatem praedicati cum propositione subiecto.

60 Ad rem quod, et inquiramus de copula negativa, et utrum ex quo interloqui ex quaestio de logica copula in qua illa propositione tribuit rationem propositionis

de 3º adjacente copulg logg ē tay logy, tales ſt hę v.g. Paulus currit: Pruo legit. Raõ e manifeſta: in g as illg ppoões expnantr ita Paulus ē currens: Prus ē lege in quibs vt vides, praty erat inclusy, et inbibity in ſubto; necesse ē, in illis copula ee tay logy quâ praty includit, et inuicit praty; vnde questio pcedit de ppoonibs de 3º adjacente, v.g. in hac Pruo ē logo, in qua praty n̄ e inclusy in copa; d ē extra illg.

67 Nec

illg questio pcedit de copa quatenꝰ ē ſignuia, et quatenus ē verby, d depſa quatus ē ꝯſigna, ſine cata, nexus, ꝑas modalis, et vnio, ſeu pcedit de copa quatenus copa e. In pręſenti quęſtioe afrant Thostes, copulg ee tay logy, quibs ex ſequitis addoe rent D.s Contan, Linſe, Dubio, et ſequeado in phaõ ſuay Tractatu 1º diſputaõne 18 quęſtioe 1.ª nant antique Philosophi Suiſeo, et ſequentes, vt in quibs P.ª Quios tractatu 1º Summul. lary diſputaõe 1.ª Sectione 1.ª numero 88 negat illg D.s Thomas in 1º ꝑi Hiʒermenias lectione 2.ª, et in 1.m ꝑ hiʒermenias leone 2.ª, et illg in 1.m ꝑ Hiʒermenias lectione 2.ª. Hio accedunt omnes modernj.

68 Aſero, copg

logy, quatenus ē copula, vnio, et nexus extremory; n̄ ee tay logy. Pbatr ex Auctore, juxta quę tauꝰ ē id, in qd reſoluitr ppoõ, vt in praty, et id, de quo prata; d ppoõ n̄ reſoluitr in copulg, quatenus ē copa, vt id praty, vel id de quo prata. Accedit, qd licet a multis id defina tr abonnibs, tm̄ admittitr, tay ee ppoõnis extremy; d copula n̄ e extremy ppoonis: g. Pbatr ſpecialitr Cª Thostas: copula, quatenus ē vnio, et nexus ꝯſignuia; d dictio ꝯſignuia, quatenus talis ē, n̄ e ꝑpria tnus logus: g. Maj etr.i Thomg in 1.m ꝑ Hiʒermenias lectione 5ª, ſignificat quandã ꝯpoõeny, quã ſine ꝯpoſitis n̄ ē intelligere, addit qi ppoõ in quã ꝯpoſitio, veritas, l falsitas n̄ pot intelligi, niſi qd innectit extrema ppoonis. Cn ꝯſignificat qd qd innectit extrema

propositionis, q vt ē vno, et nexus ē significiua.

63 Iam probata minor: copula logica quatenus significiua e sincategorema; quod taus sincateg. iuxta Thomistas non exprimit, et significata taus logius: ergo. Maior ē certa: tum quia significaō e significaō propria tai sincati; cum quam copula significando [illegible] propositionis, et ultimis conuenientiis quae sunt oppositis ne intelligere, vt dicebat D. Thom. [illegible]

64 [illegible] Thomistae aliquatenus, et modalitatem [illegible], vt [illegible] taus sincategorematis. Opp- pones 1º iuxta Sm Damasceni cap. 48 Dialecticae unaquaeque dictio taus propositionis e, quod copula ē dictio propositionis: ergo. = Probata 1º [illegible] ex quo propositio constituitur taus, quod copula ē [illegible] ex quo propositio constituitur, cum [illegible] identitatem [illegible] subiecti cum praedicato. Probata 2º copula conuenit suppositio, quae est proprietas tai: quod cui conuenit proprietas [illegible]: ergo. Nos maior est, quod copula logica supponit pro identitate [illegible] subiecti cum praedicato. Atque [illegible] Thomistae retorquent, et etiam rationes iuxta quas tai sincategorematis sunt propositionis dictiones, sunt etiam [illegible], ex quo propositio constituitur, et [illegible] etiam conuenit suppositio, quae e tai proprietas, quae omnibus tai sunt.

65 Ad 1um Damasceni authoritatem respondeo, unamquamque dictionem, quae sit pars absoluta [illegible] ee; non vero ee tai, si dictio sit pars modalis propositionis. = Ad 1am probationem dico, non quod non [illegible], ex quo propositio constituitur ee tai, quod solum [illegible] quod sit pars propositionis absoluta: sicut aduersarii fateri debent de tai sincategorematis, quae licet [illegible], iuxta [illegible] taus significata ne. = Ad 2am probationem: copula [illegible] in affirmatiuis accipitur quidem pro identitate [illegible], et [illegible] pro illa non supponit proprie: non enim omnis acceptio ē suppositio, [illegible] acceptio tai, vt etiam aduersarii definiunt. Prius ē probare debebat copulam ē tai, vt deinde sequatur, quod eius acceptio sit tai suppositio.

66 Oppones 2º taus [illegible], quod logice unitur praedicato, quod copula logice unitur cum praedicato: ergo copula ē taus. = Nego maiorem [illegible]

esse, qd tanqm pars absoluta unitur cum prato, verum; tanqm est id, qd tanqm pars mediatior unita cum prato, non magis. Minor eadem declarata distinctione. Sunt unitae cum prato media unione toga, et ipsa unio unita etiam cum prato: unde sunt, inquam, qd ut pars absoluta unita cum prato, et vestigium; non vero ipsa toga, quae cum prato unita tanquam pars mediatior. Adversarij etiam contendunt esse vaos sinuatos si esset simpliciter vaos togos, etiam si cum prato unianter.

67 Opponens 3°: in syllogo medium ut medium est tanus: ergo in propositione uputa, quae est propositionis medium, erit etiam tanus. = Ergo etiam in propositione logica unio physica, quae medium est propositionis physicae, est etiam ipsius constitutivum, et 1ᵐ principium est in compositio logo copulaque est ipsius tanus medium, erit etiam tanus logus. = Ad argumentum 1. redeo maior, distinguo sic: in syllogo medium ut qd est tanus, verum; medium ut quo non maior, et cog. In hoc, sicut in quolibet perfecto syllogo duplex datur medium, Brus est homo: Homo est animal: ergo Brus est animal medium ut qd est tanus ille homo, qui in majori, et in minori repetitur, et qui in majori est praedicatum, et in minori subjectum, dici utrumque medium, qa illi uniunt tam 2 Brus, animal, quae extrema unitate dicuntur; cumque terminus ille homo in majori sit praedicatum, et in minori subjectum

ut sit, medium ut qd est tanus logus.

68 Medium ut quo in syllogo est copula, quae sonus logicus quaevis propositio, et hoc non est tanus logus, ut constat ex nostra ratione probatione. 4. Sit medium in silogo particularis ille est, et est quae omnes unians propositiones cum altera, et particularis ista non est tanus, qa non sit in syllogo, neque subjectum neque praedicatum = Ad argumentum 4. omisso, 1 negoanti, non cog. Si unio physica est constitutivum et 1ᵐ principium, ideo erit, qa est pars et est constitutivum, et 1ᵐ principium in propositione physica est omnino, at unio positio logo non est ipsius, et pars, et est tanus in propositione logo ut

aliqua pars sit taliter requisita quod sit pars absoluta, vel ut ajebat Princi-
pius pars in qua resolvatur propositio, ut praedicatum et id de quo praedicatur.

69 Opponēs 1:

juxta Philosophos terminus est id, in quod resolvitur propositio: atqui propositio resolvitur in copulam: ergo.
Probatur minoris: quia quaelibet res resolvitur in eas partes, quibus constat, et copula est
pars ex qua constat propositio. Nego majorem: juxta Philosophos terminus est id, in quod resolvitur
propositio, ut cujus, nego; in quod resolvitur propositio, ut in subjectum, et praedicatum, concedo majorem; di-
stinguo minorem: propositio resolvitur in copulam, ut in subjectum, vel praedicatum, nego; ut in partes medi-
as, concedo minorem. Nam quaelibet pars, in qua resolvitur propositio est terminus logicus, sed pars
illa, in quam resolvitur, ut in subjectum, vel praedicatum, ut aiunt Logici; atqui copula neque
subjectum sit, neque praedicatum, inde non est terminus logicus.

70 Opponēs 2º ex variati-

one solius copulae claudicat hic syllogismus omnis peccans est ignorans: Di-
vus Petrus fuit peccans, ergo aliquando est ignorans. Hic syllogismus claudicat eo, quod
copula in majore sit de praesenti, et in minori de praeterito. Modo sic:
syllogismus non claudicat, nisi ex variatione alicujus termini: ergo quia copula
est terminus. — Ad argumentum respondeo 1º concessa majori, nando minorem: Nam syllogismus
claudicat ex variatione termini syncategorematici, quia apud Logicos non est simpliciter
terminus logicus: Et variato exercitus situ, variatur actiones, quin tamen situs
sit pars exercitus. Similiter ex variatione copulae potest syllogismus va-
riari, quin tamen copula sit terminus logicus. Respondeo 2º nando minorem: nam ex
variatione copulae variatur, et suppositio termini, et si in praedicto syllogismo copula est sup-
ponit pro peccante de praesenti, et in minori copula fuit supponit pro Divo Petro,
qui de praeterito peccavit: ergo variatur simul copula, et termini suppositio.

71 Oppones

6º: copula est pars propositionis praecipua: ergo et est terminus logicus. Probatur consequentia, quia, si copula est praecipua
pars propositionis, est pars ipsius praecipua, cum tamen in naturalibus, quoque in artificialibus est

præcipua propositi pars: q est vitutus; ng præcipua pars propositionis debet esse tuus. Probatur ij ans: cota est pra totalis propositionis: g est pra præcipua, rao hujus antecedentis: qa copula unit subtum cum prato, prato tribuit denominaõem uniti, et similiter subto, ac demum toti propositioni tribuit denominaõem affirmativè, l negativè.

72 Ad argutum omissanti, nego conseq. Cujus raõem dico, si cola est pra præcipua propositionis, est pars modalis ipsius præcipua, concedo; est pars absoluta ipsius præcipua, nego, et nego, et præcipuæ partes modalis propositionis esse debere tam logi. Omissi ans, quia pratum, quod apparenti formæ Porphyrio solet, et dici propositionis pra. Ad hiatum cedo, cotæ ee partes modales propositionis præcipuæ, hinc concedo, est aptæ totales: subto tribuere denominaõem uniti cum prato, et prato uniti cum subto: et denique toti propositioni tribuere denominaõem affirmativè, l negativè: hoc nõ sufficit, ut sit tuus, qa de raõne tui est esse pars, quæ sumi sit subtum, l pratum ut ait Philosophus.

73 Opponenes 7º et ultimo; pratum in propositione est tuus logus; d cola est pratum in qualibet propositione; g in qualibet propositione est tuus logus. Probatur minor: cola est id, qd in qualibet propositione enunciatur de subto: g. Probatur ans: quia in hac propositione v.g. Deus est homo de Christo nõ solum prato homo, d est esse hominis, et in nativa. Christus non est lapis de Christo nõ solum natur lapis, d est esse lapidis: g qa cola est id, qd enunciatur de subto. — Ad argutum resa mari, dico minor: d copula sub ceptu copula est pratum, in qualibet propositione, nõ: sub alio ceptu, omitto minor; dico et maior probatur cola est id quod in qualibet propositione enunciatur ut quod de subto, cedo enunciatur ut qd, nõ maior. Dico etiam sequens ans: in propositione affirmativâ hac v.g. Deus est homo de Christo nõ solum pratum homo, d etiam pratum ut quo esse hominis, cedo; d etiam pratum ut qd esse hominis probatum se exercentis ut cola prout ans.

74 Utrique ar

gulo solutiones præcedentes vide numero 58 hujus sectionis, ubi habes co-
la, et si unas identitas duplex habet significationem. Uno aliquid significat, et 2o aliud
significant: Uno aliquid est verbum, et 2o aliud se exercere ut nexum et unio-
nis: Uno aliquid significare identitatem, et 2o aliud significare detractam identitatem. Unde
hæc copula est significat identitatem, quæ manifestat alicujus identitatem; at ipsa copula est
in hac propositione Petrus est homo, et significat identitatem ut fit, et significat; quia simul
cum prædicato homo significat identitatem detractam alicujus, scilicet Petri cum homine; similiter
vox homo nullum detractum hominem significat, si tamen conjungatur cum voce Petrus, significat Petrus
homo significat Petrum, qui est aliquis homo detractus.

75 Ad 2um auctores hujus sententiæ copulam, quatenus significativa est, se exercere ut quo, qua ut significativa se exercet ut unio, ut nexus, et ut copula. Ad hunc præsertim, ipsa copula, quatenus significativa est, se exercere ut quod, et esse partem prædicati. Distinctionem hanc desumunt ex Aristotele, et Divo Thoma atque in 1o perihermeneias lectione 2a ait copulam, quatenus verbum est, et significativa ut quod esse partem prædicati, propter quod in talibus prædicatur, ut adjacens principali prædicato, et non dicitur esse tertium adjacens prædicatum, id quod est adjectio posita in enuntiatione, quæ simul cum nomine facit

76 unum prædicatum. Quod autem sit ipsa copula significativa, et se exerceat ut unio, et nexus desumunt ex Aristotele exposito, et ex D. Thom. expositione in 1m perihermeneias lectione 5a ubi habet quæ dedimus num. 62, et quæ iterum hic repeto scilicet significat compositionem quandam, quam sine compositis non est intelligere. Ipso que in qua consistit veritas et falsitas, non potest intelligi, dicit 2o quod innectit extrema propositionis. Et post pauca addit hoc verbum est, quod se dicitur, non significat aliquid esse, licet significet esse; et quia hoc verbum est, quod significat esse, potest videri significare propositionem. Unde ex dictis deduces, quod ipsa copula neque esse signum, neque verbum, neque partem prædicati, neque est id, quod enuntiatur de subjecto, et solum esse id quod prædicatur de subjecto dicitur.

Sectio 9.a assertiones aliquot

77 Assero 1.o ppōnē simplic materialiter supponentē, quæ pars sit ppōnis compositæ, esse tantum partialem 2.m quid, et mediate talis ppō simplex, non tamen totalis, quâ sive veniat ex parte subjecti, sive ex parte prædicati, non veniet neque subjectum, neque ut prædicatum totale. Patet in hac ppōne hæc ppō Deus est homo est ppō vera, in qua subjectum totale est hæc ppō Deus est homo: ista ppō Deus est homo, quæ est ppō simplex, est pars subjecti: unde sicut vox Christianus, in hac ppōne vox Christianus est somnus, est subjectum partiale, et 2.m quid: ita, et illa ppō ppō simplex materialiter supponens.

78 Dices 1.o ppō simplex constat copula; ergo copula non, neque tamen louis partialis, et 2.m quid potest: ergo neque illa ppō simplex. Dico minus: ergo copula non neque tamen loquens partialis, et 2.m quid potest materialiter illius, in cujus se exercet ut copula, ergo, similiter quia ppōne composita ex ppōne simpli duplex datur copula; unde licet copula ppōnis simplicis non re ... ejus non se exercet totaliter, fit tamen partialis respectu ipsius ppōnis simplicis, est tamen partialis respectu ppōnis compositæ, cujus subjectum totale constituit, et in cujus non se exercet ut copula. Nota, ppōnē simplicē remanere ablata copula ppōnis compositæ; sed non remanet, ablata copula ipsius ppōnis simplicis. Nota etiam, ppōnē simplicem esse totum, et partem in diversis. Totum in ... ipsius, et e pars in ppōnis compositæ.

79 Assero 2.o copulas adverbiales non sunt neque subjectum, neque prædicatum partialia, et 2.m quid copulæ, quæ sint, quæ a Grammaticis conjunctiones appellantur. Ratio est D.o Thom. in 1.m perihermenias lectione 1.a alia vero sunt magis colligationes orationis significantes habitudinem unius ad aliquam, quæ orationis partes; sicut clavi, et alia hujusmodi non sunt partes navis, sed partium navis conjunctione. Patet etiam ex D. Aug.o de Cathegoriis cap. 2.o solas orationis partes, nomen, et verbum, debemus accipere: ceteras vero extrinsecus fieri, et magines orationis potius, quam partes ejus debere nominari. In juncta 2.m Aug.m orationis non sunt dicendæ partes

ipsius, dsolum sunt. Sit partes, nomen, et verbum, ero etiā juxta D.m T.
mg. cathegorēs partis orōnis n̄ debent dici, dcōg adverbiales, syncategorēs, et cathegorēs: q̄ neq partes orōnis, neq partis partes dividere:

80 Asserō 3.o: casus obliqui sunt termini partiales, 2.a qd, et mediate. Casus obliqui dicuntur casus omnes a nominativis distincti. Raō ē, qā casus obliqui n̄ sunt neq subti totale, neq totale prati: cum tn ex parte subti, quā ex parte prati sepē veniant in compositio alterius partis, sunt vero termini partiales, qā possunt eē pars subti, et prati totalis. Sic in hac ppōe pallium Petri ē nigrum, hī pallium ne subtum totale qā p ipsum solum n̄ cognoscitur quale pallium ē nigrum, et requiritur obliquum Petri, o cognatur de quo pallio afirmetur eē nigrum, ē qā obliquum ē subtum partiale: q̄ similiter omnes casus obliqui.

81 Dices 1.o: subtum ē id, de quo enunciatur pratum; d in hac ppone pallium Petri ē nigrum de obliquo Petri n̄ afirmatur, pratum nigrum cum sit pratum enunciatum de pallio: q̄ obliquum Petri, et similiter omnes casus obliqui n̄ e subtum, neq partiale. — Distinguo maior: subtum totale est id, de quo afirmatur pratum, concedo; subtum partiale est id, de quo afirmatur pratum, nego maior; et consequentiam, nego cog. In qualibet ppōne, sive afirmativa sit, sive negativa, de toto subto afirmatur, et negatur pratum; n̄ vero de qualibet ipsius partis, qā n̄ requiritur, qd pratum subto conveniat secundum omnem suam partem, d sufficit, qd illi conveniat, secundum aliquam suam partem.

82 Asserō 4.o adverbia se tenentia ex parte subti, et prati sunt termini, secus vero adverbia se tenentia ex parte copulae. Afirmativa quoad 2.a partem ē, qā adverbia se tenentia ex parte copulae induunt nāam ipsius copulae, cui afigunturt: cum copula, ut copula n̄ sit terminus totus, neq adverbia, quae copulae afigunturt. Sic in hac ppōe Petrus ne equus lyn n̄, qd copulae o totaliter afigitur, ita ne terminus totus, neq partialis. Raō 1.ae partis asertiē, qā adverbia

se tenentia ex parte subti, vel prati, sit id ratione, cujus subiectum venit, sive id, ratione cujus intellecta, de quo aprehenditur praedicatum. Sic in hac propositione Paulus maxime doctus excedit doctos, illud maxime est id, ratione cujus Paulus excedit doctos. Et in hac propositione equus velocitate currens est niger adverbium velocitate ostendit unde quolibet equo apraedicari esse nigrum, de velocitate currente.

83 Videtur 3°, et 4° ad esse: quod quid non importatur in recto, neque est subiectum partiale, neque partiale praedicatum; sed casus obliqui, et adverbia se tenentia ex parte subiecti vel praedicati non importantur in recto: ergo neque sunt subiectum partiale, neque partiale praedicatum. Probatur minor: quia casus obliqui, et adverbia se tenentia ex parte subiecti, vel praedicati non importantur in recto quoad sensum, et ratione praedicati totalis, vel totalis subiecti; non importantur in recto quoad voces, et ratione alterius partialis subiecti, vel partialis praedicati, ne- do minor.

84 Adverbia, et casus obliqui non importantur in recto quoad voces quia casus obliqui non veniunt in nominativo, et adverbia sunt quasi adjacentia, quae sunt propria obliquorum. Veniuntque in obliquo alterius partis, quando sunt tantum alterius partis, neque illi sunt quid intrinsecum, et si constituunt totum subiectum: et quando de altera parte fit enuntiatio, etiamsi hoc sit ratione obliquorum. Casus autem obliqui, et adverbia veniunt in recto ratione praedicati totalis, vel totalis subiecti, quia subiectum totale, vel totale praedicatum constituant: et ita veniunt in recto quoad sensum, quia obliqui, et adverbia, ostendunt, cur praedicatum veniat subiecto, vel sit ratio manifestans de quo enuntiatur praedicatum.

85 Sic in hac propositione pasius Petri est niger illud Petri venit in obliquo quoad voces, quare nitingenuus venit itaque in obliquo ratione pallii. quia obliquum Petri non constituit, neque est quid intrinsecum pallii, quod est ipsius pars. Nam tamen obliquum Petri venit

in recto ni subti totalis, qa ē pars ipsius, zstrua ty subty totale sive jancty ex illo duplici tropathy, et Sui venit ijs obliquy Sui in recto quoad sensy, qa ctao manifestam, de quo pathis aperta cō niany. Simulitr de adverbio in hac ppoōe hoc maxime doctus docet doctos, in quo adverbiy maximè e quasi obliquy, qa adjacet subty, qdē sui rpars: tale qd adverbiy venit in recto ni subti totalis, qa illud zstruit, et ē rão, cur sub ro venias praty, qa hoc docet doctos, nq qa doctus e utcuqz, d qa ē doctus maximè. Et de his satis: nge ex dictis infeses, nomina adjectiva eē tao logo, partiales, totales.

Disputão 2a de tui logi divisionibus. Sectio 1a: Emultiplex tui divio recensest.*

86 Multiplex igitur ctoty divio pro multiplici ipsorty pideraōne; nq distio unius tui ab alio pot eē rãoñe maz, seu ipsius tui sgcantis, rãoñe sgcaonis, et deniq rãoñe mi sgcandi. Et dicendã paprao notabis, tey sgcants duo diare, et tey ipsy, ut subty, et sgcaonz ipsy, ut tag. Vetiq pot zsiderari tuus sgcans, et mus sgcandi. Et quoniq tuus sgcans multiplex ē, dividitr 1o tuus in mentale, vocale, et scriptu. Mentalis ē pars absoluta ppōnis mentalis, seu judicij; vocalis e pars absoluta ppōnis vocalis: ac deniq tuus scriptus ē pars absoluta ppoonis scripte, qdqd sit andi vro logo, sit rigorosa, snō. Veriq qa, otrinitio pzemonuit, ly psesentis tractatus scopus sint voces, de tuo vocalibus agendy e, et quz de ipso dicendy ti, tuis mentali, scripto sfacili negotio, et pportione servata poterunt adaptari.

87 Tuus vocalis dividitr: in doctrinaly et ñ doctrinaly. Doctrinalis ē, qui aliqd objecty

ad ipsatg signat vt vox Deus, n. determinatis e, qui alij q. d. obtj. ad ipsatj n. signat, vt vox blitiri. An tn̄ divione n̄ admittunt, qui nant voces n̄ signivas eē tros logos. Dividitr jg tmus ratione sue significationis intmy cpplexy, et incpplexy. Tmus cpplexus ē, qui cstatr ex pluribs tnis diversa signantibs, vnitis quidē in cplexione, dn̄ vi cpplexitatis et vnione copulē grammaticalis vt homo justus.

88 Vnde infers n̄ ē tmy cpplexy Marcus, Tullius, Cicero, quā voces istē idē signant: neq. celu, terra, mare, qa voces istē inter se nullo nexu cputantr: neq. hunc Deus ejustus, qa voces Deus justus vniuntr inter se media cpula verbale: neq. hunc respublica, qā mera cota grammaticali gaudet: neq. hunc Dominus, qa licet partes Do, et minus, ex qbs cponitr separatè divo ensa heant obta, vero cedō partes cjuncte, n̄ diversa, d. idē habent objy. Infers etg, tnos quē cstrure debent tmy cplexy, et sistenti n̄ sint merā cota Grammaticali; steneris eē cota Grammaticali n̄ merâ. Cota Grammaticalis n̄ mera est v. cjunctio, t. disjunctio, et sic sr tmi cplexi isti Deus ē Paulus: Terra t. aqua: illa cota grammaticalis n̄ mera ē concordantia adjectivi cū substantivo, vt Deus justus, in quō generis et casus datr concordantia. infers demū nomen Deus n̄ eē tmy cplexy, quamquā plurib tnis, deē tmy incomplexy.

89 Tmus dividitr 2° ex modo significandi in rcretū, et abstractū. Tmus rcretus significat rg cpsitg, sive ex subto, et fmâ vt albū, sive ex supposito et naa vt hoō. Tmus abstractus significat solū fmg ā subto vtraūsg, et separatg, vt ī dicitr albedo. Hujus divisio tmimus rcretus, in substaalē, et accidentalē, tnus rcretus substantiis ē, qui signat rg rpositg ex subto, et fma substantialibs, vt hoō ex mā 1°, et animarraaliti rpositus, tmus rcretus accidentalis e, qui signat rg rpositg, ver omni, ter aliquam

ty parte accidentali, ut album. Tertius terminus ulterius dividitur in denominativum, et quidditativum. Quidditativus est, qui significat rem appositam ex subiecto, et formam utramque subiecto identificatam, ut homo: cum denotabis, in terminis quidditativis nihil dari subiectum, et formam rigorose talia.

90 Terminus denominativus est, qui significat rem appositam ex subiecto, et formam non a subiecto distinctam, ut album, cujus forma, scilicet albedo, realiter a subiecto distinguitur. Terminus quidditativus afficit in recto subiectum, et formam; unde tamen iste terminus quidditativus homo, sic exponitur: homo ens, et humanitas; econtra vero terminus denominativus, v.g. album afficit subiectum in recto et formam in obliquo, unde tamen album sic exponitur ens habens albedinem. Hinc infertur in terminis quidditativis, quia forma venit in recto, et quia realiter identificatur subiecto, de ipso posse subiecto affirmari, sicque propositio esse vera homo, seu homo ens est humanitas: e contra vero in termino denominativo, quia forma venit in obliquo, et quia realiter a subiecto distinguitur, affirmari non potest de subiecto, sicque propositio haec est falsa homo ens est albedo.

91 Dividitur 4.º in connotativum, et absolutum; terminus connotativus est, qui significat rem, ut dicentem ordinem ad aliquid, ut Pater, et rex, quorum primus ad filium, et secundus ad vasallos dicit ordinem, absolutus est, qui significat rem, quae in recto explicite ordinem aliquem ad aliud, ut Petrus, Paulus. Dividitur 5.º in substantivum, et adjectivum; substantivus est, qui significat rem ad modum per se stantis, ut albedo, quae licet significet albedinem stantem in subiecto, praeter albedo in subiecto non explicata stare. Adjectivus est, qui significat rem ut stantem, et adjacentem subiecto, ut album, quod albedinem significat, ut in subiecto stantem, et a subiecto possessam, cum explicetur ens album.

92 Dividitur 6.º in terminum collectivum, seu copulativum, et individuum, seu distributivum. Collectivus est dictio significans significans plures per accidens aggregatos de quibus non separatim, sed simul sumptis, vocatur vera, ut civitas, populus: sicque non dicitur Petrus est civitas, et sic dicitur omnes cives sunt civitas. Notandum collectivum debere esse singulare, ut distinguatur a termino singulari in plurali

et quidem media unione Grammaticali. Nota ergo terminum collectivum significare plura per accidens agregata, ut multi cives, et terminus ideo multi parochi agregati inimicitiae, et a serro, ideo quod exercitus non est terminus collectivus, quia milites non sunt per accidens, sed media unione morali.

93 Terminus divisivus est, qui significat in recto plura de quorum singulis potest praedicari, ut homo, et sic sic dicitur Petrus est homo, Paulus est homo, etc. Nota divisionem inter terminum collectivum, et divisivum non esse adaequatam, quia dantur alii diversi, ut exercitus, qui neutrum eorum est. Nota etiam eundem terminum simul esse posse collectivum, et divisivum sub diversis, ut terminus ipse civitas qui nec divisivus collectivus est, et nec civitatum est divisivus, sicque dicitur Hispalis est civitas, Granata est civitas. Nota denique omnes terminos in singulari, divisivos esse in numero plurali collectivos. Ideo quod dicitur

94 Petrus est homo, Paulus est homo, et non dicitur Petrus est homines, Petrus est homines. Terminus dividitur 7.º in terminum primae intentionis. Terminus primae intentionis est, qui significat rem, ut est in se independenter a cognitione, ut terminus Petrus, qui significat Petrum pro cognitione. Terminus secundae intentionis est, qui significat rem prout antea cognitam, v. g. significat cognitione ab postea cognoscatur per hanc cognitionem genus, verbi gratia ratione cognitionis rationalis, verbi gratia homo cognitione hominis postea cognoscatur prima cognitione differentia, et 2.us per cognitionem species. Nota tamen terminum secundae intentionis, qui hic denominatur est ab actu voluntatis, et non ab actu virtutis.

95 Terminus secundae intentionis subdividitur in positivum, privativum, et negativum. Positivus est, qui significat rem veram, et realem, ut terminus homo; negativus est, qui significat rei carentiam, seu negationem, ut terminus tenebrae, qui lucis carentiam significat. Privativus est, qui significat rei negationem in subiecto capaci habendi, ut caecitas, qui significat visus negationem, sicut visus negatio datur in homine, terminus dicitur privatio, quia homo subiectum est capax habendi visum; si vero datur in lapide negatio visus, terminus caecitas est terminus negativus, quia lapis est incapax videndi.

96 Terminus dividitur 8.º

in universale, et singulare. Universalis est, qui significat rationem pro identitate communicabilem pluribus, et in ipsis non multiplicabilem, ut terminus homo, qui significat rationem humanam, quae communicatur pro identitate Petro, Paulo, et reliquis individuis, in quibus non multiplicata. Terminus singularis est, qui significat rem, et incommunicabilem alijs, et in alijs non inmultiplicabilem, ut terminus Petrus. Terminus singularis subdividitur in singularem determinatum, seu particularem, et in singularem disjunctivum, vagum, seu indeterminatum. Terminus singularis determinatus est qui ex modo determinato significandi significat rem determinatam, ut terminus Paulus, qui determinate Paulum significat. Singularis disjunctivus est, qui ex modo significandi significat hoc, vel illud, quod determinate significet aliquid, ut aliquis homo, qui supponit, vel hic homo, vel ille homo.

97 Terminus singularis subdividitur iterum in terminum pure singularem, et pure communem. Terminus pure singularis est idem ac singularis determinatus numeratus antea. Terminus pure communis est, qui significat rem communicabilem pluribus, et in ipsis non multiplicabilem, v.g. terminus Deus, qui significat Deitatem tribus Divinis personis communem, et in ipsis inmultiplicabilem non, non enim dantur tres Dij. Nota, ad rationem termini universalis non requiri dari plura actu existentia, sed sufficit, plura esse possibilia: si licet unicus Sol existat, terminus Sol universalis est, quia plures Soles possibiles sunt.

98 Nota etiam, terminum singularem posse tripliciter sumi. Potest sumi terminus singularis ex significatione, ut terminus Petrus, qui rem aliquam singularem, Petrum scilicet significat. Potest etiam sumi ex signo demonstrativo, et terminus iste hic homo; ubi scilicet terminus homo hominem determinatum non significat, hominem determinatum significat ratione illius pronominis demonstrativi hic. Potest denique sumi ex suppositione, ut v.g. dicitur Mariae Filius, sumitur pro Christo Domino, quia certum supponitur, beatam Virginem unicum peperisse Filium. Nota insuper terminum quemdam non semper significare subdisjunctive aliquid, aliquando determinate significare, et si innominatum, ut observat Pater Maldonado ad illud Matthaei capite 16. ite in civitatem ad quendam. ubi ly quendam significat ...

trato personalitat sive nomine.

99 Praesenti divisioni affinis est alia, qua tum dividitur in superiorem, et inferiorem. Superiorem, quod significat plures subjectos, rationes alias, v.g. terminus homo qui subjectos tenet individua Petrum, Paulum, &c. Inferiorem, quod significat rationem contentam sub alia, v.g. Petrus cujus significatum continetur sub significato termini homo, et ideo est illius inferior est. Nota eundem terminum posse simul esse superiorem, et inferiorem, diversimode. Patet hoc in homo, qui est superior respectu Petrus, et simul inferior respectu animal, significatum termini homo subjectos habet significatum termini Petrus, et significatum termini homo simul continetur sub significato termini animal. Nota etiam, superioritatem unius termini, et inferioritatem alterius inter se stare, quod bene valeat ab uno ad aliud, et non e contra: sicut Petrus est inferior, quia bene valet est Petrus: ergo est homo: et homo est superior, quia non bene valet est homo: ergo est Petrus: Nota ultimo, nec terminus superiores, neque inferiores universales esse posse. Sic terminus homo, qui inferior est respectu animal, est universale in individuis hunc naturam. Et terminus animal, qui superior est respectu hominis, est etiam universale.

100 Dividitur 9.° inter terminos transcendentes, et supratranscendentes. Terminus non transcendens, qui significat non omnia, sed plura, aliqua, vel omnes solum ens reale, ut termini homines, equus, Petrus. Terminus transcendens, qui significat omnia omnino entia realia: termini isti sunt sex, videlicet res, ens, verum, bonum, aliquid, unum. Et firmius sex isti termini inhaereant memoriae, litteris hujus Barbarae dictionis reubau, attendes, in qua 1.a littera respicit initialem termini res, et sic de caeteris. Terminus supratranscendens, qui significat omnia entia tam realia, quam impossibilia, tam negativa, quam positiva, ut termini isti cognoscibile, excogitabile.

101 Terminus dividitur decimo in univocum, equivocum, et analogum. Univocus est, cujus significata conveniunt per eandem rationem. Sic terminus iste homo nec hunc significat in omnibus.

suis individuis reperta, qa individua omnia sunt vere homines. Æquivocum e cujus significaty reperitr in pluribus, dn pota eandem, sed pta ratione diversa. Talis e terminus hic Gallus, cujus significaty homini, et avi convenit, sed ob ratione diversam homini, qa in Gallia nato: avi aute, qa Gallina mari; similiter dicita de termino canis, qui, et canicolisti, et terrestri convenit. Terminus analogus e, cujus significaty pluribus convenit, aliqui, tamen aliquibus proprie, alijs aute, tamen alij improprie, et per similitudinem. Sic significaty termini homo proprie convenit homini vivo; improprie vero, et per similitudinem convenit homini picto: Sic etiam risus proprie convenit homini, improprie quidem, et per similitudinem prati amoenitati.

102 Nota, termini univocum dicit univocus univocans, et ipsius obta univoca univocata. Terminum equivocum dicit equivocus equivocans, et illius obta equivoca equivocata: terminum analogum apellari analogus analogans, et hujus obta analoga analogata. Nota etiam, terminum equivocum apellari solere equivocum casu, et dignatur a termino analogo, qui dicitur solet equivocus a consilio. Nota deniq, terminum analogus absq addito prolatum, sumi tunc pro suo significato rigoroso, et proprio qd apellatur famosius analogaty. Itinc audita voce homo statim apprehendimus hominem verum, et non pictum, nota ultimo, eundem terminum posse esse simul univocum, equivocum, et analogum, sed rudiversam. Sic terminus iste Gallus univocum e ruhominum in Gallia natorum: Æquivocus ru hominis Galli, et avis, analogus qd ru Galli veri, et picti.

Sectio 2.a celebris alia termini divisio.

103 Celeberrime tandem dividitur terminus in Categorematicum, Syncategorematicum, et mixtum. Terminus, qui Graece Categorematicus, et latine significativus dicitur, e ille, qui se solo sine affectione aliqua significat, ut sine consortio alterius in propositione possit esse subjectum, vel praedicatum, ut termini Deus, Solus, terminus, qui Graece Syncategorematicus, et latine consignificativus dicitur, e ille, qui se solo nil perfecte significat, et sine alterius consortio neque subjectum esse potest neque praedicatum, v.g.

omniũ, nullus, aliqs. Mixtus ẽ, qui ex utroqꝫ cõponitr, et mixtus potest in duplici diffã pot mec 1. primã et virtualitr mixty, mixtus positiv ẽ, qui cõstat ex dupli tão, uno Cato, et sincato alio, ut nullus hõo. Mixtus virtualitr ẽ tãus, qui et si unus sit, tenet in se, et equivalet tãis cato, et sincato, ut hodie, qui sic exponitr hoc die, et nunquã, qui e, nullo tempore.

104 Supposito, tão sincatos licet cõgruis sit, veri tnñ signare, sicut verè curare, qui currit, id e, qui cũ alio currit, et verè causat, qui causat, id e, qui cũ alio causat, qã cõsignare ẽ cũ alio significare. Hoc supposito, modo difficultas oritur, an scilicet adjectiva nomina tãi categoricã, an sincati? ut videtur difficultas, nõ procedit de nominibus substantivis, neqꝫ item de adjectivis more substantivorum positis, ut sõ hoc album ẽ dulce negativy virgy. Dulce ẽ jucundy, nõ omnis prefert omnia tellus, nã certũ cõstat, ee tãos Catos, difficultas q. solũ procedit de nominibus adjectivis, adjectivè sumptis.

105 P.ª Oviedo controversia 1ª punto 3º. 2ª Partes Tractado disputacion 1ª section 1ª aiiq qi tenent adjectiva nomina, quæ significant determinatè, ee tãos Catos. Sentẽ mixta, amplector, qã eã amplexus ẽ D. S. inst. part. quæstiona 1 articulo 3º ibi dicitur quæ dictio cata, quæ absolutè ponit rẽ significatã circa aliqd suppositũ, ut albus circa hominẽ, cũ dicitur hoc albus, et adjectiva nomina, quæ fãg determinatè significant, ponunt rẽ significatã circa suppositũ, ut albus albedinẽ circa subjectũ. tãi quia fãg determinatè significant sunt hæc v.g. candidus, et similes, qui sic exponuntur h[ab]ens albedinẽ, hens candorẽ.

106 P.bat a ratione juxta D.m S. cita- tã dicito, quæ absolutè ponit rẽ significatã circa aliqd suppositũ, Catã ẽ: et adjectiva, quæ fãg determinatè significant, ponunt rẽ significatã circa suppositũ,

seu subtg: g. Ista nim adjectiva: pont circa suppoty, seu subty fg, qug detrato significant. g adjectiva, qus fg detraty sicant, ponunt rs sicaty circa suppoty, l subty. Rao antis e; qa albus v.g. e hono alledins, et idq omnino e sicare alledins bene, ac sicare alledins halita se u potg in subto. Rao cog e, qa D. T. excludit a Deo tuz solus, quo Caturé, qa sic in Deo sicaret solitudins, qug e fra, qug detratesi cat taus solus catus. Dixi, adjectiva, que fg detraty sicat, ectros logos, qa st nnulla adjectiva, qug fg detraty n sicant, vt nullus, ali qs omnis, et hast trdcati.

107 Dices D. A. tai omnis nullus, aligs, D. p nos n st tai cati, g neq adjectiva, qug fg detraty sicant. — Ista n minus adjectiva fg detraty bentia indigent grario sustantivis, qug omnis, nullus, aligs; d hi n st tai cati, g neq alia adjectiva: At arguty, resp anti, nocog. Disparitas e, qa hec omnis, nullus, aligs, cij fg detraty n sicant, neq ponunt re sicaty in suppoto seu subto, secus aut adjectiva, qug fg detraty sicant, re sicaty pont in subto, vt dicebat D. T. — At grao ng dico maz: omnis indi gct adjectiva bentia fg detraty grario substani, qug omnis, nul- lus, aligs, ad sicandg fg, no; ad sicandy subty, rcedo maz. Ergo g

108 tai omnis, nullus, aligs, n sint taicati, n ingenta, tales trom ead jectiva reliqua, qug fg detraty sicant; hec m licet subty detraty n heant, ideoq indigeant grario substavi ad subty detraty sicandg; ctery ad fg, qug detraty bent, n indigent substavi grario: very cy omnis, nullus, aligs fg detraty n sicent, indigent substavi gratio tg ad subty, qug ad fg sicandg: cy q adjectiva dcantia fg detratg n indi- geant nomine substavi ad hanc detraty fg sicandg, inde fit, q se sola

posse aliquid praedicari significare, inde significat res Cato.

409 Dices 2º. hic terminus omnis significat tanquam determinatum, quia est terminus Cato, sicut adjectiva reliqua tanquam determinata significantia. Probatur ans: hic terminus omnis significat universalitatem, et universalitas est tanquam determinata: ergo. = Intellectus aliquid intelligit intellectus audita voce omnis, quod non intelligit, audita voce Bucitrix; et hoc est tanquam determinata termini omnis, quod non intelligit, audita voce Blictiri: ergo. = Ad argumentum, nego ans, adiungens probationem, nego maiorem, nego minorem. Verum est, terminum omnis significare universalitatem; verumque praeterea terminus omnis non significat quamque, cuius sit universalitas haec; ideo requiritur nomen substantivum, ut terminus omnis aliquam universalitatem determinatam significet. Si terminus omnis coniungatur terminus homo, ly omnis homo significabit universalitatem hominum; si autem adiungatur terminus equus, ly omnis equus significabit universalitatem equorum: ergo quia terminus omnis non significat tanquam determinatum, nisi in consortio substantivi.

410 Ad confirmationem, respondeo maiorem, nego minorem. Intellectus, audita voce omnis, percipit vocem, quae licet per se sola nihil determinate significet, indifferens tamen est, ut si illi coniungatur, vel terminus homo, vel equus, vel alius similis, significet universalitatem hominum, vel equorum, et hoc est speciale, quod intellectus intelligit, dum audit vocem omnis, quod non intelligit, dum audit vocem Blictiri, quae terminus audita, non audit aliquid indifferens ad significandum in consortio alterius, cum vox Blictiri in consortio cuiuslibet vocis non significativa remaneat.

411 Instas: terminus omnis significat tanquam determinatum in consortio nominis substantivi: quia est ipse solus eandem tanquam significat. Ratio huius est, quia consortium non dat illi significationem. = Ad instantiam, nego consequentiam, quia viget adiuncta probatio: nam litera O et cifra, cero, ficar nullum in Arithmetica valorem habent per se sola, si adiungatur numeris, sicut ipsis auget valorem numerorum: et sicut literae consonantes, semivocales, aut voca-

libr separatae imperfecte sonat, sonant tamen perfecte, si cum vocalibus conjungantur sic similiter terminus licet ab alijs terminis separatus, neque perfecte significat quod tamen rem quam tanquam determinatum representat, potest illam significare, si cum alijs terminis conjungatur.

112 Adhuc 3º: in hac propositione nullus est Deus Trinus, ly nullus est subjectum totale, omnium terminus sincathegoricus: ergo = Resp. ad argumentum. Sicut dicitur homo est albus sine fortio substantivi ex parte praedicati, potest etiam dici homo est aliquid. ergo sicut ad albus est praedicatum sine fortio substantivi, ita similiter terminus aliquis. Nec majus arguitur, quia illa propositio equivalet huic nullus Deus est Trinus, ubi ly terminus Deus quia cathegoricus est, conjungitur termino nullus, cum illo quod constituit subjectum totale illius propositionis.

113 Ad argumentum respondeo, terminus albus bene perfecte significare quoad rem: quoque enim audit album, licet dubius maneat de subjecto, ignorat enim quod sit ille albus; ideoque substantivum requiritur, ut quis, vel qualis sit, subjectum albedinis cognoscatur: verbum clare cognoscit ipsum esse albedinem, quamvis ad hanc cognoscendam indigeat substantivo, sed ad cognoscendum illud esse in subjecto, licet substantivum requiratur ad cognoscendum, quale est subjectum quae albedo possidet. Itemque sit, in hac propositione homo est albus, ly homo est substantivum, per quod clare cognoscitur quis sit, qui habet albedinem, quamvis requiratur terminus alius ex parte praedicati, ut cognoscatur, quid sit, quod homo habet, quoniam ly sit extra albus, ipsum albedinem habere. Contra evenit in hac propositione homo est aliquid, in qua intellectus dubius manet, an aliquis homo, Leo, vir, vel senex sit; ideoque requiritur substantivum, ex parte praedicati, ut deteg. Hoc vero sic, si terminus aliquis supponat adjective.

114 Ex dictis infertur, praedicatum adjectivum significans rem determinatam Grammaticaliter concordare propositionis subjecto, si enim concordaret cum alio termino ex parte praedicati subintelecto, ut volunt contrarij,

ig praty hujus ppõnis, manũ pycattug, ñce aliq, ḋ aliae, volunt ñ subrũli substantivg hoc op parte prati; inferes etiã hinc, omnes casus obliquos adverbia omnia junctiones, ppones aufexendi, et accusanti; interjectiones gs ee sincategorema; qũ omnia hæc indigentae rexuis ppõtis se aliqd determy, et pfecti sgcandy. Inferes demy, sincategorema, quæ possunt ee subty, t praty partiale, t totale, et tria categorema, quæ neq tui logitos partiales, t totales; sincategorema autẽ, quæ neq tui logitotales, neq partiales poste ee, vt cola, vt cola, et conjunctiones, aut se mõ ee tros logos, neq catos, et sitato mõ cati dici queant.

Inferes

115 deniq, tui divisiõe in caty, sincaty, et mixty neq adequata, neq rigorosã ẽ. Nẽ adequata cũ voces ñ signivg vexe, sit tui logici, et ipsæ neq cate, neq sincate, neq mixte sit, cũ nullg omnino sgcaõne at, neque in, neq extra ppõtiy alterius. Præterea talis diviõ ñe rigorosa, cũ id qd ẽ in ppõne sincategorema, debeat ee pars partis, et qd ẽ pars partis, ñe rigorose ppõnis pars: q neq tuus logicus: g tuus ppriè ñ dividitur in caty, et sincaty. Sectiõ 3.ª Celebris ultima tui divisio, deque hujus tui illativã virte.

Sectiõ 3.ª celebris ultima tui divisio, deq. hujus tui illativã virtute.

116 Tuus dividitur duodecimo in finity, et infinity, tuus finitus ẽ qui vi ppriæ ñ ñ transit ad aliud sgcandy ppi transit, ñ transit ad aliud sgcandy ppsè et sine fine, ut tuus homo, qui vi particulæ ñ ñ transit ad aliud sgcandy dicty a Deo, t tuus ñ homo, sumpta particula ñ nante, quã et si vi particulæ ñ nantis tran

eat p(re)s ad aliq(uo)d a se diversu(m) significandu(m), saltem Dei negaonem, sive negaonem, sive ipse, et sine fine. Deus infinitus, equivalenter parceus, n(on) ex m(od)o significandi tangit ad significandu(m) aliud a se, et sine fine, ut n(on) lapis, qui significat q(uo)d q(uo)d e(st) diversu(m) a lapide, et cu(m) res, quæ a lapide distincta, infinitæ sint, inde e(st) q(uo)d ipsu(m) significare sine fine. Significare vero istam infinitam distinctè, q(ui)a neq(ue) nominat, neq(ue) declarat res, quæ a lapide distincta, v(e)l disjunctivè illas significat.

117 Ut hoc melius percipias, observa 1.º particula n(on) posse dupliciter sumi pot(est) sumi, v(e)l negante, v(e)l infinitante. Negante sumitur, q(uan)do co(m)positio p(rae)figitur, ut in hac propo(siti)o(n)e Deus n(on) e(st) lapis, cu(m) s(ic) facit propo(siti)o(n)em negativam, sumitur etiam negante q(uan)do toti p(ro)po(siti)o(n)i præfigitur, q(ui)a melius e(st) n(on) contradicere, quæ toti p(ro)po(siti)o(n)i particula, n(on) negante sumpta præfigere. Sic hæc propo(siti)o n(on) omnis homo est omnia totius particula, ut n(on) præpositiva, v(e)l subjecto p(rae)lato pot(est) sumi negante, tunc q(ui)a significaonem nat illius huic præfigitur, significat hoc negaonem p(rae)dicati, v(e)l subjecti, ut n(on) Deus e(st) n(on) lapis, quæ in hoc sensu huic æquivalet negaô Dei negaô lapidis pot(est) particula n(on) denique infinitante sumi, tunc q(uod) significat id, q(uo)d e(st) dirigitur ta[illegible], huic præfigitur, ut n(on) lapis, ideo ptc [illegible] n(on) infinitante significat id, q(uo)d e(st) distinctu(m) a lapide huic particula n(on) præfigitur. Unde, cu(m) particula n(on) infinitante, v(e)l negante possit proferri, a voluntate loquentis pendebit, q(uo)d v(e)l in sensu infinitaonis, v(e)l in negaonis sensu proferatur.

118 Observabis 2.º ad raonem tei infiniti n(on) sufficere, q(uo)d tam, v(e)l obj(ect)a infinita, v(e)l infinita significet obj(ect)a: patet hoc in termino Deus, qui licet obj(ect)u(m) infinitu(m) dicat, et in termino homo, qui licet infinitos homines possibiles significat, tamen infiniti n(on) sunt; q(ui)a i(n) horum infinitis n(on) d(icitu)r in vi particulæ n(on). Observabis 3.º n(on) requiri tam infinitu(m) infinita in se obj(ect)a significare, sed sufficere unu(m) in se obj(ect)u(m) significare, licet ex m(od)o disjunctivo significandi plura significet, ut terminus iste n(on) animal ratio(nale),

qui loge infinitus, nec ob sibus solis sed ex parte mixtanti
plana sequat, et attingit. Sicut sicurrente Deo in platea hec ppo
presentabit aliquis hoc currit in platea solis Deus ipse sequatur cur-
rens in platea, licet ex modo sequendi indeterminati hominis solis attingat

119 Observavis 1°: tay loge infinity ex modo sequendi de-
dere invi paricula n infinitatis attingere sub disjunctio: unde tunc si-
re n lapis, sumpto n nanto ne loge infinitus, quatunc ex modo sequan-
di solis Dei sequant negationis. Ideoque audiendi n sit Thoste, qui
dicunt tay n hoo sii ex ponitque d ē digty ab homo, quay huin
sit mus disjunctivus, efficeret falsy hanc ppoinj lapis ē n hō vel
lapis n sit, neque signy, neque res aliā, quę n sit, Idiquata ab homine.
Lug otig illa ppoo debet hunc sensy efficere lapis ē aliquid digty ab
hoīe, qui mūs sequendi disjunctivus eius sensu, ut tu deficiat la-
pis eged pilhed, 1. illud dr digty ab homine.

120. Observavis 2°: tay infity
neque. apparet, neque nare supponit sequaty. Sic cy dicitur, lapis ē non
equus, 1 qd idē ē lapis ē aliquid digty ab equo, qd apart, e lapide eo aliqd ab e-
quo digty; qui apart, 1 nata, lapidy eē equy, qd ē ppriy sequaty tui equi-
us infinitati. H. Observavis 6°: qd licet particula n juxta voluntas loquen-
tis, 1 nanta, 1 infinitanta sumatur; veriy cy cole immediatè praeponitur sepa-
sumitur nanta. Cy in mediatè praeponitur ppcato, et assuptgpa sumitur infi-
tanta, et cy prestig via sublo. J nanta, 1 infinitanta pot sumi, unde hec ppoo
n Deus ē leo pot efficere sensy, ifud negaty Deus ē leo, I huncin
sity aliqd digty ā Deo ē leo.

Has observatio, ej illaig tui infiti, finitigs
hec assertiones aliquot opuerit manifestare, ad qd notabis istae nāy eodem
ghy, falsy scilicet, ex maaly, falsie, omnicujus eius infertur etiā sinvaricu

structura terminorum, ut patet in hoc syllogismo *omnis homo est animal*, et *Petrus est homo*; ergo *Petrus est animal*. In quo etiam si varietur, dummodo non varietur ipsius structura, consequentia infertur legitime, ut cernitur in hoc syllogismo *omnis equus est animal*, et *Brutus est equus*: ergo *Brutus est animal*. Illa materialis est illa, in cujus consequentia non infertur si termini varientur, etiam si maneat eadem collocatio terminorum, v.g. *lignum est insensibile*: ergo *non est animal*. Et cum eadem terminorum structura *lignum est insensibile* non infertur hoc consequens: ergo *homo non est substantia*, quia termini variantur.

122. Assero igitur 1°. propositio affirmativa de subjecto infinito non infert propositionem negativam de subjecto finito. Patet, quia ex hac propositione *Non Petrus est loquens*; non infertur haec; ergo *Petrus non est loquens*, quia loquente Paulo jam aliquid a Petro distinctum loquitur, et ex eo, quod aliquid distinctum a Petro loquatur, non infertur, Petrum non loqui. Similiter e contra ex hac propositione *Petrus non est loquens* non infertur haec: ergo *non Petrus est loquens*, quia, nec Petro, neque quolibet alio loquente male deduceretur aliquid distinctum a Petro loqui, cum ex eo, quod Petrus non loquatur, non debeat inferri, aliquem alium loqui.

123. Assero 2°. a propositione negativa de subjecto infinito non valet consequentia ad affirmativam de subjecto finito. Unde ex hac propositione *non equus non currit*, ex vi formae non infertur haec: ergo *equus currit*, quia ex eo, quod nihil distinctum ab equo currat, non infertur equum ipsum currere, cum tam equus, quam quidquid ab ipso distinctum est possit simul non currere. Assero 3°. ex propositione affirmativa de subjecto finito non infertur negativa de subjecto infinito, sic ex hac propositione *Petrus currit* non infertur haec: ergo *non Petrus non currit*, quia ex eo, quod Petrus currat, non infertur currere quid ab ipso distinctum.

124 Assero 4°. a propositione affirmativa de praedicato infinito valet ex vi formae ad propositionem negativam de praedicato finito, licet aliquando non valeat ex vi materiae. Exemplum 1.um est quando ex hac propositione *Petrus est non lapis* infertur ex vi formae: ergo *Petrus non est lapis*, et e contra ex hac propositione *Petrus est non corpus* non infertur ex vi materiae haec: ergo *Petrus non est corpus*, verum enim est, Petrum esse non corpus, cum habeat animam, quae quidem est distincta a corpore

et ex eo qd. animg hēāp p quāg dignatr ā corpore n infertr ipsy, nec ee, nec here corpus, cy oragq. incendat, et corpus scilicet, et anima ex vi mag ninfertr ultima cōā, qa aj l mo ster partibs, ā quālibet sui parte ñ diguitr omnino, t tanty inadequatē, et aj inadequatē Reovata, ñ pot dici, nēcl ly parts, neque de l ro, parts illg nexi; Quia pp̄oō negava importat omnimodā distinej prati cy Subto: ideoq valebit l ro ex hac pp̄oē Baus e ñ lapis ad hanc: g Baus ne lapis, qa Bus ā lapide diguitr adequatē et ñ valet Baus e corpus: g Bausē n corpus, qa Bus ñ omnino, et adequatē, s inadequatē tanty ā corpore diguitr.

125 Assero 5.º a pp̄oē negava de prato fito benè valet in quālibet ad affravg de prato infito, vt lapis ñ e leo, ex qua benè valet: g lapis e ñ leo: Rao, qā si lapis ñe leo, qā cy illo ñ identificatr, infertr benē, lapide ab equo dici. Hęc vera, et, si cōla sumatr in vi cōig; si ñ sumatr in vi verbi, pp̄oō negava de prato fito n infert affravg de prato infito. Raō, qā si cōla sumatr in vi verbi, ea ppoo lapis ñe leo, efficit ...sensy lapis ñ existit, deo et illa altera ppoo lapis e nleo huj sensy efficit Baus exit equus existit distus a leone, quary 1.ª erit vera, lapide ñ existente, et 2.ª falsa.

126 Assero 6.º a pp̄oē affrava de casu obliquo infinito tq ex parte Subti, quā ex parte prati ñ valet cōā ex vi sg ad negavg le Subto, t. prato fito, patet hoc in hac pp̄oone, equus ñ Bri currit, ex qua n infertr hęc: g equus Bri ñ currit, rao, qa equus Bri ñ currere, ñ infertr ex eo, qd currat distus equus ab equo Bri; patet etiā in hac pp̄oone Baus ē hōne ñ caloz, qui isty ninfert: g Baus ñe hōne caloz, qā Bay hēre aliqd distz ā calore ñ infertr, ipsy ñ hēre calozg. Rao a priori hujusē, qā particula ñ infinitantr sugta ñ nat trahi affigetr.

127 Advertes 1.º ad hucusq. locuti sumus de pp.onibus de praesenti, de quibus diximus de his dicendum esse de pp.onibus de praeterito, et futuro; unde si pp.o de praesenti affirmativa de subiecto infinito non infert necessario de subiecto finito, ut in 1.º diximus asserto, neq. similiter infert affirmativa pp.o de praeterito, et futuro, et sic in reliquis asserere. Advertes 2.º infinitationem termini logici esse ipsius extractionem vi particulae non infinitantis supponere a suo significato ad aliud significandum. Advertes 3.º, quod terminus infinitari non posse, quam infinitatio est proprietas solius termini logici. Vox cola, quatenus significativa est, et verbum, juxta plures sit praedicatum, quatenus verbum, et quatenus significativa, poterit etiam infinitari. Advertes 4.º voces non significativas infinitari non posse, quia caret significato.

128 Advertes 5.º ac ejus in hoc olim campo pugnam excitatam fuisse, de pro missilibus verbis, et proverbialibus solitariis, intelligendo, et in discriminis ratione infinitatio, ut jam dixi, esse extractionem termini a suo proprio significato ad aliud significandum vi particulae non infinitantis supponere. Deinde: terminus supratranscendens est Ille, qui significat omnia omnino obiecta realia, quae imaginabilia: ergo terminus supratranscendens infinitari non potest, cum non detur, imaginabiles sit obiecto, quod de novo significet talis terminus, infinitationis vi. Sic ex oppositis arguebant alii. Contra vero alii dupliciter infinitationem invenerunt, una ex parte mi, et ex parte obiecti alterius, qua aliquis, et semet ipsos, et alios irretiebant. Ast ego vos omnes, ut amicos suos quondam Ulysses admoneo, auribus cera obseratis, ne similibus laqueis, irretitos videre patiar.

Disputatio 3.ª de terminorum logicorum proprietatibus.
Sectio 1.ª de logica suppositione.

129. Logicae suppositionem termini logici proprietates communes philosophi plerumque annumerare solebant, eamq. generaliter describitur substitutio unius pro aliquo modo vitali activo, et passivo. Activa est substitutio unius alterius loco ad faciendum id,

qđ alter faceret, si adesset. 2.ª quia e substituo unius alterius loco adpatiendū id, qđ alter pateretur, si adesset. Exemplū e, supponis, exemplū ē Prorex, qui loco regis substituitur ad faciendū id, qđ rex faceret, si adesset, ad homines nimirū coercenda, et plectenda crimina; et ad ipsos merita praemijs compensanda: ad patiendū q., et recipiendū cultū, et honores, quos illi regi deferret, et ipsi tribueret, si adesset.

130 Hinc supponi pot terminus logicè, et colligitur sumpsi̅o dictionis pro aliquo verè suppõo logica, quæ ppriè est terminus logici, et de quâ in præsenti loquimur, ē ppõo termi logici pro aliquo, cujus terminus logicus est signivus sit, et n signivus, suppõo termi logici nō signivi ē ppõo termi logici pro illo obto, et econtra, suppõ termi logici n signivi e ppõo termi logici pro seipso.

131 Itini notabis, neq omnes signa͂ones ēe ppriē terminij, neq omnes suppo͂nes ēe signa͂ones. Patet 1.m in ramo ante tabernā posito, qui signat vinū venale in proxima ubi suponat. Patet 2.m in vocibus n signivis, quæ pro se ipsis, ubi supponunt in se ipsa significatas. Unde licet significao ppria termini nō doctrinalis sit suppositio, et suppositio propria ejusdem termini sit significao, quia termi suppõo ppria termi doctrinalis e ppõo termini pro obto quod signat, neq omne suppõo e signao, neq omnis signao ē suppõo.

132 Notabis 2.º, tres logos extra ppones hent suppones logicè in actu 1.º, seu in actu 1.º, quæ hent capacitatem in ppone ponantur, pro seipsis, pro suis obtis; extra ppones n hent suppones logicè in actu 2.º, seu in actu exercitio; quæ licet extra ppones supponant activè, quatenus excitant cognitiones obti, quod repræsant, quatenus excitant cognitiones sui; n supponunt, neq pro seipsis, neq pro suis obtis, quatenus in actu exercito sint, ut subjecti, ut prædicati sub actuali compone ppo-nis.

133 Notabis 3.º terminos vocales activè supponere pro repræsentatis, n verò passivè ratione 1.ª quia termini vocales faciunt id, quod repræsentant mentales facerent, si adessent,

excitare suas cognitiones, et species producere, ut nempe ipsi mentales cognoscant: ratio est, quia non patiuntur, neque recipiunt id, quod receptus mentales reciperent si adessent, ideoque falsy esset dicere Deus est, cogito. Notabis 2.º tres vocales active, et passive supponere proveniunt, seu objective. Ratio, quia manifestant, excitant species objectorum, et hoc ipsum res facerent, si adesse in propositione. Deinde: de ipsis vocibus dicitur, quod de objectis diceretur, si propositionem constare possent, v.g. est subjectum, est praedicatum, est homo, &.

134 Sed rogabis, quaenam ex his suppositionibus sit proprietas termini logici activa ne, an passiva? Respondeo, ex utraque suppositione tam activa, quam passiva, probari suppositionem, quae proprietas est termini vocalis: Sumitur ex utroque praedicato ab subiecto, et reali; probatur probatio totali: Probatio: quia suppositio, si doctrinalis est, est positio termini pro suo objecto, et si non doctrinalis, est positio termini pro seipso; sed positio termini pro suo objecto, et positio termini pro seipso dicitur utraque suppositio, activa scilicet, et passiva; ergo suppositio, quae est termini logici proprietas ex utraque suppositione, activa scilicet, et passiva constat ut utraque praemissa syllogismi positiva probandae.

135. Probatur major;
quia, ut jam diximus, suppositio doctrinalis est positio termini pro suo objecto, et suppositio non doctrinalis, seu suppositio vocis non signi est positio termini pro seipso. Probatur jam minor syllogismi munere antecedentis eo, quod tamen in propositione ponatur pro suo objecto, seu pro seipso, ponitur ad recipiendum, et patiendum subjecti, seu praedicati nomen, quod reciperet, et pateretur objectum ipsum, si propositionem ingredi posset, similiter de suppositione vocis non signi, quia tales voces in propositione ponuntur, ut subjectum, seu praedicatum sint, et ut nomen subjecti, et praedicati recipiant, atque haec est suppositio passiva si voces objecta habentes patiantur, et recipiant id, quod objecta paterentur, si adessent, et voces etiam non signi, seu praedicati, seu subjecti denominationem patiuntur, et suppositio logica qualitatis passiva.

136 Probatur modo suppositionem esse etiam activam: nam si res in propositione invenirentur, excitarent cognitionem sui, speciesque producere, quibus res ipsae possent cognosci: sed haec ipsa faciunt voces: ergo habent suppositionem activam: ergo suppositio proprietas termini logici est etiam activa. Probatur, vocas facere, quod facerent

res; nã voces in ppone nequeunt ẽe, qñ existent ratione obti, qd repraesent; sicuti nequit videri ramus ante taberna positus, qñ existeret ratio vini, qd ramus repraesentat: g voces signos supponunt active pro rebs, et suppõe eaxy e activa. De vocils n signivis e etiã hoc intuitu; qa voces ijs by si in ppone se ipsas ostendy inthui, excitant sui ratione, et mittunt sui speciẽ, cy in ppõne voces ille tñ sint, et simul obty. g voces omnes tã signivẽ, quã n signivẽ suppont active: g suppõ logica qua talis ẽ activa simil, et passiva.

137. 1 Dices N.º 1.º

Si voces passẽ supponerent, paterentur, et reciperent, qd res paterentur si adessent, sicut Pr.ᵉˣ, quiá supponit nomine regis, recipit cultu, et honor, qui regi exibẽ recueperet; d voces n patiuntur, neq recipt, qd Res paterentur, si adesent; g n suppont passiv pro rebs. Prbatur mior: si res in ppone ponerent, reciperent denominatione hanc res identificats; d hanc n possunt voces recipere: g qã voces neq patiuntur, neq recipiunt, qd res paterentur, si adesent. Prob.ᵗ maior e: qã si obty hujus ppõnis Deus ẽ homo ẽẽt in ppone, de Pxo, diceretur ee identificaty cy homie, g qã res in ppone reciperent denominatione hanc res identificas. Prob.ᵗ minor e, qa hae voce Deus n potdiũ, identificari cy voce homo: g res n recipiunt voces, qd res, seu obta reciperent, et paterentur, si adesent.

138. Ad argut, nega maior, nẽ mior, ad cujus phoñ, nega maior, dico mior: d hanc denominatione res identificats n posunt voces recipere in [illegible] et reali, nego, n g est recipere ir, seorsu lo, nẽ mior; si res seu obta poserent in gradi ppone, de ijs eẽ diceretur ee res identificatas vr, sicut de obti, et realiter diceretur in ẽe physico, et reali ee res identificatas inter se, qa identificari v cy reali d in hac ppone Deus ẽ ho de voculs Deus ẽ homo, nequit dici, qd Pñce, et in vna identificata cỹ altera; veru voces hent inter se log identity, quã

sistit in unione loca, ubi ejus voces, quae praty sit, et sabty una cum altera loge unitae, et loge identicata.

139\. Instas 1° de rebs si in ppone adessent, dicerent phice, et in identicatae; de vocibs, quae sit in ppone, dici nequit, una cum altera phice, et in identicari quia quae voces supponunt passive pro rebs patiendo, et recipiendo, quod res reciperent, si in ppone adessent: Instas 2°: obtum si in ppone adesset, non pateret identitas logica: ô voces patien do logica identitas, non supponunt passive pro rebs. Probatur: quod in ppone est tans prahis, neque habet, neque patitur identitas prahs; de obtum, seu res, si in ppone adesset, non est tam prahis: ô neque haberet, neque pateretur identitas prahem.

140\. Ad 1° instantiam, concessa mai, distinguo minorem: de vocibus, quae sit in ppone, non dicuntur, una cum altera phice, et in identicari, et capaces sota his identitatis, non; et non sit capaces talis identitatis, concedo minorem. Ergo, quod si res, seu obtum in ppone adessent, ra, et phice identicarentur, et identificatam denominationem reciperent. Ergo ipse, quod voces, quae incapaces sit realis identitatis unius cum alia, non reciperent nomen identicatum in ppone, de boon obest, ut voces pro rebs passive supponant, quia ad hoc non requiritur, quod recipiant, et patiantur omne id, quod res paterentur, et reciperent, si adesset, de sufficit aliquid recipere: de recipere id, cujus voces sit capaces, si ut pro- Rex supponat pro Rege, ei sufficit, pati, et recipere aliquid, quod res pateretur, si adesset: neque requiritur, pro rege recipere omne id, rex reciperet; de non recipit Prorex titulum majestatis, neque ipsi genus flectitur, neque manus de osculatur.

141\. Ad 2° instantiam distinguo anteriorem: Obtum si in ppone loge adesset, non pateretur identitas logica, non; Obtum, si in ppone adesset pure realiter, non pateretur identitas logica; concedo maiorem. Distinguo minorem probationis: sed obtum, seu res sunt in ppone loge

adesset necet terminus fortis, nego; si in propone puri materialiter adesset, non esset terminus fortis, sed admitto. Si res, seu obiecta, pure materialiter adessent in propone, procul dubio termini fortes non essent; vero si adessent in propone logice, essent termini fortes. Patet in hac propone vox Rhetorica nescimus sindapsus, in qua Rhetorica est obiectum termini vox, et sindapsus est obiectum vocis sonus: et quia Rhetorica, et sindapsus logice sunt in proiecta propone, sunt termini fortes saltem partiales.

142 Dicest.º, si voces pariter supponerent, etiam voces non significativae parum haberent logice suppones; sed non habent: ergo. Probatur minor: suppositio logica est positio unius in loco alterius; sed voces non significativae non ponuntur in alterius locum, cum obiecta nihil ostendant ipsius differentiam, pro quo ponantur: ergo. Probatur maior: Suppositio logica est subrogatio; sed subrogatio est positio unius in loco alterius: ergo. maior est certa: nam communis loquendi modus pro eodem accipit subrogationem, et suppositionem. Minor eque certa videtur; nam subrogare est unum pro alio ponere. — Probatur 1.º, supponere est unum pro alio ponere, et ipsius vices gerere; sed nihil ponitur pro se ipso, neque sui ipsius vices gerit: ergo. — Probatur 2.º: supponere est pro alio poni, et illius absentiam supplere; sed nihil ponitur pro se ipso, neque sui ipsius absentiam supplet: ergo.

143. Ad argumentum, concessa maiori, nomine, ad cuius probationem maiorem, et ad huius maioris probationem dico maiorem: suppositio logica est subrogatio grammaticaliter sumpta, nego; est subrogatio logice, et dialectice sumpta, concedo maiorem, et dico minorem; subrogatio grammaticaliter sumpta est positio unius in alterius loco, concedo; subrogatio logice, et dialectice sumpta est positio unius in alterius loco, nego minorem; nomen suppositio, et subrogatio duplicem habent significationem, unam grammaticalem, logicam aliam. Grammaticalis significatio est positio unius pro altero; logica vero est positio unius vel pro altero, vel pro se ipso: sed logici usurpant in hoc ut usurpata logica significatione suppositionis, et subrogationis, ut sequi videbantur quam

Gramaticalis. Atti Logi deberent uti verbo suppono ad sicandu unu sub alio poitu, ut apud Grammaticos sicat.

144. Ad 2m confirmaonem dico maior: Supponere Grammaticaliter sumptu ê unu pro alio ponere, et ipsius vices gerere, concedo; Supponere Logicè sumptu è determinatè unu pro alio ponere, et ipsius vices gerere, nego maiorem; licet Supponere Grammaticaliter suptu sit unu pro alio ponere, ipsius vices gerere, et absentiam suplere; verum supponere Logicè sumptu, et ut â Logicis usurpatur, ê appositio unius pro alio, vel pro se ipso ad hoc, ut intellectus cognoscat, vocem [illegible]

[illegible]

positu sit pro suo obto, si significativa sint, l positu sit pro se ipsa, si n̄ sit significativa. Hinc patet ad 2m confirmaonem, [illegible] [illegible] cuius maior ppo diquendae.

145. Ex dictis inferes, tres ppoonis mentalis active, et passivè pro obtis supponere. Inferes 2º tres scriptas activè solu supponere pro vocib., et scriptis, qa excitant notiones, et praebent species, ut obta cognoscantur, et hoc ipsu faciunt vices, et tai mentales, pro quib. sai pture subrogantur. Inferes 3º, scripturas activè, et pavè supponere pro suis obtis. Pa: qa scripturae patiuntur denominaonem subti, l prati, quâ denominaone obta paterent, si adessent. Et in super scripturae notiones excitant, et immittunt species obtoru, ac sicut obta facerent ipsa, si in oppositâ innoe niterentur scripta. Sectio 2.a duplex dubiu resolvitur.

Sectio 2.a duplex dubiu resolvitur

146. 1m dubiu ê, quaenam dicenda sint ppoo de subto n̄ supponente?

ppoō de subto n̄ supponente, nisi bellū eē illg, quæ subto caret; si inimula de subto n̄ supponente ppoō dareta; cū nulla possibilis sit ppoō quæ subto careat, respondeo, ppoōng de subto, n̄ supponente ee illg, in quā ea parte subti, vt certg supponitg, l formalitr, l virtualitr, qd subto n̄ conuenit pro illo tēporis differa; l qd subto n̄ conuenit ea raone, qua supponitr. Tales st hg ppoōnes Petrus, qui albus, currit, in qua supponitr, Petrg ee albg, cū tn̄ niger fuerit. Adamus, qui existit, loquitr & hg, hg sunt in quibg certg formalitr aliqd supponitr. Aliæ st hg Antichristus comedit. Sabas deambulat, et hg st etiā de subto n̄ supponente, qā in illis ea parte subti est certa supponitr virtualitr exigentia subg, et antichristi, quæ supponi debet, vt vnus comedat, et alter deambulet.

147. In hīs ppoōnibg de subto n̄ supponente, qdo suppositg, et ppoō falsa st, nanda ē vnicè ppoō: sic in hac ppoōe Adamus, qui existit, loquitr, in qua suppositiō ē falsa, qa falsū ē Adamum existere, et in qua ipsa etiā ppoō falsa ē, qa falsū ē, Adamū loqui, nanda sol̄ē ppoō. Si verò ppoō sit vera, et suppositg falsg, nandg esupposg. Sic in hac ppoōe Æthiops qui ē albus ē hōō in qua suppositg falsus, qā falsū ē aliquē æthiopē eē albū; qā ppoō ē vera, cū apparent eē hoōg, nandg sol̄ē falsg suppositg, verg sit suppositg, licet falsg, adueniquē defendere n̄ obesse, omisso falso supposito, pot reddi ppoō, si vera sit, nanda, si falsa.

148. Vt dalīgē: an suppositio l. ca zistat in acceptione tī pro re significata pro illg importato; asserunt communitr Thōstæ, ideo q suppositiō definiunt acceptio tī pro aliquo, de quo verificatr, vt videre ē apud Mastrium sca ry ā S. Thom. Dialectiq quæst. 2a arcul 1o. qui ita explicat Thōstarū sententiā aliæ verificatio ppoōis, aliā tī ppoō n̄ verificata, cū dicit respecti ē; et tum verificata, cū significatg eius ē ex parte pro illg importato:

unde verificaõ ppois pot dari sine verificaõne tui, ut cũ dicitur antichristus n̄ e homo, verificata ppoõ p̄ n̄ existeg Antichristi, et n̄ verificata tua, qa cola ē temporis presentis, et antichristus ē futurus. verificaõ n̄ etiã pot dari sine verificaõne ppoõnis, ut cernitur in ppoõne hac Petrus currit, ubi n̄ verificata ppoõ si existat Petrus, et n̄ currat, et tm̄ verificata tua, scilicet Petrus, qũ existit tempore p̄ cop. importato.

149. Hinc inferunt Thostes termino n̄ hēre suppoõẽ, qdo tui verificaõẽ n̄ hent, ideo in hac ppoõ ē Antichristus ē currens tuos carere suppoões dicunt; qa cola e ē de presenti, et Antichristus de presenti n̄ existit, inferunt preterea tuos ppoõnis negativę n̄ indigere suppoõne. Ñ hęc, ut vera sit, n̄ requiri existentiã tui pro tempore p̄ cop. importato, ut cernitur in hac ppoõe Antichristus n̄ currit. Inferunt denique, nullã ppoõẽ verã dari sine suppoõne tuorũ. Ꝺ doctrina hęc â nobis rejicienda ē.

150. Rejicitur 1º: in omni ppoẽ sive affirmativa, sive negativa, sive vera, sive falsa datur essentia tui; Ꝺ ubi data essentia tui, datur ipsius proprietas: ẽ in omni ppoõe, nullã excepta, datur tui proprietas. Ṁ aõ cõnaturale; qa in omni ppoõe datur tuus, et tuus ē sua essentia. Raõ minoris ē; qã proprietas semper comitatur, et ē inseparabilis ab essentia cujus ē proprietas: sicut risibile, quod ē hominis proprietas, semper hominẽ comitatur, modo sed suppoõ juxta Thostas ē tui proprietas: ẽ in omni ppoẽ, sive affirmativa, sive negativa, sive vera, sive falsa, qm tuis data suppoõ respondent, inveniuntur tũ in ppoẽ falsa, quẽ sivi volens, ideoque suppoõne, quę ē ipsius proprietas in tali ppoõne caret.

151. Ꝺ 2º: et 1º tuus, juxta Thostas, pot hēre suppoõẽ, etiã in ppoõne falsa, v.g. Antichristus existit: ẽ tui violentia in ppoõne falsa n̄ excludit, ipsũ hēre suppoõẽ. Ꝺ 2º: hęc ppoõne negativa duo soles n̄ existunt ē ppoõ vera; Ꝺ in ppoõne verã, n̄ sit tui violentia in

praedicta propositio negativa, in qua non datur violentia terminorum impedimentum, tali haeredebent suppositionem. Dico 3º: Datur propositio affirmativa vera, in qua terminus non accipitur pro re existente tempore pro copulam importato; ad iuxta Thomistas nulla est propositio affirmativa vera sine suppositione terminorum: ergo suppositio non est acceptio termini pro re existente tempore per copulam importato; patet maior in hac propositione Adamus est mortuus, in qua Adamus non sumitur pro praesenti, sed pro re praeterita, et tamen copula est de praesenti.

152. Dicas 2º: propositio affirmativa, cuius subiectum non verificatur, dicitur esse de subiecto non supponente v.g. haec Adamus loquitur, ergo quia terminus Adamus caret suppositione. — Nego; quia propositio non dicitur de subiecto non supponente, quia subiectum non habeat suppositionem veram talem; sed quia ipsius subiectum non supponit verum, seu quia supponit falsum; subiectum potest habere falsam suppositionem, et suppositionem logicam habere: sicut propositio, licet sit falsa, est tamen vera propositio, et proprie habet affirmationem, et negationem. Sectio 3ª suppositionis logicae divisiones.

Sectio 3ª: suppositionis logicae divisiones.

153. 1ª suppositionis logicae divisio est in materialem, et formalem. Materialis est propositio termini pro seipso. Formalis est pro termini pro suo significato. Suppositio materialis non dividitur ulterius; 2ª vero suppositio formalis ulterius dividitur in propriam, et impropriam. Suppositio propria est pro termini pro obiecto, quod proprie significat terminus, ut risus pro risu reali; suppositio impropria est pro termini pro obiecto, quod improprie significat, ut risus pro risu pratorum; sed cum suppositio impropria non sit proprie suppositio formalis, divisio haec potius ad Rhetores, quam ad Dialecticos spectat.

154. Formalis suppositio proprie dividitur 1º in simplicem, et personalem. Simplex est pro termini pro suo obiecto, ut ratio, v.g. species individua [?]. Personalis est pro termini pro suo obiecto, ut non ratio, v.g. homo, hoc. Suppositio perso-

natis subdivisa in naalis, et accidentale. Naalis ē pōs trī pro suo obto verificante in omni tpore dipa, v.g. trus hoc in hac ppoone Deus ē hoc: ng de Deo sive exsistat, sive sit praesentas, sivè futurus, hoc ēt possibilis supā verificari ēa ppone. Accidentalis ē pōs tri pro suo obto verificante in aliquā tantū tpore dipa, v.g. Deus loquitur, qā praty loquitur in praesenti tpore solū pōt verificari de Deo.

155. Dividitur 2°. Suppō partis in singularem, et munem; Formis, suppō munis ē pōs tri pro suo sgato muni, v.g. trus hoc, qui nag hung, hoeng sibicet ita in muni sgcat, ut nō sgcet aliquy, t aliquos homines in particulari. Singularis ē pōs trī pro suo sgato singulari, v.g. trus iste Deus, qui pro quodā hoīe singulari, et determinato supponit in hac ppoe Deus ē hoc. Suppō munis subdividitur in distributivā, disjunctivā, et collectivā. Distributiva ē pōs trī pro omnibus, et singulis inferioribus sui sgati, ita ut de quolibet verificetur praty. Sic cū dicitur hoc ē al distributivè supponit trus hoc, qa de quolibet inferiori verificatur praty al; ideo qf verum ē, Petrus ē al, Paulus ē al, et sic de ceteris.

156. Suppō disjunctiva ē pōs trī munis pro suis inferioribus indeterminatè, et disjunctivē sumptis, v.g. aliqs hoc ē raalis, in qua trus iste aliqs hoc supponit pro omnibus inferioribus, seu individuis hunc naq indeterminatè, et disjunctivè sumptis: nā ppoo illa sic exponitur: Petrus ē raalis, t Paulus ē raalis, &c. Et sic praemunenter hoies omnes. Suppō collectiva ē pōs trī munis pro suis inferioribus simul, et collectē sumptis, ita ut de nullo seorsū verificetur praty, ut Apostoli sunt duodecim, in qua qā trus Apostoli collectivè supponit de omnibus Apostolis simul sumptis verificatur praty, et nō de aliquo seorsū: sic falsū ē dicere D. Petrus ē duodecim. Similiter in hac ppoe elementa sunt quatuor, qā trus elementa supponit collectivè, falsū ee dicere ignis ē quatuor.

157. Suppô distributiva iterum subdividitur in completam, incompletam, et accommodè completam. Completa ê pro termino pro suis inferioribus, de quo verificatur praedicatum, nullo excepto, ut omne animal ê vivens, in quâ propositione praedicatum vivens verificatur de omni animali, nullo excepto. Incompleta ê pro termino pro multis pro suis inferioribus, & n pro omnibus, ut omnes homines in Adam peccaverunt, in quâ terminus ille omnes homines, cum n supponat neque pro Christo D.° neque pro beata virgine n supponit pro omnibus hominibus. Accommodè completa ê pro termino communis, n pro suis inferioribus, & pro inferiorum speciebus, ut omne animal fuit in arca Noe, in qua terminus animal supponit, n pro omni animali omnis omninò speciei, & pro omni specie aliquo, cum designata propositione idem sit, ac dicere in arcâ Noe fuerunt animalia ex omni aliqua speciei.

158. Suppô disjunctiva ulterius dividitur in disjunctivam, determinatam et disjunctivam confusam, seu vagam. Disjunctiva determinata est propositio termini communis pro suis inferioribus disjunctivè, et indeterminatè sumptis, ita ut de aliquo determinato verificetur praedicatum, ut aliquis homo currit; disjunctiva confusa, et vaga est positio termini communis pro suis inferioribus, ita ut de nullo determinato verificetur praedicatum, ut aliquis peditus requiritur ad videndum

159. Ut distinguatur hujus propositionis disjunctivè determinato aliquis homo currit a disjunctiva confusa, et vaga aliquis oculus requiritur ad videndum etiam discernas, advertes: in 1.a propositione poni terminum homo, qui est terminus communis pro suis inferioribus, pro Petro, Paulo, et reliquis hominibus, proinde poni disjunctivè, et indicatè, quatenus aliquis homo ita significat omnes homines, ut de nullo in particulari, et determinatè affirmari

Praty currit, & ppõ afirat ex numero omniũ homĩ aliquẽ currere, quer primum, 2um, vel 3um, ex, qui currit, verũ licet ppõ neqꝫ nominet, neqꝫ assignet qualis homo currat, aliqs homo indeterminate debet currere, ut ppõ verificetr; ideo dixi ita ut de aliquo prato verificetr. Unde cũ dicitr aliqs homo currit, hũ aliqs homo supponit disjunctive, et indeterminate, qa ppõ contenta ẽ cũ eo, qd quilibet currat, qn petat, cũ potius, quã illũ currere. Verũ licet ppõ n nominet, qualis sit, qui currat, at unus debet currere, ut ppõ verificetr.

160. Oppositũ evenit in hac ppõne aliqs oculus requisitr ad videndũ, in qua terminus ille aliqs homo disjunctive supponit, qa neqꝫ nominat, neqꝫ assignat ipsa ppõ qualis oculus sit, ad videndũ requisitr. Verum ita ut de nullo prato verificetr praty, qa nullus ẽ inferiori-bs requisitr in se ad verificationẽ ppõnis. Sic in hac ppõne praefata aliqs oculus requisitr ad videndũ, nullus in se determinatus oculus ad videndũ requisitr; qa cũ utrqꝫ ad videndũ in se sufficiens sit, neqꝫ potius dexterũ oculũ ad videndũ, neqꝫ sinistrũ, ad videndũ requiri: ergo nullo determinato verificatr praty. Sectio 4a de assensu, et dissensu.

Sectio 4a de assensu, et dissensu.

161. Assensus ẽ argutio ab omnibs inferioribs enumeratis ad terminũ cõmunẽ, seu superiorẽ, et universale, ut, si ostensa ad ultimũ enumerans, sit 1us, 2us, 3us doctor scholasticus hodie astitit aulae, postmodũ deducas: omnes scholastici hodie astiterunt aulae. Et originaliter vocatur dicta assensus, qa ab inferioribs omnibus enumeratis per ppõnẽ affirmativã, vel negativã fit transitus ad superiorẽ affirmandũ, vel negandũ. Dissensus contra ẽ argutio a termino cõmuni, et superiori affirmato, vel negato, ad affirmandos, vel negandos inferiores, ut si postquã asseveris omnes scholastici hodie astiterunt aulae; postea ad inferiores descendens dicas: ergo usque ad ultimũ, 1us, 2us, 3us doctor scholasticus hodie astitit aulae.

Ex quo patet hoc esse quadruplex, quia quadruplex est in omnis suppositio distributiva scilicet copulativa, disjunctiva dextra, et disjunctiva sinistra, quorum exempla descensus distributivi positi manebunt in numero.

162. Descensus copulativus fit a termino mediato infero per ponendo singulas propositiones numeratas, cum discrimen descensus distributivi a copulativo. Posita hac propositione omnes oculi vident fit descensus ad numeranda inferiora omnia eo per propositiones, sic: ergo oculus dexter videt, et oculus sinister videt, descensus vero copulativus fit a termino communi, ut elementa sunt quatuor ad inferiora omnia dicunt per unicam singularem propositionem sic: ergo aer, terra, ignis, et aqua sunt quatuor. Ascensus copulativus pari modo fit, sed inverso ordine incipiendo ab inferioribus sic: dexter oculus, et sinister videt oculus; ergo omnes oculi vident. Nota descensus copulativus valere, et firmo plebe, quia, verificatur omnes oculi vident, et postea singulis dicendo, quod dexter oculus videt etc. vero ascensus nisi omnia inferiora numerantur, illegitime, sic non valet Petrus, et Paulus currit: ergo omnes homines currunt.

163. Ascensus disjunctivus dextrae potest fieri duplici tali ab uno particulari determinato ad suos superiores, sic homo currit: ergo aliquis homo currit. Descendit vero per propositionem conjunctione disjunctiva cum suo ad suos superiores sic dexter oculus videt, vel sinister videt oculus: ergo aliquis videt. Descensus disjunctivus dextrae fit uno solo modo a termino scilicet communi ad singula inferiora numeranda per propositiones disjunctione omnia, sic aliquis homo currit: ergo Petrus currit, vel Paulus currit, et sic omnes homines recenseas, vero sine descensus non potest fieri, sic aliquis homo currit; ergo Petrus currit, quia cum iste aliquis homo ut potest disjunctione nullus homo in particulari nominis, neque istum nominare, et assignare debes propositione deducendo sic: ergo Petrus currit.

164. Descensus disjunctivus sinister, et vagus fit a termino

muneta ad singulos particulares ijunctio ne praevio propone sic aliqs equus requisitus ad equitandum: g. Hic, Ille, Ille equus requisitus ad equitandum, et sic de aliis usq. ad ultimus particularis numeretur. Assensus, ex vrcaso sit hoc modo, hic, ille, ille, equus requisita ad equitandum: g. aliqs equus requisitus ad equitandum. Nota, in propositione disjunctiva, detrativa non posse, sic praedi aliqs equus currit: g neque hic equus currit, neque ille currit equus, et sic de caeteris, quia licet propositio non essent, qualis equus currat, aliqs inde detrahi debet currere, ut propositio veri fieret, alia evenit ergo disjunctiva sit parti debet, aliqs oculus requisitus ad videndum. g neque hic, neque ille hoc oculus ad videndum requisitus, quia cum quilibet in se sufficiens sit neutri in se determinate requisitus. Sectio 9.a de loca, suppone in relativis.

Sectio 9.a de locâ suppoone in relativis.

169. Didicistis ex Grammatica illo, sit tui relavi, de hismodo quaerita, quam suppone loca gaudeat? ad clarius praesentis dubij resolutionem notabis, relativum qui, quae, quod aliquo minuere significationem subti partis propositionis, et forlis prati. Patet in hac propositione omnis homo, qui currit, movetur, inqua hic tibi totus ille omnis homo omnes omnino homines, sycet solum qui currit minuita ipsius significatio ad solos significandos homines currentes. Nota etiam, relativum quiquis, quod aliquo non minuere significationem subti partis, ut v.g. Petrus, qui currit, movetur.

168. His ita respondeo, tum relativum eandem suppositionem habere, ac Antecedens suum, si ibi adesset. Ratio: nam tunc relativum gerit tuum tis vices: ergo habet eandem suppositionem, quam antecedens haberet, si esset, ubi est relativum. Patet in hac propositione Petrus currit, quietisque movetur, ubi ille qui est in locum tis Petrus, ideoque habet suppositionem particularem, active et passive supponit pro tuantis obo, sicut supponeret vox Petrus, si esset ubi est relativum quie.

Relativum in hac ppoē omnis hoo est raale, et ptr ipsum nihil est raale, in qua lz ipsum gerit vices tui omnis hoo, hēt suppoēm coplum, qā coplam suppoēm habet tuus omnis hoo, si eet, ubi ē relativum ipsum. ppōo in illa sic explicatr omnis hoo ē al raale, et ptr omnem hoiem, nihil ē al raale.

167. Adverte, me consulto divisse tum relativum he-re eandem suppoēm, n quam hēt ans, ubi ipsum ans ē, d quam haberet ans, ubi ē ipsum relativum. Sic in hac ppoē omnis hoo est raale, et ptr ipsum nihil ē al raale, relativum ipsum n hēt suppoēm, quam hēt tuus omnis hoo ubi ē; qa ibi hēnt suppoēm distributivam; d quam haberet, si eet, ubi ē relativum: ibi m ē relativum, suppoēm coplam haberet tuus omnis hoo: ostendo hoc, nam tuus omnis hoo, ubi ē debet supponere distributi-ve, qā posita hac ppoē omnis hoo ē al raale, deducitr distributivē: g tuus est raale: g Plus ē al raale, et sic de cēteris: idem tuus omnis hoo si relativē ubi ipsum, distributivē n supponere; qā falsum eet dicere ptr Petrum nil ē al raale, ptr Paulum nil ē al raale, &c: g supponere copulativē, ac proinde eandem suppoēm hēt relativum ipsum.

168. Adverte ctiam, tum relativum habere eandem suppositionem, ac antecedens, sive relativum sive substantivum totale, ut in hac propositione Joannes movetur, qui currit, sive totale praedicatum, ut Petrus diligit se ~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~ sive sit heat, vel ex parte subti ppsitum, ut in hac Plus, qui legit, loquitur, sive tuus relativus minimat sgcaonem antis, ut hoo, qui ē albus, qui militat, wig sgcaō tui hoo minuitr, et restringitr p relativum quod ad solos hoines albos sgcandos: omnes igitr isti relativi hēnt eandem suppoēm, quam haberet ipsorum ans, si in ipsorum loco poneretr; unde cavere debes, quod suppoēm haberet ans, ut relativorum suppoēm agnoscas.

169. Adverte deniq; relaoy, qdo se het utrq pusupositi ex parte sub. ti, sensy dubij here pot n.o. omnis ho, quis niger, currit; Consensy relativi quâ potêe, ut omnes hoonês nigros supponat, de ipsis sigs putriatr currere utq. Si verificatur, praty currit vera eet ppô, et redenda, dnandy ipsius fat- sy sapory in hoc sensu, ty in hoc sensu supponat omnes hoonês ee nigros al tr sensus potêe loqui hoonês qui st nigri. Et tunc redendaê ppô, si currant omnes hoonês nigri, et nanda, si n currant, qa veritas, et falsi- tas ppoonis sumitr ab ipsius ppoonis colo principali; et n a cola suppositiori; Vfalsi. Sectio 6.a de signis logicis supponis.

Sectio 6.a de Signis logicis supponis.

170. Solent ppoonis tri, sincategorematata quædam afigi, unde subti, et praty suppod dignificata, an universalis, an particularis, an afirmativa, an sit negativa signa, quæ subtis, et praty ostendunt universalia afirmativa, sunt et simi les tri, sincati universales afirmatioi omnis, quilibet, semper, ubique: signa supponis particularis afirmativi, sit hoc aliquis, aliqdo, alicubi: signa supponis u- niversalis negativi sit, nullus, omnis n, nunquam, nullibi: signa supponis par cularis negativi sit aliqs n, quidam n, aliqdo n, alicubi n. Praeter hæc signa logici signis alijs utuntur, v.g. requiritur, necesse e, debeo, polliceor, quæ ijs si na supponis specialis, ijs signa supponis stricte dicuntur.

171. Quando signy universale supponis afirmativi immediate aficit subty, tunc si praty n e copulativy, subty het suppony distributivy, et praty suppony disjunctivy determinatum. Patet doctrina hæc in hac ppoe omnis hoo eat, quæ sic exponitur hic hoo, et ille hoo, et iste hoo &c. Er hoc, vel illud, vel illud at, &c Si vero pra ty e copulativy, tunc subty hens signy supponis universalis afirmative, e etiam copulativy: ideo quod hæc ppô elementa sunt quatuor, equivalet huic terra, aer, ignis, aqua, sunt quatuor.

172. Si propositio non fiat per haec signa, sed per adverbia, v.g. homo semper, ubique, tunc praedicatum in illativum servat suam suppositionem disjunctivam determinatam, et praedicatum copulatum, suam suppositionem copulativam; innovatur quod tantum in ipso adverbio: nam adverbium semper idem est, ac in omni tempore, et adverbium ubique idem est, ac in omni loco, unde nomina in omni tempore, in omni loco quae involvuntur in illis adverbiis sunt, quae ex parte subjecti habent suppositionem distributivam, hinc propositio haec Petrus semper currit exponitur sic Petrus in hoc tempore, et in illo tempore, et in illo tempore ponit hunc, et illud, et illum cursum etc. Et haec Petrus ubique ridet aequivalet huic Petrus in hoc loco, et in illo loco, etc. ponit hunc, et illud, et illum risum etc. Si denique propositio fiat, et per signum suppositionis universalis affirmativae, et per adverbium ejusdem suppositionis, tunc tam adverbium, quam subjectum habent suppositionem distributivam, ut omnis homo semper est animal quae sic exponitur in hoc, et ille homo, et ille homo, et in hoc tempore, et in illo, et in illo tempore etc. est animal.

173. Si subjectum afficiatur signo particulari disjunctivo determinato apposito, tunc non solum subjectum, verum etiam praedicatum habet suppositionem disjunctivam determinatam; ideoque haec propositio aliquis leo est animal exponitur sic et hic, et ille, et ille leo etc. est hoc, et illud, et illud animal etc. Si autem adjungatur subjecto adverbium aliquod, et temporis, ut aliquando, et loci, ut alicubi, disjunctivum determinatae significationis, tunc nomen in adverbijs involutum habet eandem suppositionem disjunctivam; sicque haec propositio aliquis homo aliquando est vivens aequivalet huic et hic, et ille, et ille homo etc. in hoc, et in illo, et in illo tempore etc. est et hoc, et illud, et illud animal etc.

174. Si subjecto afficiatur signum suppositionis universalis negativae, tunc tam subjectum, quam praedicatum habet eandem universalem suppositionem negativam: unde haec propositio nullus equus est leo aequivalet huic neque hic, neque ille equus est

ē neq; hoc, neq; ille, neque ille leo, &c. Nomina q; inviuita in adverbijs universalib; negativis habent eand; suppoem universalē distributivā negativā; quare ppoō cū adverbio nunquā exponitr sic neq; hic, neq; ille, neq; ille equus &c. neq; hoc, neque illo, neq; illo tpore &c. ē neq; hic, neq; ille, neque ille leo &c. Si subto atigatr sgny ppoonis particulario negativ, tunc subty ipsy hbet suppoēm disjunctivā detractā, praty supponē distributivā: Inde haec ppoō quidā homo n̄ē lapis exponitr sic: hic, ille homo &c. n̄e neque hoc, neque ille, neque ille lapis &c. Nomina q; inviuita in adverbijs particularib; negativis habent etiā supoem disjunctivā detractā negativā.

175. Si subto atigatr sgny supponis strictæ, et vagæ, tunc tū subty, quā praty habent supoem disjunctivā, strictā, vt aliquo oculus requisitus ad videndū, quæ sic exponit hic, ille, ille oculus &c. requisita ad hunc, illū, illū visū, &c. Si denique subto atigatr sgny universale negativ in ppoē negativā supponis strictæ, tū subty, quā praty hent supoem distributivā, vt nullus equus requisitus ad currendū, quæ sic exponitr neq; hic, neq; ille equus &c. requisitus ad hunc, neq; ad illū, neq; ad illū cursū &c. quando vero subty nullo atijitr supponis sgno quid tenendū? Respondeo tū attendendū esse praty naq; si exigat repugnet, &c. si indiferens subty, juxta requisg illū talia sic subta, qualia pm̄ mittuntr a praticis, hujus verū sensus postea examinandus erit Sectio 7.a expenduntr reliquæ tri ppuitates.

Sectio 7.a expenduntr reliquæ tri propuietates.

176. Inter tri ppuietates numerantr etiā status, distractio, ampliatio, restrictio, diminutio, alienatio, et appellatio. Status ergo

tei pro tempore quam copula importato, ut Deus curavit, Adamus peccavit, Anti Christus leget, in quibus tamen Adamus, Anti Christus supponunt pro suis obiectis 1.us in tempore praesentis, 2.us in tempore praeterito, 3.us vero in tempore futuro. Distractio est proprietas termini pro tempore diverso ab illo, quod importat copula, ut caeci vident, in qua licet copula vident sit temporis praesentis tamen caeci se coat, et supponit non pro illis, qui sunt, sed pro illis, qui fuerunt caeci, cum illa propositio aequivaleat huic, illi qui fuerunt caeci, vident.

177\. Ampliatio est proprietas termini pro suo obiecto ultra tempus quod copula importatur, ut homo est, in qua cola est importat tempus praesens, et tamen homo, supponit non solum pro illis existentibus, sed pro futuris, praeteritis, et possibilibus. Restrictio est proprietas termini pro latura significantis ad significanda pauciora. Haec multipliciter fieri pot fieri. 1.º per appositionem adjectivi ut homo albus 2.º per additionem termini particularis, ut Rex Philippus, quia terminus illi homo et non est terminus significantes omnes omnino homines, et Reges, 1.us per terminum albus restringitur ad solos homines albos significandos, et 2.us per terminum particularem Philippum ad significandum solum pro Philippo. Fit 3.º restrictio per additionem casus obliqui, ut pallium Petri vel per adverbium, ut fortiter pugnatio in quibus etiam restringuntur illi termini pallium, pugnatio per additionem obliqui Petri, et adverbii fortiter.

178\. Observabis, neque est illatio à termino restricto, ad non restrictum ideoque bene valet est homo albus ergo est homo. Ratio hujus est, quia terminus restrictus non amittit suam significationem, et propriam significationem, dicta vi restrictionis diminuatur. Licet hic intellendum est in ipso, quia terminus restrictus est ... : neque in ipso, quae est ... accidentalis aliquo non valet, ut ex hac propositione omnis homo albus loquitur, non valet ad hanc: omnis homo loquitur. Observa etiam non valere illationem ex non termino non restricto à

ad restrictionem non valet, hoc currit; ergo homo doctus currit.

179 Diminutio est proprietas ab solute, et simpliciter significantis res aliquas ad illas significandas aliqualiter tantum ratione alicujus additi diminuentis, ut terminus albus, qui rem absolute albam significat, et ejus minuitur significatio ratione cujus additi quoad dentes ad significandam albedinem Ethiopis in dentibus, sic Ethiops est albus quoad dentes. Hic observa non valere ab affirmatione termini diminuti ad affirmationem termini simpliciter: ideo non valet Ethiops est albus quoad dentes: ergo Ethiops est albus, neque etiam valet a negatione termini diminuti ad negationem termini simpliciter; ideoque non valet nego a non est albus quoad capillos: ergo nego non est albus. Unde patet discrimen diminutionem inter, et restrictionem: nam restrictio minuit significationem termini ad pauciora objecta. Diminutio vero coarctat significationem ad minores objecti partes.

180. Alienatio est proprietas termini translativa a propria significatione ad impropriam ratione alicujus additi, ut homo pictus, ubi terminus homo, qui hominem verum significat virtute additi pictus extrahitur ad significandum impropriam ad hominis videlicet picturam. Unde bene valet a termino alienato affirmato ad negationem termini proprii, sic est homo pictus: ergo absolute non est homo, et econtra. Hic est opposita alienationi ablatio termini propria terminus remotio, quae est distractio termini a propria significatione, vi alicujus additi repugnantis, ut, si dicatur homo irrationalis loquitur, de remotione hanc non pauci non ex termini proprietatem, quae implicationem vi terminis spectat, eamque ad alienationem reducunt.

181. Appellatio est proprietas termini, cujus significatum applicatur significatis alterius. Appellatio triplex est: alia formalis, quae scilicet significatum termini applicatur non tam subjecto, quam formae, ut albus disgregat visum, cum non subjectum, de albedo sit, quae visum disgregat. Alia est materialis, quae scilicet significatum termini, non tam applicat formae, quam subjecto, ut album est dulce, ubi terminus dulce appellatur supra subjectum, et non supra formam, cum dulcedo non sit dulcis: unde propositio illa, sic exponitur habens albedinem est habens dulcedinem. Alia appellatio est mixta, quae scilicet cum

cadit tg supra subty, qug supra fag, vt alhy i nazy; in quatuus recetya dic, tg supra subty, qug supra fag, cij neq subty, sibty neq sola fa sibsieas, & utrumq sint.

182. Ruy deing dignoscendy quærio an appellao fortis, an maalis sit? Respondeo, ex ppoonis sensu id præcipue dignoscendy ee. Solbo ex ppoonis sensus, qui sæpe pendet ex vsu, et circunstantijs, et ex naa rezy, qug scanti ðn. de in hac ppone bonus latro Paradisy meruit, satis cstat tum ex circunstantijs, cij ex naa rei, qug meruisse dicitr appellaoz tu bonus fieri supra subty, n supra fag tu latro pr̃terea regulas accipe 1a, q̃ dic subsbaty, et adjectiuy veniunt ex parte vnius extremi protinus data appellao fortis, vt Paus e bonus logicus, qug de notas, Paỹ bonỹ eē in scia loge ? e, q̃do substantivy venit ex parte subti, et adjectivy ex parte p̃rati, data appellao maalis, junij peritus ē Theologus, in qua tuus Thous cadit supra subty juriy p̃itus, si vero, omnibus inspectis adhuc ppoonis sensus, si dubiy dy tune vtendy ē, vt ppoonis auferatr ambiguitas. Tractatus 2us de enuntiaoribs.

Tractatus 2us de enuntiationibs.

Gradu facimus ad cotemplandy in se se tota enuntiaoni, seu ppoonis naq, postqug partiy ipsius, Tu vi delicet, et copule naq explicuimus. Agit Aristotes ppoonis naã in duobs lbis p̃ Hicrmeneias: acag.ᵉˢ 1ᵒ in quory 1ᵒ Lhiius explicat ppoonis nag, ejusq ppritus, quantitatj scilicet, qualitatj, oppoñy, et equipolleg. In 2ᵒ vero ppooñy absolutary et modaliy naq susagit explanatg. Nos 3ᵒ ntri principio vestigia prementes sicis eandy, et eandy viq percurrendy suscipiemus. Disputao 1a de logica enuntiaone. Sectio 1a de loca enuntiame nominis, verbi, et oraonis orabio pr̃mittitur notitia.

Disputão 1.ª de loca enuntiaone.
Sectio 1.ª de loca enuntiaone nominis, verbi, et oraonis brevis premittitur notitia.

183. Ut mêus logice ppõnis quidditas percipiatur prius eius partes, ex quibus componitur particularius exponere necesse ē. Diximus, tãs partes eē ppõnis, modo q̃ dicemus, partes istas eē nomen, et verbum. nomen juxta D.ᵐ Aug.ᵐ libro de Magistro, cap.ᵗᵉ 9.º in tata nimis usurpaõnem nominis, ē omne id qd articulata voce profertur; de hoc nominis explicao etiam convenit verbo. Iterum nomen à phõ, de Interpretatione, lib. 1.º, et tempore capite 2.º p hoc vox significativa ad placitum sine tempore, cujus nulla pars significativa ē separata, et iterum nomen explicatur phus p hoc qd significat p tempus cujus pars nihil significat separatim, et ē semper eorum quæ de altero praedicantur.

184. Ut vides etiam hoc ultima philosophica nominis explicao tenebras potius, quam claritatem effundit, in supra ora explicao phi pluribus nominibus n̄ convenit, n̄ convenit 1.º nominibus compositis cum ipsorum unaquaeque pars separata significet. Neque item nominibus compositis, ut respublica, et similibus propter eandem raonem, neque etiam pluribus nominibus virtualiter compositis, ut nemo, nullus, quæ sic explicantur nullus homo nullares cum etiam quælibet ipsius pars separata significat. Itaque nos iuimus tutissimi, si inter hos, et D.ᵐ Aug.ᵐ medium viam arripiamus nomen igitur e qd qd subjectum, vel praedicatum, sive totale, sive partiale pot ppõnem constituere. Cn nominis sive explicaõnem, sive descriptionem ad Rhetoricam potius, quam Grammaticam mentem spectat.

185. Verbum à Grammaticis definitur vox conjugabilis p tempora sive vox particeps mexis personalis cum tempore. Ad mentem vero sibi quique cum modum potest pli

cari vox, signari ad perfectum sensum, ac cum tempore hujus nulla pars, significat separatim, et sensu accessorio, quae habet praeter casum rectum; et omissa hac explicatione, sequuntur nonnulli judicant, venire venire participio, quae nomina sunt, nec non verbis inicreatis, sed canendo, ut vivo, existo; quia sed vivere, et existere non est cum tempore, ad propriam mentem, et ad vestrum caput, ista facilius verbum ex parte pars hoc proprio ad perfectum significat modalis, et conjugabilis pro tempora. Sed est pars modalis differt a partibus absolutis: et per est conjugabilis per tempora differt a copulis adverbialibus.

186. Oratio potest perfecta, et imperfecta; imperfecta est cui aliquid ad perfectum sensum deficit, ut illud: ille ego, qui quondam gratum opus agricolis. Perfecta est, cui nihil ad perfectum sensum deficit. Haec ulterius dividitur in interrogativam, imperativam, vocativam, deprecativam, optativam, et enuntiativam; caetera praeter enuntiativam ad logicam non pertinent, ideo Aristoteles 1. perihermeneias cap. 5° ait, orationes igitur caeteras omittantur, ad rhetoricam magis, aut poesim illarum magis consideratio pertinet; enuntiativa vero praesentis est propria contemplationis: unde si interrogationibus aliquando locum detur in disputando id fit, ut enuntiationes elliciantur. Ad enuntiationem igitur quae logicae propria est, orationem accedamus. Sectio 2a quid, et quotuplex sit enuntiatio.

Sectio 2a quid, et quotuplex sit enuntiatio.

187. Philosophus enuntiationem explicat cum 1° perihermeneias cap. 4° pro logo oratio perfecta, quae vera est, aut falsa: et iterum eodem cap. oratio perfecta significans aliquid, aut nihil. Ac demum 1° priorum cap. 1 sit affirmatio, aut negatio alicujus de quopiam. Ex quibus sic communis hanc deducunt enuntiationis, seu propositionis definitionem.

Oratio perfecta enuntiativa. Cujus definitionis genus, sit illa vox: oratio perfecta; per quam 1° convenit cum qualibet oratione imperfecta; postremo autem convenit cum oratione perfecta; sed ab hac differt per est enuntiativa, ab imperfecta differt per est perfecta, et per est enuntiativa. Unde constat, quod licet omnis propositio sit oratio

p̃fecta, o̅ nominis orão p̃fecta ē p̃p̃o: patet in hac oratione, ēne Deus Deus pater; quę orão p̃fecta ē, n̄ tn̄ p̃p̃o, cu nihil affirmet, l neget. Omnis m̄ p̃p̃o aliqd de aliquo affirmare, l negare debet, ut dicebat Arles.

188 P̃p̃o dividitur l'in mentalis vocalis, et Scripta, an vero desuper rigorosa aliis examinandu erit. Divisio 2° in affirmativa, et negativa, 2ª ē, quę praty obtiny, cy obtiny subiecto loge p̃ affirmationem unit. 1ª vero, quę praty obtiny ab obtiny Subito loge p̃ negationem separat, ut Deus ē bonus, Deus n̄ ē lapis. Si p̃p̃o duplici constet copula, alia principali, n̄ principaliana, p̃p̃o l negativa, l affirmativa erit a copula principali affirmativa, l negativa. Copula minus principalis ē, cy qua ex parte subiecti aliqd ut negaty, l affirmaty, Supposita, ut Deus, qui n̄ ē lapis, ē al. Hic copula minus principalis ē, quę invenitur in relativis qui, et in lapis: Unde licet loge negaverit, q̃a copula principalis ē al affirmativa ē, p̃p̃o est dicta affirmativa.

189 Dividitur 3° in formalis, et virtualis, formalis ē, quę subiecty, praty, et copula expressa habet ut Deus ē bonus. Virtualis ē, quę subiecty, et praty in se virtualiter habet, et implicity ut amo, quę sic exponitur ego sum amans; si verbo, solu praty virtualiter habeat, dicitur de 2° adjacenti, ut Deus currit, quę sic exponitur Deus ē currens. Dividitur 4° in formalis, et identicam, formalis in ratiō, sequitur ē, quę diversa ty affert ex parte subiecti, ac ex parte prati, ut equus ē al. Identicae, quę eundē terminum affert ex parte subiecti, et ex parte prati ut Deus ē Deus; lapis ē lapis.

190. Dividitur 5° in simplicem, et compositam. Simplex quę constat unica copula principali: ut Deus ē bonus. Deus, qui currit, ē bonus. Hęc m̄ p̃p̃o ultima simplex ē, q̃a unica copula principalis constat scilicet ē bonus, quę etiam dicitur enuntiationis copula, licet complectatur alia minus principali; scilicet currit, quę etiam dicitur copula implicationis appellari consuevit. Composita ē, quę duplici saltem copula principali enuntiationis constat, cy aliquā unione grammaticali, seu copula grammaticali, quę unam p̃p̃onem unit cum altera

ẽ conjunctiva propõ, opposita dicitur copulativa; si verò est illa grammaticalis ẽ dis junctiva propo dicitur disjunctiva, exemplum 1i Petrus currit, et Joannes legit, exemplum 2i Petrus movetur, vel Antonius ambulabit.

171. Propõ disjunctiva subdividitur in disjunctivam propriam, et disjunctivam impropriam. Disjunctiva propria e, quae exigit, ut una ejus pars sit vera, et altera falsa, ut Petrus loquitur. Disjunctiva impropria ẽ, quae exigit, ut una ejus pars sit vera, sive altera vera sit, sive falsa. Unde loco propõ Petrus currit, vel Petrus loquitur, currente Petro, vera erit, sive Petrus loquatur, sive non, unde colligitur notabile discrimen inter utramque disjunctivam propriam et impropriam, est habitus, ut illa sit vera, requirit, utramque suam partem veram esse, quod nec disjun propria nec impropria petit, ut jam vidisti.

172. Dividitur 2o in categoricam, seu absolutam, et hipoteticam, seu conditionalem. Categorica ẽ, quae aliquid enuntiat absolutè, et independenter a conditione, ut Petrus ẽ homo. Hipotetica, quae aliquid enuntiat dependenter ab aliqua conditione, ut si Petrus curreret, moveretur, in propõe hipotetica duo sunt, conditio scilicet et conditionatum, conditionata dicitur principalis, seu pars illa quae affirmatur, vel negatur dependenter a conditione. unde in propositione conditionali, conditionatum ẽ illud moveretur: conditio ẽ pars illa, quae adjuncta particula si, unde in praesenti propõe conditio ẽ illa, si Petrus curreret, et propositio conditionalis necesse ẽ, ut exprimatur particula si, sufficit, si particula si explicita, ut patet in illo fac hoc, et vives, quae conditionalis ẽ, quamvis non explicita, sit hoc tenore, vives.

173. Ex conditione multiplicitate possit conditionatum tendere multiplex etiam ẽ propõ conditionalis, alia ẽ conditionalis necessaria, alia libera, alia disparata, alia denique conditionalis impossibilis, conditionalis necessaria ẽ, cujus conditio inseparabilis ẽ a conditionato, dicitur loco inseparabilitas

Iteo sit, triplex cnij e' cdionalis nesaria, alia e' cdionalis metaphisice nesa-
ria phisice, et alia moralitr nesaria, ppo cdionalis metaphice nesaria e' illa,
cujus cdiones semel posita, nequit Deus ipse de pota sua absoluta pot resi
stere cdionatu, sicuti tunc creaz, existit Deus, in qua posita cditione
qd creaz existant, nequit n existere Deus, qa creaz metaphe cditio cnec-
tuntur.

194. Cdionalis phisice necesaria e', cujus cditione positiva solu p miracu-
lu pot n poni cditionatu, v.g. Si ignis applicetr stupae, illa aduret, na posi-
tiva cditione applicationis ignis ad stupa, solu p miraculu n fiet illius
cbustio. Conditionalis moralitr nesaria, cujus cditione semel posita, licet
sine miraculo possit deficere, d n deficit, sine magna difficultate, v.g. Si
Mater e', diligit Filiu, qa difficile e', qd mulier aliqua sit mater, et filiu n
diligat. Cditionalis libera e', cujus cdione semel posita, adhuc contingens e'
cditionatu, licet cditio cduentia, et ppiones aliquas ad cditionatu liceat, v.g. Si
peccator audiat concione, convertetr. Disparata e' cujus cditio nulla, cdnentia
habet, ut cditionatum ponatr. v.g. Si ego expeccig, manus turca ridebit. Cdionalis im
possibilis e', cujus cdiones semel posita, impossibile e', qd cditionatu ponatr, ut si existat
Antichristus peccabit homo.

195. Ppo cdionalis impossibilis duy pot ee' impossibilis ex parte cdionis, et
ex parte cdionati. Impossibilis ex parte cdionati e' ista ppo', scilicet, Si existat An-
tichristus, existet alter Deus. cdionalis impossibilis ex parte cdionis e' illa, cujus cdio
duplici cstat parte, una alteri repugnante, ut Si Petrus sit equus, erit al. Nota,
ppiones cditionatas ee' simplices, et si duplici cstet cola, qa cola cdionis emi
nus principalis. Nota etia, ppiones tralitr simplices posse ee' virtualitr cposi-
tas, qdo scilicet ppo' simplex tralitr ex pobl'lis p' ppiones cposita, sive cjunctiva,
sive disjunctiva, sit exemplu ppo' hoc tralitr simplex omnis homo e' al, quia
virtualitr cposita e', qa exponitr p hanc. Petrus e' al, et Paulus e' al, et sic caetq.

hoc legit, quae sic exponitur: vel Petrus legit, vel Antonius legit.

196. Distinguitur propositio copulativa seu
expresse copulativa a propositione, quae propositio copulativa semper est contingenter vera, v. g. homo
est albus; Haec enim, et si unum solum videatur asserere, plura tamen implicite, et vir-
tualiter asserit, cum implicite asserat, hominem existere, albedinem existere, et exis-
tere unionem albedinis ad hominem. Unde illa propositio exponitur per propositionem copula-
tivam sic existit homo et existit albedo, existitque unio inter hominem, et albedinem.
Si vero fuerit negativa, tunc exponitur per propositionem disjunctivam sic v. g. homo est albus:
vel non existit homo, vel non existit albedo, vel non existit unio inter hominem, et albedinem. Se-
ctio 3.a de propositionis materia, forma, quantitate, et qualitate.

Sectio 3.a de propositionis materia, forma, quantitate, et qualitate.

197. Duplex est propositionis materia, alia ex qua, alia circa quam. Materia ex qua
sunt termini, et dictiones ex quibus propositio componitur. Materia circa quam, est obiectum, et significatum
ipsius propositionis. Propositio enim, ut jam dixi, est aggregatum artefactum seu, quod vel per ordinem ad
compositum artificiale, vel per ordinem ad compositum naturale considerari potest. Nam sicut in compo-
sito artificiale, in domo, v. g. dantur lapides, calx, lignum etc. quae partes sunt, ex quibus
domus est constructa, et sicut inter partes istas certa quaedam structura, dispositio,
et coordinatio, quae forma totius domus est; ita in propositione logica, spectata cum compo-
sito artificiali dantur termini, et dictiones, ex quibus, tanquam ex materia ipsa propositio com-
ponitur, et datur etiam inter ipsos terminos certa quaedam structura, dispositio et co-
ordinatio, quae est propositionis forma; Si autem propositio ad compositum naturale comparetur, materia
quae est subiectum, praedicatum est forma, copula quae est unio utriusque.

198. Quantitas propositionis est ex-
tensio, vel limitatio subiecti ad significanda plura, vel pauciora, unde advertendum, propo-

nis quantitas videtur ex parte, de ex subiecto, de neque sumpta ex qualibet sui parte, de ex ista solum, quae venit in recto; unde hoc propositio Rex hispaniarum omnium est potentissimus. Non est universalis, quamvis rectum illud rex non est tunc omnino [illegible], licet obliquum omnium Hispaniarum universale sit, quantitas propositionis quadruplex modo numerari potest, licet alia possit esse, sit attendenda universalis, et particularis affirmativa, universalis, et particularis negativa, pro quantitate quantitatis signis omnis scilicet, nullus, aliquis, et aliquis non, quae tum ex parte subiecti veniunt propositionem universalem, vel negativam, vel affirmativam reddunt, et particularem, vel affirmativam etiam, vel negativam etiam.

199. Dices secundum, dices, Si propositio sit quantitatis indefinitae [illegible], si nullum quantitatis signum ex parte subiecti habeat? Respondeo 1°. Si propositio quantitatis signum ex parte subiecti non habeat, et praedicatum sit subcontingens, aequivalet particulari ut homo currit, quae huic aequivalet aliquis homo currit. Excipiuntur propositiones aliquas fide divinas certas, quae licet quantitatis signo careant, aequivalent tamen universalibus, ut homo justus salvabitur, quae homini aequivalet omnis homo justus salvabitur, aequivalent etiam particularibus propositiones suppositionis [illegible], quae sine quantitatis signo inveniuntur v.g. oculus requiritur ad videndum, quae huic aequivalet aliquis oculus requiritur ad videndum. Respondeo 2°. propositio sine quantitatis carens cujus subiectum exigit praedicatum, aequivalet universali, ut homo est animal, quae huic aequivalet omnis homo est animal respondeo 3°. si praedicatum repugnet subiecto, aequivalet universali, vel particulari, ut equus est homo, quae aequivalet huic omnis equus est homo, et huic aliquis equus est homo. Haec quae passim occurrunt modo sufficiant.

200. Veritas, vel falsitas propositionis ipsius sunt qualitas dicta, quae accidentales sunt propositionis ipsius in suo esse constitutae supervenient. Propositionis veritas est ipsius [illegible] cum obiecto: et falsitas est propositionis cum obiecto difformitas. Unde sunt [illegible]

vera, qd° suo spie ẽ obto et falsa qdo suo obto dipis ẽ: ideo qui imago Chri-sti pu cu habitu clericali repreãns falsa, eo dipis dicte rta, se ursa aute[illegible] conformis dicte rta, et vera, si ipsu cu militari habitu demonstraret: ã suo similita obto. ppoo dicitr vera, et falsa. Heritas dicitr ppois pfecti-va; qa pr verits ppoo posita: falsitas vero dicitr ppois imp fectiva, qa pr falsitats impficita ppoo. Otu ex duab ẽ plaby cujusda, quia affrans, et negans ppois qualites sunt; affrãe m̄, et nae. sr ppois pra ta specialia, et ipsiw dpsz. Sectio 4.a unde na desumenda sit maa circa qua ppõis.

Sectio 4.a unde na desumenda sit maa circa qua ppõis.

201 Ad questionis resolutione praenoto, maa circa qua ppois enuntiãr defini, sic habitudo subti obtivi ad praedtu obtivu; ẽ aute habitudo, seu ordo subti ob-tivi ad obtivu praedtu triplex, unde triplex ẽ etia maa circa qua. Scilicet impo-ssibilis, qd scilicet subtu repugnat praedtu. Necessaria, qdo scilicet subtu exigit praedtu, stringens, si nimiru subtu nec exigat, nec repugnet praedto; unde triplex ista maa ppoo potest, sin maa impossibili, sin necessaria, sin maa contin-gentia. Dicitur, post monitos velle, maa circa qua n desumi ex praedto ad sub-tu, et ex habitudine ex repugnae, scilicet exigentia, ind[illegible] qua, hẽt obtivu subti-tu ad obtivu praedtu.

202. Inque stioẽ praesenti duplex oppoita versatr sentia, licet utra-q[illegible] fateatr maa circa qua ex habitudine subti obtivi ad praedtu obtivu. 1a sentia tenet, maa circa qua ppois desumi ex habitudine subti obtivi ad praedtu obtivu, pro enuntiante ppoone. Sentia, ista tuentr Lataws Oviedo, et Astrngo sequi ti patre Fonseca lib 3o ka 2e. cap 3o. 2a asserit, sentia, maa circa qua ppois desu-mi ex habitudine subti obtivi ad obtivu praedtu, n pro enuntiante ppoone, q-

vt. Stin. &c.

203 Utrusque sententiæ discrimen hinc meridiana clarius eruis in hac propositione Deus non est homo. 1ª sententia afirmat, istam esse in materia impossibili, quia homo repugnat pradicatum cum subjecto ipsius propositionis enunciata, seu quia Deus repugnat praedicatum homo ut natum. 2ª verò, sententia tenet, prædictam propositionem esse in materia nesaria; in se exigit, esse homo, et nihil tollitur neque ponit in Deo, quod propositio dicat, illum non homo inquam loquor neque ad extrinseca, et accidentales sit, ipsi Deo; sicut neque ponit, neque tollit a divino, quod est Medicata, pecunias non habere, vt ipsi in se verè divo sit, et pecunias habeat, unde deducunt authores hujus sententiæ non esse attendendam propositionem ipsam, propositio obtum an sciatur subjectum obtivum in se repugnet, exigat, restringe sit obtivo pradicatum, ut cognoscatur propositionis materia circa quam. Presens etiam disputatio solum loquitur de propositione simplici.

204. Cum authoribus 2æ sententiæ sit hæc intra conclusio: materia circa quam propositionis desumitur ex habitudine subjecti obtivi ad praedicatum obtivum 2æ sc. Probatur solus: materia circa quam propositionis est illa, circa quam ipsa propositio versatur; sed propositio solum versatur circa subjectum, et pradicatum obtiva secundum, sc: ergo materia circa quam propositionis ac proinde desumitur ex habitudine subjecti obtivi ad praedicatum obtivum 2um sc. Major a paritate patet: nam materia circa quam medicinæ est corpus sanabile, circa quod medicina versatur, et materia circa quam cujus libet scientiæ est id, circa quod scientia versatur. Probatur jam minor: propositio solum versatur circa suum obtum: ergo propositio solum versatur circa subjectum, et praedicatum obtiva 2æ sc.

205. Ergo, et declaratur precedens ratio propositio non versatur circa suum obtum, ut aptum, vel natum, per ipsam propositionem: ergo propositio solum versatur circa suum obtum, ut est in se. Probatur ans. propositio non versatur circa suum obtum, et circa se ipsam, aliquid de suo obto, et de se ipsa afirmans, vel negans; sed obtum ut aptatum, vel natum per ipsam propositionem dicit, et obtum, et propositionem: ergo propositio non versatur circa suum obtum, ut aptatum, vel natum per ipsam propositionem. Confirmatur: quia obtum ut aptatum, vel natum

p ipsa pp[ositio]nes, involvit pp[ositio]nes ipsa, sicut paries et album involvit albedinem, et hu-
us ostitas involvit sua ostitas: nam materia e, q[uae] cu[m] obtu[m] v[el] abstractu[m], et natu[m] di-
caret obtu[m], et pp[ositi]o jam versare n[on] p[ot]est circa obtu[m] v[el] abstractu[m], v[el] natu[m] aliter q[ua]m re-
flectet supra se, et sicut enuntiative versando circa suu[m] obtu[m] aliq[ui]d de ipsa abstrat,
v[el] nat, ita circa seipsa[m] enuntiative versandu[m] aliq[ui]d. de se ipsa e[nuntia]ret, v[el] nateret. Ar-

206 gendu[m] iteru[m]: materia circa qua[m] pp[ositi]o e[st] prior ipsa pp[ositi]one: d[ico] obtu[m] v[el] abstractu[m], v[el] natu[m]
ne prius pp[ositi]o; d[ico] solu[m] obtu[m] 2m se n[on] e[st] obtu[m] v[el] abstractu[m], v[el] natu[m] prius ipsa pp[ositi]o q[uo]d
solu[m] obtu[m] 2m se. Maj[or] [con]stat a paritate in omni arte, v[el] q[ua]q[ue] pp[ositi]o[n]e ad e[am] prius p[er]
supponi debet materia circa qua[m] ab ipsa versetur, patet etia[m] a parte omni suj[ecti] ei[us]
jus subiectu[m], seu materia circa qua[m] ad ipsa[m] s[c]i[enti]a debet p[rae]supponi, ut ostendit Philo-
sophus cap. 7o de praedicamentis, scibile n[atur]a sua prius e[ss]e videtur: sit jam ratio
minor: nam cu[m] obtu[m], v[el] abstractu[m], v[el] natu[m] dicat ipsa[m] pp[ositi]onem in hac parte, ex qua
sic pp[ositi]o n[on] p[ot]est e[ss]e prius pp[ositi]one, q[ui]a jam pp[ositi]o esset prior seipsa.

Respondes,

207 materia circa qua[m] subjective, et obiective supposita e[st] prior pp[ositi]one, n[on] vero materia circa
qua[m] partialiter supposita; materia circa qua[m] obiective, et subjective supposita sunt obta, ita 2m
se; et ipsa materia partialiter supposita sunt obta, p[o]t[est] abstracta, v[el] natur pp[ositi]one: unde
ad tertiu[m] q[uo]d attulisti 2m se, sunt priora ad pp[ositi]onem: licet obta, potentia abstra-
cta, v[el] negata n[on] sint priora ad pp[ositi]onem. Contra 1a responsionem: materia circa qua[m] pp[ositi]-
o[n]is debet e[ss]e prior ad pp[ositi]onem; d[ico] solu[m] materia circa qua[m] subjective, et obiective supposita
seu solu[m] obta 2m se, sunt priora ad pp[ositi]onem: q[uo]d solu[m] materia subjective, et obiective supposita,
seu solu[m] obta 2m se sunt materia circa qua[m] pp[ositi]onis. maj[or] [con]stat ex natura: relationis p[er]-
fectione, et ex ordine. Minor e[st] ad versariorum responsio, et tota legitima e[st].

Respon-

208 des 2o, materia circa qua[m] remota, debere praecedere ad pp[ositi]onem, n[on] vero materia pro-
xima. Patet exemplo sacramentoru[m], in quibus licet materia circa qua[m] remota

praeintelligata ad ipsa sacramenta, ut aqua a baptismi sacramento, et peccata a sacramento poenitentiae: verum non praeintellecta materia proxima, cujus sacramenti constitutiva; et contra, quia quodlibet constitutivum praeintelligitur, et est prius in subsistendi consequentia suo constituto. ergo intra est praeterea: juxta responsionem materia remota debet praeintelligi ad propositionem; et materia remota est materia circa quam; ergo materia circa quam propositionis debet praeintelligi ad ipsam propositionem. Materia prima ne materia circa quam; et materia ex qua propositionis scilicet termini, et dictiones propositionis, ut initio praecedentis sectionis praemonuimus. Nec exemplum sacramentorum est contra nos, et pro nobis: nam sicut materia prima in baptismo ablutio quae est actio baptisandi, non praeintellecta ad ipsum baptismum, nec non dicimus, materia proxima, seu ex qua, quae sunt termini, et dictiones propositionis praeintelligi debere ad ipsam propositionem. Sed sicut aqua, quae in baptismo est materia remota, et circa quam, ad ipsum baptismum praeintellecta; ita materia remota, et circa quam debet ad ipsam propositionem praeintelligi; et sola ista omnem eandem propositionem praeintelliguntur. ergo Sectio 9a. adversariorum solvuntur argumenta.

Sectio 9a. adversariorum solvuntur argumenta.

209. Arguitur 1mo. ante propositionem non datur exigentia subjecti ad praedicatum: ergo ante propositionem non datur materia circa quam. ergo Probatur antecedens: ante propositionem non datur subjectum, et praedicatum: ergo ante propositionem non datur exigentia subjecti ad praedicatum. = Ad argumentum dico antecedens: ante propositionem non datur exigentia obtiva subjecti ad praedicatum, nego; non datur exigentia enunciata subjecti ad praedicatum, concedo antecedens; et dico ante probationis: ante propositionem non datur subjectum, et praedicatum forte, nego; ante propositionem non datur subjectum, et praedicatum denominative, concedo antecedens. Exigentia obtiva est exigentia, quam in se habet res, quae est subjectum, ad rem, quae est praedicatum, et haec exigentia datur ante propositionem: sicut ante hanc propositionem creaturae existentes exigunt Deum, ejus termini creaturae in se exigunt existentiam Dei, verum exigentia enunciata, cum dicat ipsam propositionem non est ante illam, sicut etiam, ut illa-

77

munitus sua Solis, non ante Solis lucem. Similiter etiam ante propositionem dicere non debet subjectum, et praedicatum, forte, data tamen negatione subjecti, et praedicati, fortis, quod est subjectum et praedicatum objectivum.

210. Instas: propositio requirita, ut cognoscatur existentia subjecti ad praedicatum objectivum: ergo quando haec exigeat dicit propositionem. = Retorqueo: conspicilia requirunt, ut cognoscatur distantia inter objecta duo a longe posita: ergo distantia requirit, et dicit conspicilia. Negabunt adversarij consequentiam, et bene. Sicut ego, nego instantiae antecedens, non consequentiam. Requirita quoque propositio, ut cognoscatur exigentia, vel repugnantia subjecti ad praedicatum et consequenter, quod haec non est ipsum subjectum, et praedicatum, et consequenter dicit propositionem. Sicut dicet, qui desiderant proditi sunt oculorum lumine, conspicilijs ad videndum indigeant, objecta tamen, quae vident, neque dicunt, neque constituuntur per conspicilia.

211. Arguis 2°: haec propositio aliquid est necessario in materia necessaria; sed tamen ejus subjectum objectivum dicit necessariam habitudinem ad praedicatum objectivum et consequenter: ergo materia circa quam propositio non desumitur ex habitudine subjecti objectivi ad praedicatum et consequenter. Ratio majoris est; quia propositio negans, si sit in materia necessaria, est necessario falsa; et haec propositio aliquid est non est homo est necessario vera. Ratio minoris est; quia aliquid ex numero immutabilium exigit non esse hominem. = Ad argumentum non mereo. Ad majoris probationem dico, quod licet verum sit propositionem negantem simplicem esse in materia necessaria esse necessario falsam, verum non exigit esse necessario falsam propositionem compositam in materia necessaria, neque (in) propositionem compositam virtualiter, qualis est propositio assignata.

212. Itaque propositio haec aliquid non est homo est virtualiter composita, quia huic aequivalet, est aliquid non est homo, vel aliquid est non homo: unde cum haec propositio ex multiplici propositione componatur, est in multiplici materia, quia quaelibet ipsius pars est in sua materia. Igitur illa propositio in materia necessaria sunt, et in materia impossibili. Sive in materia necessaria,

ga 1a ppionis oppositae parte, scilicet ab raate nè bos, e in maa nesaria
cum illius, scilicet obtiva exigat praatum obtivum 2m. se. Et e simul in maa
impossibili, quia ppo̅is opposita posterior parte scilicet alterate nè bos, e
in maa impossibili cum scilicet obtivum 2m se repugnet obtivo prato.

213. Atque

3o. hae ppoes Deus nè lapis: Deus è n̄ lapis, st equivalentes; Deo e
in maa nesaria: è est 1a; 1a n̄ potest eē in maa nesaria, dicit maa in
caqua desumitur ex habitudine, subiobtivi ad praatum obtivum, pot enim
tianbr, quia Deus 2m se repugnat lapidi: 3o. Pbatur ... syllogi: ppio-
es equivalentes habere debent idem obtum: 3o. si 2a ab obto, quod idem ô cum obto 1a,
ē in maa nesaria, in eade maa erit 1a. = Ad anguitum dico mag: hae pp-
poes Deus nè lapis: Deus è n̄ lapis, st equivalentes quoad veritatem,
iudicio; st equivalentes quoad obtum, nō; et nō etiam cōrā. Ad cōs: probatione di-
go ans: ppoes equivalentes solum quoad veritatem debent habere quidem obtum,
nō; ppoenes aliter equivalentes hēre debent idem obtum, omittoans.

214. Ppo-

ones illae st equivalentes quoad veritatem, quia utraeque simul verae, et n̄
st equivalentes quoad obtum, quia jā n̄ eent simul verum, cum eentcontra
dictoriae; eent m alterā, et naō ejusdem de eodem, et ppoenes contradictoriae n̄ ne
queunt eē simul verae. Deducitur hinc, quod ppoes equivalentes solum quoad
veritatem n̄ debeant idem obtum hēre, sicut idem obtum n̄ hent ppoenes consigna-
tae, qa, ut dixi, contradictoriae eē, et insuper ostendo, idem obtum n̄ hēre. nam
obtum cujus ppoois Deus nè lapis, è Deus, lapis, et distio Dei a lapide; obtum
cujus ppoois Deus è n̄ lapis qui hinc ppoi opposita equivalet Deus è aliquid
et hoc aliqd è distinctum à lapide, è identitas Dei cum ente vero, et reali, et ejusdem
tintio à lapide, quae praatum erat in 2a ppoe simplici ppois opposita.

215. Atque Aliq

necessarium est Deo esse bonum, quam necessarium est Deo non esse equum; et per 1am necessitatem hæc propositio Deus est bonus est in materia necessaria, ergo per 2am necessitatem hæc propositio Deus non est equus erit etiam in materia necessaria. — Ad argumentum, suppositis præmissis, nego consequentiam, quia Deo necessarium est, esse bonum per exigentiam, seu quia Deus ipse 2am se identitatis exigit sui cum bono; e contra Deo necessarium est non esse equum per repugnantiam, seu quia Deus ipse obtinus 2am se, qui est obtinum subjectum, repugnat equo, qui est obtinum prædicatum, hinc orita, quod 1a propositio scilicet Deus est bonus, sit in materia necessaria, quia ejus subjectum obtinum exigit obtinum prædicatum: et quod 2a propositio, scilicet Deus non est equus, sit in materia impossibili, quia ejus obtinum subjectum repugnat obtino prædicato.

246. Arguens 5o materia circa quam propositionis desumitur ex habitudine subjecti formalis ad formale prædicatum: ergo non desumitur ex habitudine subjecti obtinui ad prædicatum obtinum. Probatur ans: materia circa quam propositio desumitur ex habitudine, quam locus respicit; et habitudo, quam locus respicit, est habitudo subjecti formalis ad formale prædicatum: ergo materia circa quam propositio desumitur ex habitudine subjecti formalis ad prædicatum formale. — Probatur 1o hæc propositio ab est hoc, et hæc hoc est ab non sunt in eadem materia; et tamen utriusque subjecta 2am se exigit prædicatum: ergo quia materia circa quam propositionis non desumitur ex habitudine subjecti obtinui ad prædicatum obtinum 2am se. Probatur 2o, si materia circa quam propositionis desumeretur ex habitudine subjecti obtinui ad prædicatum obtinum 2am se, omnis propositio esset in materia contingenti; et hoc est falsum, ergo quia materia circa quam propositionis non desumitur ex habitudine subjecti obtinui ad prædicatum obtinum 2am se. Probatur maior est, quia omne subjectum est indifferens ad hoc, et illud prædicatum: ergo erit in materia indifferenti, seu erit in materia contingenti.

247. Ad argumentum, nego ans, ad cujus probationem dico maiorem: materia circa quam propositionis desumitur ex habitudine, quam locus primario, et per se respicit, nego maiorem; materia circa quam propositio desumitur ex habitudine, quam lo-

cad. 1.mo et paedo respit, nedo maaj; et dico etiam minj: habitudo, qua hic primario, et per se respicit, ê habitudo subti pratis ad praty prate, redo, habitudo, quae hoc 2.ario et per accidens respicit, ê habitudo subti pratis ad praty prate, nô minj. Loca n respit primario, et per se subty obtivy, et obtivy praty, quae ex his nequeunt ... propones; respit vero primario, et per se, subty, et praty prate; quae ex istis solis ... possunt ppones, ergo subty obtivy, et obtivy subty solent hoca, in hoc, quod hoca 2.ario respit obta.

218. Ad 1.m, prationem, omissâ maai, no minj. Majorem omissi, quia si ppones illis n sit in ea de maa, ideo ê, quia hoc ppô ab eo ê in maa ... contingenti, in maa impossibili, juxta diversas sententias; ergo hoc ppo hoc ... ê in maa necessaria, et hinc ostenditur falsitas minis: quia sive 1.o sit in maa contingenti, sive in impossibili: quia ... subty n exigit praty: quod n ê in maa necessaria, sicut ê in maa necessaria ppô 2.a = Ad 2.m prationem nô maaj, quia exigat maius ratio: na, licet subty omnis ppônis sit indifferens pr ad hoc, vel illud praty, hoc n obest, quod repugnet uni praty, ratione cujus pot êe subty, et quod exigat aliud praty, ratione cujus subty pot etiam êe. Sic Deus ... indifferens sit, ut de illo dicatur ee bonus, vel eqnus; n tamen indifferens ê ad utrumque, quia ... bonum exigit êe, et repugnat êi eqnus.

219. Atque 6.o si maa ... qua ppônis desumeretur ex habitudine subti obtivi ad praty obtivum, 1.m sequeretur ppô Deus ne ... n eet in maa contingenti, de ... habitudo major subty, et praty, hujus ppônis, necessario repugnant inter se, quando denotat necessario conveniunt, ... si necessario repugnant, ppô, ê in maa impossibili, et si necessario conveniunt, ppô ê in maa necessaria. = Ad argumentum no maaj ad cujus prationem dico maaj: subty, et praty talis ppônis, necessario re-

quae sunt inter se quoad identitatem, et necessario conveniunt quoad rectum praedicati albus, et aliunde, nec repugnant, neque exigit obliquum praedicati albus, verbo; et aliunde exigit, vel repugnant obliquum praedicati albus, non manet, ergo minor quoad 2am partem: et si necessario conveniunt tam quoad identitatem recti, quam quoad habitudinem obliqui, propositio est in materia necessaria, verbo; et si necessario conveniunt quoad identitatem recti, non vero quoad habitudinem obliqui, propositio est in materia necessaria, nam ut quoad 2am partem.

220 Ut propositio materiae dignoscatur attendendum est obiecti subiecti habitudo ad obliquum praedicati, si vero praedicatum habeat rectum, et obliquum. Ubi tamen attendendum est subiecti obiecti habitudo ad praedicatum, tam quoad rectum, quam quoad obliquum obiecti praedicati, si subiectum repugnet identitati recti, vel obliquum habitudini, propositio in materia impossibili, ut si fiat hac propositione Rex Hispaniarum est Rex Turcarum, nisi est repugnantia quatenus 1a subiectum scilicet Rex Hispaniarum, repugnet identitati cum recto praedicati videlicet cum Rege Turcarum, et in 2a subiectum scilicet nix repugnat habitudini nigredinis, quae est obliquum praedicati nigra. Ex 2a accidit, ut propositio sit in materia necessaria, ad quod requiritur quod subiectum non solum exigat identitatem cum recto praedicati, verum habitudinem obliqui, ideo haec propositio ignis est calidus, est in materia necessaria, quia ignis non solum exigit identitatem cum recto praedicati, verum habitudinem obliqui, caloris videlicet. Si denique subiectum exigat identitatem cum recto praedicati, et sit indifferens ad habitudinem obliqui propositio est in materia contingenti ut sive propositio Rex non est albus, cuius subiectum indifferens est ad habitudinem albedinis, quia neque repugnat, neque exigit albedinem habere.

221 Arguens 1o in materia propositionis habitudo praedicati subiectum haec supponit, et in his propositionibus Deus est Deus, Deus non est ens, necessaria est habitudo, neque est ita in materia, differentia ideo obiectum. Probatur illa 1a minor: in 1a propositione habitudo est necessaria, et in 2a habitudo est impossibilis. Probatur ans: illa in 1a praedicatum sive subiectum ...

nis nefarie subito, et inde repugnat nefario, ideoque est falsa. Pbat. ex duabus contradictorijs, si alia est in materia nefaria, alia debet esse in possibili; quia propositio affirmativa, negativa non sunt in eadem materia. Pro 2a parte, quia omnes fatentur has duas propositiones omne album hoc aliquid est, non est hoc, esse diversa materia. Probata consequentia: ideo propositio affirmativa et negativa non sunt in diversa materia, quia habitudo, subjecti et obj. ad praedicatum, obtinet independenter a propositione esse eadem; sed idem debet accidere in quolibet binario contradictoriarum; quia si haec obtinet, sunt in di-versa materia, etiam illae etc.

222. Ad argumentum omissa minori, sumendo lux, Socrates obtinet, in vero sensu, nam aliter supponeret id ipsum, quod probare deberet, nomine, ad cujus probationem, non arus, quoad 2am partem, et ad hujus probationem, non ans quoad 2am partem: nam in hac propositione Deus nec ho unquam praedicatum Socrates obtinet subjectum repugnat, evenit nefario subito; ideoque falsa est illa propositio, quae denotat praedicatum, quod illi nefario evenit. Major oris omissa, quia materia propositionis est explicatio nec habitudo praedicati absolute, sed subjecti ad praedicatum. = Ad probationem no: nam cum contradictoriis, idem subjectum habent diversam materiam, bene negando. Ratio enim alia est, propositiones esse veras, vel falsas, et aliud est, esse in materia nefaria, vel impossibili, 1um habent affinitatem, vel, subsistentiae cum suis oblatis; 2um autem a repugnantia, vel necessaria subito ad praedicatum. Neque oppositum suadet antecedens, adjuncta ratio, nam illae duae contradictoriae alia quae contradictorie oppositae sunt, de quarum materia postea dicta. Sic autem solvi quaestionem de materia circa quam propositionis supponitur.

223. Ad singula pro aliis, solvendis nota 1o quod licet eadem oblata diversas propositiones in diversis majis respiciant, hoc nec, quod talia oblata per propositionem, et sint cum propositione efficiant de praedicato materia circa quam; dico quod si obtinent comparata ad aliud uno modo, efficiet unam materiam circa quam: et si oblata alio modo comparentur aliam materiam efficient, sic si obtinent Deus et obtinent hoc in eo non se comparent, positivo esse subjectivum, quia exigit homines, efficiet in materia nefaria propositionem istam Deus et homo, si autem

repugnantia quatenus homo potest esse albus, subtus efficient ista homo est Petrus sive in materia solum contingenti, sive in materia necessaria, sive impossibili pro diversitate sententiarum, quae versantur circa propositionem, cujus subjectum est universalius praedicato. Nota quod propositio haec cognobile est non cognobile esse [illegible] propositio: unde ejus materia circa quam ad questionem praesentem non attinent. Sectio 6.a de propositione praedicationis indirectae.

Sectio 6.a de propositione praedicationis indirectae.

224. Propositio indefinita dicitur illa, cujus subjecto nullo quantitatis signo afficitur. Signo earum his alia dicuntur praedicationis indirectae, et aliae praedicationis directae. Praedicatio indirecta dicitur illa, cujus subjectum est universalius praedicato, ut lege animal est homo est contra vero praedicationis directae est illa, cujus subjectum, vel minus, vel aeque universale quam praedicatum, ut in his homo est animal, cujus subjectum minus, et homo est rationale, cujus subjectum aeque universale est, ac praedicatum, inquiritur, in qua nam materia sit propositio praedicationis indirectae? Divisum aliqui, esse in materia impossibili his favet B.a Alfonsus libro 1.o institutionum Dialecticarum, cap.e 2.o dificultate 1.a asserens, tales propositiones in uno sensu esse in materia proxima, sive necessaria; et in alio sensu esse in remota, sive impossibili. Accedunt recentiores plures dominis sensu sentiunt, illas esse in materia necessaria. Verum Acutissimus P.a Basquez in 3.a parte disputatione [struck] 68. cap. 2.o illas esse in materia solum contingenti. Scutissimus Doctor, frequentur recentiores cum Patre Arriaga introductione disputatione 5.a Sectione 4.a.

225. Ante nostram resolutionem suppono 1.o in tali propositione existente minime debere attendi de subjecto, loco modo v. g. animal est homo existens. Nam cum existat, sit contingens, subjecto, propositio absque dubio esset in materia contingenti; ideoque in tali propositione copula debet sumi in vi copulae, et non in vi verbi. Suppono 2.o asignante propositionis subjectum non supponere collective;

na; Si supponerent pro collectione omnium aliorum in qua involvitur praedicatum hoc tanquam collectione parte, unde illa propositio esset in materia necessaria, et subjectum quod esset tota aliorum collectio, exigeret hominem tanquam suam partem, suppono 3.º talem subjectum non habere suppositionem distributivam, quia illa propositio illa esset in materia impossibili, cum efficeret hunc sensum omne aliud ab homine est homo et sic contraponitur ab ratione est homo, et ab irrationale est homo.

226. Suppono 4.º subjectum praedicationis indirectae, nihil habere suppositionem distributivam, neque aliter se circa praedicationis indirectae, sicut non est homo aliquid aliud ab homine, neque item praedicationis indirectae erit propositio, si ipsum subjectum distributive, vel collective supponat. Ratio: quia propositio praedicationis indirectae est illa, cujus subjectum est universalius praedicato; sed subjectum sive disjunctive, sive distributive, sive collective supponat, non est superius praedicato homo; ergo. Dices, quod licet subjectum cujus aliud est homo non sit intra propositionem superius praedicato, verum extra propositionem est praedicato superius, et hoc sufficit ad praedicationem indirectam. Sed contra, nam subjectum praedicationis directae, non solum extra, sed intra propositionem debet esse inferius, vel aequale praedicato. Igitur a paritate subjectum praedicationis indirectae non solum extra, sed intra propositionem debet esse superius praedicato.

227. Suppono 5.º subjectum assignatae propositionis non habere suppositionem personalem. Ut hoc intelligatur, advertendum est, huic loco reservatam esse divisionem suppositionis loci in simplicem, et personalem. Suppositio simplex est proprietas pro suo objecto, vel ratione; personalis sic definitur proprietas termini pro suo significato ratione alicujus rationis, vi cujus venit objecto aliquid praedicatum quod verificatur de omni eo, cum quo ratione identitatis identificatur tale objectum. Itemque ad simplicem suppositionem requiritur, quod objectum sit praecisum, et hoc praedicatum non possit verificari de omni eo, cum quo subjectum objective identificatur; unde terminus iste homo in hac propositione homo est species supponit simpliciter, quia homo est objectum ratione praecise ad propositionem, ex parte

Species n̄ pōt verificari de omni eo, cū quo hoc identificatr, n̄ m verificatr de Petro, et cæteris individuis humanis.

228. Suppoō personalis ē pro tali pro suo significato in supposito, potestq; sic definiri, pro tali pro suo significato n̄ sine aliqua restrictione, vi cujus obto veniat aliqd prædicatū, qd verificari n̄ possit de omni eo, cū quo rñ adequatè identificatr tale obtū. Itaque ad supposionem personalem n̄ requiritur qd subiectū sit præcise ad ppoonem et prædicatū potenuntiari de omni eo, cū quo subiectū obtivè identificatr, ideoq; tamen homo in hac ppoone homo ē al supponit personaliter, qā prædicatū al n̄ pōt enuntiari de omnibus individuis, cū quibus homo identificatr, ex quo vides, qd cum in hac ppoone al ē homo prædicatū homo n̄ possit prædicari de omni eo, qd cū quo subiectū al identificatr, n̄ m pōt de quo vg. prædicari, tamen al in ppoone ppositis indirectis n̄ supponit personaliter, sed simpliciter.

229. Tunc simpliciter supponere dicitur immobilis, qā n̄ patitr motū, seu descensū ad inferiora, ideoq; dicitur simplex, seu insensibilis in inferiora: et ob hanc quam tunc simpliciter supponens, salva suppositionis veritate n̄ admittit substitutionem alterius tali significantis obtū, cū quo rr adequatè identificetr obtū prioris. Tunc verò supponere personaliter dicitur mobilis obrationem contrariam tali supponentis simpliciter habet ipsius mobilitas, stat in eo, qd salva veritate ppoonis loco ejusmodi tali poni possit quilibet alius significans obtū, cū quo rr adequatè identificetr obtū tali prioris.

230. Suppono 6º subiectum ppōnatis ppoonis supponere pro ratione alis m̃ssivè, et obstitivè accepta, seu pro ratione alis passivè aliis distributivè: nq aliter habere verdingo ppos al ē hoo, habere prædicationis indirectæ. Suppono 7º ac hujo esse, mā hujus ppoonis al ē hoo n̄ ē præcise considerandā identitē realē subiti obtivè cū obtivo prædicato, sed ulterius attendendū ē, an subiectū obtivū ratione sui exigat, tn

identitatem sui cum praedicato. Ratio: quia materia illius propositionis est quidem compositum methaphysicum, et logicum, in quo attendenda est habitudo subiecti methaphysici, et logici, et talis ad formam, seu praedicatum etiam logicam, et formam methaphysicam tale. Unde non bene arguitur, materiam illius propositionis esse necessariam ex eo, quod necessaria sit identitas subiecti illius cum illius praedicato.

231. Igitur

aliud est identitatem ex se necessariam esse aliud praedicatum identitatem exigere, et aliud logice dicere sui identitatem exigere actu esse ex parte subiecti. 1^m est certum: nam identitas inter subiectum, et formam compositi methaphysici est essentialiter, et constitutive nexus methaphysicus subiecti cum forma. 2^m etiam certum est: nam in hoc composito albedo est illius forma, seu praedicatum specialiter exigit identitatem sui cum subiecto. 3^m falsum est in eodem composito: nam subiectum methaphysicum non exigit essentialiter identitatem sui cum forma. Declaratur hoc exemplo materiae 1ª coelestis, cujus unio ad formam, licet in amissibilis sit, adhuc propositio haec materia 1ª coelestis est in amissibilitate informata licet sit necessario vera non est in materia necessaria, quia licet neque unio, neque forma possit abesse a materia coelesti, id non provenit exigentia naturae propriis coelestis ad talem unionem, et formam, sed ex indestructibilitate unionis, et ex essentia formae ad unionem sui cum materia: ergo similiter.

232. Sit ergo nostra resolutio: propositio praedicationis indirectae est in materia logice contingenti. Probatur: illa propositio est in materia logice contingenti, cujus subiectum est logice indifferens ad praedicatum; sed subiectum hujus album est homo est logice indifferens ad praedicatum: ergo talis propositio est in materia logice contingenti: ergo similiter quaelibet alia propositio praedicationis indirectae. Maior firmatur duplici parite. Nam illa propositio est in materia physice contingenti, cujus subiectum est physice indifferens ad praedicatum, sicut subiectum hujus homo est albus: ergo similiter in nostro casu. 2°: nam illa propositio est in materia logice necessaria, cujus subiectum logice sumptum exigit praedicatum, et illa est in materia logice impossibili cujus subiectum logice sumptum repugnat praedicato: ergo illa est in materia logice contingenti, cujus subiectum est logice indifferens ad praedicatum.

233. Probatur jam minor syllogismi non antecedentis

subtractias propositio est ad 2.m praessata prata, seu est ab intensive, et sive supplet; sed ad 2.m praeassa atio prata est voce indifferens ad pratum hoc. g. Major patet ex 1.o sujoto. Probatur minor: ad 2.m praeasa atio prata, neque voce repugnat, neque voce exigit pratum hoc: g. non repugnat pratum hoc, quia si repugnaret, hoc nidentificaret secum rationem alio. Neque ad exigit pratum hoc quia si exigeret, ubicumque inveniretur ad, inveniretur etiam ratio hominis, si ab ali esset exactus; atqui in equo, reliquisque brutis invenitur ad, quamvis sit invenia ta pratum hoc; g quia ad 2.m se suppleat non exigit pratum hoc.

231. ... prat.

ratio inferior est praedicabilis de ratione superioris: g ratio hominis, quia inferior est aliquid praedicabilis est in hac propositione ad est hoc de ratione alio, quae est superior rationi hominis. Ante constare debet: negativa nulla est propositio praedicationis in directum infuper: ratio superior est voce apta ad identitatem cum inferiori. Deinde: ratio superiore praedicabilis de inferiori, ubi in hac propositione hoc est ad: et etiam praedicabile est aequale de equali, ut in hac hoc est rationale: g inferior praedicabile de superiori, ut in hac ad est hoc subsume: g ratio inferior separata ad superiorem pertinet ad unum e quinque praedicabilibus. Subinfero; ratio non pertinet ad genus, neque ad differentiam, neque ad speciem, cum homo: g. neque sit pars, neque totaliter alio: g. Rursus: neque pertinet ad proprium: cum ratio superior, et inferior non sint mutuo convertibiles: g pertinet ad accidens; g ratio inferior est accidens rationi superioris, et quidem totum, quia de superiori praedicabile est in recto, quod accidenti [illegible] non spectat.

232. Ex

getur ex acutissimo Patre Basquez quod ad convenit per se subtum ipsi in se fario convenit, et cuilibet contento sub ipso se sumpto, de est homine non convenit necessario ali, neque cuilibet contento subipso, ut certum est: g esse hominem non convenit per se ali: g. ad. non convenit per accidens: ergo haec propositio ad est hoc est in materia hoc contingenti. Major hujus discursus e Stagiritis doctrina in 1.o posteriorum cap. 4.o probatur neque

ala: per se, et per accidens opponuntur: ergo quod convenit per se subito ipsi non convenit per acci
dens; quod convenit subito, et non convenit per accidens, ipsi necessario convenit; ergo
quod convenit per se subito, ipsi necessario convenit. Praeterea quod convenit necessa-
rio subito, necessario jungitur cum illo; quod in quolibet statu sub subito, necessario est
ipsum subitum: ergo in quolibet statu sub subito necessario etiam est quod, quod necessario jungi-
tur cum subito: ergo quod convenit per se subito, necessario convenit cuilibet statu sub illo.

236. Probatur 2° ex eodem Patre Bassp. ratione desumpta
ex Durando hoc propositio homo non est per se: quod est per accidens: ergo subito per accidens convenit prae-
dicatum: ergo [illegible] St. Pbarrans: omnis propositio per se est vera, addita particula redu-
plicativa supra totum subjectum: sic v. g. homo est id est homo in quantum homo, est animal est
homo est animal; illa propositio non est vera, addita simili reduplicatione; falsum non est dicere animal
in quantum animal est homo, vel animal quatenus est animal, est homo: ergo illa propositio non est per se. Minor constat ex probatione
nec adjuncta, et major est Philosophi doctrina eodem cap. 4° lib. 5. posteriorum, ubi ait: ad
id quidem, quod unicuique debetur ipsum, competit, per se dicimus id autem, quod hanc conditionem
egreditur, per accidens. Et per se, et secundum quod ipsum est, eadem est ratio. Ratio; quia quidquid per se con-
venit subito, est ab ipso inseparabile, ut certum: unde hac propositio est: homo, animal, quod homo
est, est risibile juxta hunc sensum. Visibile est inseparabile ab homine: ast est inseparabile ab homine. Tamen cum animal sit ab homine separabile, cum in equo inveni-
atur, sine illo non admittit propositionem cum reduplicatione, quod homo animal non convenit per se subito per
accidens: ergo illa propositio est saltem vera.

237. Respondent adversarii subjectum hujus propositionis
omnis animal est homo esse abstractum, ad hominem, abstractum ad speciem hominis necessario con-
gener hominem, et nulla ratione esse indifferens ad hominem. Nam tamen in illo praedicato quid ta-
lia, subito, qualia permittuntur a praedicato, sic Deo currente, et nullo alio ho-
mine currente, propositio hoc, homo currit est vera; quia praedicatum currit jus habet, ut subjectum sit
hoc particulare aliquis homo, et non sint hoc universale omnis homo. Atqui praedicatum hujus
alicubi homo, jus habet, ut subjectum illius sit abstractum ad speciem hominis, et non sit ala [illegible]

tractum: ergo in tali propositione subjectum non est abstractum ad praedicatum inferius, ad abstractum ad speciem hominis necessario exigit praedicatum.

238. Dices 1º. hac propositio animal est homo est praedicatio indirecta: ergo illius subjectum est superius praedicato, et abstractum, seu abstrahere non est superius praedicato homo: ergo subjectum illius propositionis non est abstractum, et abstractum, quod est homine superius. Nego 2º. in propositione de praedicato superiori ac subjecto v.g. hac homo est animal servata superioritas praedicati. Ergo hac propositio reddo debet nobis inflexa quaestio de unius explicita et inactuali praedicatione praeterea: quam propositione homo est animal, etsi tamen sint subjectum praedicatum et non facit, subjectum homo supponit pro aliquo abstracto; in hac propositione animal est homo servatur superioritas subjecti, et praedicatum homo non facit subjectum ad supponere pro aliquo abstracto. = Dices 2º. si subjectum illius propositionis esset abstractum, valeret descensus distributivus ad inferiora; de omni eo contento sub ratione communi abstracti ad speciem hominis verificatur esse hominem; sed in illa propositione non valet descensus distributivus ad inferiora, ut recedit adversarij: ergo. Hinc subjectum ad illius propositionis plura cavet inferiora, quam abstractum ad speciem hominis: aliter sicut ab aliquo abstracto valet descensus distributivus, valeret etiam idem descensus ab aliquo, quod est subjectum illius propositionis atque sibi ad hoc indifferenter plura inferiora, quam abstractum ad hominem: ergo.

239. Addo, subjectum propositionis animal est homo non admittere reduplicationes, ex adductas admitteret tamen, et esset vera, si illius subjectum esset abstractum. Adde etiam, quod si illius propositionis subjectum esset abstractum, non ei assignabile accidens Socratem, quod esset genus praedicabile. = Jam ad prologum illud, tale sit subjectum, et dico illud universaliter supponere naturam pluribus exemplis in divus Bonaventura, quem sequitur Dominus Boscovich in super necesse adversarij illud admittere posse, ut universaliter verum, nec aliter hoc propositiones Deus est albus: Deus est impossibilis, essent in materia negativa; subjectum siquidem prioris detraheret sibi, eo supponere posset pro Deo albo; et subjectum posterioris detraheret sibi, et supponeret pro.

Pro impossibili; quâ tamen sit falsa, &c. Si que propositio illa equivalet huic: Pars albus est albus: Pars impossibilis est impossibilis, quae in materia sit necessaria.

240. Hinc colligitur sensus, in quo prosequitur illud admitti potest, ut universaliter verum, quanto igitur immutata significatione subjecti formalis subjecti formalis substantivum, potest significare tale, quale praemittitur a praedicato, tunc ejusmodi prosequitur verum est, & si substantivum illius propositionis album est est abstractum ad speciem hominis, et non est ab abstractum, variaretur significatio subjecti praedicati: ô ejusmodi prosequitur cogitur, ut significet illi proprie, ut subjectum ab secundum se, seu ab abstractum. Sectio 7.ª argutiis positis occurrit.

Sectio 7.ª argutiis expositis occurrit.

241. Argues 1.º in hac propositione album hoc tunc ab non supponit simpliciter: quae ab intensive, et constitutive supponit; ergo est ab abstractum ad hoc: ergo. Omnia pendent ex antecedenti, quod sic probatur: in tali propositione valet descensus disjunctivus ad inferiora omnis, sic v. g. album hoc, ergo hoc, vel illud album hoc; modo sic, & in suppositione simplici non valet descensus disjunctivus ad inferiora: ergo in illa propositione tunc ab non supponit simpliciter. Affirmatur: Si subjectum illius propositionis supponeret simpliciter pro ab abstracto, praedicaretur directum de directo, scilicet directum significatum tunc hoc de directo significato tunc ab; & hoc a tali sumptum alia propositio est praedicationis directae: ergo. Negatur: si ab supponeret simpliciter, falsa est illa propositio; esset enim nullus sensus, ab ut cognitione ratione ab est hoc; & illa propositio non est falsa: ergo.

242. Ad antecedens non ans, ad cujus probationem respondeo 1.º nando maj: nam illius propositionis praecindit ex parte subjecti neque alio a suis dictis, proinde non valet descensus disjunctivus, neque disjunctivus; supponit in immobilitate illud subjectum ab pro aliquo.

Patet hoc exemplo, quod ideo valet ex hac propositione aliquid ab est hoc descensus disjunctivus, quia in illa supponit subjectum ab pro ab abstracto ad aliquid dictum; & in ista ab est hoc non supponit subjectum ab pro ab abstracto ad aliquem dictum: ergo. Respondeo 2.º data maj. nando min.

zij, ex spatibus ē desensus disjunctivus ex suppositione, dummodo q. spata de subiecto at n̄ sit eius apta de omnibus, ex quo at ... adequate; et praterea, q. de alio apata in hac ppone ale hoo ne a p̄babile de equo ... eius qualis subiectum at ... adequate identicatur.

213. Ad 1am formam nego maiorem: si subiectum illius ppnis supponeret, simpliciter praedicatum de recto, inferius de directo superiori, praedicaretur directum equale, superius de directo inferiori non maior. Ita in ppone al̄ē hoo praedicatur ... hoo, quid e logici inferior, de ... at quid logici superior, neque ex eo, q. directum de directo praedicatur, sequitur, quod ppone hanc al̄ ē hoo non ee praedicationis indirectae; ppo q indirecte dicitur praedicationis q. ab illius subiecto, respectu superiori, in ea recta n̄ descendimus, d indirecte a directo ea, ideoq. ad hac apraone ē at n̄ valet ... descensus rectus: q ē hoo; d indirecte, et obliquè debet pro se dici ē at; d n̄ ... q ... e hoo. Ad ... ad minorem: nego in hac ppone al̄ ē hoo ... hominis praedicatione alio, et n̄ ... ratione alio, ... talis ppone n̄ ... sensum ...

214. Arguitur 2o. haec ppo hoo ē at ē in mā ... necessaria: q etiam haec al̄ ē hoo. Probatur conseq. haec ppo hoo ē at infert p. conversionem hanc al̄ ē hoo. q si 1a ē in mā necessaria etiam 2a. Prob. cons. q. ... ex necessario n̄ nisi necessarium, ut ... Philosophorum ... = Ad argumentum suppono, in omni conversione mutari subiectum verso in praedicatum, convertentis ... in subiectum convertentis ... in hac conversione omnis hoo e at: q aliquid at ē hoo. Suppono etiam argumentum n̄ loqui de ppone ... conversione, quia ... quantitate: neutra ... illa ppo hoo ē at, et at ē hoo indefinitae. Hic sit argumentum, solum loquitur de conversione ... pro reciprocatione subiecti praedicato, et praedicati subiecto fundata in identitate ... Suppono denique in ppone conversa hoo ē at ... subiectum, quia praedicatum sumi ...: ... si alia sumatur conversio, n̄ ... hic at ē hoo, d ista aliquid al̄ ē hoo, quae ex hac omnis hoo e at q conversione recte infertur.

245. Ad argumentum respondeo, necessarium, nando cons., ad cujus probationem dico ans.: haec propositio *hoc est* infert quoad veritatem hanc *ab ê hoc*, concedo; infert quoad propositionem materiae hanc *ab ê hoc*, nego ans. Concedo plane ex hac propositione *hoc est* inferri per conversionem hanc *ab ê hoc*; dico non utramque esse in materia necessaria. 1a enim in materia necessaria, quia affirmat identitatem praedicati cum subjecto exigente talem identitatem, quia subjectum est hic *hoc*, quod includit tanquam sui partem, et constitutivum intrinsecum praedicatum ab, et quodlibet totum exigit partem ex qua componitur. Haec autem propositio *ab e hoc* affirmat identitatem praedicati cum subjecto non exigente identitatem sui cum praedicato, quia ab est omnino independens ad hoc. Itaque *hoc est* non infert quoad propositionem materiae hanc *ab e hoc*, quia haec non est in materia necessaria; sicut illa.

246. Hoc non obstante, haec propositio *hoc est*, infert quoad veritatem hanc *ab e hoc*, quia utraque est necessario vera, cum utraque affirmet identitatem, quae in utraque illa propositione necessaria est. In 1a, quia hoc, quod est subjectum, illam exigit cum ab, quod est praedicatum: et in 2a, quia hoc, quod est praedicatum, illam exigit cum ab, quod est subjectum. Nec est impedimentum, quod una propositio necessario vera inferat aliam etiam necessario veram, quin versa, et verae sint in eadem materia, ut patet in his propositionibus *Deus non est equus*: *equus est non Deus*, istae duae sunt necessario verae, et tamen 1a est in materia impossibili; 2a autem in materia necessaria: 2a enim efficit hunc sensum, *equus est aliquid distinctum à Deo*, quod necessarium est, exigit enim ab equo, esse aliquid distinctum à Deo, patet jam sensus illius protoquii *ex necessario nisi necessarium*, cujus sensus est, quod ex propositione necessario vera non potest inferri, nisi propositio necessario vera, caeterum falsum est, quod ex propositione in materia necessaria inferri non possit alia propositio, quae non sit in materia necessaria.

247. Arguet 2o: haec propositio *ab ê hoc* est affirmativa, et necessario vera; sed propositio affirmativa, et necessario vera est affirmativa in materia necessaria; ergo talis propositio est in materia necessaria. Major est certa, et minor patet ex eo, quod extra hanc quaestionem nulla est assignabilis propositio necessario vera, quae non sit in materia necessaria. — Confirmatur: subjectum utriusque illius propositionis nequit esse ab intrinseco adhuc...

iis equiv. g. neque at omne sint spirabit, nec sub ista ppo erit falsa: ob ō abstractis ad speciem hominis, tali ab omni specie praescindo; n̄ in alia erit vera. Atqui, si sit abstractus ad speciem hominis, ppo erit in maa necessaria, patet: et si sit at praescindo ppo n̄ erit necessario vera: ergo ppo n̄ e in maa necessaria, ac pr n̄ e necessario vera. Probatur 2.a pars minoris subsumpte: si subtus sit ab praescindo, subtus erit indifferens ad praedicatum; ergo ppo, cujus subtus e indifferens ad praedicatum, n̄ e necessaria, et proinde vera; potest n̄ e falsa, si videlicet n̄ locatur praedicatum ā subto: g.

248. Ad argumentum, negamus, dico minorem: ergo ppo affirmativa, et necessario vera, cujus subtus e superius praedicato, est in maa necessaria; nego; cujus subtus est inferius praedicato, nego minorem, quin vageat adjuncta probatio. Itaque si, extra hanc quaestionem, nulla e assignabilis ppo necessario vera, quae n̄ sit in maa necessaria, idcirco omnes ppones necessario verae, quae pertinentes ad praedicationem indirectam, constans subto, aequali, vel inferiori exigente praedicatum. Ceterum extra hanc quaestionem omnis ppo indefinita necessario vera equivalet universali, et admittit reduplicationem, quin tamen nec deroget adversariis ppones indefinitas praedicationis indirectae universali equivalere, et reduplicationem admittere.

249. Ad probationem, respondemus timemus, nō minorem subsumptam quoad 2.m partem, ad cujus probationem dico majorem: si subtus sit ab praescindo, subtus erit indifferens ad praedicatum; nego; subtus erit potius indifferens ad praedicatum, nego majorem, et similiter dicta minori ac probatione adjuncta, nō concedo, itaque licet a ... se n̄ exigat, et sit indifferens ad identitatem cum homine, tamen ejus identitas hanc, adaequate indifferens: unde identitas logica ejus cum homine e necessaria, et indefectibilis; et antea, atqui, quia ab his requiritur quod necessario exigeret hominem, neque homo identitatem cum ali. Habetur hoc exemplo unionis inter maa, et corpus, quae unio necessaria, et indefectibilis, quia licet maa desit indifferens ad talem unionem; sed tamen unionem sui exigit cum maa et ubi.

250. Arguës 2º identitas subsi, cujus ppõne at ê hoo cũ prato ene sariã, etiã habitudo illius subsi ad pratũ, ê etiã nesaria, ac proinde ppõ ê in maa nesariã. Ans ê certũ: naz ista identitas data, nulla autẽ identitas stringes ê. Pata cons: hoio nõ omnis habitudo subsi ad pratũ sit identitas; omnis verò identitas subsi cũ prato ê habitudo: g. si identitas ê nesaria, pariter habitudo nesaria erit. Pata 1.º eadẽ nesaria identitas explicata p hanc ppõẽ at ê hoo ac p istã, hoo eat; & pta explicatã identitẽ ppõ hoc ê nesario vera, et in maã nesariã: g. illa erit etiã in maã nesariã. = Pata 2.º nexus prati, cujus ppõnis at ê hoo identitas, qn subsũ identicatur cũ prato; & nexus pratũ exigere subsũ, qn subsũ exigat pratũ. = Pata 3.º ppõ absoluta ideo vera, qã apat nvenienã subsi cũ prato, quẽ nvenienã datur ĝ ppõ absoluta nesario vera, ideo talis ê, qã apat nvenienã nesariã subsi cũ prato, quẽ nvenienã datẽ & ppõ at ê hoo ê absoluta, et nesario vera: g. datur nesaria nvenienã subsi cũ prato: g. datur etiã nesariã habitudo.

251. Ad argutũ dico ans: identitas subsi hujus ppõnis at ê hoo cũ prato ê nesaria in se, et ratnẽ prati, sedo; ê nesaria nu, et ratnẽ subsi, nõ ans. Dissimilitũ phaoñ: nulla ê identitas stringens in se, sedo; nulla ê identitas stringens subsũ, subdo; nulla ê identitas phise stringens subsũ, sedo; hoio stringens subsũ, nego bãonẽ, noctiã cõã, cujus ptas falsa ê: naz habitudo subsi ad pratũ nõ desumitur ex identitẽ, de eõ modo, quo subsũ talẽ identitẽ respiiat. Igitur hec identitas ê nesaria in se; qã illa ex parte suã metho exigit copulare subsũ cũ prato ê etiã nesaria ex parte prati; qã pratũ etiã exigit identitẽ suĩ cũ subsũ. Omnis etiã identitas ê phice nesaria, qã subsũ phice, et in se nexus ẽẽ indifferens ad identitẽ; & potẽẽ hoc indifferens identitas subsi, quatenus hoc prescise ã differs apares indifferens ad pratũ, et ad identitẽ cũ illo. Explicatur exemplo apalis essentia cujus nexio ê in se nesaria, qã ratnẽ sui exigit unire maz cũ fã: ê etiã nesaria ratnẽ fẽ; qã ipsa exigit unionẽ cũ mãa, veruz ẽ indifferens exigere mãz, qã hec talẽ unionẽ nõ uniz, et.

252. Ad 1.am 2.am rationem dico maiorem: eadem necessaria identitas, et eodem modo explicata per hanc propositionem _aliquis est homo_, ac per istam _Petrus est homo_; eadem necessaria identitas, et diversimodo explicata, nego maiorem: per propositionem istam _aliquis est homo_ explicatur identitas aliqua cuiusque hominis non exacta ex parte subiecti aliquis scilicet; per propositionem autem _aliquis est homo_ explicatur identitas hominis cum aliquo exacta ex parte subiecti videlicet hominis non explicata eodem modo, hinc non propterea sequitur identitatis, quia in una propositione identitas est exacta ex parte subiecti, propositio est in materia necessaria, et alia propositio non est in eadem materia, quia identitas non est similiter exacta; ad 2.am rationem, respondeo antecedens, nego consequentiam. Disparitas: quia identitas est nexus mediis extremis, quae nectit, atque adeo nequit unum separare, quin aliud sit simul cum illo, at unum extremum potest aliquid exigere, quin hoc exigat illud.

253. Ratio a priori discriminis est, quia effectus formalis identitatis est identitatem praeveniens, et reddere extrema identificata, et adeo nequit unum cum alio identificare, quin hoc etiam cum illo identificet. Vice autem effectus autem formalis exigentiae non est reddere utrumque extremum exigens, sed reddere exigens extremum, in quo exigentia reperitur, et exactum aliud extremum, in quo non reperitur, similiter unio corporis coelestis utrumque extremum simul unit, et tamen unum extremum scilicet forma exigit materiam, quin tamen haec similiter exigat formam. = Ad 3.am rationem dico propositionem affirmativam esse veram, quia affirmat convenientiam, quae datur inter subiectum, et praedicatum, et esse necessario veram, quia talem convenientiam affirmat, et quae necessario datur per exigentiam praedicati, vel exigentiam subiecti. Ceterum, ut talis propositio sit in materia necessaria, debet dari necessario convenientia subiecti cum praedicato ex exigentia ipsius subiecti.

254 Argues 3.o nullum datur, quod non exigat, vel non repugnet esse hominem, sed aliquid, quod est subiectum istius propositionis _aliquis est homo_ non repugnat esse hominem: ergo exigit esse hominem, et consequenter propositio erit in materia naturali. = Probatur 1.o si subiectum illius propositionis non exigeret praedicatum, subiectum illud esset aliquis vel non esset aliquis; si aliquis, vice aliis repugnat esse hominem: ergo illi subiecto repugnat esse hominem: ac proinde illa propositio erit in materia impossibili. = Probatur 2.o quod aliquis possit esse, sine homine

p aptaonē suā de alio distio ab hoïe, de equo v.g. nē, qd possit eē sine hoïe p negaonē sui de hoïe, q a exigit identitē suā cū hoïe. Ptatūr: Si subtū obtioz ab. sit loce indifferens ad pratū obtioz hoc, poterit eē sine illo prato, in equo v.g: q. hec ppoō erit vera ab n̄ ē hoō. Ptatū illaō: q̄a talis ppoō het suā veritatiū in ali equū, qd n̄ ē hoō.

255. Ad argutū dico mane; nullū ab datū qd n̄ exigat, h n̄ repugnet eē hoïe ex rceptu dispeāli, recdo; ex rceptu generico, nō mōū defacto, mai, dico similiter seqūs: q exiget eē hoïe dispaliter rcepto n̄ ab ab ex parte subti illius ppōis, recdo; q exiget eē hoïe ex rceptu generico vniūsalato ex parte subti illius ppōis, nō hanc coā, et adjunctū, igit subtū illius ppōis qd ē ab dm̄ preūsū rceptū, generico, neque exigit, neque repugnat eē hoïe dē indifferens ad vtrūq: ceterū ab ja, statū, pa liquā dispa, p dispa, raate, ro. raone hujus exiger eē hoïe, et repugnā eē equū, v.g.

256 Ad 1a. rpaonē, resp mari, dico mai; d ali in eē alio repugnat eē politū, et rstitutiū hoïe, recdo; repugnat eē n̄ hoïe (in quo sensu accipitū rputa illius ppōis) n̄ōmi aj, et coā. Licet ab dm̄ se supposito repugnet rstitui p essā hoīs, ipsi n̄ repugnat realis identitas cū hoïe, ideo q ad illā, ē aetus, etiā de prone, cū rtraibile sit p dispa, raate. — Ad 2a. rpaonē, resp anti, nō coā, na qd ab n̄ possit eē sine hoïe p negaonē sui de hoïe ē politū qd ab n̄ possit nē de hoïe, cgterū cū ab possit eē sine hoïe p aptaonē sui de equo, sequi tr, ab in eē alio n̄ exigere identitē cū hoïe. Vao; q̄a cū ab possit inveniri in equo p identitē, si exigeret hoïe, hoc etiā, in veniretur p identitē in equo, vtpote ab ali exactus.

257 Ad 3a. rpaonē, resp anti, nō coā: na, exeō, qd ab possit inveniri in equo sine hoïe n̄ veriatr hec ppoō ab n̄ ē hoō. sic hēt n̄ loquatr in platea, veriari neqūt ppoō hec Petrus n̄ loquitr. Vao, q̄a adoc

nitis hujus requirebatur, quod tunc nobis loquereta. Similiter licet al posit esse in equo sine identitate cum homine in equo ipso homo non tollit quod posit identicatum esse cum homine in ipso homine adveniente autem hujus propositione alium est homo requirebatur, quod al non identica retur cum homine aliud homo non neque in equo, neque in ipso homine. Et ratio omnium quia a nato prout de extra restricto non valet ad pratum de extra non restricto nondum: Sic quia non valet al non identicatum cum homine in equo quod non est homo, seu non est identicatum cum homine in ipso homine. Sectio de materia propositionum de subjecto complexo.

Sectio 8.a de materia propositionum de subjecto complexo.

258. Complexum dicens formale potest resultare 1.° ex partibus variis convenientibus ut ab rugibile. 2.° ex partibus inter se repugnantibus, ut homo equus. 3.° ex partibus ad junctiones indifferentibus ut Deus albus quaeritur in quantum materia sit propositionis de subjecto complexo. In hac quaestione modicum est 1.m copula, in propositione de subjecto complexo sumi invicem, si enim inviveat sumatur propositione de subjecto complexo ad studio exit in materia contingenti apparuit mihi, tenabit existens de subjecto, quaecumque ipsi sit stringens est 2.° propositione de subjecto complexo huic ex omni parte repugnet pratum, est in materia impossibili, ut al ratione est lapis. 3.° propositione huic ex omni parte convenit necessario pratum, est in materia necessaria, ut hoc al ratione est vivus. 4.° propositione de subjecto complexo est in materia contingenti, sic quia ex omni parte stringens est pratum, ut homo albus est calidus.

259. Quartus, tale propositione est in materia necessaria, si est pratum, toti subjecto necessario conveniat, ut al ratione est risibile. 6.° est in materia impossibili, si toti subjecto repugnet pratum, ut al ratione est equus. 7.° est in materia contingenti, si toti subjecto stringens sit pratum, v.g. Deus homo est albus. Ut tale, quod toti subjecto pratum repugnet, sufficit, si ex aliqua tantum parte repugnet, similiter ut totum subjectum exigat pratum, sufficit si ex una tantum subjecti parte pratum exigatur, ut autem subjectum indifferens ad pratum se habeat, requiritur, quod ex nulla sui parte pratum exigat, et repugnet. Praesens quaestio devolvitur ad propositiones de subjecto

impossibili complexo; et ad propositiones de subiecto complexo accidentali, sive ex parte subie- stingta intra se sumantur. Quis, suppositio.

260. Dico 1.º propositio de subiecto impossibili complexo cujus praedicatum, sine addito praelatum aliquid reale significat, est in materia impossibili. Explicatur. Propositio haec Petrus equus est homo est de subiecto impossibili complexo: praedicatum in ipsa propositione venit, sine addito praelatum, significatque hominem verum, et realem. In quaestione hac supponenda, vel omittenda est sententia asserens dari impossibilia abintrinseco talia, nam alias quaestio tota non haberet; praesentia in dicto asserta stant Patres Conimbricenses, et Sinse lib. 1.º Dialecticae tractatus 1.º cap. 8.º in supra sententia, hanc communiter sequuntur recentiores.

261. Probatur, dicitur: haec propositio Petrus equus est homo est in materia impossibili: ergo et quaelibet alia de subiecto impossibili complexo cujus praedicatum sine addito prolatum aliquid reale significat, est etiam in eadem materia. Ratio cons: quia ratio probans assignata, propositionem esse in materia impossibili, probat etiam quamlibet propositionem de subiecto impossibili complexo in eadem esse materia. Probatur antecedens: subiectum illius propositionis obtinum repugnat obtinere praedicato, ergo propositio hujus subiectum obtinum repugnat obtinere praedicato, est in materia impossibili: ergo. Probatur major: subiectum obtinum illius propositionis est Petrus equus impossibilis, et praedicatum est homo possibilis, verus, et realis; sed Petrus equus impossibilis repugnat homini possibili, vero, et reali: ergo. Itaque cum praedicatum illius propositionis sit homo possibilis, apparet ipsius identitas, in illa propositione cum subiecto intrinsece impossibili: ergo praedicatum ratione identitatis cum subiecto esset etiam impossibile; subiectum per rationem identitatis cum praedicato possibili esset id possibile, sed impossibile repugnat possibili; et possibile repugnat impossibili: ergo subiectum illius propositionis repugnat ipsius propositionis praedicato.

262. Respondetur praedicatum homo extra illam propositionem significare hominem possibilem, verum, et realem, intra propositionem autem significare hominem impossibilem, quia tunc ille homo ratione subiecti, scilicet Petrus equus, extrahitur a significando homine possibili ad hominem impossibilem intra propositionem, significandum—

Dē 1.º nā prāty forte n̄ hēt vim extrahendi subtum forte ā ppriā signaōe ut patet in hac ppōe hoo ē impossibilis, in qua subtum forte hoo significat hoīem possibilem, ideoq̄ ppōe ē falsa: ergo neque subtum forte hēt vim extrahendi forte prātum. — Dē 2.º qā subtum forte cujus ppōis hoo pictus ē hoo n̄ extrahit prātum forte ā significando hoīem verum ad hoīem pictum significandum: alitr ista ppo eet vera, qā sit falsa: ergo neque in ppōne Equus equus ē hoo subtum forte extrahit prātum hoo ā suā significaōne ad significandum hoīem impossibilem.

263. Objicies 1.º subtum ratione hujus ppōis Equus equus ē hoo n̄ pōt intelli in suo ee sine prāto: ergo dicit necessariam habitudinem ad prātum, adeoque ppōe ē in mōā necessariā. 2.º asserta ppōe ē affirmativa, et necessario vera, e sicut in hunc sensum, si existat Equus equus erit hoo, ergo ppoē prædicaōnis directa, vel ē illa affirmativa, et necessario vera ē in mōā necessariā: ergo. — 3.º eatenus prātum illius ppōis n̄ convenit necessario subto, quatenus tunc Equus ex parte subti alienaretur p additum equus, sicut in hac ppōe hoo pictus ē hoo tunc hoo ex parte subti alienatur p additum pictus; dō n̄ alienatur p̄ additum, pictus retinet, extrahit significatum tunc hoo: ergo. Ad 1.º objectionem respondeo, negando ans: nam licet subtum illius ppōis nequeat intelli sine hoīne impossibili, et hinnibili; potest tamen, et debet intelli sine hoīne possibili, et rāli, qd ē illius ppōis prātum, ob rationem in refutatione objectionis p̄ ab ōne ga data. — Ad 2.º nego majorem: nam tam hæc ppōe Equus equus ē hoo, quam hæc ex cond. si existat Equus equus erit hoo, sunt necessario falsæ, cum in utraque dē subto in eīunciō impossibili asserat prātum possibile. Istæ ppōes, ut veræ essent, deberent ita efformari Equus equus ē hoo hinnibilis: si existat Equus equus erit hoo hinnibilis. — Ad 3.º necessario nego, nō minorem, Cujus adjuncta pbaō n̄ urget, sī n̄ additum equus extrahit significatum tu Equus alitr taliter illud retrahit, vel illud destrueret. Nā tunc Equus sine addito stat pro hoīne vero, reali, et intrinsecè possibili; cum addito tunc pro hoīne intrinsecè impossibili, dequo aut quaedata, tam equus additum tunc Equus ejus signa

tu destruere, nihil refert an ejusmodi additum dicendum sit alienum, vel extraneum.

264 Instas: in hac propositione Paulus equus est hoc totum Paulus, extrahitur ratione tui equus ad secundum Paulum impossibile: ergo. In eadem propositione similiter extrahetur per tum equus partum hoc ad secundum hominem impossibile: ergo. Consequentia, nego consequentiam. Disparitas tui cum equus, et tum Paulus unum totalis subiectum parte constituunt: unde tum equus, qui unum subiectum partialem, immediate afficit alterum subiectum partiale, quod est totum Paulus; ergo ratione huius immediationis, et affectionis tum Paulus extrahitur a toto equus, at vero tum equus cum se habeat ex parte subiecti, non afficit tum hoc qui se habet ex parte praedicati, consequenterque neque illud extrahitur ad secundum hominem impossibile. Quod tum Paulus equus verbum unius unum obiectum significant; tum autem equus ex parte subiecti, et hoc ex parte praedicati per medium duplicationis significat duplex obiectum, Paulum scilicet equum, et hominem possibilem: videantur adversarii, cum in hac propositione hoc pictus est, tum hoc a hereditatem pictum pictus, et spissum pictus materialiter ad quid est praedicatum. Item, per tum Paulus equus non significari duas entitates distinctas, quarum una sit Paulus, et alia sit equus. Sic enim obiectum illius tui esset in tunc possibile, dum significari una entitas indivisibilis equus identicans ratione Pauli, et equi, ideoque impossibilis et chimerica est.

265. Dico 2.° propositiones de subiecto accidentaliter complexo quarum praedicatum refertur convenit parti essentiali complexi, sunt in materia necessaria. Explicatur in his duabus propositionibus hoc album est hoc, hoc album est tale. Subiectum harum propositionum, quod est hoc album duas continet partes, hoc scilicet, album. Prima pars essentialis complexi est hoc, et pars accidentalis album, dictum hoc habet pro se D.[r] Thomas, et communis Thomistarum, et ex nostris Patres Balzquez in 3.° parte, disput. 68. cap. 3. et plures alii, quos citat, et sequitur L.[us] Sirgo ubi supra, contra habet Scotus, et ipsius schola, Vasquez, Ocamus, et alii.

266. Probatur 1.° et quidem dictum: propositio, huius subiectum necessario exigit obiectum praedicatum est in materia necessaria, et talis habetur propositio de subiecto accidentaliter complexo, cuius parti essentiali convenit necessario praedicatum: ergo. Major

deta certa. Probata min: pars essentialis exigit id, quod ipsi necessario convenit; quod et subiectum obtinuit ex inhaerentia illi, quod necessario convenit ipsius parti essentiali; quod parti essentiali convenire [illegible] partem obtinuit, ut exprimit ipsa ratio: quod Hinc ecceatur, probata ea: pars essentialis includitur partita in subiecto obtineo ex quo sequitur, in illud complexum hoc albus est hoc: quod id, quod pars essentialis exit ratione sui, subiectum obtinuit exigit ratione partis essentialis in ipsi partita includitur; sic quod ipsi exigit esse vivus. hoc, in quo tanquam pars a Tinclusa ratione alterius exigit etiam esse vivus modo sic: Sed pars essentialis exigit id, quod ipsi necessario convenit, et ipsi necessario convenit partem obtinuit. quod hoc partem exigit obtinuit subiectum.

267. Dico 3.° propositio de subiecto accidentaliter complexo, quarum partem convenit necessario parti accidentali complexi sunt in materia necessaria. Hinc non solum haec propositio hoc albus est albus, cujus partem albus necessario convenit homini, qui est pars essentialis illius complexi hoc albus, est in materia necessaria; de eadem est in eadem materia haec propositio hoc albus est albus, cujus partem scilicet albus, necessario convenit, et exigitur ab illo complexo hoc albus, quod est subiectum. Probata dicta: propositio, cujus partem obtinuit necessario convenit obtineo subiecto, est in materia necessaria; dicta sed haec propositio de subiecto accidentaliter complexo, cujus parti accidentali convenit necessario partem; quod minor suadetur: subiectum obtinuit talis propositionis essentialiter, et constitutive compositum ex partibus accidentaliter copulatis: quod est essentialiter, et constitutive utraque pars.

268. Probatur ans, sonat, et ea: praecise non intellecto composito ex partibus accidentaliter copulatis, non intellecta subiectum obtinuit assignatis propositionis; quod non intellecta secatur hujus complexus hoc albus ensuga praecise non intellecta aliqua parte, non intellecta compositum ex partibus accidentaliter copulatis: quod subiectum obtinuit hujusmodi propositionis est essentialiter, et constitutive compositum ex partibus accidentaliter copulatis; adeoque essentialiter, et constitutive utraque pars. Subinfero: quod est essentialiter, et constitutive pars accidentalis. Subsumo; dum implicatorium omnino est, quod subiectum obtinuit sit essentialiter, et constitutive pars accidentalis, et quod ipsi non conveniat necessario id, quod necessario convenit partiae

accidentali: ergo praedicatum necessario conveniens parti accidentali illius, praedicati necessario venit etiam obliquo subiecto: ergo praedicatum quod necessario exigit pars accidentalis, illud etiam exigit subiectum obliquum illius propositionis: ergo.

269. Roboratur 1.m et 2.m dictum: nam assignatae propositiones admittunt reduplicationem supra subiectum, sic: hoc album, inquantum hoc album est, est hoc album; hoc album inquantum hoc album est album: ergo sunt praedicationis per se, ut patet ex philosopho 1° posteriorum cap. 4.°, et sunt in materia necessaria; quod subiectum illarum propositionum admittit reduplicationem: ergo. Roboratur iterum ex parte Sinse: propositio identica, cujus de subiecto supponente est in materia necessaria, in talium propositione idem privative, et constitutive tale de eodem formaliter, et constitutive tali enuntiatur, adeo ut nec distinctione rationis ratiocinantis subiectum a praedicato discrepet; quod haec propositio hoc album est hoc album est de subiecto in sensu quidditatis supponente, et omnino identica: ergo in materia necessaria: modo sic: quando aliquod totum praedicatur necessario de subiecto, singulae partes etiam necessario praedicantur: et e contra quando aliqua pars totius contingenter praedicatur de subiecto, totum etiam contingenter praedicatur. Exempli 1.° sit haec propositio hoc est atramentum, 2.° autem ista album est atramentum; quod in illa propositione hoc album est hoc album, eo ipso quod sit in materia necessaria praedicatur necessario illud totum hoc album: ergo etiam necessario de illo praedicantur singulae partes illius totius: ergo hae praedicationes hoc album est hoc: hoc album est album sunt in materia necessaria.

270. Dices 1.° 2.m dictum: licet una pars totius repugnet alicui praedicato, non ideo totum eidem praedicato repugnat: ergo licet aliquod praedicatum necessario conveniat parti essentiali totius, et illud necessario exigat, non ideo toti necessario conveniet, et totum necessario exiget quod exigit sua pars. = Nego antecedens; notandum Disparitas: nego ergo quod una pars alicujus totius alicui praedicato repugnet, quod ponit quod alia pars ejusdem totius idem praedicatum exigat. Patet in opposito ex materia, et forma, cujus una pars, materia scilicet, repugnat formae quoad identitatem, et alia pars, forma scilicet, exigit eandem formam quoad identitatem. Sic in repugnantiae

pnantia noverit alicui toti, eo qd cuicumque ipsius parti opetat, receptus autem noves noverit toti, eo qd cuiq ipsius parti noveniat, ideoq qa praecipit esse noverit ex materia pra ctrarie exigit pra, et ratione quori e; qa receptus repugnant o negavus, totique opetere debet ratione omnis ipsius parti; receptus autem exiget epositivus, qui ab aliqua tantum parte toto noveniere pot.

271. Dices 1.° r. a 33 dictum ex Scholo in 3.° distinone 8.ª quaestione 1.ª Subtum hujus ppponis hoc albus ē hoc, et hujus hoc albus ē albus, esse dayens p accids: o.ª e subtum tingens, et n p se: sejasmi ppones n̄ st in mãnaria. = Respondeo cum 1.ª Basa, ncessentimemate, nardo ultima, ma; na, licet illud totum sit totum p accids, et licet ostet partibs, quarum una n̄ exigat alta, sivna spare trad alta, verum si quelibet spaera ad totum, exigeta a toto, tanquam sic par et ostivum, qd toti stingta n̄ sveniat. Nota discrimen harum pponum subto accideali stingta svenit prata accideale: subto accideali nesario svenit prata accideale. 1.ª pot ee falsa, et 2.ª potee vera: unde ad, qd subtum sit in se accideale, et pratum sit in se accideale, n̄ infertur pratum stingta sveniere subto, neque excludenda, qd subto pratum nesario sveniat.

272. Patet a paritate: qd dio sit in se stings, et sibonatum etiam in se stings sit, n̄ arguit, qd sjunctio stioris agdionato sit stings, et n̄ nesaria, ut cernitur in ppone hac hipotetica Si Deus currat, movetur. Ofirmatur: quod subtum sit, qd accidentale, n̄ obest, cum pricao sit per se: hoc n̄ predicatum jugulatus inante p se, ut stat expo lib. 1.° posteo. rum caque 8.°; atqui subtum involvit in se ppterea aliqd accideale hoc videlicet hoo jugulatus: o. qd subtum illarum pponum hoc albus ē hoc: hoc albus ealbus sit aliqd potum p accids, n̄ pbat, qd n̄ sit predicaones p se, et consequenter n̄ pbat, qd n̄ sit in maa nesaria.

273. Dices 2.° r. idq 3.° dictum ex hac ppone hoc albus ē hoc nempe veraium

hæc stingt vera aliqs hoo ē hoo albus, d ppoō stinga vera inferri n pot ex ppoē nesario vera: g illa ppō albus ē hoo n ē nesario vera. Atqui omnis ppoō in maā nesaria, Si apatiuaē, e nesario vera, hic on ē contra: ergo ipsa ppoō n e in maa nesaria. — Respondo aliqui ad Latae Sinse nando marg arguti ad hanc raong. Lā a subro gtexo bene valet ad prarty, qd ē pars illius, dn valet bene ā prabo, qd ē pars gtexi ad Subry, qd ē toty gtexty: bene et nigatet est hoo albus: g e hoo; d n bene valet e hoo: g e hoo albus.

274. Respondent alia cum eodem aliqi, et ego recedo maxe, quoad atinet ad verbiong, illa ppoa quoad atinet veritg stingentg ppoonis vertentis: qa hæc ppoō aliqs hoo ē hoo albus in illo Sensu, in quo e verte ē nesario vera. Vao ē, qā versa ē nesario vera, cum heat hunc Sensy, Si hoo albus existat, e hoo, ac proinde verte pot tali heo sfund aliqs hoo ē hoo albus, Si hoo albus existat, in hoc autem Sensu ppoo e nesario vera respondet ingeniosius quidam recentior admittendo vertiong, et nando vertentg; qa scilicet verte pot tantum Sic exposita aliqs hoo ē inadequate hoo albus. hæc autem nesario verae, nam veriatr ph n. qd aliqs hoo sit hoo, qd omnino nesariy e. est autem, verte pot talis heat hunc Sensy stare debet: nam versa pot istud hoo albus ē inadequate hoo versio vero fundatr, qui identitate extremorum. Proinde in vera ppoē stat eadem identitas.

275. Solutio hæc placet, et qa clariore, inca magis vicino. Notatis ex ppoone apatiua nesario vera in maā nesaria n posse inferi ppoē, stingta vera; posse omnium ppoong in maa stingti, dummodo sit nesario vera, ut patet ex responē ad 3m argumentum, sectionis 78 cujus disputationis. Ratio rebati ē, qa omnis ppoō apatiua in maa nesaria e nesario vera, d n omnis ppoō apatiua nesario vera ē in maa nesaria. Et instando 2a solutionis sedam, ita ppoong aliqs hoo ē hoo albus, Si hoo albus existat, ee in maā stingti; nam qd sit nesario vera, n oritur ex nesitate illi

ð ex vigeâ adjecti ditionis ex parte prati; ut autem esse in materiâ necessariâ debelat necessaria veritas ex vigea subti subtrati.

276\. Dices 3.° ideo dictum: attento recto hujus subti homo albus nõ bene valet ad hoc pratum albus: q. hec ppo õ homo albus ẽ albus nõ ẽ in maã necessaria. Contra suppositum: nã rectum illius subti tantum ẽ homo nõ autem bene valet ẽ homo: q. ẽ homo albus. Probatur ans: in omni ppõe in maã necessariâ de ne valet â recto subti ad pratum, v.g. in hac homo albus ẽ albus bene valet: q. ẽ homo: q. ẽ alb., ð in illa ppõe homo albus ẽ albus õ bene valet â recto subti ad pratum: q. — Probatur hec ppo, ut jacet ex vi eâ homine albo, ee albu ẽ extings: q. subto hujus ppõnis homo albus ẽ albus stringit venit pratum. Probatur Cõsequeria: cuq venit â prato, pratum venire subto illi stringitur; alit illa modalis homo albu ee albu ẽ stringes nõ ee vera.

277\. Hoc ẽ precisum ad hoc exsolutum argutum, qd in ipso retorquetur in hac ppõe jugulatus in decij q. a. sõ pbo, et antiqo aserta in ex emplo ppõnis psentibus modo. In hac ẽ ppõne argutum, et ratione sub eadem arguendi pro retorquenda. — Ad hac õe respondeo, õegi ontrans: attento recto hujus subto homo albus . 2.do sed nõ bene valet ad hoc pratum albus, credo; attento recto hujus subti homo albus, pot afectum albedine secata in obliquo, nõ bene valet ad hoc pratum albus nõ ans, ex qua. Probatur, et sequer pbonis subditorum data, nõ vreg. Quia rectum illius subti nõ ẽ homo secundum se, ð pot afectum albedine, hic et id negem adversarij judicantes: illud subtum homo albus sumi specificative, et nõ reduplicativè. Ð illud reduplicativè sumendum ee hec suadent.

278\. Vi nã specificativè suppositum illud subtum nõ erit prolita, et ditio ẽ simplex ex partibus stringentibus ã junctis. Ð nõ erit prolita, et stunc simplex. 2.do ã abitio sed hoc subtum hujus ppõnis homo albus ẽ albus ad pratum albus, ac subtum pratum homo albus ẽ calidus ad pratum calidus, alij â prato nõ subto ill ppõis valet ad subjan dum pratum; ð ab a prato subto 2. nõ valet ad ipsum pratum ð prandum hinc nõ erit. Sic

subiectis non sumeretur reduplicative.

279. 3° quia attento subiecto illius propositionis illa est necessario vera, alias esse posset loco ipsius contradictoria homo albus non est albus, et illa homo albus est albus non est necessario vera, attento subiecto, si hoc non sumeretur reduplicative. 4° designata propositio differt ab hac homo est albus, hoc non ex parte subiecti reduplicationem non admittit, quam illa admittat subiectum alterius propositionis; et istae propositiones inter se non differrent, si subiectum utriusque sumeretur specificative: ergo sumitur reduplicative, non quidem signati, de exercite, quae propria praedicationis per se et in materia necessaria.

280. Et comparationi respondeant. permitti hanc [illegible] doctrinam, [illegible] lib. et cap. posteriorum: Si ambulante quopiam coruscaverit, in accidens dicimus, non enim ob id ipsum coruscavit, quod ambulaverit, et id dicitur accidisse: at cum jugularetur quispiam mortem obierit, jugulationeve, id per se dicimus, ob id enim ipsum, quod jugulabatur, mortuum est, et non accidit eum, cum jugularetur, mortem oppetiisse. Ex hac doctrina duo nascuntur. 1m ad praedicationem per se, atque adeo ad materiam necessariam, propositionis non requiri, quod subiecto specificative sumpto conveniat necessario praedicatum, et sufficere, quod recto subiecti pro affecto sua significata vel obliquo praedicatum necessario conveniat. 2° ad id ipsum non requiri, quod designate veniat in propositione reduplicatio supra subiectum, et sufficere, quod veniat exercite, quatenus supra totum subiectum possit cadere reduplicatio, ob id ipsum, vel in quantum ipsum. Haec certa invenies, qui notaverit ex mente philosophi hanc praedicationem, ut jacet est praedicatio per accidens, videlicet ambulante quopiam coruscavit. Hanc vero esse per se ut jacet jugulatus quispiam mortem obiit, jugulationeve.

281. Sed ad comparationem absolute ancipitem [illegible] homo albus ob id ipsum, quod est albus, est albus, exercere: quod homini albedo convenit singulariter esse album. Sed cum propositio illa modalis expositio sit, illa adversarii sic exponunt homo albus specificative sumptus est album, est contingens. Nostrae autem sententiae auctores illa exponunt sic homo albus reduplicative sumptus est album, contingens. Quorum 1° sensu vera est, falsa autem in 2° et in quo sensu accipienda est illa propositio

hominē album ex albo, extinguit, ut jacet? Rsp. Reduplicatio accipienda est in sensu reduplicativo, ut patet ex n[ost]ris principiis, et ex auctoritate Phi. Hinc ipsa etiam est propositio haec hoc album extinguit album; quia hujus subjecti sumi debet reduplicatio. Nam quia licet una pars, hoc scilicet, extinguat se habeat ad aliam subjecti partem, ad album videlicet, ad quam refertur, scilicet hoc album ab toto refertur scilicet hoc album non se habet extinguit ad neutram sui partem, neque ad hominem videlicet, neque ad album. Disputatio 2ª de oppositione, conversione, et equipollentia propositionis simplicis. Sectio 1ª de finita, ac divisione oppositio Logica propositionum.

Disputatio 2ª de oppositione, conversione, et equipollentia propositionis simplicis.

Sectio 1ª definita, ac divisa oppositio Logica propositionum.

282. In his principiis lumine naturæ notis quilibet est, non est: impossibile est simul esse, et non esse: omnis vel nulli... Logica igitur oppositio Logica duarum propositionum affirmantis unius, et alterius negantis ejusdem de eodem subjecto predicantium pugna. Oppositio haec clarius percipiatur, si singula definitionis explicemus verba. Oppositio est duarum propositionum, quia pluralitate propositionum requirit ordine una propositio debet esse affirmans, et altera negans, quia propositionum pugna ... de eo propositio neque affirmabat particula non sine oportet, ille neutra sumi debere tunc ratiocinantis esse neg. quia destruit quod prosequitur.

283. Particula non negans posita ante totam propositionem illa de universali particularem facit, et converso de affirmativa propositione facit negativam, et contra, si toti propositioni praeponatur. Denique tolli immutat propositionis sensum, ut si a subjecto separetur praedicatum, quod ipsi attribuebatur, et est. Unde si huic propositioni omnis homo currit particula non sic praeponas nominis hoc

curret, illam reddet de universali affirmativa, et conjuncta praedicatum cum subiecto particulare negativa, et praedicatum a subiecto separantur. Si vero huic aliquis homo non currit parcula non praeponas de particulari negativa, et separante praedicatum a subiecto illam universalem affirmativam efficies, et praedicatum cum subiecto conjungentem. Quo particula non immediate huius copulam, non immutat subiectum, quod semper ipsa huic praeponitur, id est contrahat propositionem omnis homo non currit quae tamen est negativa, subiectum remanet universale.

281. Atque etiam non propositionem hoc est oppositarum debet esse ejusdem praedicati de eodem subiecto, ideo hae non sunt oppositae non sunt propositiones hae Plures alibi: Plures non currunt: Plures currunt, Antonius non currit, quia in primo binario praedicatum non est idem, et in secundo subiecta sunt diversa, unde si propositiones hoc est oppositae iisdem terminis constare debent cum eisdem affectionibus, suppositione, et proprietatibus, quae aliter alta variarentur. Unde hae oppositae non sunt hae: equus Plurimi currunt, equus Plurimi velociter non currunt; quia hic deficit illa affectio velociter, quae reperitur in 1.a nec hae omnis Apostolus est duodecim, omnis Apostolus non est duodecim; quia non servatur eadem terminorum suppositio, cum in 1.a terminus omnis supponat collective, in 2.a vero distributive. Neque etiam hae omnis qui vident, cum non vident, quia in 1.a terminus cum supponit cum distractione, et sine in 2.a.

282. Imo etsi obtineat variantia, propositiones hoc est oppositae eisdem terminis paribus constare debent. Unde licet idem praelibata sit obstituarum Plures hoc, Plures non est alrraate, et licet neque sint verae, neque sint falsae possint esse; hoc tamen oppositae non sunt, quia termini non sunt diversi, in 1.a scilicet praedicatum forte hoc, et in 2.a alrraate. Item notandum quod diversitas signorum quantitatis non obesse oppositioni hoc propositionum, id est ideo hae oppositae hoc est omnis homo est, aliquis homo non est, licet in 1.a signum quantitatis, scilicet omnis sit diversum a signo quantitatis 2.a scilicet aliquis; his enim solum denotatur suppositio subiecti. Nec item obest, quod in una particula non reperiatur, eorum quae in altera non reperiatur talis particula nemo; imo aliquis conjugatio quae non in una reperiri debet, quod in altera non reperiatur

286. Hæc propositionum oppositio dicitur pugna, qua una propositio, vel vera, vel falsa prohibet aliam simul veram, vel falsam, vel veram, juxta naturam oppositionis, ut jam declarabimus. Hæc pugna dicitur enuntiativa, quia ipsarum oppositio est quoad veritatem, et falsitatem, et non quoad simultaneam existentiam; possunt enim duæ propositiones specie oppositæ esse simul in eodem intellectu, vel si sit formaliter non possit id, per accidens est oppositio specie propositionum. Denique pugna propositionum est formalis, quia debet esse pugna ratione formæ propositionum, ita ut in quacumque materia, vel circa quodlibet objectum similes propositiones expressæ altera repugnet alteri.

287. Oppositio sic dividitur in contradictoriam, contrariam, subcontrariam et subalternam. Quibus etiam his oppositionibus potest esse, vel ex modo enuntiandi, vel ex lege. Hæc datur inter propositiones signo quantitatis carentes; illæ vero inter propositiones saltem signa habentes. Quoniam autem oppositio ista dicitur de modo enuntiandi, quæ est adeo clara, ut ipsa celari nequeant, ad ipsa nunc incipiamus.

288. Oppositio igitur contradictoria est mutua formalis pugna duarum propositionum affirmativæ et negativæ ejusdem de eodem quoad simultaneam veritatem, vel falsitatem. Pugna contradictoriæ est mutua, quia est cujuslibet ex illis propositionibus. Est etiam formalis, quia oritur in vi enuntiationis, eo quod una affirmet, vel neget id, quod præcise requiritur ad falsitatem alterius. Unde dicunt neque simul veræ, neque simul falsæ possunt esse hæ duæ propositiones omnis hoc est, nullus hoc est, non ideo sunt contradictoriæ, quia earum pugna non est formalis, sed ratione materiæ, seu objecti, cum variata materia, aliæ duæ similes possint esse simul falsæ, ut patet in his omnis homo currit, nullus homo currit, quæ currente solo Petro, falsæ simul erunt. Pugna contradictoriarum est quoad veritatem, et falsitatem, quia neque simul veræ, neque simul falsæ possunt esse, ratio est; quia cum quodlibet sit, vel non sit, et impossibile sit, idem simul esse, et non esse, unaquæque propositio affirmat, quod altera negat, et quod præcise requiritur ad falsitatem alterius, una ex contradictoriis debet esse vera, et altera falsa: Sic si verum est, Petrum currere falsum est, ipsum non currere; et si verum est omnem hominem esse album, falsum est, aliquem hominem album non esse.

289. Oppositio contraria est mutua formalis pugna duarum propositionum affirmativæ et negativæ ejusdem de

eodem quoad solam simultaneam veritatem. Ratio huius, quia licet duae propositiones contrariae non possint esse simul verae, possunt tamen esse simul falsae; ratio 1a. quia si possent esse simul verae, etiam duae contradictoriae simul verae possent esse, nam ex qualibet contraria infertur una contradictoria, et haec coniuncta cum altera contraria efficeret duas contradictorias. Sic si verae essent, et duae contrariae *omnis homo currit*, *nullus homo currit*, etiam vera esset haec *aliquis homo currit* quae infertur ex 1a, et etiam haec *aliquis homo non currit*, quae infertur ex 2a, haec autem contra *aliquis homo non currit*, est contradictoria illius quae supposita est vera *omnis homo currit*, et similiter de duabus aliis propositionibus.

290. Discrimen contrariarum inter, et contradictorias est, quod ex his una natura solummodo quod sufficit, et praecise requiritur ad falsitatem alterius; ex contrariis vero una natura plus quam requiritur ad alterius falsitatem. Unde una contraria potest aliam falsificare, et etiam falsificare se ipsam ratione illius, quod alterius enuntiat. Sic ad falsificandum hanc *omnis homo currit*, sufficit asserere, *aliquem hominem non currere*, quando tamen per istam contrariam *nullus homo currit* plus negetur, quam requiritur ad falsitatem illius, currere, solo Deo, non solum illa *omnis homo currit*, sed etiam haec *nullus homo currit* falsa erit. Hic nota, duas contrarias non posse esse simul veras, posse tamen, et non debere, esse simul falsas, ut patet in his contrariis *omnis homo est*, *nullus homo est*, quae neque simul verae, neque simul falsae possunt esse ratione materiae, seu sui obiecti.

291. Oppositio subcontraria est *mutua forsan pugna duarum propositionum affirmativae, et negativae eiusdem determinatae quoad simultaneam falsitatem*. Propositiones subcontrariae dicuntur, quae ex contrariis inferuntur, subalternis opponuntur, falsae simul esse nequeunt. Ratio; quia quaelibet ex contradictoria, quae sua contraria infertur, est contradictoria alterius contrariae. Unde si duae subcontrariae possent esse simul falsae, etiam duae contradictoriae. Exemplum: hae sunt subcontrariae, *aliquis homo currit*: *aliquis homo non currit*, inferuntur ex his contrariis *omnis homo currit*: *nullus homo currit*. Si subcontrariae falsae essent, etiam contrariae ex quibus inferuntur, quia *ex vero non nisi verum*: Unde haec subcontraria, falsa alij.

hoc currit, conjungeretur cum hac nullus homo currit, quæ falsa etiam est, contradictoriæ 1æ. Nota, duas subcontrarias esse posse simul veras, ut hæ aliquis homo currit, aliquis homo non currit, quæ, Petro currente, et Paulo non, veræ simul sunt, quod si veræ simul concurrant, ut hæ aliquis homo est animal, aliquis homo non est animal, erit ratione materiæ, sicut duæ contrariæ in materia necessaria non possunt esse simul falsæ, ita neque duæ subcontrariæ possunt esse simul veræ in eadem materia.

293. Oppositio subalternæ pugna [illegible] universalem [illegible] simul negativæ ut hæ nullus homo currit, aliquis homo non currit, simul affirmativæ ut hæ omnis homo est albus, aliquis homo est albus. Hæ possunt esse simul veræ, simul falsæ. Tota ipsarum pugna [illegible] illatione: nam una [illegible] [illegible] in alia: unde [illegible] includens infert inclusam, hæc tamen non infert illam, quare pugna non est mutua. Propositio includens, et illativa est, subalternans dicitur, inclusa vero, et illata dicitur subalternata, et duæ subalternæ cum quantitatis signis omnis homo currit, aliquis homo currit. 1a propositio subalternans includens et infert propositionem 2am particularem, quæ dicitur subalternata, hæc autem [illegible] infert illam. 13. [illegible] aliæ ex legere Petrus legit, Petrus potest legere quarum 1a subalternata infert 2am, et hæc non infert 1am.

294. Scio nota, quod licet oppositiones aliquæ subalternæ mutuo se inferant, ut hæ Petrus potest currere, [illegible] illatio ratione materiæ illatio hæc mutua ratione materiæ, id est [illegible] materia variata, non [illegible] [illegible], ut patet in hac Petrus potest legere, quæ non infert hanc: ergo Petrus legit; oppositio [illegible] subalternarum, ut posita forma in vi enunciationis ceciderit. Nota etiam, mendose oppositionem subalternarum gradibus ad quantitatem, seu magis, minoremque reciproce: nam licet verum sit, oppositionem subalternarum de modo enunciandi oppositionem quoad quantitatem, [illegible] [illegible] non habet in oppositionibus ex legere. Ac semper verum est, oppositiones subalternas quoad mutuam illationem ex vi enunciationis pugnare. Nota denique oppositionem subalternarum, cum negatio adjacens, et negatione [illegible] claudat, nec [illegible] [illegible] falsitas,

et veritas, n̄ec pp̄riè Loca oppōnis; ut aut præfatas oppōnis Species præ ocu-lis habeas, in promptu tibi seqũ erit tabella.

Oppōo Loca de modo enuntiandi.

Aliquis hoo currit — Subcontrariæ — Aliquis hoo non currit

In hac contradictoria duplex data contradictoriũ binarium. Unũ ē, hoo currit aliqs hoo n̄ currit. Alterũ ē nullus hoo currit, aliqs hoo currit. ppoōns inquiũ utriusque binarij contradictoriæ st, qa neq. simul veræ, neque sunt falsæ ee possunt: unaq. n ad, qd sufficit, et requiritur ad falsitẽ alterius; alteraque tantũ affirmat id, qd requirit, et sufficit ad alterius falsitẽ. Reperitur insuper unũ contrarium binarium, scilicet omnis hoo currit, nullus hoo currit; qa duæ istæ ppōes simul veræ ee nequeunt, licet ex vi formis enuntiaẽ.

possint eẽ, sint falsæ; unaque plus nãe, alteraque plus q̃ sua mãe, quoad alterius falsitẽ, requiritr. Reperiuntr insuper duæ subcontrariæ, videlicet aliquis hoo currit, aliqs hoo ñ currit, quæ ex duabs contrarijs inferuntr, simulq; falsæ eẽ nequeunt; licet ex vi formæ enuntiaonis possint eẽ simul veræ. Reperiutr denique duplex subalternarum binarium, quorum unum ẽ omnis hoo currit, aliqs hoo currit: alterum que nullus hoo currit, aliquis hoo ñ currit; oppoñes namque utriusq; binarij solum inter se quoad mutuam illaonẽ pugnant.

Nota, qd una ppõ universalis, sive affirativa, sive negativa, et si veraẽ, essẽntialiter requiritr, qd omnes particulares sub ipsa contentæ veræ sint; unde ut vera sit hæc omnis hoo currit, requiritr, qd veræ sint hæ Paus currit; Ptus currit, et sic de cæteris; ut autẽ una universalis sit falsa, sufficit, qd quælibt particularis sub ipsa contenta falsa sit: sic ut falsa sit hæc nullus hoo currit, sufficit, l qd Paus currat, l qd currat Ptus. Nota 2º, qd ut ppõ particularis sit vera, sufficit, qd una singularis sit vera, licet cæteræ falsæ sint: unde ad veritẽ hujus aliqs hoo currit, sufficit veritas hujus singularis hic hoo currit; ut autẽ una particularis sit falsa, requiritr, qd nulla singularis sit vera: unde ut falsa sit hæc aliquis hoo ñ currit, requiritr falsum eẽ hunc hoõm carrere, et eẽ falsum hunc hoõm currere, et sic de omnibus reliquis.

Jã dixi, supponẽ subalternam ñec oppoonẽ pprie dõam, quæ requirit affiraonẽ, et naonẽ, quas ñ continet oppõ subalterna, contentâ solo ea pugna in recipienda illaonẽ, quæ pugna oritr ex contineñtione ñ mutua inter subalternas. — Quæres, an oppõ subcontrariá sit oppoo dõa rigorosa? Affirmat Pater Sosada disputaonẽ 7.ª Summullarum Cap.º 2º numero 151.º quia oppõ contrariá ẽ oppoo rigorosa: ergõ et subcontrariá; rão cons; qa contrariæ tam adversantr simultaneæ veriti, quam subcontrariæ falsiti, nullaque rão potiorem, ut

repugnat in veritate propositio contradictoria opposita, et non repugnat in falsitate. Praeterea: Oppositio contradictoria proprie excedit contrariam, inter oppositiones: Non excedit, nisi quatenus repugnat in falsitate contines; ergo repugnantia in falsitate est proprie opposita. Denique tam contrariaque Subcontraria opponi equè ristitur principijs positis, et opponunt contradictoriam, vel includit, vel infert.

Negant alij his ducti rationibus, nam 1.ª propositiones subcontrariae esse possunt simul verae, opponi non possunt, una namque veritas non opponitur alterius veritati. Ulterius: Oppositio verae fieri debet inter propositiones affirmantes, et negantes, idem de eodem, teste Philosopho 1.º de interpretatione, cap.e 5.º, 6.º, et 7.º; id autem non evenit in subcontrarijs, quarum subiectum sit diversum: nam subiectum obiectum veritas hanc aliquis homo currit est diversum a subiecto obiectivo, verificante istam aliquis homo non currit; sed dissidium hoc parvi momenti.

Fatentur omnes, oppositionem tam contradictoriam, quam contrariam esse oppositiones logicas rigorosas; quatenus propositiones contradictoriae, quam contrariae sit, et negatio ejusdem de eodem, pugnantque quoad simultaneam veritatem, neque obstat, quod in contradictorijs de modo enuntiandi una sit universalis affirmativa et alia particularis negativa, vel similiter: hoc namque non arguit distinctionem subiecti, sed supponitur, nam de ijs omnibus, de quibus universalis distributive enuntiat affirmando, vel negando, de ijs etiam omnibus particularibus disjunctive enuntiat affirmando, vel negando. Neque obstat, quod universalis negativa, negat plusquam requisita ad falsitatem particularis affirmativae; hoc namque eo quod negat plus, negat id quod requiritur: et cum neget partem ab affirmativa enuntiatam utraque tam affirmativa, quam negativa, est affirmatio, et negatio ejusdem de eodem.

Nota hic, ejusdem propositionis non posse assignari plures contradictorias, quae formaliter equivalentes non sint; posse tamen assignari plures contrarias formaliter non equivalentes. Ratio, quia contradictoria natura debet, et affirmare id praecise, quod requiritur ad falsitatem vel veritatem, quod cum sit indivisibile, obstat nequeat fieri per duplicem propositionem, quae non sint formaliter equivalentes;

traria autem debet affirmari plus, et plus negari, quam requiritur ad alterius fal
sitatem; quod autem multiplicata sint partes, sunt proinde per complexas propositiones sine tota
li equivalens. Exemplum: ad falsitatem hujus universalis affirmativae omnis homo currit.
sufficit, aliquis homo non currere, neque amplius requiritur. Si identificentur per plures
propositiones, etiam totaliter equivalentes v.g. aliquis homo non currit; quidam homo non currit
et similia, ut amplius enuncietur, non requiritur, quod fiat per propositiones totaliter equi
valentes, cum plus negent, v.g. nullus homo currit: aliqui homines non currunt: Petrus
non currit.

Quaeres, an oppositio contradictoria sit major oppositione contraria? Assero
cum Patre Oviedo Disputatione 6.a introductionis Sectione 2.a tum quia in ipsius com
muni maxima est oppositio contradictoria, quae data in re, et non circa: quod similiter
summa est oppositio sola. Tum quia oppositio sola contradictoria est simultanea oppositio
in veritate, et falsitate. Tum denique quia ceterarum oppositionum stabilitas per contradictoriam
demonstratur. Unde sola oppositio contradictoria ab Aristotele 1.o perihermenias cap.
4.o quasi antonomastice oppositio vocatur. Sicut non contradictoria v.g. Ergo omnis
equus currit pluribus titulis destruata verum, haec major oppositio, quam hominum op
positionem contrariam contendit.

Quoad oppositionem de lege notandum est, eo lege diu propositio
nes, quarum subjecta sunt quantitatis non importans. Hae sit in duplici differentia. Aliis
sunt de subjecto singulari, et alii de subjecto communi probis. Sequentes observentur
regulae attendantur prius ad defensis, qui ab ejusmodi propositionibus valet, et hoc
invento, reducantur ad propositiones de modo enunciandi. Exemplum sit: ab hac propo
sitione homo est valet defensus universalis distributivus: reducatur quod ad universalem
affirmativam, sic omnis homo est; si autem propositio sit de subjecto communi, negativa, et in una
impositi, reducatur ad universalem negativam, sic hic homo non equus ad hanc re
ducitur nullus homo est equus ab hac propositione homo est albus, valet defensus disjun
ctivus distributivus: reducatur quod particulari affirmativae ab hac homo non albus. Similiter

defensus valet: deducatur 2.o paritatis nova sic aliqui hoc ne falsus: sive ri nullus defensus valeat, ut probatur doctrina de propositione praedicationis indirectae; servanda enim regula, quae pro propositionibus de subiecto singulari jam tradita.

Pro propositionibus de subiecto singulari contradicitur propositio negans id, quod requiritur, et sufficit ad falsitatem alterius, ideoque huic Petrus legit contradicitur per hanc Petrus non legit. propositioni de subiecto singulari, contrariatur propositio negans plus, quam ad falsitatem requiritur, ideoque huic Petrus legit contrariatur haec Petrus non potest legere, et huic rursus negando traditur per hanc Petrus potest legere, ex quibus clare deducitur duplex contradictoriarum binarium propositionum, quae neque simul falsae, neque simul verae esse possunt. Duplex binarium contrariarum, quae nequeunt esse simul verae, licet simul falsae possint esse. Unum demum binarium subcontrariarum, quae simul falsae esse nequeunt, licet ex vi enunciationis possint esse simul verae. Denique hoc duplex subalternarum binarium, quae mutuo se nequeunt inferre. Omnia sequens tabella tibi oculos ponit.

Oppositio Logica de lege.

Petrus legit — Contrariae — Petrus non potest legere

Subalternae — Contradictoriae — Subalternae

Petrus potest legere — Subcontrariae — Petrus non legit

Sectio 2.a explanantur dificiles aliquae contradictoriae.

1.a est haec omnes homines currunt, quae in suppositione collectiva, habere potest, ut haec omnis collectio omnium hominum currit: et distributiva, sic omnis homo currit, et denique collectiva simul, et distributiva, sic omnis collectio aliquorum hominum currit. In quolibet ex praedictis sensu accipiatur illi contradicitur per hanc aliquis homo non currit, ratio; quia ut quaelibet ex praedictis propositionibus sit falsa, sufficit, et requiritur aliquos homines non currere. Sicut ut falsa sit haec aliquis homo non currit, requiritur, et sufficit, omnes homines currere, collectionem omnium hominum currere, et omnem collectionem aliquorum hominum currere. Non obstantibus his, quod haec aliquis homo non currit est contradictoria de modo enuntiandi, cuiusque omnis homo currit; vero harum collectio omnium hominum currit: omnis collectio aliquorum hominum currit est contradictoria etc. Ratio; quia duae ultimae hae propositiones mutant suppositionem collectivam, in disjunctivam determinatam, ly [non] modo enuntiandi solum mutant confusam suppositionem distributivam in disjunctivam determinatam.

Respice modo illarum contradictoriarum de modo enuntiandi: omnium hominum collectio currit: aliqua collectio aliquorum hominum non currit in parte ex dictis illi propositioni omnes homines currunt in sensu distributivo, et ex modo enuntiandi contradicit per hanc aliquis homo non currit: in sensu collectivo quia ista omnes homines non currunt; in sensu vero simul collectivo, et distributivo per ista aliqui homines non currunt, seu aliqua collectio aliquorum hominum non currit, hunc quod utrumque sensum collectivum simul, et distributivum judico, haec illa propositione scilicet omnes homines currunt, et jacet.

2.a est haec Petrus, qui ambulat, movetur huic contradicitur per hanc non Petrus, qui ambulat, movetur quae sensu de jure determinatam, aequivalet huic vel Petrus non ambulat, vel non movetur; ratio, quia cum illa propositio 2.a duplici constet copula, alia implicationis, scilicet quia ambulat, et alia principali, videlicet movetur potest quod tota propositio falsificari, vel per falsitatem unius, vel per falsitatem alterius partis, propositio contradictoria

que illi assignat, ut nneget plus, quam requirit, nulla detracta parte, nam debet, distinguere subdisjuncto. Similiter contradictoria assignabitur cum illa propositione implicationis collastrantis, sive tacita, sive expressa, eodem modo discurrendo, et de propositionibus, in quibus adjecta praecedit, et mihi, quo pacto, venio subter, v. g. Pauus necessario legit, huic contradictoria probatur non Pauus necessario legit, quae hunc sensum debet habere: Paulus non legit, vel non necessario legit.

3.a Ergo: quilibet canis hominis Hispani latrat in hac propositione obliquus illud hominis pot supponere distributive, et disjunctive. Si 1.o modo supponat, illi contradictoria per hanc aliquis canis alicujus hominis Hispani non latrat, in qua propositione erecto, et in obliquo vera circa in disjunctam detracta suppositio, quae distributiva erat in 1.a propositione tam in recto, quam in obliquo: sic 2.a propositio tantum natio, quod sufficit, et requirit ad falsitatem 1.e Si autem obliquus 2.o modo supponat, illi contradictoria per hanc aliquis canis cujuslibet hominis Hispani non latrat, sic quod suppositio distributiva recta quilibet canis 1.e propositionis vertitur in disjunctam detracta in recto 2.e scilicet aliquis canis; disjunctiva obliquum 1.e propositionis vertitur in distributiva in obliquo 2.e Unde in 2.o hoc sensum non asserit plusquam sufficit, et requirita ad falsitatem 1.e

4.a Ergo: omnis homo servans omnia mandata Dei, salvabitur, in qua duo stant communes omnis homo subjectum, et omnia mandata, quorum 1.o distributive, 2.m autem collective supponit. Unde suppositio distributiva mutanda est in disjunctivam detractam, suppositio collectiva retinenda: erit contradictoria haec aliquis homo servans omnia mandata Dei non salvabitur, hinc est, quod haec aliquis homo servans aliquod mandatum Dei, non salvabitur, non est contradictoria illius; quia in hac suppositio collectiva mutatur in disjunctam. Ex dictis huic propositioni facile contradictoriam assignabis omnis homo aliquem currit, huic contradicit haec aliquis homo aliquem non currit, in qua in suppositione disjunctiva detracta mutatur distributiva suppositio tam subjecti, quam adverbii 1.e propositionis: contradictoria quae non esset, si retineret suppositionem distributivam, tam in adverbio, quam in subjecto.

Facile etiã huic traditioni assignabis, omnes Apostoli duodecim: secunda suppo collectiva oblici, negetur, patet, Sic omnes Apostoli sunt duodecim, unde hec traditoria illius n̄ est aliqs Apostolus e duodecim aliquis Apostoli duodecim, qa in his collectiva suppo in disjunctiva determinata mutata in 1o. et in 2o. in mixta collectiva et particularis. Facile denique huic traditoriã assignabis aliquis oculus requiritur ad videndum, huic traditio propo cum negatione prepostera, sic n̄ aliquis oculus requisitus ad videndum, quo hunc sensum efficit, neque hic, neque ille oculus requisitus ad videndum. Unde nulla ex his est illius traditoria, scilicet nullus oculus requiritur ad videndum: aliquis oculus n̄ requiritur ad videndum, qa in utraque suppo singula mutata in disjunctiva, et in 2a. in disjunctiva determinata.

Ita ergo omnis homo ē omnis homo hec sensum collectivum indicat, tum ex parte subjecti, quam ex parte predicati; ideo illius traditoria ē hec omnis homo n̄ ē omnis homo. Qd si subjectum distributive, predicatum collectivè supponat illius traditoria ē hec aliquis homo n̄ ē omnis homo. Si vero predicatum collective n̄ supponat propo universalis resolvetur, Plures sunt hoc, Plures sunt ille homo huic traditoria hec. Plures n̄ est hic homo, Plures n̄ est ille homo potestatem; Si resolvi, Plures ē hic homo, et ille homo, Plures est hic, et ille homo, traditoria hec erit hec Plures neque hic, neque ille homo ē: Plures neque hic, neque ille homo ē.

Queres quomodo statuenda sit traditio propositionis ex duabus; ut neutra altera. Dico, qd neutra traditio est altera in sensu disjunctivè accepto. Huic neutrum homo currit, traditoria per hanc alter homo currit; queres etiam traditoriã hujus, utrumque homo currit. Dico qd, si supponatur utraque homo determinata binarium se quo fiat sermo, et disjunctive simul, et collectivè supponat cum hoc sensu omnis binarii uterque homo currit illius traditoria, si vero collectivè supponat cum hoc sensu omnis binarii uterque homo currit illius traditoria etiam per hanc alter homo n̄ currit, quam hunc sensum efficit alicujus binarii alter, sive aliqs homo n̄ currit. Queres denique traditoriam hujus Plures albus currit, cujus subjectum qd accidentale habet?

dico, quod si hunc sensum efficiat Petrus, qui e albus, currit, cum sit equivalens copulativa, illi contradicit propositio disjunctiva Petrus non e albus, vel Petrus e albus, non currit. Si vero illa propositio sensum determinatum, et quasi ordinativum habeat, sic Petrus, si sit albus, vel Petrus qui sit albus currit, illi contradicit per hanc Petrus albus non currit.

Infiniti restant difficultates aliarum propositionum, pro quibus omnibus regulas has observare debes, quod ante omnia propositionis sensus investigandus est; deinde considerare quod, si requiratur, ut propositio sit vera, quodque sufficiat, ut sit falsa; considerandi etiam sensus, quos propositio objacens praesefert, attendendo etiam sensus quos propositio habere potest, ut juxta unumquemque sensum contradictoria ipsi respondens assignetur, animadvertendo etiam, ut terminorum proprietates, et suppositiones observentur, serventurque, omnibus exceptis suppositione distributiva, quae mutari potest in disjunctivam determinatam, et haec in distributivam. Sectio 3a de conversione propositionis simplicis absolutae.

Sectio 3a de conversione propositionis simplicis absolutae.

Conversio logica est illatio unius propositionis ex alia per solam terminorum transmutationem. itaque propositio convertitur, cum termini ita mutantur, ut in una propositione sit praedicatum, quod in altera erat subjectum, et e contra, nulla facta variatione in compositione terminorum. Propositio ex qua altera infertur, dicitur conversa; illata vero dicitur convertens. Conversio triplex est. 1a est simpliciter, data quando propositio convertens, et conversa eandem habent quantitatem, ut in hac illatione nullus equus est leo: ergo nullus leo est equus. 2a conversio est per accidens, data quando propositiones diversam quantitatem habent, ut in hac omnis homo est animal: ergo aliquod animal est homo: 3a conversio est per contrapositionem, data quando, servata eadem quantitate, mutatur, salvis omnibus extremis repositis in infinitum, ut in argumentatione hac omnis homo non equus: ergo aliquid non equus non est homo. Quas conversionis species ostendo antiqua haec Philosophorum carmina.

Simpliciter feci convertitur: Eva per acci.

Asto per contra sic fit conversio tota.

Universus duobus hic alijs explicantur.

Asserit a negat e: sunt universaliter ambo

Asserit i negat o: sunt particulariter ambo.

In versus explicatio convertuntur simpliciter propositiones universalis negativa, et particularis affirmativa; quae per vocales dictionis hujus feci denotantur, convertuntur per accidens universalis negativa, et universalis affirmativa quae per vocales dictionis hujus Eva ostenduntur per contrapositionem vero convertuntur universalis affirmativa, et particularis negativa, quae indicantur per vocales hujus dictionis Asto de duabus universalibus negativa converti posse similiter et per accidens: universalem affirmativam per accidens, et per contrapositionem: particularem affirmativam converti posse simpliciter: particularem negativam per contrapositionem. Exempla haec propositio universalis negativa nullus homo est equus convertitur simpliciter sic: ergo nullus equus est homo, et per accidens sic: ergo aliquis equus non est homo. Haec autem universalis affirmativa omnis homo est animal convertitur per accidens sic: ergo aliquod animal est homo, et per contrapositionem sic: ergo omne non animal est non homo. Haec vero particularis affirmativa aliquis homo est animal convertitur simpliciter sic: ergo aliquod animal est homo haec denique particularis negativa aliquis homo non est leo per contrapositionem convertitur sic: ergo aliquod non leo non est non homo.

Circa conversionem notabis, propositionem de subjecto singulari, vel de praedicato singulari, si affirmativa est, converti simpliciter, et per contrapositionem cum quantitate universali v.g. Petrus est homo; ergo homo est Petrus: vel ergo omne non homo est non Petrus: notabis etiam, propositionem affirmativam de praedicato communi converti per accidens (si ita dicenda est conversio quantitatis singularis in quantitatem particularem) et per contrapositionem cum quantitate universali, ut Petrus est animal: ergo aliquod animal est Petrus, vel ergo omne non animal est non Petrus. Si negativa sit, et de praedicato singulari, convertitur simpliciter, et per contrapositionem cum signo quantitatis particularis, ut Petrus non est Paulus, ergo Paulus non est Petrus, vel ergo aliquid non Paulus non est non Petrus: si sit negativa de praedicato communi convertitur simpliciter, per accidens, et per contrapositionem cum signo quantitatis particularis, v.g. Petrus non

e equus: ꝫ nullus equs ē Brus; ꝗ aliqɥ equus n̄e Brus: ꝫ aliqd n̄e equus n ens Brus qd ad ppones indefitas sequta sit, ostraveta desensus, quirit Mirvales, et inde ad defitas reducandos, sicq̄ facile veniri poterunt. Si verò in illa sola leat desensus resipzocenta eatrema sine quantire aligua, sic al ē hoo: ꝫ hoo ē al.

Omnis uracaversione doctrina fundatr in illo principio notissimo, qd identitas mutua e resipzoca eatrem relao, et qd identitio negao e etiā mutua ext relao; nihil m̄ pot e ealiqd, qd n̄ sit ipsu, sicq̄ Brus nequit ee Phus; qa Phus n̄e Brus. Similitr nil pot n e id, qd e ipsu. Vnde Brus nequit n̄ ee hō hoo cu Brus hō hoo sit, hic sū n̄ valeret a ppone, versa ad sua, vertente, seque reta aliqd ce id, qd n e ipsu, t aliqd n̄ ee id, qd e ipsu. Ex his orit 1°, universalē nega, et pazticulaz afiva, vertendas ee simplitr, vt nullus equs ē hoo: ꝫ nullus hoo equs. n̄ si nullus equus ē hoo, omnis equus dispositur atomni hoone, sequitq̄ nullus exit hoo, qui cu equo identificetr: alitr identitas vtra ex eatremo a se despto, qd ex tris repugnat; preterea si aliqs hoo ē al, nesu e, aliqd ēe al, qd cu hoone vivicem identificetr.

Orita 2°, universalē afiva, et universalē nega, vertendas ee per accidens: nā si verū e nullus equs ē leo, similitr verū etiā e, qd omnis leo ēignata ab equo, et sic omnis: ꝫ aliqs leo diquita, et n̄ e equus. Preterea si omnis hoo e al, necessario aliqd al ndiqui, identicatiq̄ cu hoone: ꝫ verū e, qd aliqd al sit hoo, pluta de re hac dabit P. Sinse lib. 1. Dialec. tractatu 2° cap. 7° ubi consversione p transppõē ait P. Ouiedo, illa omitte, prorsus ēe nihil explicare, rē q. totā negaonis multitudine confundere, e. verò vertrimes simplitr, et p accidens factas valde vtiles ēe ait, tunc ad explicaone ppōnis vocasse tunc pro ap. ue ad syllogizu reductiore. P. Sinse ait vertione ppz. ppone posse ee puza, et mixtā, exit pura si trvonatente, et versa servetzeadē cola, tug. instrumtalitr extremū vtrūq̄ vt aliqd al ne hoo: ꝫ° aliqd n̄ hoo, inone nar, exit mixta, si muserra afiva

cola ivo negava, terceasso; tum que vnum tantum extremum insistadita, vt omnis hoo e al; q° omne ñ al ñe hoo. De ventione pura communita curant Phi.

Convertio prop-
one, licet negaoniês insitantibs reddatã obscura, sensu in benè pfecto clarescet; na hec ppo omnis hoo ẽ ñ al eficit hunc sensum ois hõõ ẽ, quid distum ab ali: Vnde si dicẽ qd omnis hooe al, du itẽ, qd nullus sit hoo, qd sit ñ al; seu qd distu ab ali; alita omnis hoo ẽet, et ñ eet al, vtpote qd distum, et indistu ab ali; itẽ si aliqs hoo ñ e albus, ipse aliqs hoo e aliqs ñ albu: q aliqd ñ albu ẽ ide cu hoone; q ñ e ñ hoo.

Nulla versio neutra exit, si omnes terms suppoñes, et ppietes tan in versa, qua in vertente ñ servent; si vna eripias suppoñe distriva, que in disjuncva detracta permutari: vnde ñ benè valet aliqua species ẽ hoo: q aliqs hoo e species: na in versa tuus hoo supponit simpliter in vertente psonalita; valebit tmn benè sic: q hooe aliqua species, neq; benè valet ceci, st videntes: q videntes sunt ceci: na in vertente ly ceci suport cu statu, in versa vo cu distraine: valebit autem benè sic: q aliqui st videntes, qui fuerunt ceci: neque item benè valet; omnis mortuus fuit vivs: q aliqs vivens fuit mortuus; na in versa ly mortuus sumita cu distraone, et ly vivens cu statu; in vertente autem tuus vivus sumita cu distraone, et tuus mortuus cu statu: valebit autem benè ois, qui e mortuus, fuit vivus: q aliqs, qui fuit vivus e mortuus.

Illegitima deniq° exit ventio, si illi qui ñ servent illud extremu, qd afficiebant: Vnde ñ benè valet Ptrus videt Pau: q Plus videt Pau, na obliquus ñ servata ex parte tui, que afficiebat; d transit in rectu; valebit autem benè sic: q aliqd videns Plu ẽ Ptrus: Demu servandus ẽ ide sensus, et cola, vnde ñ benè valet; hoo e ñ al: q ale ñ alis hoo; qa in 1° ly ñ denotat, al ee de constitutione hoonis; in 2° autem a recta, hoonis e sia. Praeterea: ppo de verbo adjectivo indiget aliquã resoluone: vnde ñ benè dicita aliqs hoo curit: q curit aliqs hoo; dicedum

Si resolvatur sic aliqs hō currit: q° aligs currs ē hōo. Ad extremum: totum prim... ... debet subtum convertentis, unde n̄ bene valet, nullus hō ē in stellis ... nulla stella ē in Celo, valebit aute sic, nullum existens in stellā ē Coelum.

Sectio 4ª de ppoonū simplicium absolutarum equipollentia.

Logica ppoonū equipollentia sic definiri pōt duarum ppoonum invi parum n̄ nante subjecto eadem vis, et equivalentia. Equipollentia sic explicata ppoones ... ... ex lege eq... ... Equipollentes fiunt ppones contrarie, contrarie, et subalternae; quo vo pacto id fiat sequens versus indicabit.

Prae tradic post contra prae post q° subalt.

cujus sensus e hic: ppoes contradictorie equipollentes fiunt, si illarum alteri praepona... parcula n̄ nanta supta. Ppoes contrarie erunt equipollentes, si alteri ... postposita ... parcula n̄ nans. Subalternae q° equipollentes fient, si illarum ... ... praeponatur et simul post subtum ponatur ipsa parcula n̄. Id ... clara fiet, si ... lis beas sequentia carmina, in quibus diversorum signorum ... repertes quae equipollentia ... ratione negationis praepositae et postpositae. En carmina:

N omnis quidam, n̄ omnis n̄, quasi nullus
Omnis n̄, quidam; nullus n̄, aligs n̄.
N̄ nullus, quidam; & nullus n̄, valet omnis.
N aliqs nullus n̄ quidam n̄ valet omnis
N alter neuter, neuter n̄ praestat uterque.

Juxta hec ... scire cupis equipollentes ... omnis equus currit: ... ... aliqs equs n̄ currit: contraria ... nullus equus currit: ... alternag. hec aliqs equs currit ... ... n̄ ... ... equus n̄ currit, sic habis equipollentes, nam n̄ quidam n̄ valet omnis ... ... negationem ppoeni particulari, et ... negationem ppooni universali ...

v.g. si nomnis ego currit, contradictoria equipollentes effecisset, quia nomnis qui-
dā n̄. Postpone mō subcontradictoriis particula n̄, evadet, ut sic nullo equus
n̄ currit, cui equipollentes, quia nullus n̄ valet omnis.

Contrario intacta
ppone universali negativa, postpone ppoi universali affirv. particula n̄, red-
detur hec omnis homo n̄ currit; hec autem equipollens sit, quia omnis n̄ quasi nul-
lus. pponere subcontr., illiq. in subalternā postpone particula n̄, oritur hec ppōo n̄
aliquis equus n̄ currit, ea reddita equipollens alteri subalternae; quia n̄ quidam n̄ va-
let omnis. Sta nerit intacta particularis, subcontr. q. universalis ppponata, post-
ponata q. particula n̄, sic nomnis ego n̄ currit, equipollens evasit, quia nomnis
n̄ quidam valet; cernitur hanc ppoē omnis ego currit, duas equipollentes, seu equi-
valentes habere, scilicet n̄ aliquis equus n̄ currit, nullus ego n̄ currit.

Similiter
discurres de ppoibus ex legibus, quas ex contradictorijs pot equipollentes facere. Vide
in hac ppoē Paulus currit, cuius contradictoria ē hec Paulus n̄ currit. Si nec vero pre-
ponatur particula n̄ hoc mō n̄ Paulus n̄ currit, quae eundem habet sensum, ac 1a inv. ne-
gationis prefixis; fiat e verso, intacta q. manente hac, Paulus n̄ currit, praeponatur par-
ticula a ppōis affirv. sic n̄ Paulus currit. Hec prorsus eundem sensum hoc, ac haec Paulus
n̄ currit; quia n̄ ē minus contradicere, quam toti ppoi particula n̄ nantea supra praeli-
gere; q. sicut huic Paulus currit contradicit ppoē Paulus n̄ currit, ita praefata n̄ Paulus
currit; hec autem negative eundem sensum hunc, inter se equipollentes sunt, ut utraque con-
tradicat ppōi affirv. in vi particulae n̄, quod n̄ bene sequitur Paulus et hoc, Paulus et alia re-
licet sibi equivaleant, non in vi particulae n̄. Nota, ppoes subcontrarias equipollentes esse
n̄ posse, quia eundem sensum habere nequeunt, nisi postposita particula n̄ affirv. subcontr.
ergo autem equipollentes n̄ erunt, quod omnino ergo, ut diversitas nulla esset, nec in signis,
nec in terminis, nec in cōda. Disputatio 3a de oppositione ppoum formaliter com-
positarum, et quasi compositarum. Sectio 1a oppōne formaliter compositarum tractat.

Disputatio 3.a de oppositione propositionum formaliter compositarum, vel quasi compositarum.

Sectio 1.a oppositionis formalis completa tractatur

Constat ex tractatu 1.o disputatione 1.a Sectione 1.a hujus operis, quod enuntiatio copulativa, quid q.e disjunctiva sit, itaq.e ut propositio copulativa, quae duplici constat propositione, conjunctione Grammaticali unita, vera sit, requiritur, quod propositiones simplices, ex quibus componitur, verae sint, et ut falsa sit, sufficit, quod una ipsius propositio simplex sit falsa: sic ut vera sit haec Petrus currit, et Joannes movetur, requiritur Petrum currere, et Joannem moveri; ut vera sit falsa haec sic sufficit, quod vel Petrus non currit, vel Joannes non moveatur. Ut vero propositio disjunctiva, quae duplici etiam constat propositione simplici disjunctione Grammaticali unita sit vera, requiritur, quod una ipsius propositio simplex sit vera, quod si vero disjunctio sit impropria, permittitur, alteram propositionem simplicem esse veram, vel falsam; sit vero sit disjunctiva propria exigitur, alteram esse falsam, neutra tamen determinate, quaenam propositio simplex sit determinate vera, quaenamq.e sit ejus veritas, vel a divisione propria excluditur, vel a disjunctiva impropria exigitur.

Unde haec propositio, vel Petrus currit, vel Joannes movetur, ut vera sit in sensu disjunctivo impropria exigit alteram simplicem esse veram; quaelibet sit altera; unde dato quod Petrus currat, vera erit, sive moveatur, sive non moveatur Joannes. Datoq.e quod Joannes moveatur, vera erit, currat, vel non currat Petrus. Oritur hinc, quod cum disjunctiva impropria praescindat a veritate, vel falsitate alterius particularis, illa forma erit argutatio haec; vel Petrus currit, vel Joannes movetur, et Petrus currit; ergo Joannes movetur; neque valet, quod Joannes non movetur, nam ad veritatem disjunctivae impropriae requiritur veritas unius simplicis, quaelibet sit haec altera. Et si sit una propositio simplex ex componentibus disjunctivam impropriam sit falsa, restat, ut altera sit vera. Cum

propositio, ut vera sit in sensu disjunctivo proprio, exigit, unam propositionem simplicem esse veram, et alteram determinate falsam esse. Itaque, dato quod Petrus currit, falsa erit, si Joannes

moveatur. Unde in sensu divisivo propria alterutra simpliciter valet ad contradictoriam alterius, ut a parte Petri currentis ad non motum Joannis, quod si Petrus non curreret, valeret ad motum Joannis, cum totum non penderet in eo, quod si una pars esset vera, altera debeat esse falsa, et contra. Ad falsitatem disjunctivae impropriae requiritur, neutram simpliciter esse veram: ad falsitatem vero disjunctivae propriae sufficit, vel neutram esse veram, vel utramque veram esse: Unde si Petrus non currat, et Joannes non moveatur, est falsa utraque disjunctiva propria scilicet, quam impropria; sive Petrus currat, et Joannes moveatur, est impropria, falsaque disjunctiva propria.

Jam sita propositione negante, cujus utraque pars debet esse vera contradicit disjunctivae impropriae, quae apparentem explicare in negatione ipsius, negationem in apparentem mutet; nam qui negat, dari unum, quodquod de altero sit, negat id praecise, quod alterius falsitas requiritur, cum vera sit utraque: Sic exemplari adhuc: Petrus currit, et Joannes movetur. contradicit haec impropria disjunctiva vel Petrus non currit, vel Joannes non movetur; ejusdem vero est contraria, erit haec copulativa utriusque partis negativa nec Petrus currit, nec Joannes movetur, vel haec disjunctiva propria, vel Petrus non currit; vel Joannes non movetur, vel quaelibet ex his propositionibus seorsim ab alia sumpta, scilicet Petrus non currit, Joannes non movetur. Contradictoriis et contrariis subalternae, subcontrariaeque facile deducuntur. Subditam inspice tabellam...

Petrus currit, et Ioannes movetur — Contrariae — Neque Petrus currit, neque Ioannes movetur

Subalternae — Contra- Dic- toriae — Contra- Dic- toriae — Subalternae

Vel Petrus currit, vel Ioannes movetur — Subcontrariae — Vel Petrus non currit, vel Ioannes non movetur.

Si tabellam inspicias, duplex contradictoriarum binarium invenies, scilicet Petrus currit, et Ioannes movetur, vel Petrus non currit vel Ioannes non movetur; haec enim nec simul verae nec simul falsae possunt esse: insuper quae una tantum negat id, quod alterius falsitas requirit. Similiter habebis alterum contradictoriarum binarium scilicet nec Petrus currit, nec Ioannes movetur: vel Petrus currit, vel Ioannes movetur. Invenies etiam contradictoriarum binarium, videlicet Petrus currit, et Ioannes movetur: nec Petrus currit, nec Ioannes movetur. Itaque non una plus negat quam quod alterius falsitas requirit: nec possunt esse simul verae, licet simul falsae esse possint, currente videlicet Petro, et se non movente Ioanne. Invenies demum duas subcontrarias scilicet vel Petrus currit, vel Ioannes movetur: vel Petrus non currit, vel Ioannes non movetur, quae nequeunt esse simul falsae. Invenies denique duplex subalternarum

binariis, qd tabella tibi demonstrat; et q'd quoad mutua illatione pugnat.

Sciã, scias, oportet, mãa circa qua ppoonu compositarũ desumenda ẽe independenter â ne'ssriã impoibili, et contingenti veritate, quia disjunctivẽ grammaticalis utriusq. ppõois simplicis, et copulẽ disjunctivẽ grammaticalis: Unde eadẽ matiẽ circa qua ppõois cõpositẽ â mãa ppoonũ simpliciũ, ex quibus cõposita constat eadẽ. Hãc cõposita hõc Deus est homo, et equus est hinnibilis in mãa e nessariâ, cũ ipsius simplices in eadẽ mãa sint. Si verò una saltẽ simplex in maã sit impoibilis, et in maa contingenti ppõois cõpositẽ ex talibus simplicibus cõpaciens, v.g. hẽ Deus est equus, et leo ẽ rugibilis. Homo est, et Deus est albus manet in maã impoibili, et alia in contingenti licet in maa nesaria sit aliá ppõõ simplex copulativa, et disjunctiva, cõpone; quia denominaõ sequitur debiliorẽ partẽ mãa circa qua ppoonũ cõpositarũ sit ipse ppooes simplices, colaq's grammaticalis, sive colativa, sive disjunctiva; pra aut qẽ ẽ ppõis cõposita, et partiũ dispõõ.

Sciri etiã debet quantitatẽ cõpositarũ eadẽ ẽe cũ quantitatibus simpliciũ, quibus cõposita constat pot etiã dari ppoonẽ copulativã hinc quantitatẽ, quasi universalẽ affirmativẽ affirmativẽ ut hẽc Deus amat, et Joannes movetur, et negativã negativã ut hẽc nec Deus currit nec Joannes movetur pot etiã dari quantitẽ disjunctivẽ sive ppriẽ sive impproprie eaque asi particulares, qd extremũ ab extremo disjungunt, sibas deniq. qualitẽ propositionum cõpositarũ desumi ex veritate cõpliciũ, et simpliciũ falsitate; nã qualitas ppoõis e ipsius veritas, et falsitas; unde in memoria revocare debes ad veritẽ colativẽ requiri veritẽ utriusq. simplicis; ad veritẽ disjunctivẽ ppriẽ requiri veritẽ unius simplicis, et alterius falsitẽ; ad veritẽ deniq. disjunctivẽ impproprie requiri veritẽ unius simplicis q'dq's sit de altera. Sectio 2ª de ppoonibus exceptiuis, et exclusivis.

Sectio 2ª de ppoonibus exceptivis,

et exclusivis.

Propões istę diuntã exponibilio, et virtualita positę, qã propositiones formalita oppositas, quę exponentes appellantur, exponunta, hinc ipsę propões exceptiva et exclusivã. Primo aspectu simplices apparent; quia exceptiva propõo dicitur ea, in qua enuntiatur praedicatum de subiecto comuni excipiendo inferius aliquod, qd in subiecto continetur inclusum. Exceptio fit vi particulę praeter, extra, et similium. Si subiectum non sit comune, praeter particulam excludendo inferiorum, ideoque si subiectum sit singulare, potius erunt extensivę, unde propõo hęc Petrus praeter Petrum currit, exceptiva non est, sed extensiva, jungitur enim Petrus cum Paulo, ad Paulum quasi extendit cursum, quę de Paulo affirmat; ideo illa propõo huic equivalet Paulus currit, et Petrus currit.

Ac subiecto comuni potest excipi inferius commune, et potest excipi etiam inferius singulare, ut patet in his propõibus omnis homo praeter infideles salvabitur: nullus homo praeter Antichristum est seductor; pro expõne harum propõnum regula generalis sit: si tota expressa est affirmativa de subiecto comuni est negativa de inferiori excepto, et e contra si est negativa de subiecto comuni affirmativa est de inferiori excepto. Unde illa propõo omnis homo praeter infideles salvabitur exponitur sic: omnis homo distinctus ab infideli salvabitur, et nullus infidelis salvabitur, illa autem alia propõo exponitur sic: nullus homo distinctus ab Antichristo est seductor, et Antichristus est seductor. Istę vero particulares aliquis homo praeter infideles non salvabitur: Aliquis homo praeter Antichristum est seductor per disjunctivas exponuntur, negativa sic: aliquis homo distinctus ab infideli non salvabitur, vel aliquis infidelis salvabitur; affirmativa vero sic: vel aliquis homo distinctus ab Antichristo est seductor, vel Antichristus non est seductor.

Praefatis deinde in his, exceptivę particulam non praeponere, hędictę exclusivę, contradictoriaę; postponere autem particulam non toti subiecto exceptive, hę dispositaria: Unde resultabit duplex contradictoriarum, et subalternarum binarium, omnium contrariarum, et subcontrariarum alterum. En exemplar, in quo continentur exceptivę de subiecto comuni affirmat...

Omnis hoo ptr infidele salvabit
Nullus hoo ptr Anti-Christu est seductor.

Contrariae.

Ois hoo ptr infidelē n salvabit.
Nullus hoo ptr Anti-Christu n est seductor.

Subalternae.

Contra... Dic ...torie

Subalternae.

N. ois hoo ptr infidele n salvabit.
N. nullus hoo ptr Anti-Christu n ē seductor.

Subcontrariae.

N. ois hoo ptr Anti-Christu salvabit.
N. nullus hoo ptr infidele ē seductor.

Ppō exclusiva nomīn ipsend sortitā a particula excludente, qualis ē tantū, solū, duntaxat, et similes particulae exclusivā pōt afficere subtū, copula, l pratū. Si subtū afficiat, ppōo dicitr exclusivā de subto, ut tantū Petrus ambulat, quae sic exponitr Petrus ambulat et nullus alius distinctus a Petro ambulat. Si copulā afficiat exclusivā de tempore dicitr, ut haec Christus fuit tantū mortuus, quae sic exponitr Christus fuit mortu, et modo n ē, neque erit mortuus. Si pratū afficiat exclusivā de prato dicitr, ut haec Petrus ē tantū Grammaticus, quae sic exponitr, Petrus ē Grammaticus, et nullā aliā didicit facultē. Licet in exclusio triplice praefata agetur hoc de ppositione ppōnis exclusivae, hinc ex parte subti huius solū erit sermo, ita ut quae de ipsa dicentur, caeteris facilē negotio possint adaptari.

Propō exclusiva ex pte subti illa ē in qua enunciatr praedā de subto affecto aliquo signo, vi cujus alia excluditr anticipaone praeti, ejusmi signu ē aliqua ex pedullis numero anti relatis. Subtu pot ēe coē, et pot ēe singulare, vt patet illius ppoibus tantū ōis hoo ē risibilis; tantū Pnus ñ e albus, pbarum expositionū, idem dicendu ē, hac dicimus ppositione exceptivarū. Sicut ctā exppa ē affativa de subto admisso ē negava de subto excluso, et ē. sine. gava ē de subto admisso, e affativa de subto excluso; vnde illa ppōo, tantū ōis hoo ē risibilis. Sic exponitr ōis hoo ē risibilis, et qdqd diguitr ā hoē omni (ā ē distributivo) ñ e risibile. Hec autē tantū Pnus ē albus exponitr sic Pnus e albus; et qdqd diguitr ā Pno e albus. Ppoō exclusiva exposita dicet formalita simpler sit, ē virtualita composita, tamq̄ p formaliter composita exponatur.

Ex ppone ppoonū exclusivarū e fpare p sit, sequentiā carmina ztemplare...

Tantū, et ñ tantū, ̄dictoria nec non.

Tantū ñ, ñ tantū ñ ztradictoria supptū.

Tantū, et tantū ñ...........................

Ubi videt ad tantū, et ñ tantū, ̄dictorie opponunter; ztradictorie itē opponunte tantum non, et non tantū non; contra dictorie vero tantū et tantum non; subtrarie item opponuntur non tantum, et non tantum non. Subjectum exemplar respice.

Tantum omnis homo currit. **Contrariæ** Tantum omnis homo non currit.

Tantum Petrus non sedet. Tantum Petrus sedet.

Contra- dic- toriæ

Subalternæ. Subalternæ.

Contra- dic- toriæ

Non tantum omnis homo non currit. Non tantum omnis homo currit.

Subcontrariæ

Non tantum Petrus sedet. N. tantum Petrus non sedet.

Habes propositiones exclusivas de subiecto communi, et singulari, quarum expositione consequentis ex jam dictis. Hic nota istam propositionem non tantum Petrus est albus vulgariter sumi in sensu compulsivo, quia hæc opposita præsefert Petrus est albus, et aliquid distinctum a Petro est albus, sicque namque est exclusiva, namque contradictoria illius, tantum Petrus est albus, ut in exclusiva sit, et contradictoria hujus hunc sensum facere debet, vel Petrus non est albus, vel aliquid distinctum a Petro est albus. Nota etiam propositionibus exclusivis de prato et de tempore assignari propositiones oppositas, servatis regulis dictionis, et postpositione particulæ non tantum sumpta hujus v.g. Petrus est hic homo tantum, erit contradictoria hæc non Petrus est hic homo tantum idest, vel Petrus est hic homo, vel aliquid distinctum ab hoc homine; contraria erit hæc Petrus non est hic homo tantum idest, Petrus non est hic homo, et aliquid distinctum ab hoc homine; subalterna

veiò exit hęc n. Paus ne hic hoo &c. i.e. Paus ẽ hic homo, l nẽ aliquid distinctũ a hoc homine.

Sectio 3.a de ppõonibus reduplicativis, causalibus, et hipoteticis.

Ppõo reduplicativa ẽ illa, in qua enuntiatur prędicatũ de subiecto reasumendo, de subiecto aliqd, qd fundet convenientiã prędicati ipsi subiecto. Reasumptio hęc fit media aliqua ex his particulis reduplicativis ut, put, quatenus, id ipsũ, in quantũ ipsũ. Potest ppõo exit reduplicativa, si particula reduplicet totũ subiectũ formale, ut hęc hoo put hoo ẽ al. 2.o si reduplicet aliquã subiecti formalis partẽ, ut ista Paus put al ẽ principiũ sentiendi. 3.o si reduplicat aliqd adjacens subiecto formali, ut hęc hoo put risibilis ẽ principiũ risus. Primo mo ppõo exit strictissimè reduplicativa; 2.o autẽ mo exit reduplicativa strictiùs talis; 3.o vero modo reduplicativa ẽ minùs pprie. Communiter ppõo reduplicativa dicitur, quovis mo sumatur; licet Pater B. q. 97 in 3.a parte disputatione 68. cap. 2.o quẽ in hoc laudat P.a Nicolaus Martines doceat ppõones in 2.o et 3.o modo reduplicas ẽe pprie specificas. Verũ licet platũ istud sit rationi conformius, cũ communi tamen loquendũ ẽ.

Quo autẽ sensu particula reduplicativa beat, et supra qd cadat, ipsius ex voce dictionis ipsius ppõonis sensus, si benè penetretur. In quovis g.e autẽ sensu reduplicativè sumatur, tria enuntiat reduplicativa ppõo 1.m subiecto convenire reduplicatum extremũ: 2.o subiecto convenire prędicatũ: 3.o g.e prędicatũ convenire subiecto, qã ipsi subiecto extremũ reduplicatũ convenit. Et in ppõo reduplicativa expositivè hęc v.g. hoo in quantũ corpus ẽ corruptibilis; qã ip ppõne, et quia totaliter membrũ exponi pot, et debet per hanc v.g. hoo ẽ corpus, ẽ corruptibilis, et corpus ẽ formaliter corruptibile. Unde cũ ppõo hęc exponi, qã formalis copulativa

et illa alia exposita, quae copulativa videtur contradictoria, hanc disjunctivam propositionem, v.g. homo non est corpus, vel non est incorruptibilis, vel corpus non est politum corruptibile. Nota supponens aliquam copulativam posse esse veram, posita reduplicatione quae sine reduplicatione esset falsa, ut haec Deus, ut Deus non est mortuus, quae vera est falsa autem haec Deus est mortuus.

Propositio causalis est illa, in qua praedicatum enuntiatur de subiecto, et simul redditur ratio, ob quam praedicatum convenit subiecto. Hoc sit mediante aliqua ex his particulis causalibus, quia, eo quod, ideo. Verum omnes, quas habet praepositio reduplicativa, potest etiam habere causalis; eadem est materia, quae praepositio reduplicativa, enuntiantur etiam per propositionem causalem, exempli gratia in hac causali ideo Petrus est risibilis, quia est homo, asseritur 1.a Petrus est homo, 2.m esse risibile; 3.o denique Petrus est homo, eo ratione, ob quam est risibilis. Unde illa propositio per hanc exponitur Petrus est risibilis, est homo, et ratio hominis in Petro est ratio, ob quam Petrus est risibilis, contradictoria existit haec disjunctiva impropria, vel Petrus non est risibilis, vel non est homo, vel ratio hominis in Petro non est ratio, ob quam Petrus est risibilis. Propositionibus reduplicativis, et causalibus particula non negantem sumptam praefixe, earumque contradictoria habebis eandem particulam post subiectum affixam particulae reduplicativae, vel causali affixae, et habebis contrarias: eadem denique particula non praeposita, simul que postposita, habebis subalternas praebebis in subiecto impositione propositionum reduplicativae, et causalis exemplar invenies.

Petrus prout hō ē risibilis | Contrariæ | Petrus prout hō n ē risibilis

Homo qua ratōlis discurrit | | Homo qua ratōlis n discurrit

Contra-toriæ

Subalternæ

Hic

Contra-toriæ

Subalternæ

N. Ptrus prout hō n ē risibilis | Subcontrariæ | N. Ptrus prout hō ē risibilis

N. hō qua ratōlis n discurrit | | N. hō qā ratōlis discurrit.

Ppō conditionalis, sive hipoteticaē, quæ prater desubto enuntiat de pendentia ab aliqua cōdiōnē v.g. Si Ptrus currat, movebitur. Nec enim motus Ptri ē absolute; d[e] sub cōditione ipsius cursus enuntiat multiplex cōditio ex qua cōditionatum se here pot, ad qd rellegat dicta tractatu 2° disputatione 1ª Sectione 2ª hujus operis addo hic, cōditione aliter, se habere pote ad cōdionatum; ac e inse, vt patet in hac Si Ptrus currat, movebitur, in qua inse contings ē Ptri motus, et tm̄ negatio infertur ex ipsius cursu.

Dixa ppōis hipoteticæ ad redupticatiā, et causalē mea stat, qd ā ppōne cōdionali, neque valet ad conditionem, neque ad cōdionatum, ideoque dicitur, qd cōdio nihil ponit in rē ā ppōdo, vo redupticata, et causalē

teni valet ad extremum assumptum particula reduplicativa, et causali, et ad assumendum extremum principalia enunciatum. Sit exemplum 1.^m ab hac propositione Si Petrus currat, movebitur, neque valet ad conditionem assumendam, sic: ergo Petrus currit; neque ad assumendum conditionatum, sic: ergo movetur. Sit exemplum 2.^m ad hac propositione causali, Petrus, quia est homo, est animal, valet ad hanc consequentiam: ergo Petrus est homo, et etiam ad istam: ergo Petrus est animal. Idem, ac de propositione causali dicitur etiam de reduplicativa hac Petrus qua homo, est animal.

Notatur 1.º valere a purificata conditione ad conditionatum, sic: Si Petrus currat, movebitur; sed currit: ergo movetur. 2.º valere a negato conditionato ad negandam conditionem, sic: Si Petrus currat, movebitur; sed non movetur: ergo non currit. 3.º non valere a negata conditione ad negandum conditionatum, sic: Si Petrus currat, movebitur; sed non currit: ergo non movetur; Potest enim deambulare quin currat. 4.º neque valere ab assumpto conditionato ad assumendam conditionem, sic: Si Petrus currat, movebitur; sed movetur: ergo currit; potest enim moveri, quin currat. 5.º valere a negata conditione ad negandum conditionatum, non aliter ponentem, ut, Si Petrus currat, movebitur; sed non currit: ergo non movetur. 6.º valere ab assumpto conditionato non aliter ponendo ad assumendam conditionem, sic: Si Petrus currat, movebitur, et non aliter; sed movetur: ergo currit. Ratio horum omnium est, quia incompatibilis est falsitas consequentis cum veritate conditionalis pro iis casibus, pro quibus argumentationes diximus esse legitimas, compatibilis autem est pro aliis casibus, pro quibus legitimas esse negavimus.

Proprius propositionis hypotheticae sensus est enuntiare praedicatum subordinatione de subiecto, quin aliud praedicatum vel aliter implicite, vel explicite enunciet; in hoc sensu conditionalis propositio exponibilis non est; ideoque ad ipsius contradictoriam, contrariam, subalternamque assignandam unice recurrendum est ad regulas propositionis de modo enunciandi; vel ad regulas propositionis ex [illegible]; vel ad regulas propositionis [illegible] oppositis. Si plura subordinatione, neque [illegible] exemplum: ex hac conditionali posita, Si Petrus currat, deambulabit, et movebitur, contradicens est haec: Si Petrus currat, neque deambulabit

neq. movebitur: contradictoria haec, Si Petrus currat, vel non deambulabit, vel non movebitur, su-
balterna ista, Si Petrus currat, vel deambulabit, vel movebitur. Ad reliquas 3.° propositiones
de modo enuntiandi reductas haec universalis omnis homo, Si currit, movebitur, et ad
reliquas propositiones contrarias ista Singularis, Si Petrus currat, movebitur.

Pot etiam con-
ditionalis propositio alium sensum habere minus proprium, licet nunc enuntiando partem
subditione, et etiam implicite, et virtualiter enuntiando sint adducentiam, et mediationem con-
ditionis cum conditionato in hoc 2.° sensu omnis conditionalis propositio exponibilis est per propositiones
copulativas. Exemplum: haec propositio Si Sol luceat, dies est praesefert copulam unam, quae partem subdi-
tione enuntiata de facto; ceterum ultra hanc copulam, alia implicita copula latet, qua mediatio
illius conditionis, Si Sol luceat, afferatur implicite de conditionato dies est. Unde illa propositio exposi-
ta per hanc Si Sol luceat dies est, et praesentia Solis medicata cum diei praesentia, in hoc
sensu contraria erit haec Si Sol luceat, dies non est, quae sic exponitur neq. Si Sol luceat, dies est
neq. praesentia Solis medicata cum diei praesentia; contradictoria erit haec non Si Sol luceat, di-
es est, quae sic exponitur, vel Si Sol luceat, dies non est, vel praesentia Solis non medicata cum diei praesentia, subalter-
na erit haec non Si Sol luceat, dies non est, quae exponitur sic: vel Si Sol luceat, dies est, vel praesentia Solis
medicata cum diei praesentia. Contra propositionum conditionalium exemplar.

Si sol luceat, dies est. Contrariæ Si sol luceat, dies n. e.

N. si sol luceat, dies n. e. Subcontrariæ. N. si sol luceat, dies e.

Qd. attinet ad materiam, figuram, quantitatem, qualitemque propositionis modalis, ambiguarum quæ exponibilium, exceptivè, scilicet, exclusivè, reduplicativè, et causalis nihil innovandum invenio, investigeta quo talium propositionum serpens, ipsisque autem adaptabilitas, quod dictum est pro materia, figura, quantitate, et qualitate propositionis simplicis absolute, et potius compositæ. Hic, ut à multis te expedias, notabis, quod melius est nullam exponibilem propositionem in se ipsa convertere, neque illi æquipollentem assignare; sed securius est prius illam exponere, et exponentium convertere, illique convertenti æquipollentem assignare. Sectio 4.ª Logica modalium propositionum exponitarum oppositio.

Sectio 4.ª Logica modalium propositionum expositarum oppositio.

Propositio alia de inesse dicitur modalis, alia de inesse illa, quae praedicatum de subjecto enuntiat, quin enuntiet modum, quo praedicatum convenit subjecto, talis est Logica loquitur. Contrà modalis est illa, quae modum enunciat, quo praedicatum convenit subjecto, modalis dupliciter sumi potest, adverbialiter, et nominaliter, adverbialiter, quae stat modo, quinimmo que subjicitur, neque praedicatur, ut haec Deus necessario existit, 2° ea quae constat modo, qui praedicatur enunciata, ut ista Deum existere est necessarium modalis adverbialiter omnino simplex est, de eaque nihil notatu invenio. Modalis nominaliter dicitur composita, constat namque dicto, et modo, dictum est imperfecta oratio constans infinitivi modi, scilicet Deum existere; modus verò inter totam perfectam enunciationem videlicet est necessario. Totum dictum est adaequatum subjectum propositionis modalis; modus verò solus dicitur praedicatum.

Modi Dialectici varii sunt, scilicet facile, dificile, utile, inutile, verum, et falsum; licet duo hi ultimi impliciter contineantur in propositione de inesse, cum idem sit dicere Petrus currit, ac Petrum currere verum est. Questiones in Logica considerare quatuor istis, scilicet necesse, seu necessarium, impossibile, possibile, possibile non, seu contingens. Pro ulteriori propositionis modalis explicatione, notare oportet 1°, omnem modalem affirmativam esse, quae modum affirmativum habet, licet negativum habeat dictum, et è contra eam esse negativam, quae modum habet negativum, licet habeat dictum affirmativum: unde ex his dualis propositionibus Petrum currere non est possibile: Petrum non currere, possibile est. 1a est affirmativa, et negativa 2a.

Notare oportet 2°, propositionem modalem nullam esse in materia contingenti, quod omnis est in materia necessaria, vel impossibili. Ratio, quia nullus modus potest contingenter convenire dicto, patet hoc in hac propositione Petrum currere est possibile, ubi praedicto necessario convenit modus; nam licet Petrum currere in se quid contingens sit, verum hoc ipsum supponitur esse, atque adeo esse possibile, quod omnino necessarium est; ideo modus iste possibile necessario convenit dicto Petrum currere. Similiter etiam propositio haec. Petrum currere est necesse est in materia impossibili, quia licet Petrum currere non sit impossibile, dicere Petrum currere necessarium quod impossibile est: et hinc est, quod modus iste necesse repugnantia dicat ad illud dictum Petrum currere. Notare oportet 3° quantitatem propositionis mo-

ratio dependet ad quantitatem modi. Nam potest esse universalis negativa, particularis affirmativa, particularis negativa, ut sequentes versus attendant.

Omnis necesse valet; impossibile, nullus.
Possibile, quidam; quidam non, possibile non.

Et licet modalium propositionum oppositiones sicut omnis, et nullus contrarie opponuntur; ita similiter impossibile, et necesse: et sicut omnis, et quidam non opponuntur contradictorie, et sicut contradictorie etiam opponuntur nullus, et quidam: ita similiter contradictorie opponuntur inter se necesse, et possibile non, impossibile, et possibile. Similiter sicut quidam, et quidam non: ita possibile, et possibile non inter se opponuntur subcontrarie. Denique sicut quidam, et omnis: ita nullus, et aliquis non, sibimet subalternantur, et ita similiter possibile, et necesse, possibile non, et impossibile. Propositionis modalis dictum potest esse singulare, ut in hoc Petrum currere non est possibile, et commune, ut in ista omnem hominem currere, est necesse. Quod ad dictum singulare nihil notatur; quod ad dictum commune notandum est suppositionem distributivam, indistinctam, vel determinatam esse mutandam: et ideo exempla ex dictis singulari, et communi.

Petrum currere, est necesse	Contrariae	Petrum currere, est impossibile
Omnem hominem currere, est necesse		Omnem hominem currere, est impossibile
Subalternae	Contradictoriae	Subalternae
Petrum currere est possibile	Subcontrariae	Petrum non currere est possibile
Aliquem hominem currere, est possibile		Aliquem hominem non currere, est possibile

Scies 1.º parva n̄ naveta posita in ppone modali dicto dimae modū, v nō in hac Petrū currere, e posibile: natua dicta, et dimus, licet hic veniat post parta n̄ in dicto posita, si vo parta n̄ modali ppioni postponatur, n̄ natg qd post se inveni, d mūdū tarat natg, dictū q.º apuro relinquit: ideo q.º in hac ppone n̄ Petrū loqui ē neāse in sensu, inquo tradictoria ē hujus Petrū loqui ē neāse, u.z. Siua negova tam afeat ad cofa enuntianti, ma b dubo: n̄ m pot ēē stradictoria, nisi cū sensu efficiat Petrū loqui ne neāse. Scies 2.º duas modales sp̄ demo ēē posse stradictorias, si vna sit affirmativa, et altera negava de dicto; et 3.º duas stradictorias ēē posse affirmativas dicto, si vna sit affirmativa, et altera negava de modo exempli, ut sint ppones istae Petrū loqui ē neāe, Petrū n̄ loqui n̄ ē posibile. Exempli 2.º Petrū loqui ē impossibile; Petrū loqui ē posibile.

Scies 3.º in pponibs modalibs sol ne mutari dicta, solere mutari modos, et etiā mos, et dicta. Si servanta dicta, et mutanta mi, modales hebent oppōs, quā inta se hent mi, ut oppōe stranū hec Petrū loqui ē nesē: Petrū loqui ē impossibile, qa mi ē nesē, et impossibile straniē inta se opponunta. Similiter de stradi^ctoriis, subtrariis, et subalternis dicendū ē. Si dicta varienta, ita ut sint mi, se stradictoria et mi n̄ varienta, modales erunt straniē, t subtrariē. Erunt straniē, si mus sit nesē, t impossibile: duo namq.º stradictoria sint nesaria, t impossibilia nequeunt ēē; unū nnecesariū reddit alterū impossibile, et econtrā. Neg.º ita sint vera post ēē, straniē hec Petrū currere ē impossibile: Petrū n̄ currere ē impossibile, licet sint falsi, sint, qa utrumque stradictoriū ē impossibile.

Subtrariē erunt, si mus sit n̄ necesē, t posibile: nā cū duo stradictoria sint ē nasa n̄ psint, t impossibilia n̄ int, unū debeat nariū, sempq posibile. Inde huc il q̄ subtrariē Petrū currere ē n̄ nesē: Petrū n̄ currere, e n̄ nesē, sīfalsē ēē nequeunt, licet posint ēē sint vera, qa nentrū stradictoriū ē nariū, modales ḡ dictis strariis, et deede modo, et n̄ pōt stradictoriē, qā pugnare nequeunt, qd adverte, et posistem, ut osiderari quiverit. Si varienta, sint, et dicta, et mōdi, et modales equivalentes erunt, suppo-

sitis. Æquivalentes erunt, si dicta contradictoria subsint, alterum modo necesse, et alterum modo impossibili, ut hæc: Petrum currere est necesse: Petrum non currere est impossibile: et modo non necesse alterum, et alterum modo non impossibile, ut istæ: Petrum currere non est necesse: Petrum non currere non est impossibile. Erunt oppositæ, si dicta contradictoria aliis modis assignatis subjiciantur, ut hæ: Petrum currere est necesse: Petrum non currere est possibile. Pro investigando autem oppositione harum, et similium reduci prius debent juxta regulas sequenti sectioni tradendas.

Scies 4.º præter dictos modos solere etiam addi modum contingens, ut contradictorium modos impossibilis, et necesse: Non propositiones istæ, Deum esse trinum, est impossibile: Deum esse trinum, est contingens non sunt contradictoriæ, quia ambæ possunt esse falsæ. Denique: si modus contingens contradictoriè opponeretur modo impossibili, esset subalternus modi necesse, quod tamen est falsum; nam istæ propositiones Deum esse trinum, est necesse; Deum esse trinum, est contingens subalternæ non sunt; quia sic subalternans posset esse falsa, et subalternata vera, quod implicat, nam si est verum non est verum: igitur modus contingens contrariè opponitur impossibilis, et necesse; contradictoriè autem non contingens: nam impossibile, et necesse, incompatibiles sunt, cum modo contingens in veritate, compatibiles autem in falsitate; contingens vero, et non contingens sunt incompatibiles in veritate, et falsitate.

Ratio est, quia modus contingens supra possibilitatem dicit addit contingentiam, unde non contradictoriè, sed contrariè potest opponi modo impossibile: sicut supra non necessitatem dicit addit illius possibilitatem, et hujus contingentiam, unde non contradictoriè, sed contrariè opponitur modo necesse. Hinc contradictoriè opponitur modo non contingens: contingentia non contradictoriè opponitur cum non contingentia, sive hæc ex impossibilitate, sive ex necessitate oriatur, quoniam vero aliqui modum contingens pro eodem usurpant, ac possibile, ita ut sola voce differant, sicut sola voce differunt, non possibile, et impossibile: Præterea non necesse, et possibile non hac ratione excusari possunt, qui ex contingens, et possibile modos faciunt æquivalentes; ex contingens, et impossibile contradictorios, ex contingens, et non necesse subcontrarios, ex contingens, et necesse subalternos.

Scies 5.º præter sequendo quantitatem harum propositionum desumi ex dicto, et

ñ ex modo, q. a dictũ ẽ subtũ, mus autẽ p̃ratũ, et ppõis quantitas ñ a p̃ratũ, s. a subto desumitur. Itenq. si dictũ sit universale, ut omnẽ hoẽ currere ẽ pobile. Si lect particularis, sit mus, ppõ erit quantitis particularis, ut hoc aliquẽ hoẽ currere ẽ ness. Unde illud omnis ness vale, ñ denotat, eandẽ quantitẽ hẽre ppoẽ de mo ness, et ppoẽ de suo omnẽ, et sic de alijs modis ru alcũ signorũ, s. ita ut doceat ppoẽ mũ ad mũ p p̃arañe signi alijũ.

Scies 6.º veritẽ, et falsitẽ ppõis modalis, q. qualites ipsius dicuntũ, ñ ess. tingenta, s. naris talis. Patet hoc in hac ppoẽ Pũ loqui ẽ pobile, in quã enunciata possibilitas, q. naũ ẽ. Patet etiã in hac. Pũ currere ẽ stings; stingẽa m̃ ea sus naũ ẽ, licet ipse cursus stingẽr accidat, unde, cũ etiã ppõis modalis naũ debeat, s. e hẽre, sicut p ipsã ppoẽ enunciata, neq. posit alit evenire, talis ppõ t erit nãrio vera, t nãrio falsa.

Sectio 9.ª de equipollẽa, et sversione ppoõnũ modaliũ.

Sicut ad equivalẽ ppõnũ absolutarũ, de modo enuntiandi equivalẽa signorũ considerata, ita ab equivalẽ modaliũ modorũ equipollẽa. Sequentia carmina modos equipollentes designant.

Non necesse possibile non, necesse ñ, impobile.
N. necesse ñ, pobile; ñ impobile ñ, pobile ñ.
N. impobile, pobile; impobile ñ, necesse.
N. pobile, impobile; ñ pobile ñ, necesse.

Deducitur 1.º equipollentes ee inter se modos istos necesse, impobile ñ, ñ possibile ñ. 2.º istos impobile, ness ñ, ñ pobile. 3.º istos, ñ necesse, ñ impobile, ñ pobile ñ. 4.º denique, istos pobile, ñ ness ñ, ñ impobile.

Adverte, negaõne modo p̃positã reddere modum negatũ, ñ võ dictũ; postpositã autẽ mo relinquere negatũ dictũ, ñ autẽ modũ; p̃positã verò, et postpositã modo dictũ pariter, et mũ naũ. Exemplũ 1.º in modo ñ necesse Pũ loqui ñ e ness. Exemplũ 2.º in mo ness ñ. Pũ ñ loqui e necesse. Exemplũ 3.º in modo ñ necesse ñ Pũ ñ loqui, ñ ẽ necesse. Adverte etiã

dictu, semper falsu, et prati, minus, sive hic praeponatur, sive postponatur dictorum verbe, cuilibet ternario ex equipollentibus addi posse, 4to modo, scilicet, tunc, incedes sensu negatione, a parte, qua praeponitur minus possibile. Adverte denique, modales de dicto omni reddi equivalentes eo modo, ac modales de dicto singulari, si quoties dicta sit contradictoria supponendi diversa in differentia de tanta muteta, et econtra idem accipe equivalentes propositiones modales, quibus suo cuique ordine respondent contradictoriis, contrariis, subcontrariis, et subalternis.

Petrum loqui, est necesse.
Petrum non loqui est impossibile.
Petrum non loqui non est possibile.

Contrariae

Petrum loqui, est impossibile.
Petrum loqui, non est possibile.
Petrum non loqui, est necesse.

Contra — dic — tore

Contra — dic — tore

Subalternae

Subalternae

Petrum non loqui, non est impossibile.
Petrum loqui, est possibile.
Petrum loqui, non est necesse.

Subcontrariae

Petrum loqui, non est necesse.
Petrum non loqui, non est impossibile.
Petrum non loqui est possibile.

Ex quo modalium equivalentia nititur hoc principio, quod unum contradictorium sit necessarium, est falsum, quod alterum, sit impossibile, ac proinde non possibile. Unde tres propositiones inter se sunt equivalentes

parte tabellę positę equivalentes sunt, quę enunciant, unum contradictorium esse necesse, et alterum esse impossibile, et impossibile. Innititur principio hoc, quod unum contradictorium sit etiam possibile, et aliter, quod ipsum possibile sit, et quod ipsius contradictorium non sit necessarium. Inde fit, tres propositiones in 1.a inferiori parte tabellę positas equivalentes esse; enunciant namque, unum contradictorium nec impossibile, esse possibile, esse non necessarium; et cum ex necessitate omnis contradictorij inferatur, ipsius non impossibilitas, possibilitasque, et alterius contradictorij non necessitas, non autem contra fit, cujus duplicis ternarij propositiones subalternas esse.

Nititur 3.o principio hoc propositiones in 2.a superiori parte tabellę locatę equivalentes sit, namque enunciant, unum contradictorium esse impossibile, nec possibile, et alterum esse necessarium. Nititur 4.o principio isto, quod unum contradictorium non sit necessarium, est aliter, quod alterum non sit impossibile, atque adeo quod sit possibile. Unde tres propositiones in 2.a inferiori parte tabellę locatę sunt equivalentes; enunciant namque unum contradictorium non necessarium, alterum esse possibile, et nec impossibile. Cumque ex impossibilitate unius contradictorij ipsius non necessitas inferatur, et alterius non impossibilitas, possibilitasque et non e contra infertur etiam, equivalentes esse propositiones hujus duplicis ternarij.

Jam colligitur modus facilis cognoscendi oppositionem modalium propositionum constantium dictis contrarijs, et modis diversis, namque cum opposita 1.a facie prae se ferant, quae eodem dicto, et contrarijs modis constant, expedit illas reducere ad idem dictum, et modos oppositos. Hinc, si rogetur v.g. harum oppositio Petrum currere, est necesse: Petrum non currere est possibile, hujus 2.a equivalens est hoc Petrum currere non est necesse; juxta illud non necesse, possibile non. Habes, hanc 3.am propositionem contradictoriè opponi cum 1.a de eodem dicto: Unde dices, 2.am contradictoriè opponi cum 1.a de dicto diverso. Colligitur 2.o modus inveniendi reddendi equipollentes, contradictorijs, contrarijs, et equipollentes, propositione, scilicet negatione alterius contradictorij postpositione ejusdem negationis alterius contrarij, et prefixione, postpositione alterius subalternę.

Modalium propositionum conversio non fit per conversionem dicti, immo, et modi, cum semper dictum sit

subjecta, mediis praedicatis, dicit per mutationem partis dicti in ejusdem dicti subjectum, et e contra. Unde in memoriam revocentur quae dicta sunt supra de conversione propositionis simplicis absolutae: nam Aristoteles lib. 1° priorum cap. 3° asserit, dicta propositionem modalium eodem modo verti, ac convertuntur propositiones absolutae de inesse. Quaeres 1° ex hac propositione omne Grammaticum esse hominem est necesse, quaenam propositio per conversionem inferatur? Dico, bene posse inferri de dicto particularem aliquem hominem esse Grammaticum, est necesse; quia veritas 1ae hunc sensum efficit omnem Grammaticum, si existat, esse hominem, est necesse; ex hac vero inferatur 2a in sensu divisionis, scilicet aliquem hominem esse Grammaticum, si existat Grammaticus, necesse est; hac sola differentia, quod necessitas hic in 1a propositione oriatur a subjecto dicti ad praedicatum; in 2a autem a praedicato dicti ad subjectum.

Quaeres 2° ex hac propositione omne album esse hominem, est impossibile quaenam per conversionem inferatur? Dico, quod si propositio hunc sensum faciat, impossibile est, hoc album et illud album, et illud album esse hominem. Bene inferri hanc, impossibile aliquem hominem esse hoc album, et illud album, etc. Sive sensus istius erit hoc album esse hominem, est impossibile, et illud album esse hominem, est impossibile, etc. bene inferatur haec aliquem hominem esse album, est impossibile; dummodo minime, si ex falso falsum inferatur. Quaeres 3° ex hac nullum corpus esse album, est possibile quaenam per conversionem inferatur? Dico, quod si propositio ista vera sit, et hunc sensum efficiat, si non existat ullum album, nullum corpus esse album, est possibile, inferri per conversionem hanc, etiam veram nullum album esse corpus, et hanc etiam aliquod album non esse corpus, ratione, scilicet, sustinendae suppositionis.

Tractatus 3us de vocibus discursui correspondentibus.

In fine hujus operis tractatum de discursu reliquimus; neque tamen summulae cursum sine discursu hucusque peregimus. Discursus praecipua humanae mentis est operatio, qua intellectus ab uno ad aliud investigandum progreditur. Ex hoc intellectus progressu multiplici discursus species peragi possunt. Sed quoniam syllogismus praestantior est discursus species, ideo syllogismum hic ceterasque discursus species obiter attingemus. Syllogismus triplex est. Demonstrativus, topicus, seu opinativus, et sophisticus. De demon-

strator egit Philosophus in libris Analiticorum, et posteriorum. De Topicis in libris Topicorum: de Sophisticis denique in libris Elenchorum. Nos igitur de modo enunciandi prius in presenti agemus, ut argumentationis, Syllogismi indoles, et natura melius percipiantur. Disputatio 1a de modo sciendi in communi, et in particulari. Sectio 1a quid sit modus sciendi, et qualis ejus definitio?

Disputatio 1a de modo sciendi in communi, et in particulari. Sectio 1a quid sit modus sciendi, et qualis ejus definitio?

Sciendi modus late acceptus est quaelibet ratio, strictissime autem sumptus est ratio demonstrativa. Nos hic de sciendi modo agemus in 2° alio sensu, licet non strictissimo, secundum strictum, et Logico, in quo modus sciendi est artefactum Logicum ignoti manifestativum. Sit definitio, quae modum sciendi explicat in communi per ipsa definitione, quae modus sciendi explicatur, per ratam genericam illud artefactum, per quod modus sciendi convenit cum artefacto modali, cum reliquis quae aliarum artium artefactis, ut cum artefacto Poetice, Grammatice, Rhetorice, alijsque, quae artefacta sunt, et non Logica. Reliqua definitionis verba modum sciendi ab omnibus ipsis distinguunt, explicant; omnis modus est, solus sciendi modus ex directione Logica fit, ex Logica directione ignotum intellectui manifestat.

Praefata definitione non quodlibet artefactum definitur, sed tantum, quod rei essentiam explicat, ut definitio; quod explicat rei partes, species, proprietates ve, ut divisio: denique artefactum, quod discurrendo elicit quod omni cuique convenit, ut discursus. Unde modi sciendi communiter tres solum numerantur, videlicet definitio, divisio, et discursus. Quidam inter modos sciendi numerant propositionem, in qua de subiecto praedicatur aliquid, saltem essentiale, enunciatur ut in hoc homo est animal; verum cum propositio a praedicto talis finis Logicus non sit, neque modus erit sciendi, cum omnis sciendi modus quatenus Logicus finis esse debeat. Alij inter sciendi modos, methodum, secundum propositionis, doctrinaeque ad inquirendam veritatem enumerant. Methodus ista, sive Syntetica, seu resolutiva

ste, idest, partiu ad totu: sive sit analitica, seu resolutoria, id e, totius ad partes, ipsa mus sciendi re; de structura, et dispo doctrinu multarum mu sciendi deubere.

2.ª Ipse ratione, equipollea que intra sciendi modos admittit, cu ad istos Loca regulas pradeat. Id Loca ratione, equipollea q.e respicit ordinandi illa, ad omnes, et ab aliquo sciendi modo, tanquam ad suu fine. Denique cu plus trinitarius quamlibet rationu evidente, mu sciendi erit ex; et ideo, ratio evids, ac mihi sciendi, ratio qualis Logica structura contentat cu sciendi modo existere possit. Videmus scientia quolibet artefactu, et illud, quod Loca respiciat ut fine, et ad quod cetera ordinet, de quo supra tractatio ad Logica spectat.

Definitio, que, teste Divo Damasceno metaphorico nomine sortita, qua cujusq.e rem ab alterius natura separat, sicut finis, seu e finitio rem ab altera separat rem, munire definitur mus sciendi explicans totam, et solam essentiam rei. Que definitio plenat illud dum de. ...., ora alijs in loco definitio explicat per orationem explicantem essentiam rei, in justa definitione genus e ly mus sciendi, per quod definitio venit cu divisione, et argutatione, reliqua que vera definitione ab omni nitip a sciemunt, hic plures proveit definitione sciendi regulis tradunt, que videri possunt in spso, quod scripsimus in principio hujus operis. Videlicet etiam sig quid definitio, et definitio pralia, et quid definitio, et definitio activa sint. Scio etiam quaeri solet, an in oris de suo genere, et definita constare debeat, et an definitio in sola apprehentione consistere valeat? Id nos resolutione istas ad Logica relinquimus.

Definitio dividitur 1.º in physica, et metha. Physica e, que rem partibus in definitio constantem definit, verum hoc philosophicus definitur per totum resultans ex corpore animali, et unione intrinseca. Definitio methaphysica, que rem partibus sortita definitis constante, in tamen intrinsece identicatis definit, verum hoc methaphysico per abstracte definitur. Dividitur 2.º in definitione nominis, seu denominis,

et in definitione rei, seu quid rei. Nominis definitio est expositio, et explanatio vocabuli. Hec triplex est, vel explanando articulationem, vel significationem, vel etimologiam nominis, quod definitur. Exemplum vocis Deus definitio est per Dionysium talibus syllabis, et litteris, ut tamen: Petrus significans Apostolorum Principem vocabulum a toto Ecclesie Catholice fundato deductum.

Definitio rei est explicatio, ob quam clarius cognoscit obiectum per partes definitum expressum, ut cum explicatur obiectum vocis hoc per voces alias. Dividitur 1.° in definitionem descriptivam, et essentialem. Descriptiva est, que rem definit per externa quedam, et per interna, unde essentialia dignoscantur. Qualis est illa Platonis pro homine definiendo, scilicet animal bipes, et sine plumis, quam risu Philosophus excepit. Definitio descriptiva mediata dicitur: quando obiectum cognoscitur mediis signis, quibus describitur. Divisio hec analoga est: nam definitio descriptiva non est propria definitio, licet plerumque ad res explicandas Philosophi descriptionibus utantur, quia ut ait D. Thomas 1.a parte questione 29. articulo 1.° ad 3.um multa essentialia differentia nobis latet: Unde definiones cudere non valemus, eamque loco oportet interdum uti definitis accidentalibus.

Quatuor numerantur fontes, ex quibus definitive descriptiones hauriri, et efformari solent. 1.us fons explicando rem per suas causas externas, vel efficientem, vel finalem, vel exemplarem. 2.us proprietates in 4.° modo, vel etiam quasi physicas, vel methaphysicas. 3.us rem ostendendo per suos effectus. 4.us denique rem manifestando per externa accidentia rem ipsam comitantia. = Definitio essentialis est, que rem immediate explicat per suas essentialia praedicata, manifestando, eaque sive physica, sive methaphysica. Dicit nota, nullam extrahi definitionem de rebus particularibus, vel de nominibus mentis, ut de homine, ali, &c. quia Doctores majores et regule pro definitionibus de nominibus solum mentibus curant, et non de singularibus.

Quid, et quotuplex sit divisio?

Definitionem sequitur divisio, que nihil aliud est, quam oratio unum scindens totum in suas

partes distribuens. Divisio a definitione distinguitur; licet in idem feralita obiectum divisio, et definitio tendant; quia ipsarum tendendi munus et divisionis, cum definitio tendat jungendo integralitur partes totius definiti; divisio vero partes potius dividit, integralitur resecando, et separando, quae tendentiae diversitas ad distinctionem sufficit agnoscendis animi iudiciis, licet in idem tendant feralita obiectum in divisione, definitione, partium geniumque est munus sciendi, propter quod divisio convenit cum definitione, et argumentatione; reliqua vero verba dissipata exprimunt. Totum quod dividitur, dicitur totum divisum, partes vero, in quas distribuitur, membra dividentia dicuntur.

Divisio multiplex est. Divisio alia est nominis, et alia rei. Divisio nominis est vocis distributio in sua diversa significata, ut significatio vocis taurus varia habet significata, ita dividatur: Nominis taurus significatum aliud est animal, aliud coeleste, aliud signum, aliudque quidam Pole mons. Divisio rei est, quae significatum in suas partes distribuit, haec quae rei divisio est, quae ad Logicam potissimum spectat. Divisio quae rei rursus dividitur in Physicam, et Metaphysicam. Metaphysica est, quae totum metaphysicum in suas partes Metaphysicas distribuit, ut quando homo in animal, et rationale dividitur. Physica est, quae totum Physicum in suas partes Physicas dividitur, ut quando homo physice acceptus in corpus, et animam dividitur.

Divisio Physica iterum dividitur in essentialem, integralem, et accidentalem. Essentialis est divisio totius in suas partes essentiales, qualis est divisio hominis in corpus, et animam. Integralis est divisio totius in suas partes integrales, ut quando homo in manus, pedes, caput, et dividitur. Accidentalis est, quae totum seu omni, seu aliqua tantum parte accidentali in partes, quibus constat, distribuitur, ut album in subiectum, et albedinem; divisio accidentalis potest demum et accidentalis in subiecta, ut quando nigrum dividitur, in Corvum, et Æthiopem, et subiecti accidentia, ut homo divisus in album, et nigrum: denique accidentis in accidentia, ut album in amarum, et dulce dividitur. Divisio metaphysica subdividitur etiam in divisionem essentialem, seu per se, et in accidentalem, seu per accidens. Primo modo dividitur

hoo in animal, et rationale, quæ sunt ipsius partes essentiales. 2.º vero modo dividitur in visibile, et admirativum, ut in partes accidentales hominis metaphysice sumpti.

Divisio denique potest esse actualis, et potentialis. Totum actuale, sive physicum sit, sive metaphysicum, est quod actu continet partes: unde divisio actualis est divisio totius in partes, in quas actualiter solvitur. Totum potentiale quod etiam dicitur, et universale dicitur, omne quod est à differentiis abstractum, ut animal homini, et aliis. Non hoc vocatur totum, non quia partes contineat, cum ipsius differentiæ de sua essentia non sint; sed quia equidem superius sit, se continens inferiora, et quia de his inferioribus potest prædicari, in ipsisque multiplicari, dicitur totum potentiale, seu in potentia. Ideoque differentia habetur inter totum potentiale, et actuale, quod totum totum actuale non multiplicatur in partes, in quas dividitur, secus autem potentiale. Itimque evenit, quod actualis divisio fiat per totum actuale divisum positum in genitivo, ut hoc hominis alia pars est, et alia ratio: Divisio vero potentialis fiat per totum potentiale divisum positum in recto, seu in nominativo, ut hoc: animal aliud rationale, et aliud irrationale, in cujus divisionis quolibet membro totum divisum intelligitur: itaque jacta divisio sic intelligitur animal aliud est animal rationale, et aliud animal irrationale.

Nonnullæ pro recta divisione regulæ traduntur. 1.º est, quod totum divisum latius pateat, quam quodlibet membrum dividens. Nam, quia majus debet esse qualibet ipsius parte, majus quoque non esset, si ad plura non se extenderet, quam quælibet pars ipsius. 2.º est, quod una divisionis pars non includat formaliter aliam. Nam alias non esset divisio, sed potius repetitio, ideo mala est divisio hæc animalium est vegetativum, et aliud sensitivum, cum sensitivum formaliter includat vegetativum.

3.º est, quod divisio sit adequata, hoc est, quod nullam totius divisi partem innumeratam relinquat, neque aliquid enumeret, quod pars divisi non sit. 4.º est: ut divisio, quantum fieri possit, sit clara, ut evadat sciendi munus, et non munus obtenebrandi. 5.º est divisio sit imme

dicta, et n mediata, hoc, qd fiat p partes immediatas toti divisso, et np
partes inclusas in partibus totius; unde male dividitur al in hoiem, ani-
malē. Quā hoc includit raale, qd ē pars immediata ali divisso.

Circa vero
divisionibus praedictas quaeras estare argueta, nota 1° ab assto toto actuali ad om-
nes, et singulas ipsius partes assrantas valere. Unde ex eo, quod existat, -
positum unum, rectè inferatur; existere mag, ..., et unionem. Nota 2° a negato
opposito, seu toto, n valere ad omnes, d ad aliquam subdisjuncte ipsius partem
nandam: namq; unā earum, qd sōo deficiat, n infertur: omnes hominis partes defice-
re; d solum corporis, v animam, v unionem. Nota 3° ab assrtione omnium partium to-
tius actualis ad assrtionem totius actualis valere; cum totum nihil aliud sit, quam
omnes ipsius partes simul sumptae. Nota 4° ab assrtione unius solius partis
ad assrtionem totius actualis n valere; qā totum actuale aliam, v alias partes ulteri-
us habet, quae deficiant. Nota 5° a negatione unius partis ad negationem totius actu-
alis valere; qā quodlibet totum actuale deficit defectu cujuslibet partis ipsius.

No-
ta 6° ab assrtione totius potentialis divisi n valere ad aliquam determinatam partem ipsius,
d ad summum, ad ipsius partes subdisjuncte; ideoque ex eo, qd aliqd sit al, n infer-
tur esse rationale, d ad summum, vel rationale, vel irrationale. Nota 7° a negatione totius po-
tentialis ad negationem cujuslibet partis potentialis valere. Unde ex quo nullum est al, recte
infertur, esse hominem, leonem, etc. cum partes potentiales p totum potentiale constituantur in eo actua-
li; ab assrtione vo cujuslibet partis potentialis ad totum potentiale asserendum valere; ideoque
ex eo, quod aliquid sit leo, vel eo, infertur, esse al. Nota denique ab assrtione totius potentialis,
excluso neque unius partis, ad alterius partis assrtionem valere. Unde ex eo, qd aliq-
d sit al, et n irrationale, infertur, esse rationale; a negatione autem unius partis potentia-
lis, neque ad totum potentiale, neque ad aliam partem potentialem valet, randam. Hinc ex eo,
quod de aliquo negetur, esse hominem, n bene natur, esse al, neque equum v.g. cum al.

hinnibile hoc non sit, et tamen est, ex equus; ceterum a negatione omnium partium pali... ad negationem valet totius prædic.

Sectio 3ª quid, et quotuplex sit argutio?

Argutio est modus sciendi ex enunciato aliquo aliud inferre in vi partiale nativam: q. In hac definitione patet genus, differentiaque argutionis, quorum 1mum est modus sciendi, 2dum quæ reliqua definitionis verba. Patet, argutionem ex sciendi modum, in quo intellectus ab una propositione, transitum facit qui facit ad aliam propositionem inferendam. Illa hoc fit medio particula ergo, igitur quæ illativæ dicuntur. Hinc apparet discrimen argutionis a propositione conditionali, causalique, in quibus intellectus ab una propositione non progreditur ad aliam media particula illativa; cum conditionalis, causalisque q. ergo, igitur non constet, præterea: in conditionali propositione conditio nihil affirmat, et natura ergo in ipsa intellectus ex enunciato aliquo non progreditur ad aliud enunciatum, licet conditionatum enunciatum dependenti a conditione. Id enim in argutione intellectus ex una propositione reputata principali facta, infert aliam propositionem cum sua etiam copula principali; in causali vero duplex non datur propositio, id una cum duplici copula, alia principali, alia minus principali, neque in causali intellectus progreditur ab una veritate ad aliam.

In argutione enunciatum, seu propositio, quæ infert ex alio, dicitur consequens; id vero, ex quo infertur, si unica tantum propositione constet, dicitur ans; si autem duplici constet propositione, appellantur præmissæ, quarum 1a dicitur major, 2a quæ major consona, seu illa sequens particula, ergo, igitur, stat in nectione antis, et præmissarum cum consequenti, an vera, vel falsa dicitur; si verum sit, redditur, naturaliter si falsum, similiter quæ consequens verum, vel falsum est; ceterum non esse, vel esse, quæ in argutione natura redditur. Si esse data, hoc est, si data nectio antis cum consequenti, vel etiam præmissarum connectio, dicitur non vera, id bona, legitima, vel recta. Si esse non data, hoc est, si non data nectio antis, vel præmissarum cum consequenti, esse negata, dicitur quæ non falsa, id mala, illegitima vel non recta.

Coa bona dabitur, quoties data, & admissa, sit ans sufficiens adqui-
nenda fide consequentis, hinc bona coa datur, ñ solum qdo ans, et coens verã sit,
vt in hac argutione; Petrus ẽ hoo: g.° ẽ ãl rãle, ꝯ etiã pos dari bona coa, si ans
falsu sit admissu tm̃ vt veru, vt patet in hoc anti ꝯcesso Petrus ẽ lapis, ergo
quo legitimè infertur hoc ꝯquens etiã falsu: g.° Petrus ẽ insensibilis. Vnde pa-
tet, bonitã coẽ ꝯpati posse cũ falsitate antis, et coentis. Similiter mala coa pa-
ti pot cũ veritate coentis, et antis, vt in hac argutione Petrus ẽ hoo: g.° Petrus se-
det, cujus ans verũ ẽ, et etiã coens, sedente Petro, peccimatum ñ coa, sive
Petrus sedeat, sive ñ: nã ans nulla metione habet cũ ꝯquenti, coaq.° ẽ mala de-
fectu talis connectiõnis. Si ans, vlq vario sensu haberi, distinguenda, idatque
ans, & coa in sensu vero, negetur q.° in falso. Denique si ans, & coens in pre-
sentia impertinentes sint, omittantur, coaq.° ꝯcedatur, si bona, negetur q.° si fuer-
it mala.

Coa alia ẽ formalis, materialis alia. Formalis, seu ex vi formæ ẽ, quæ subcade
structura, et suppositione terminorum in omni materia legitimè concludit, v.g. omnis hoo
currit: g.° aliquis hoo currit; materialis, seu ex vi materiæ ẽ, quæ licet valeat in materia
circa quã versatur, subcade tm̃ suppositione, et structura terminorum ñ valet in
omni materia v.g. hoo ẽ vivus: g.° omnis hoo ẽ vivus; hæc in coa solum ex vi materiæ in-
fertur; quia licet ppõ affirmativa in materia naturali æquivaleat universali; non ita in
materia contingenti, in qua ppõ indefinita particulari, equivalet, et ñ universali: Vn-
de ex hac hoo currit male infertur hæc ppõ omnis hoo currit. Universaliter loqu-
endo; quoties nãque dari oportet, attendere, vt coẽ bonitas dignoscatur, illa ẽ ma-
terialis. quoties vero pure ex sola terminorum cujusque adaptati ordine legitima infertur coa,
illa ẽ ex vi formæ.

Argumentatio in plures dividitur species, in syllogismum videlicet, enthy-
mema, dilemma, inductionem, exemplum, argumentum mirabile, et gradatione,
de syllogismo postea sufficiens erit sermo. Enthymema ẽ argumentatio ex unicã ppõe

infert conclusionem v.g. Petrus currit: ergo ambulat. Dilemma, quod etiam argumentum cornutum appellatur: quia duplici, vel multiplici cornu petit, et ferit adversarium, eo quod ex propositione disjuncta, cujus quaelibet pars adversarium ferit, ut vel credunt impii sua crimina aeternis mulctanda cruciatibus, vel non: si non: inquisitionis carceribus addicantur, si credunt: amentiae ergastulis recludantur. Argumentatio haec efficax est, quando cornua media evadendi viam non relinquunt. Inductio est argumentatio ab omnibus partibus sufficienter enumeratis ad totum, seu ad consequens universale, v.g. existit mars, existit venus, existit terra: ergo existit mundus. Vel sic Petrus currit, Paulus currit, et reliqui homines currunt: ergo omnis homo currit. Exemplum est argumentatio ab uno ad aliud propter similitudinem, vel rationis identitatem, v.g. paries, quia albus, disgregat visum: ergo et papirus ob suam albedinem visum disgregabit. In exemplo, si aequalis inveniatur ratio, ut in praecedenti inventa argumentatione, tam in ante, quam in consequenti, dicitur argumentum a pari, si vero potior ratio in consequenti reperiatur, argumentum a potiori nuncupatur. Argumentum mirabile est argumentatio, in qua consequens deductum est contradictorium, vel contrarium oppositum antecedentis v.g. multi loquuntur: ergo non sunt multi.

Gradatio, quae Graece Sorites, et vulgo argumentatio de primo ad ultimum dicitur. Est argumentatio, in qua post plures propositiones, ab una ad alteram gradatim ascendendo infertur, praedicatum ultimae propositionis convenire subjecto primae, v.g. homo est animal, animal est vivens; vivens est substantia: ergo homo est substantia. Observa, Gradationem esse quandam syllogismorum quasi seriem, observa etiam, Dilemma esse conjunctum ex duplici, multiplicive entimemate; sicut argumentum mirabile paritur ex duplici entimemate consurgit. Hic quaeri solet, an entimematis illatio sit ex vi formae, vel ex vi materiae? Dico, numerandam esse ex vi materiae, ad summum quando ex vi formae poterit esse, quando argumentatio fiat a propositione subalternante ad subalternatam; a copulativa ad disjunctivam, ab exponibili ad exponentem.

Sectio 4ª Argumentationis bonae firma principia.

Argutto e conti explicato, a qua qu.ᵉ ea ne de se sufficiens ad coens persuadendu; coens aut Suadenta, si ostendatur, explicata q.ᵉ mixe, seu illud antis cu coenti; legitima vo illius dignoscetur, sequentia observanda principia ex Aristotele ducta. 1.ᵐ e ex vero, n nisi verum, hoc e, ex anti vo de mea nequit coens falsu; q a coens continetur in anti, si coens falsu efficeret etia falsu ans; in quo continetur coens. 2.ᵐ e ex falso aliqdo verum, et aliqdo falsu, cujus rao e, q a ans falsu necti pot cu coenti vo, et etia cu coenti falso. Patet exemplo hujus antis falsi leo e lapis, ex quo infertur hoc coens verum: q leo e al, et etia hoc coens falsu: q leo e radis. Principiu hoc intelligitur de anti identicato, t metho nexo cu coenti, n vo de anti phisice, moralitr cu coenti nexo: ng ans phice verum p miraculu pot p ivari coenti, ut patet in hoc exemplo existunt accidentia: q existunt ipsius Subtu, et ans moralitr verum, licet cu dificultate pot suo coenti privari, ut patet exemplo hoc mater hostiliter q illu diligit.

3.ᵐ principiu e ex naio n nisi naiu, cujus sensus e, qd ex anti naio, solu pot inferri coens naiu, nunq vo coens impobile, t stinges. Rao: q a naiu semper e verum: impobile aut semper e falsu, contingens etia falsu e pot, q a ans naiu, qd semper verum e debet, posset ee falsu.

4.ᵐ e quod stinges ex stingenti, aliqdo naiu nunq aut impobile. Rao 1.ª q a stinges ans pot necti cu coenti, etia stingenti, ut patet in hoc exemplo Paulus existit, q existit, cujus m Paul stinges e, necessitas q.ᵉ et exigit Paul existere, q a nemo currit, nisi existat, et Paul existere stinges e etia: Rao 2.ª q a nihil prohibet, ans stinges necti cu coenti naio, qd coens relinquat ans in sua stingea ut Paul e homo albus: a e homo. Rao 3.ª q a si ex vo posset inferri falsu, cu ex anti stingenti, qd pot ee verum, inferretur impobile, qd semper falsu e. Hic nota in hac argutatione omnis homo e albus; d Paul n e albus: q n e homo hoc coens impobile n infertur ex contingenti, d ex impobili, infertur m ex dupli premissa, q a ans

facit impossibile; cum impossibile sim(plicite)r sit, omnis hoc(?) ..., ergo Deus albus n(on) sit.

5(?)Dec: ex impossibili q(uo)libet, sive, ex anti impossibili p(otes)t sequi co(nse)q(ue)ns necessarium, p(otes)t sequi co(nse)q(ue)ns stingens, et etiam co(nse)q(ue)ns impossibile. Patet in exemplo hoc equus elicit ratiocina, ex quo anti impossibili infertur hoc co(nse)q(ue)ns necessarium: ergo equus est vivus, et hoc stingens, ergo equus existit, et hoc deniq(ue) co(nse)q(ue)ns impossibile: ergo equus est rationalis, multi tamen tenent ex impossibili semper impossibile sequi. Verum hac de re in Metha(physica) agetur late.

6Dec: ex contradictoria, vel contraria co(nse)q(ue)ntis bene valet ad contradictoriam antis. Unde, si verum contradictorium, vel contrarium co(nse)q(ue)ntis, co(nse)q(ue)ns falsum erit, cum duo contradictoria, vel contraria, simul vera esse nequeant; unde, si falsum co(nse)q(ue)ns, etiam falsum erit ans, quia falsum ex vero nequit inferri: si autem ans falsum est, ipsius contradictorium erit verum, sicque infertur contradictorium antis ex contradictorio, vel contrario co(nse)q(ue)ntis. In exemplum sit hoc argutio Deus currit, ergo movetur; hujus contradictorium co(nse)q(ue)ntis est hoc Deus non movetur; contradictorium vero istud Deus non potest moveri. Ex eo autem, quod Deus neque moveatur, neque possit moveri, infertur, quod non currat. Id est antis contradictorium. Hoc intelligendum est, quod ans, vel identicata, vel connectita methaphysice cum co(nse)q(ue)nti; non vero quod solum physice, vel moraliter connectitur, ad quod vide numerum 886.

Hujus sexti principii etiam sensus, etiam est, quod quidquid repugnat co(nse)q(ue)nti, repugnat etiam anti; et non hujus est continentia co(nse)q(ue)ntis in anti. Sit exemplum hoc argutio Deus est homo: ergo est al. Huic co(nse)q(ue)nti repugnat, seu cum ipsius veritate impatibilis est hoc co(nse)q(ue)ns Deus non est vivus, quod etiam repugnat etiam illi anti Deus non est homo. Verum non quidquid repugnat anti, repugnat etiam co(nse)q(ue)nti: quia ans in co(nse)q(ue)nte non includitur, et inclusio co(nse)q(ue)ntis in anti est non, atque quod repugnat co(nse)q(ue)nti, repugnat etiam anti. Patet exemplo hujus argutionis Deus est homo: ergo est al, cujus anti repugnat, quod Deus non sit al, quod non repugnat co(nse)q(ue)nti, quia vivus al potest non esse. Sequitur praeterea quod quidquid infertur ex-

consequentis, inferatur etiam ex antecedente, vi identitatis, quam retinet maior cum consequenti; et non econtra: consequitur denique quod ex quo cum quo sequatur etiam consequens, quia consequens in antecedente includitur. 7um principium: ab affirmatione rationis inferioris valet ad affirmationem superioris; quia superior ratio in inferiori includitur. Unde ab hac affirmatione homo valet ad hanc rationis superioris: ergo est animal. Caeterum ab hac affirmatione rationis superioris non valet ad affirmationem inferioris, quia inferiorem superior non continet, ideoque non valet est animal: ergo est homo. Verum a negatione rationis inferioris non valet ad negationem superioris; ideoque non valet non est homo: ergo non est animal; valet autem e contrario a negatione superioris. Ergo non est animal: ergo non est homo. 8um principium est ab actu ad potentiam bene valet consequentia, at non econtra. Unde valet Petrus existit: ergo potest existere. Communiter non valet a potentia ad actum, quia communiter potentia cum actu non connectitur; connectitur tamen aliquando, ut in Deo ipsius potentia ad existendum cum actuali ipsius existentia connectitur, actusque. 1o proximus causae naturalis cum ipsius actu 2o connectitur. Circa etiam hoc principium adde, argumentum nimis probans, nihil probat. Hoc est, quod ubi probata argumento non probans, quae minime, vel saltem ab ipso argumento nasci debet, argumentationis consequentia nulla est.

Disputatio 2a de arte sillogistica. Sectio 1a quid sillogus, qualis quaeque sit ejus materia, et forma?

Sillogus graece, latineque ratiocinatio, quae praecipua argumentationis dicitur species a Philosopho, 1o priorum. Cap. 1o ita definitur oratio, in qua quibusdam positis, aliud quid ab ipsis, quae posita sunt ex necessitate, accidit, eo quod haec sunt cujus sensus clarius percipitur per definitionem hanc, quae in idem residet, scilicet syllogismus est argumentatio, in qua conducitur propositio recte medium distribuente, inferatur consequens. Explicata sillogus antis loco duplicem importat propositionem, quarum quaelibet praemissa vocatur, 1a quae illarum dicitur praemissa maior; 2a quae praemissa minor. Duplex praemissa duplicem continet extremitatem, ita ut praemissa maior unam, praemissa quae minor aliam continet extremitatem. Utrique

us duplex propositio continet _medium_, seu quando unitur bis in syllogismo, et quatenus duplex unita extremitas.

Hinc evenit, quod syllogismus rectus tres tantum terminos contineat: duas scilicet extremitates, et unum medium. Medium dicitur terminus ille, qui bis repetitur in praemissis, semel scilicet in maiori, et semel in praemissa minori. Extremitates sunt illi termini, qui in praemissis semel tantum repetuntur: ita ut, qui in maiori medio comparatur: dicatur _extremitas maior_; qui vero in minori comparatur medio, extremitas minor nuncupetur. Exemplum sit syllogismus iste _homo est animal_; sed _Petrus est homo_: ergo _Petrus est animal_, in quo 1a propositio dicitur praemissa maior, 2a autem praemissa minor. Medium est terminus ille, _homo_: quia bis repetitus invenitur: semel scilicet in propositione maiori, et semel in minori. Extremitates sunt illi termini _animal_, et _Petrus_, quia medio _homo_ comparantur, et quia quilibet illorum semel tantum in praemissis repetitur. In conclusione non reperitur medium, solum quia ponuntur inter se identicatae duae extremitates, quae in praemissis medio fuerant comparatae; quod si extremitas una in praemissis a medio dignata, duae extremitates inter se disjunguntur in conclusione. Patet in hoc syllogismo _nullus homo est lapis_; sed _omne risibile est homo_: ergo _nullum risibile est lapis_. Ex hucusque dictis jam clarescit, facta syllogismi datio.

Syllogismi materia duplex est. Altera _remota_, seu circa quam; altera ex qua, seu _proxima_. _Remota_ sunt tota per syllogismum locata [?]. _Proxima_ sunt tres propositiones syllogismum componentes, duae videlicet praemissae, et conclusio. Syllogismi forma est recta dispositio, structura quae propositionum, et terminorum, ratione cujus conclusio ex praemissis _ex necessitate infertur_, ut dicebat Aristoteles, non quia conclusio inseparabilis eis requirat, vera aut falsa; sed quia praemissis positis, semper conclusio, contra nam non potest, infertur que ex eis; quapropter syllogismi forma partio dicitur, et natura syllogismi forma includit modum, et figuram. Syllogismi termini, si considerentur in ordine ad se, sunt tres, et sicut certum unum sit subjectum, et alter praedicatum: unus medium, et alter extremitates, dicitur figura syllogismi; si autem considerentur in ordine ad ipsas syllogismi propositiones, videlicet ut affirmativae aut negativae sint (in quo syllogismi qualitas) universales, aut particulares (in quo quantitas syllogismi-

sistit) dicitur Sillogismus.

Quoniam vero ex Aristotele 1° priorum Cap. 4° tria in Sillogismo simplici tantum collocari possunt, apud ipsum, et in schola Peripatetica triplex constituitur Sillogismi figura, quae sequentibus versibus exprimitur.

1ª prius medium subdit, mox praedicat ipsum:
2ª praedicat altera bis: bis tertia subjicit illud.

Cujus sensus est: si medium est subjectum in praemissa majori, et in minori praedicatum, Sillogismus est in 1ª figura, ut iste omnis homo est vivus; Petrus est homo: ergo Petrus est vivus. Si autem medium in utraque praemissa sit praedicatum, Sillogismus est 2ª figurae, ut hic nullus homo est hinnibilis; omnis equus est hinnibilis: ergo nullus equus est homo. Si denique medium in utraque praemissa subjectum sit, Sillogismus est in 3ª figura. Ut omnis homo est animal; omnis homo est rationalis: ergo aliquod rationale est animal.

Ultra tres hasce Aristotelicas figuras, 4ª aliqui invehere conantur, quam licet multi tribuant Platoni, Averroes tamen illam Galeno tribuit: nam cum figurarum diversitas ex diversa nascatur collocatione medij in praemissis, adhuc restat 4ª alius modus, quo scilicet medium est majoris praedicatum, et in minori subjectum, ut in hoc Sillogismo omnis homo est rationalis; omne rationale est discursivum: ergo omnis homo est discursivus; quam 4ª istam figuram Aristotelici non admittunt, cum desumpta non sit a 1ª Aristotelis figura; nam licet in Galeni Sillogismo 1ª praemissa major appareat ratione situs, et collocationis; re tamen, et attento sensu, est minor; et minor ratione situs est major ratione sensus.

Scito

ut major, minorque praemissa dignoscantur, non est attendenda collocatio, neque dicenda major, quae 1ª, neque minor, quae 2ª ratione situs; sed praemissa major, quae majorem continet extremitatem, minor quae minorem: extremitas autem major est, vel quae pluries praedicatur in toto Sillogismo: vel si utraque extremitas semel tantum praedicetur, extremitas major erit, quae prius praedicata est, vel ut alijs placet, ut extremitas major, quae praedicatur in conclusione, minorque quae in conclusione subjicitur: Inde cum in Sillogismo Ga-

beri^t l^r discursivus praedicetabus, et etiam praedicetur in relatione denuita, ex extremitatis maioris, praemissaque maior reipsa ee illa, in qua talis extremitas reperit: Vnde 2^a praemissa ae recta praemissa maior, silloguisque Galeni ē idem, ac iste in 1.^a figura omne at raale e discursivus; d omne hoc eat raale: o omne hoc ē discursivus

Sectio 2.^a de modis ad singulas figuras pertinentibus.

Cum silloguismus in quantitate, seu in universalitate, particularitateque, et in qualitate, affirmatione, et negatione propositionum, silloguismus componentium consistat, silloguisque variae ex ipsis propositionibus constitui possit, varij subvriuntur modi silloguismos efformandi. Itaque in qualibet ex tribus Aristotelis figuris plures, diversique silloguismi possunt confici, in 1.^a scilicet figura novem, in 2.^a quatuor, in 3.^a que sex, quos omnes sequentia carmina dabunt.

1.^a Barbara celarent Darij ferio Baralipton.
Celantes dabitis Fapesmo, Frisesomorum.
2.^a Cesare Camestres, Festino, Baroco (3.^a) Darapti.
Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

Carmina haec denotant modos efformandi silloguismos, recte rehudentes, ad quod attendendum sunt vocales, a, e, i, o, in qualibet dictione Barbara existente; quia quaelibet littera vocalis in praefatis dictionibus Barbaris denotat propositionem universalem, particularem affirmativam, negativam, quod clare cognosces, si in memoriam revoces versus illos asserit a negat e hinc vocalis 1.^a uniuscujusque praefatae dictionis significat praemissam maiorem, 2.^a minorem, 3.^a que consequentiam, d notare debes in vocibus Baralipton, et Frisesomorum tres 1.^{ae} vocales tantum considerandas ee: nam reliquae soli carminis gratia ponuntur.

Quatuor 1.^a figurae modi perfecti, directique rehudentes dicuntur, quia absolute

na è illorum illac, vel ex ipsa earum apprehentione dignoscatur. Quinque enim figuræ modi restantes imperfecti sunt, eo indirecte concludentes; quia illorum illatio scilicet legitima non adeo clara est. Tunc directe concludunt, quando extremitas minor est in conclusione subjectum, et in ipsa extremitas major est prædicatum, econtra vero indirecte concludit, quando in conclusione extremitas minor est prædicatum, et extremitas major subjectum. Sit exemplum. Dictio Barbara, quæ est 1æ figuræ modus, triplex continet a, exigit quod syllogismus juxta ipsius efatum, tribus constare propositionibus universalibus affirmativis, juxta illud asserit a negat e sunt universaliter ambæ. Exigit præterea, quia est 1æ figuræ modus, medium esse subjectum in præmissa majori, et in minori prædicatum, juxta illud 1a prius medium subdit, mox prædicabitur.

Hinc syllogismus in Barbara sic efformatur: omnis homo est animal; sed omne risibile est homo; ergo omne risibile est animal, in quo extremitas major, scilicet animal, est prædicatum, et extremitas minor, videlicet risibile, est in conclusione subjectum. Hujus hic syllogismus in celantes constructus: Nullus homo est equus; sed omne risibile est homo; ergo nullus equus est risibilis. Concludit indirecte; quia extremitas major, scilicet equus, est subjectum, et extremitas minor videlicet risibile, est in conclusione prædicatum, cum econtra deberet accidere, ut concluderet directe.

Et autem exempla in reliquis duabus præbeant figuris, annotare oportet, dictionem Camestres, est 2æ figuræ modum, exigere quod syllogismus juxta ipsius efatum constare præmissa majori universali affirmativa, præmissa quoque minori, et conclusione universalibus negativis: unde sic erit facta: omnis homo est animal; sed nullus equus est animal; ergo nullus equus est homo. Ex syllogismus in 2a figura, quia medium animal prædicatur in utraque præmissa, juxta illud prædicat ambabus, denique Darapti est 3æ modus, quæ exigit medium in utraque præmissa subjicari juxta illud 3a subjicit ipsum, et cum Darapti triplicia, et unum post, petit syllogismus juxta ipsum efatum duplici præmissa constare universali affirmativa, et conclusione particulari affirmativa, sic omne animal est sensitivum; sed omne animal est substantia; ergo aliqua substantia est sensitiva.

Nota, omnes modos, 2.ae et 3.ae figurae includere directe, et ex his aliquos sententiam indirecte concludere posse, quia licet indirecte concludant, attentis regulis artis sillogisticae directe concludunt, attentis regulis conversionis. Hoc deprehendes, si sequentes regulas observes; quod scilicet universalis negativa, et particularis affirmativa, sillogismos pro directe, et indirecte concludere; nam juxta regulas simpliciter fecit utraque propositio conversa simpliciter, atque adeo ex praemissis, ex quibus propositio conversa infertur, inferri etiam potest conversa. Unde, sillogismus iste in **Camestres** omnis homo est animal, & nullus lapis est animal: concludit directe, sic: ergo nullus lapis est homo; et etiam indirecte sic: ergo nullus homo est lapis. Similiter, si particularis negativa, sillogismus nequit directe concludere, ut patet in hoc sillogismo in **Baroco** omnis homo est rationalis; & aliquod animal non est rationale: ergo aliquod animal non est homo, quia illatio indirecta, et prava est, cum ex vero falsum inferat, recta autem, et directa erit, sic: ergo aliquod animal non est homo.

Sectio 3.a de artis sillogisticae principijs

Philosophus libro 1.o priorum, Cap.e 1.o duo tradit principia, licet imperfectis dictionibus explicata, quae talia sunt dici de omni, dici de nullo, quorum 1.um est pro sillogismis affirmativis, 2.um vero pro negativis. Sensus 1.i est, quod quidquid affirmatur de subjecto termini communis perfecte distributi, est etiam affirmabile de quolibet inferiori, sub tali termino communi, subjecto contento, et de omni eo, de quo, subjectum commune affirmatur. Cujus ratio est; quia distributio perfecta omnia; et singula comprehendit inferiora. Unde necesse affirmari de subjecto, hujus termini homo est animal, quod animalis ratio sit affirmabilis, sit de quolibet particulari, sub communi ratione hominis contento, sic aptè concludit hic sillogismus in **Barbara** omnis homo est animal; & Petrus est homo: ergo Petrus est animal; quia animal verè affirmatur de omni homine perfecte distributo in majori; & sub ratione hominis continetur Petrus: ergo in conclusione legitime affirmatur animal de Petro.

Sensus 2.i principij pro negativis est, quod quidquid negatur de subjecto termini communis perfecte distributi, est pariter negabile de quolibet inferiori, sub termino communi contento. Hinc de subjecto hujus termini

omnis homo necessario non est hinnibile, quia de quolibet particulari homine negabile sit, esse hinnibile propter illud principium dici de omni, propter quod legitime infertur hic silloquus in Ferio nullus homo est hinnibilis; aliquod Purus est homo: ergo aliquod Purus non est hinnibilis: nam si hinnibile verè natum de homine, sub quo continetur Purus, similiter hinnibile natum est de Purus sub homine contento.

Alia etiam duo principia pro sillogismo extant, quorum 1.m pro sillogismo affirmativo, et quae sunt eadem uni 3.o sunt idem inter se 2.m verò pro negativo, et quidquid distinguitur ab uno 3.o distinguitur etiam ab omni cum tali 3.o identicato. Sensus principii affirmativi est, quod quia rationale, et risibile cum homine 3.o sunt identicata, mutuo etiam sunt identicanda. Sensus principii negativi est, quod quia rugibile distinguitur a risibili, distinguitur etiam a rationale, quod est praedicatum in homine identicatum cum risibile. Ex docet, quod, ut duo praedicata inter se distinguantur, debet unum praedicatum cum 3.o identicari, et alterum a 3.o distingui, ut in utroque praedicato a 3.o distinguantur, tunc non inter se, distinguentur.

Ecce principia

haec penitus evertit Trinitatis misterium, ut evanit in hoc duobus sillogismis, quae sunt eadem uni 3.o sunt idem inter se, et Paternitas, et Filiatio Divina sunt eadem uni 3.o scilicet cum essentia Divina, cum qua se identificantur, sunt idem inter se, quod evenire possibile est, et Praeterea: quidquid distinguitur ab uno 3.o distinguitur etiam ab omni cum tali 3.o identicato; et Filiatio Divina distinguitur a Paternitate: ergo etiam distinguitur ab essentia Divina cum Paternitate identicata. Propter difficultatem hanc tenuere multi, praefata principia valere in creatis, pro quibus instituta sunt, non verò valere in Divinis.

Recentiores aliqui tenent,

quae sunt eadem adequatè 3.o, et vitalita uni 3.o sunt idem inter se: Unde licet anima, et corpus sint idem uni 3.o scilicet cum homine, quia tamen cum homine non sunt idem adequatè, inter se non sunt idem: similiter licet Paternitas, et Filiatio Divina sint idem cum Divina essentia, quia tamen non sunt vitalita idem cum illa, non sunt idem inter se. Similiter dicunt de illo alio principio: quod distinguitur ab uno 3.o &c. quod quidquid distinguitur ab uno 3.o, distinguitur etiam ab omni ex

identificata realiter cum tota essentia, et Paternitas non identificata realiter inter se. Alij dicunt, praefata principia intelligenda esse, quod quae sunt, eadem omnimoda identitate cum uno tertio, sunt idem inter se: et quod omnimoda distinctione distincta ab uno tertio, distincta etiam ab omni cum talis identicatur; Paternitas autem, et Filiatio non sunt idem cum essentia omnimode, cum non identificentur cum omni eo, quod est essentia: neque omnimodo inter se distinguuntur, cum Filiatio non distinguatur ab omni eo, quod est Paternitas: ergo non deducitur, quod Filiatio, et Paternitas non sint idem inter se, vel ab essentia distinguantur. Hi ultimi medij securi sunt, et sic intellectis illis principijs, facile possunt enodari sillogismi varij, qui in Trinitatis aeterno mysterio.

Ex praejactis principijs alia deducuntur principia, quorum 1um est: conclusio sequitur debiliorem partem, cujus sensus, quod si aliqua ex praemissis sit negativa, vel particularis sit, conclusio erit negativa, et particularis. Ratio est, nam una praemissa negativa infert, unum extremum a medio distingui, unaque extremitas a medio dista infert, distinctionem sui cum alia extremitate cum medio identicata: ergo conclusio debet esse negativa, explicareque distinctionem extremitatum inter se, quod ob una ex praemissis est negativa; ratio 2i, nam ex eo, quod extremitas una particulariter identicetur cum medio, quaeque extremitas alia identificata, solum potest inferri, quod duo particulariter identicentur inter se, sic quod conclusio sit particularis absolute identitate duorum particularium. Nota, in sillogismis negativis, vel affirmativis dici conclusionem affirmativa, negativa, dicique particularem vel universalem a conclusione universali, vel particulari.

2um est: ex puris negativis nihil infertur. Sensus, ex praemissis, quarum utraque pure negativa sit, neque infertur identitas, neque distinctio extremitatum inter se in conclusione. Ratio 1a, nam in praemissis pure negativis extremitas cum medio non identicantur: ergo deduci nequit in conclusione extremitatum identitas inter se quae inferri debebat ex ipsarum identitate cum medio. Ratio 2a, nam praemissae pure negativae non ita separantur cum medio, ut una cum illa identicetur, alteraque a medio distinguatur: ergo in conclusione deduci nequit distinctio extremitatum inter se, quod si ex

præmissis aliqua sit vestita a parte, cõens poterit legitime inferri, ut patet in hoc sillogo: Si Petrus n̄ currit, n̄ movetur; sed Petrus n̄ currit: g° n̄ movetur. In hoc sillogo præmissæ sit vestita a parte, quæ exponuntur sic: omne, quod est id, quod n̄ currit, est id, quod n̄ movetur; sed Petrus est id, quod n̄ currit: g° Petrus est id, quod n̄ movetur.

3° Regula: ex puris particularibus nihil infertur; cujus sensus est: in sillogo duplex præmissa, medio quoque particulariter stante, in relatione neque infertur identitas, neque distinctio extremitatum inter se. Nam quatenus medium non est unum, sed duplex, consequenter extremitates n̄ identificantur uno, sed quolibet cum suo medio; ideoque in conclusione n̄ concludunt inter se identicari, imo neque distingui, quia ad hoc deberent separari medio ab eodem. Nota, quod si conclusio sit negativa, afferatque ex parte prædicati signum universale, poterit legitime inferri ex præmissis pure particularibus, ut patet in hoc sillogo: aliquis homo est albus; sed aliquis equus n̄ est homo; g° aliquis equus n̄ est omne album. Nota etiam, quod si medium sit singulare, potest legitime inferri conclusio ex præmissis particularibus, sit exemplum in hoc sillogo: Bucephalus est aliquis equus; sed Bucephalus est hinnibilis; g° aliquis equus est hinnibilis. Vel sic: Petrus n̄ est rugibilis; sed Petrus est hic homo; g° hic homo n̄ est rugibilis.

Sectio 4ª de sillogismorum fallasijs.

Fallacia est origo sophismatum in sillogis, et cum varij sint sophismatis fontes, varius etiam est origo fallaciæ. Ex verbis, et rebus potest oriri sillogismi fallacia. Fallacia in verbis 1° oritur ex equivocatione verborum, quæ tunc datur, cum tu equivocationes patiuntur, ut Petrus est Gallus; sed Gallus est avis: g° Petrus est avis, ubi terminus Gallus in maiori hominem francum significat, et avem in minori. 2° est amphibologia, quæ totum munus propositionis sensum v. g. quidquid vidit D. Augustinus, n̄ est, quod vidisti, quæ emisisti, scilicet libri Augustini: g° n̄ sunt tui, vbi ly sui Augustini in maiori denotat ipsum Dominum, et in minori Authorem. 3° ex accidentibus, scilicet ob diversam pronunciationem diversa significantem, ut Maria est Mater Dei; sed congregationes aquarum sunt maria.

ria: ergo sunt Mater Dei.

4a est: cum quod per se quale, seu substantia pro accidenti sumitur, ut quidquid emisti, comedisti; sed emisti carnem crudam: ergo carnem crudam comedisti, ubi majoris subjectum supponit pro carnis substantia, et in minori, in consequenti fit transitus ad carnis cruditatem. = Ex fallaciis, quae in rebus consistunt, 1a est accidentis, cum scilicet accidenti, seu praedicato, quae subjecto dicto tribuuntur, quae subjecto conveniunt, et econtra, ut fecisti statuam; sed statua est lignum: ergo fecisti lignum, ubi ex eo, quod ligno dederis statuae figuram, quae insignis quidem accidens est, infers satis pessima consequentia ligni effectionem. Fallacia etiam committitur, cum transitus fit, ab esse numerico ad specificum, ut patet in illo sophismate a Diogene objecto Zenoni, scilicet, quod ego sum, tu non es; sed ego sum homo: ergo tu non es homo, ubi major de esse individuali loquitur, minorque negat in Zenone esse specificum hominis. Tenet etiam spectat mutatio suppositionis simplicis in personalem.

2a est petitionis principii, quae fit, cum probandum per se assumitur ad sui probationem per terminos synonimos, qui nihil de novo, nullamque claritatem afferunt, ut si quis probaret, mundum esse rotundum, quia est sphaericus. 3a est non causae, ut causa cum, scilicet aliquid alicui tribuitur, quod re vera ab ipso non causatur, ut si nullum tempus esset, nox non esset; sed si nox non esset, dies esset: ergo si nullum tempus esset, dies esset, ubi hujus pessimae illationis non causa est 1a propositio, ut vult sophista, sed 2a scilicet si nox non esset, dies esset, quae falsissima est; nam ante productum mundum, neque nox erat, neque dies.

5a est: fallacia consequentis, quae tunc decipit, cum creditur antecedens ex consequenti inferri, sicut consequens ex antecedenti, ut si homo est animal: ergo si non est homo, non est animal. 6a oritur ex elenchi ignorantia. Elenchus est illatio propositionis contradictoriae propositionis ab alio concessae, unde elenchi fallacia committitur, dum quis decipitur existimans relutionem ab arguente illatam contradictoriam propositioni propositioni a se concessae, cum revera non opponatur, indeque obligatur ad oppositam concedendam, ut si quis postquam concessisset, Ethiopem esse album secundum den-

tes vel aliquarum, et ideo neque descendentes ex alijs ppositionibus: ideo nec ab aliis nec ab aliis descendentes.

Igitur quia multiplicis suppositionis fallacia committitur, quando non servata eadem terminorum suppositione, et proprietate. Hinc rectus non est iste Syllogismus Deus est ubique: ergo ubique est aliquis: ergo Deus est aliquis, nam ad aliquis ubique in maiori habet suppositionem determinatam, modo quasi suppositionem in minori. Nec etiam iste omne animal fuit in arca Noe; ergo equus mortuus est ...: ergo equus mortuus existens fuit in arca Noe, quia terminus ... in majori habet suppositionem accommodatam completam, et suppositionem determinatam in minori, neque hoc rectus est hic syllogismus, caeci vident; ergo caecus, qui videt ... : ergo qui videt ... videns; nam in hoc syllogismo termini eundem suppositionem non servant, cum hi caeci supponat in majori ... distractione, et ... in minori. Nec etiam demum rectus est hic calidus ut tale calefacit; ergo ... ut hoc calidum ... est calidus ut tale: ergo calefacit; quia mutata appellatio, cum hi ut in majori appellet supra ... calidum, et in minori supra subiectum.

Observa, ut ... alibi monuimus, solam suppositionem distributivam variari posse, mutarique in disjunctivam determinatam, sic omne visibile est hoc; omnis homo est admirativus: ergo aliquid visibile est admirativum, ubi terminus visibile in premissa maiori supponit distributive, et disjunctive in minori, et ratio; quia distributiva suppositio est universalis, ex qua bene infertur veritas disjunctiva particularis, quae in universali distributiva continetur. Observa etiam, suppositionem disjunctivam in premissis mutari non posse in distributivam in consequente parte opposita ratione, quia veritas particularis non infert universales; ideoque suppositio disjunctiva, ut pote particularis, non infert distributivam, quae universalis est, quae hanc non continet. Unde rectus non est syllogismus iste omnis homo est; omnis homo est rationalis: ergo omne rationale est ... in quo termini ..., et rationale, qui in premissis disjunctive supponunt, suppositionem hanc mutant in distributivam in consequenti, quae debuisset contra mala esse, deberetque ita mutari: ergo aliquid rationale est ...

Observa denique, ut mutatio in

Sillogis fallacias vitare valeas, medius in una saltem premissa complete distribui debet, quia si complete sit non distributum, Sillogus quatuor terminis constabit. Advertere, multotics in Sillogis aliquas inveniri premissas, quæ sub specie veritatis insidias parant. pecuniæ alicuius solutioni, ut in hoc Sillogo quidquid non amisisti, habes; sed non amisisti aures asini: ergo habes aures asini; in falsa maiori insidias parat pecuniæ cujus Sillogi solutioni, eo adhendum aures asini requiratur, illas habuisse, et non amicisse.

Sectio 5.a de Sillogorum reductione per impossibile.

Quoniam, ut diximus, ex illis alij perfecti sunt, imperfecti alij; hique in quatuor, videlicet Barbara, Celarent, Darij, Ferio, qui imperfecti dicuntur, quia adeo clara est ipsorum illatio, ut si quis, concessis ipsorum principijs, consequens negaret, ut irrationalis deseri deberet, neque ultra procedit. Econtra Sillogi, a quatuor enumeratis dicti imperfecti dicuntur, quia ut legitimi, non adeo clara est illorum illatio, ut ulterius claritas peroptime non sit. Ad quod varij inventi sunt modi ostendendi legitimam eius consequentia in medio imperfecto nata. 1.o ostendendo, si illi explicatum esse in medio, ut imperfecto legitime tamen. 2.o reddente obligando, ut duas propositiones contradictorias, contrarias concedat, simul esse veras. 3.o quæ si ex medio imperfecto ad aliquem medium perfectum in quo clara est illatio reducens.

Exemplum res clarescet. Si quis Sillogi hujus premissis concessis, omne animal est substantia; omne animal hoc est: ergo aliqua substantia est hoc, ipsius consequentia negaret, errorem arguit perfecte ostendendo, Sillogi in medio Baralipton explicatum esse: quia duabus constat premissis universalibus affirmativis, consequente particulari affirmativa, juxta illud asserit a, asserit i. 2.o nante cohendi admittendas veras simul duas contradictorias; illam nam pro medio, inferati conventus negati contradictoriam, nobis; ergo nulla substantia est hoc, quod convens admittere debent, reddendo ipsius contradictoriam naveut, postea ostenso, si lis in medio perfecto Celarent ponendo hoc maiori omne conceptum, loco que minoris majus regula hoc minus potest nulla substantia, est; et potest omne ad est sua

stantia: g° nullus al[iu]s ē hoc..

Infert nunc p[er] conversione[m] juxta illud, simpliciter feci
pot e nullus a[d]hoc: g° nullus ho[mo] est, atque p[er] se omnis ho[mo] est: j. p[er] tenuitusno
ēst, et omnis ho[mo] est, quando duas dictorias simul verae admittere reddendo silloge ad min p[er]fectu[m] **B**arbara hoc medio omne animal ē substa[ntia]; ē
omnis ho[mo] ē animal: g° omnis ho[mo] ē substan[tia]. Postea q° ex hoc ca[...] jux[ta] illud **E**vapoer acci[dens], infertur p[er] conversione[m]; a aliqua substa[ntia] ē ho[mo], q[uo]d ca[...] illius premissis legitime inferri ostenditur ex illo principio, quod sequitur ex
co[n]se[quen]ti, sequitur etiā ex a[n]te.

Ad 2[um] mediu[m] reducendi modi aliud requiritur
praeter praeceptoru[m], et regularu[m], iā datarum notitiu[m], ad li[...], qui plus, silloge[m] imp[er]fecti[s] p[er] impossibile dicitur, et tantu[m] leges assignant, q[ui]b[us] premissis imperfecti s[il]logi
figurae sit dictoria co[n]se[quen]tis negati loco majoris constituta, et majori ressa minus
loco, inferatur q° oppositu[m] minoris reg[u]l[a], ut dictu[m], et factu[m] in duabus anteriora:
ma xa: ob loca lege generali mediu[m] **C**elarent excipitur, qui 1[ae] figurae medius
imp[er]fectus sit, alio medio q[uo]d imp[oss]ibile ad my p[er]fectu[m] **D**arij, reducitur: n[am] minori
ressa; constituta loco majoris, et dictoria[m] co[n]se[quen]tis nati minoris loco. Unde silloge[s]
iste in modo imp[er]fecto alata, e[st] pate, nullus hoc e[...]; omne risibile ē ho[mo]:
g° nullus hoc ē risibile. Ad my p[er]fectu[m] **D**arij reducatur hu[n]c omne risibile ē
hoo; Q aliqs equus ē risibilis: q aliquis equus ē ho[mo], q[uo]d co[n]se[quen]tis s[...] opposita[m] hu[ius] g° aliquis hoo ē equus dictoria[m] opposita majori 1[ae] silloge.

Pro, silloge 2[ae]
imp[er]fecti 2[ae] figurae esto 2[a] lex ressa major sit, leg[e] retineat, minori usq[ue] loco[...]
tituta dictoriu[m] co[n]se[quen]tis nati, inferatur q° oppositu[m] minoris ress[a], sic silloge iste in m[odo]
imp[er]fecto **C**amestres omne risibile ē leo; d nullus hinnibile ē leo: g° nullu[m] hinnibile ē risibile, reducitur p[er] impossibile ad my p[er]fectu[m] **D**arij sic omne risibile ē leo; Q ali[...]
q[uo]d hinnibile ē risibile: g° aliq[uo]d risibile ē leo. 3[a] lex pro mis imp[er]fectis 3[ae] figurae majori

loco constituantur, contradictorium contentis negati, minor recessa, suum locum retineat, oppositum inferrata majoris concl. Unde syllogismus iste in modo imperfecto **Darapti** *omnis homo est*; *omnis homo est rationalis*: ergo *aliquod rationale est*, reducitur per impossibile ad modum perfectum **Celarent** sic: *nullum rationale est*; *omnis homo est rationalis*: ergo *nullus homo est*, quod contradictoriae opposita majori primi syllogismi.

Omnium praedictarum legum doctrinam sequentes versus continent.

1.ª fig.ª **Int.ª illati contradictoria majori.**
Sit prior, et major ponatur sede minoris;
Dempto Celantes in qu. iste invertitur ordo.
2.ª fig. **Serva majore, variatque secunda minorem:**
3.ª fig.ª **Tertia majorem variat, servatque minorem.**

Ad quos autem ex modis perfectis reduci debeant singuli ex modis imperfectis sequentia carmina docent.

Barbara, Felapton, Fapesmo, Baroco, Bocardo.
Vertit, et illatum cum probitate docet.
Celarent Disamis, Dabitis, Festino, Darapti.
Comprobat hos inter, et Baralipton erit.
Vult Darij, Frisesom Camestres atque Ferison.
Celantes, Ferio, Cesare, Datisi amat.

Ex imperfectis modis quilibet incipit ab aliqua ex his litteris **B, C, D, F**, sicut a bitterarum aliqua incipit quilibet ex modis perfectis, quod fit, ut intelligatur ad aliquem perfectum imperfectum quique modum reduci debere; unde imperfectivi, qui a littera **B** incipiunt, per sententiam reduci debent ad modum perfectum **Barbara**, qui autem a **C** ad modum perfectum **Celarent**, qui a **D** ad **Darii**, qui denique a **F** ad modum perfectum **Ferio**, insuper in omnibus imperfectis includit aliquam ex his consonantibus, videlicet **S, P, M, C**, quae vires dicuntur, et quarum 1.ª indicat, propositionem denotatam per praecedentem vocalem conversione simplici convertendam esse: 2.ª, propositionem per praecedentem vocalem signatam per accidens convertendam; 3.ª, praemissas etiam mutari

debere, et major in minorem, minorque in majorem transeat, &c. Denique indicat modum imperfectum, impossibile, in littera C quales sunt Baroco, et Bocardo non per conversionem; sed per impossibile reduci posse, ex sede hujus praedictarum litterarum significationes subjecta carmina dabunt.

Simpliciter verti vult S P vero per acci.
M vult transponi C per impossibile duci.

Doctrina declarata exemplo. Sillogismus iste in Baralipton confectus omnis homo est; sed omne risibile est homo: ergo aliquod animal est risibile, cum a B incipiat ad modum perfectum Barbara reducitur, et quia post tertiam vocalem habet litteram P, ipsius conclusio per accidens convertitur, sic: ergo omne risibile est animal, ergo non, et ex praemissis consequenter sillogismus iste confectus sillogismus in modo perfecto Barbara omnis homo est animal; sed omne risibile est homo: ergo omne risibile est animal, quod per accidens conversum, utpote respondet dicenti Eva: quod aliquid animal est risibile, erit conclusio sillogismi in Baralipton confecti, quia sequitur naturam, postquam praemissae fuerunt receptae.

Hic nota 1.º aliquando per hanc reductionem, non inferri illud ipsum conclusionem in modo perfecto, quod quando modo imperfecto inferebatur, sed inferri aliud, ex quo per regulas conversionis legitime deducitur illud ipsum conclusionem, quod quando modo imperfecto inferebat, ut patet in reductione sillogismi in Baralipton confecti, et numerorum postmodum. Veracitas ex praemissis sillogismi in modo imperfecto facti per reductionem ostenditur inferri aliud, sillogismi facti in modo perfecto, et ex hujus veritate per conversionem inferri aliud, quod est, verum est, absolute ex praemissis sillogismi facti in modo imperfecto ipsius conclusionem inferri, juxta illud quod sequitur ex consequenti, sequitur etiam ex antecedenti. Nota 2.º conclusionem sillogismi in modo Baralipton, attentis regulis conversionis, simpliciter fieri, posse simpliciter converti, attentis vero regulis conversionis ostensivis, per accidens converti debere. Ratio quia cum in praedicto sillogismo conclusionem utraque conversio includat, conclusio resolvitur ex praemissis, posito simpliciter et per accidens converti.

Nota 3.º duas consonantes primas ante primam, sequentem post tertiam vocalem, tunc utraque suam significationem retineret in modo imperfecto Fapesmo, in quo consonantes vigent S, et M, sed post vocalem E, sunt utraque suam significationem retinentes: unde sillogismus iste in modo hoc factus omnis homo est animal; sed nullus equus est homo: ergo aliquod animal non est equus, per conversionem reducitur ad modum perfectum Ferio, convertendo per accidens majorem, et minorem simpliciter, majorque loco minoris ponendo, et minoris loco majoris, Ferio nullus homo est equus; sed aliquod animal est homo: ergo aliquod animal non est equus. Nota 4.º consonantes vigent M, per transpositionem, sequitur postea majorem praedentare, conclusio mutanda est, sed praemisses duas sicut consonantes S, quamvis...

1ª, et 3ª post 2ª sequitur vocalis denotat minorem, et majorem mutandas esse simpliciter. Unde syllogismus iste in modo perfecto Fresisomorum factus aliquis homo est risibilis; et nullus lapis est homo: ergo aliquid risibile non est lapis. Sic perfectione adminim perfecto Ferio reducitur nullus homo est lapis; et aliquid risibile est homo: ergo aliquid risibile non est lapis.

Sectio 7ª et ultima: de syllogismorum speciebus.

Syllogismus alius dicitur mixtus, ille scilicet, qui constat medio, qui est terminus mixtus, ut iste omnis homo est rationalis; et Petrus est homo: ergo Petrus est rationalis. Alius dicitur expositorius, sive singularis, et ille, qui constat medio, qui est terminus singularis, ut iste Petrus est risibilis; et Petrus est homo: ergo aliquis homo est risibilis. Alius cathegoricus, sive simplex: ille videlicet, qui constat propositionibus simplicibus, ut omnis homo est rationalis; et Petrus est homo: ergo Petrus est rationalis. Alius hypotheticus, sive conditionalis, ille, qui aliqua saltem praemissa conditionata constat, ut si sol lucet, dies est; sed lucet: ergo dies est. Alius est modalis, ille scilicet, qui aliqua saltem praemissa modali constat, ut iste necessario omnis homo est rationalis; et necessario omne risibile est homo: ergo necessario omne risibile est rationale.

Alius dicitur compositus, et est ille, qui constat propositionibus compositis, ut omnis equus est hinnibilis, et omnis homo est rationalis; et Bucephalus est equus, et Petrus est homo: ergo Bucephalus est hinnibilis, et Petrus est rationalis. Syllogismus compositus alius est copulativus, et est ille, qui constat propositionibus copulativis, qualis est immediate dictus. Alius est disjunctivus, qui videlicet aliqua saltem propositione disjunctiva constat, ut hic vel Petrus legit, vel Paulus loquitur; et Petrus non legit: ergo Paulus loquitur. Observa 1º syllogismum conditionatum proprie syllogismum non esse, cum medio careat; et tamen quia hic syllogismus conditionalis, licet proprie syllogismus non sit, utilis est ad vincendum.

Nihilominus, syllogismus conditionalis reducitur potest, ut proprie syllogismus sit, ut iste si Petrus audiat concionem, convertitur; et si Petrus audiat missam, Petrus audiet concionem: ergo si Petrus audiat missam, Petrus convertitur. Observa 2º majorem in syllogismis modalibus necessariam, et similiter, quoad partem dictam. Et syllogismi modales recti a non rectis discernantur, et regula servari debet; propositiones modales denominatae reducuntur ad clariores, vel absolutas, vel modales de adverbio, et si ita reductae syllogismum rectum efficiant, syllogismus modalis rectus esse censeatur. Si secus, secus; syllogismus itaque modalis rectus est, quia ipsius propositiones reductae ad clariores de adverbio sunt, syllogismum rectum efficiunt in modo perfecto Barbara omnis homo est necessario animal; et omne risibile est necessario homo: ergo omne risibile est necessario animal.

Observa 3º syllogismum disjunctivum in aliquorum sententia nec proprie syllogismum esse, ipsius illativa virtus non pendet ex evidentiae, vel dispositio

extremorum cum medio, quod non habet, et tamen utitur ad concludendum. Quando propositio disjunctiva duplici constat contradictoria, ut in illatione error, et aequivocatio vitentur, sic debent argumentatio efformari: vel Petrus legit, vel non legit; sed Petrus legit: ergo falsum est, quod Petrus non legat. Ob eamdem rationem sequitur hujus argumentationis error, et fallacia: vel tu es asinus, vel non es asinus; atqui tu non es asinus: ergo tu es asinus.

ic veteres desudabant, ut arte inveniendi medium invenirent,
neque tamen assequebantur, cum medium inveniendi medium non satis i-
doneum appareret. Inveni ego, quod vobis trado; studium negoti=
js alijs non intermissum: labor in disputationibus indefessus in=
tellectum scientificis onerat speciebus, promptum, habilemque
reddit, ad quodvis in quavis materia probandum, et sua=
dendum. Utinam memoriam teneatis, mente que discu-
tiatis regulas, et praecepta hoc opere contenta,
in quo quidquid rude sit, et exile tenu-
itati nostrae libenter adscribo; si
quid vero limatum sit, et utile acceptum
refero Sanctissimis Prote-
ctoribus Divo Ignatio de
Loyola, et Divo Cyro
Martyri, suo quo-
rum auspitijs prae-
cens opus, sicut
inceptum est,
et feliciter
absolutum.
Valete.